

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

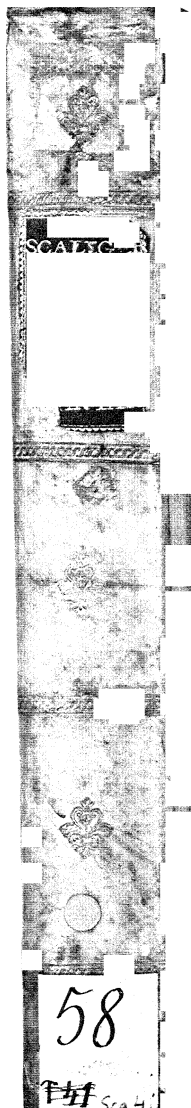
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

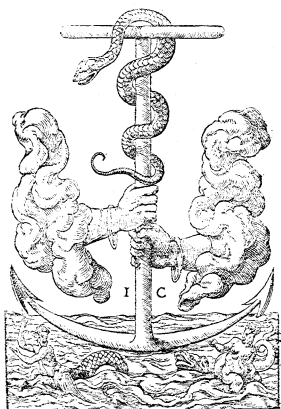
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

IVLII CAESARIS
Scaligeri, viri clarissimi,

I N
LIBROS DE PLANTIS ARI-
STOTELI INSCRIPTOS,
COMMENTARII:

*¶ Abstruſſore tum Græcorum, tum Latinorum ſcriptorum
doctrinas, quod & Index ad calcem additus, commoſtrat, referti.*

A P V D
IOANNEM CRISPINVM.
M. D. LXVI.

DE SCALIGERI LIBRIS, E TYPOGRAPHIA
CRISPINIANA.

*Musa, Virum heroo cecinisti carmine quondam
Qui multas cecidit post diruta Pergama gentes,
Ingenium quarum, prudens, moresque notavit:
Sed qui nil Nato, nihil Vxorique, Patrique
Retulerit, post tot terraque marique labores.
Is quid enim referat, sua quem penè naufraga puppis
Incolumem patria tandem vix reddit arenæ?*

*Quo nunc Scaligerum celebrabis carmine, qui tot
Ingenti studio Veterum monumenta reuoluit?
Abstrusas quorum mentes sensusque recludit?
Nam fato meliore sibi multisque, labore
Profuit ac prodest, tot restituendo nitori
Obsita tam fœdis tam docta volumina mendis:
Quo sine, mansissent densa sub nocte sepulta.*

IVLII CAESARIS
SCALIGERI IN DVOS LIBROS
de Plantis falso Aristoteli attributos,

PRÆFATIO:
AD GABRIELEM MINVTIVM PRÆ-
fectum Præturæ Rutenorum.

MVLTA versantur in opinione hominum. Ga-
briel Minuti, quorū partim obscura sunt propter
excellentiā nobilitatis, cuius fulgori compara-
tus intellectus penē tenebrosus est: alia cōtra, la-
tent nos propter exiguitatē naturæ suæ, quæ nul-
lam pene sui speciem creare possūt in animis no-
stris. Illorum exemplum capiendum est ab iis
substantiis, quæ nullis commissa materiis longinquæ sunt à sensibus
humaniis. Idea verò materia primæ nullis aequè picta accidentibus à
mortalium cognitione tam longè sita est, vix ut olim cognita, cuius
Aristotelis cultu serā ceperit incrementa: quæ haud scio, an etiā nunc
adepta sint ultimā perfectionem. Atque horū quidem natura talis
fuit. Ea verò philosophia pars, quæ plantarum atque animalium com-
plectitur explicationem, cum per se esset difficilis, quod variis dissitas
res terrarum spatiis, simul cum populorū mutatione, quæ quotidie
penē contingit, necesse fuit etiā nomina cōmutare: tum est facta moro-
sior, ne dicā odiosa, vel priscorum ignavia, vel posteriorū negligentia
simul & temeritate. Illi enim, quæ suā tempestate pro cognitis habe-
bant, describere aggressi, tanquam de æternis, atque incorruptibilibus
agerent, pauca sæpè, non raro nulla signa apposuerunt, quibus à successio-
ribus recognoscerentur. Hi ad primam quancūque vel leuissimam in-
terdum notam certas digesserunt ignotarum formarum classes, alie-
nis suppositis, atque etiam contrariis aliquando: adeò ut nocentissi-
a.ii.

ma venena quoque, vice salubrium medicamentorum inuexerint impudenter. Nonnulli dum nihil non fuisse videri volunt, aggestis in unum verè chaos, atque indecorè coagmentatis omnibus, eam tentarunt molitionem, quæ importuna opulentia sua facilè ostentaret inopiam. Contrà, horum odio exacerbati ii, quos vel metus culpa vel imbecillitatis conscientia, vel prouincia perplexitas absterrebat, uniuersum còsiliū, quod ad id negotiū spectabat, ita putarunt abiiciendū, ut summam scientiam in ea statuerent securitate, quæ per alieni regni contemptum suæ magnitudinis faceret opinionem. Neque horum longè à primis seculis exempla sunt petenda. etiamnum hodie viget utraque factio: & ea, quæ tribus herbulis, ac potius tribus verbis populariter, atque etiam seditiose iubet, ut à se nobis satisfieri posse censeamus: & ea, quæ nisi Germanicas herbas quoque pro Syris, atque Africanis subdat, uniuersam operam nostram perditam ducat in re medicamentaria. Quorum, Minuti, velitationes haud tam ex mea recensione cognoscens, quam ex tuo iudicio perpèdens (quāuis iussu regio & armis te oportet tueri præturam tuā, & iudiciis publicis eius omnes ordines in officio cōtinere) mecum tamen mirari sæpè solitus es. Neque verò extrema hac abs te probari, scilicet vel ambitione satagendi, vel ignauos, fastuososque contemptus, sed utroque decere temperari: horum desidia vniuersioribus disquisitionibus illorū præcipites cupiditates metis iis, quibus humanorum cōmodorum ratio præscriberetur. Ad cuius tam prudētis sententiæ confirmationem addebas ea, quæ nullis obiectionibus labefactari posse viderentur. Nam tametsi unam quampiam ad egritudinem profligandam vnius plātæ speciem posse facere scriptum est: tamē cum in Naturā nihil esse frustra fateamur, & sub eodem genere, proxima facie, ac viribus, plures certis factis periculis explorata sint: tum sæpè numero, quæ ita conueniant in illo ambitu similitudinis, inter se priuatis facultatibus dissimiles reperiantur: non ab re factum videtur, si ab iis, qui & scientiæ nomen, & sapientiæ opinionē sunt consequuti, recepta, atque adiuncta sint ad illā primò cognitā, hæc quoque alia, quæ postea sese vel obtulerunt casu, vel ab aliis indicata dicerentur. Quocirca sæpè contingit, ut quas priorū vicarias putabamus, inuentæ multis, variis, exquisitis experimentis utiliores illis reponi mererentur in prima commendatione. Ne nunc depugnemus illud, omnino id penè in omnibus euenire: ut secundaria ope hac ad-

datum præconis suis (ut ita dicam) illis aliquid supplementi, quod sine controversia desideretur. Ita è contrario. Quia nequaquam congiariū damus, sed ut veteres Latini loquebatur, præbia modicis haustibus: efficacissima quaque feligenda sunt ab ignavioribus, atque ad nostram operam tam feliciter, quam prudenter transferēda. Qua moderatione fiet, ut etiā nescisse quadam, non sit flagitio ascribendū. Plenique enim à Natura id elaboratū est, ut quando non sit ad manus, quod in ultima Aethiopia suis illa indigenis apparuit: non negarit communis utriusque loci parens in tua regione quadam, ut lenissime dicam, minime negligenda. Quanquam hac pro aliis potius, quā mea causa dixisse videri possum: qui tā tot annos ita versatus in cognitione stirpium, ut me ipsum euerterim, nōdum etiam vel in aliorum inuētis, vel in meis iudiciis acquiescam. Caterum quemadmodum in theoria cupidi sumus, atque etiam haud parum iniqui nobis ipsis: ita in officiis quotidianis tale sequimur temperamentum: ut si modestia, prudentiaque sola curatio perfici queat, nemo videatur in prouinciis capeſſendis cautior, nemo in absoluendis felicior. Atque ipsas quidem historias nostras nondum audemus publicè profiteri, propter eas causas, quas aliās dixi tibi. In Theophrasti verò libros omnes à nobis & versos, & sectos alio modo, quā quo perperam digesti circumserebatur, commentarios iam pridem absolutos propediem edituri sumus. In terea verò hosce, qui Aristotelis nomine proscripti sunt hæcenus, cum iam operariorū manus poscant, tibi mitto muneri. Ut de quibus per huius anni (quod meminisse potes) initia inter vos à Baudio disputatum sit, cognoscas: an integra, serenaque maneat in mutilanebulosaque atate memoria, cuius in etate meliore fueras admirator. Quod siquid exciderit (vereor enim) fortasse mihi: te illa tua, quā à Natura largæ, ut aiunt, ut ego soleo, etiam utraque manu datam, iuris prudentia exercitiis, humanioris literatura cultu, philosophicæ ac medicæ theoria cognitione, diuina scientia præceptis cumulatissimā fecisti, castigare, demere, addere quantum de sit, atque mihi innumeris occupato negotiis, familiaribus, ciuilibus, literariis, ignoscere non pigebit.

IVLII CAESARIS
SCALIGERI IN LIBROS DVOS,
QVI INSCRIBVNTVR DE PLANTIS,
Aristotele autore, libri duo.

Oninebamur domi diffi-
cillimis hyernis tepella-
tibus, ego & Gabriel Mi-
nutius, qui me vt viseres,
vni cum Ioanne Baiulio,
& Augerio Ferrerio, na-
talitiis feriis venerat in A-
quitaniā. Huius ergo tam importunæ quasi
solitudinis molestiam, tum literatis, iucūdis
que colloquiis, tum affinium frequentia, qui
ad nos officii gratia quotidie confluebant, fa-
cilē delebamus. Ea praesertim dies, quæ Ca-
lendas Ianuarias antecesserat, tantis hilarita-
tibus cōsumpta est, vt non prius earum fatie-
tas obrepserit, quā intelligeremus, haud par-
uam tertiae vigiliae partē exactam esse. Tum in
eo cuiusque discessu ego, quem pridie narum
disputationum reliquæ non mediocriter ex-
ercebant, ad meipsum haud secus atque lon-
giqua ex peregrinatione quāpiam redeūdu
ratus, eas tanta animi contentione, quod no-
ctis supererat, elucubravi: vt immipens som-
nus labenti penē corpori, neque tū satis spa-
tii daret ad sese colligendū, atque ad quietem
cassellendā: neque post vilo matutino strepitu
solueretur. Quod suauissimis tandem solutis
experrectus, sensi hospites esse in cubiculo, at-
que interesse consiliali. Baiulius, opinor, de
auspiciis incertis anni dixerat aliquid. Nā tum
primū visus sum excepisse verba hæc: Nolite,
inquit, existimare, quicquā esse pestiferius hu-
mano generi, quā populares persuasiones:
quippe quæ & constantes animos interdū la-
berant, & simpliciōres, aut irretitos occu-
pant vana spe temerariæ credulitatis, aut per
se in deteriorem partē pronos impellūt spe-
numero ad mala facinora perpetranda. Quid
exultat vulgus, quasi noua momenta vix hæc
ipsa die suppeditentur sibi? Nā verò quidnam
huiusce temporariæ possit accedere, quod nō
de illa futura perpetua dematur nobis? Neq;
potius hodiernū diem de presenti facie com-
mēdare deceat, quā meum animo crastini,
vel hesteris incomodis, vel hoc ipso, quod il-

A le non amplius, ille nōdum, hic vt absit, adest
nobis. Quibus ex verbis, vt mirificam animo
capiebam voluptatē, ita, quod priora non au-
dissem, somno grauiter succensebam. Dum ta-
men aliquid additurum preterea sperare non
equidem audebam me cōmouere. Ceterum
cū secutum esset silentium, credo, quod ille
fatis à se factum existimaret illi, quia grauissi-
mis sententiis animo repetitis fortasse fruere-
tur) ducto conopeo, Imò verò, inquit, salu-
te viri optimi. Tum progressus ad iectulū Mi-
nutius, Quid ita, inquit, Scaliger? statim saluē
cū adeo lentus es. Quid te hoc diei detineat
in stragulis, tam alto meridie? An ceras illuc
recū habes, vt veteres illi poëtae Græci ad spō-
das, & parietes grabatorum, in quas repenti-
nas effunderent commētaiones? an potius ab
istis niubus metuis? quāquam puto nescire
te, quānam sunt nocte hac hesterinos Aquilo-
nes, sublequatur. Mihi quidem, inquit, e sentē-
tia sic satis. Animo tamen malē est, quod non
sum maturius excitatus. Nam quātum hic ce-
perim quietis, me quidē penitet: prout vellet
niuibz istis interfuisse, quas de Baiulii Celio,
quantū licuit ex pauculis quibusdā postremis
verbis, demissa intellexi. Quem si Homerus
orantem semel audiuisset, ab illo suo Heroe
in hunc illam transmouere gloriam minime
dubitasset. Ad hæc Baiulius, Iam tu, inquit,
more tuo immodic⁹ in amicis dilaudādis. Sed
surge: nam rectā hinc ego in bibliothecam, ne
tuis hic niubus obrigeat. Vos verò aut prae-
te-dū, aut me sequimini. Interea ille curabit
corpus. Et iā prandiu corripitur. Illi ita fece-
runt, vt dixerat Baiulius. Ego me expediui.
Mensa disposita est. Igitur euocatis ē biblio-
theca, tū iobete Minutio, vt accesserēt muli-
eres familiares: negauit puer, ex toto grege il-
lo quicquā comparere. Nos affedim⁹. Cūq;
haud multū obsonii afferretur, quod monue-
rat Minutius partē suā mulieribus offerenda:
Dubia, inquit, heri cena fuit apposta: an verò
vobis hodie prandiu hoc incertū dicere liceat?
Habemus tamē, vt video, Cantabricā pernam
in i-

in istis assulis, quæ apud vos in prouincia rarior est: è Maguntia & Creta, nulla: à Ruteno- rum prætura tua, Minuti, frequentior. Ve- rum vt iocemur inter patinas, hispidior Rute- nicæ sapor est, & similior suis popularibus. Tum Ferrerius, Recte tu quidem: sed semisse tantum, haud iure, potes totum perfoluere. De Rutenis id sanè quod est, & scitè admodù: de Bascis tuis quid verò tādēm? Infalsam tuis ergo legibus oportet esse hanc, & alio modo, nisi fallor, acrem. De Cretenis verò nōnihil ha- bem⁹ politioris literaturæ. Vt vicissim aliquid exhibeamus iis, qui nimis ineptè turgent Ga- lenica illa toties decantata porcina carnis cō- mēdatione. Ad cuius rhythmū atque harmo- niam non obscuros medicos, omnis ciuī (tan- tūm potuit vecordia) perdiscibus, fletisse nō i- gnoro. Quid ad hoc noui? Minuti⁹ inquit. Nō equidē tibi, ait Ferrerius: cui nihil librorū in- tentatū est. Mihi ergo nihil dicitur istius, in- quit ille: & audies non audiam. Nihil sanè tā- quam nouum, respondit Ferrerius: satis est, modò ne rancidum sit. Ne in tam recentē, ac planè musteam pernam teter sapor villas meis hīcæ nugis impingatur: ne contra, sibi adeo placeant isti Molaici in suilli cibi vituperatio- ne. Iouem Cretenis in Ida vallibus, putarēt Præfii, pro nutrice suam habuisse. Quā ob cau- sam illi Porculenæ rē diuinā facerent eo nomi- ne. Mihi verò non fit verisimile. Nanque lupā & canem Romulo donemus licet, ac Cyro, conueniant mores, qui cū lacte simul hauri- tur. Iouem ē salacissima quapiam bestia, non de gulose villius mīma suxisse par est. Igitur e- sto vel lepus, cuius fecunditas versatur in opi- nione hominū vel canis. Nihil enim cane fer- tur amētius in venerem. Quanquā nec equū minus calere puto: semper enim fuit mas: fæ- mina verò sola ex iis quæ non superfoetant, prægnās admittit marem. Et aliquando mihi oblatum est in quodam mercato Pyrenæico ternū asinorum fœdissimū spectaculum. Qua- re magis placeat, Massicheum (vt ait poeta) nu- men illud interea dūm cauetur, ne sit cibus pa- tri, habuisse tā pro cibo asinū lac ætare pri- mū: postea cum barbara simul, non tam pilli asini, quā spurcissimos induisse mores. No- bis leniter ardidētib⁹: Quod, inquit Minuti⁹, hīcæ diebus spissius, ac quasi furtiuus horis vix captare licuit, securius, ac prolixius aliquid e- legantisioris erūditiōnis asseretur epulis hodie pro condimēto. Recte sanè, Ferrerius inquit, si isthæc pro embāmate. Nam Dipnosophistē illi, aliique Graculi conuiuē mihi cenare vi- dentur verba, non attingentem, aut accipiensē. Vique ad cō sunt immo dīci, raroque tēpōrē, ac loci solent habere rationem. Id quod eis à Cicerone quōque satis obiectum est, cūm aie- bat ineptos esse. Hæc cū dixisset, conuertit nos ad iucundissimas fabellas: Allatæ interea sunt anaticulæ, quarum vna, quæ, cras alte-

rum, nullis extantibus vestigiis, certò nun- quam videretur habuisse. Quare Minutius: Hoc quidem præter naturæ morem, tamen contingit in natura. Hanc enim esse, dupplicem nostra intellectione capiendam iubet Aristoteles. Tum addit: monstra, quæ vocantur *quadrupes*, quanquam præter naturæ ordi- nem, haud tamen extra naturæ censum, at- que œconomiam iudicanda. Factum, quia po- tuit: Fieri potuit, quia potuit illa facere. Cui Ferrerius: Multas more tuo gemmas illi ad- iungis auro, quod ex opulentissimis apothecis accepisti. Ego verò canem quoque vidi bi- pedem: & eius ē catellis vnum modò talem, cum multis alioquin edidisset quadrupedes. De cane, inquit Minutius, nunc primum: id- que præter ius illud ordinarium. De aulibus, quæ verè sunt *ambules*, non vt apud Philosophū Cypseli, quia *ex ambules*, etiam genera duo le- gimus ex Hispalcis nauigationibus. Quæ abs- te, Cæsar, puto non esse in historiærum Com- mentariis omisiss: quos expectant magnopere studi- si. Profectò nihil aliud quàm expectant, inquit Ferrerius. Nam quando per te fiet, vt ne amplius expectet? Hæc me respiciēs, ea vul- tus modestia, dicebat ille vt in sua uitate, facili- intelligerem, consiliter tempestiuam repre- hensionem. Propter cō quando, inquam, mihi me nō amplius expectare licuerit. Sæde nā- que, isto, ab eo, inflo, fugio, vrgo me ipsū. Vos verò, vt video, nihil aliud, quā gestare cupitis: & mihi vis ipsam ambulādi ius reliqui factū est. Ego verò tuū erubescerē, Ferreri, castiga- tionē, nisi scnes prohiberet magnus ille dicta- tor nosse: quādo tibi tāto viro, meū consiliū minus probari sentio. Verū istis instigato- ribus duo prius à rīe tollenda esse dico, quā meas ineptias extorquere posse sperent. Quæ- nam? inquit ille. Primum, inquam, dedecoris metum: cuius nimis securos animaduerti com- plures extitisse: qui sese præceptis dedide- runt, non in pistrinum (in eo nāque tandiu su- mus, dum perstamus in sententiis supprimēdi) sed extra pistrinum in gurgitem exprobratio- num. Alterum est, mearum editionū peni- tentia. At isti vendibiliore suos faciūt libros, secunda, tertia, atque etiam, vt scitis, septimæ editionis ascriptione. Neque verò tantū mihi sumo, vt existimem, vlla mea cūctatione à me præstari posse, ne quid in meis monumentis desideretur. Quin hoc in nullis esse hominis arbitror potestate: vt exhauriat imminētium iudiciorū expectationem. Sed danda mihi, ce- terisque omnib⁹ cordatis viris opera est: vt & verecundia mea, & diligentia, & amor tā veri- tatis, quā posteritatis, cuius commodis stu- demus, veniam meruisse videatur. Hæc me di- cente aliud super aliud aggercbatur. At ea cūcta, post aliquantum silentii feris iocis nonnunquam interruptum, iussit auferri Mi- nutius. Et structori, Huc, inquit, aliquid bel-

lariorum . Haud ita multò pòst fatagēibus, A famulis: Ecce, inquit, vobis *hæc* fabulæ . Imò verò *hæc*. Minutus ait . Nam quorsum tanta lantium multitudo, varietas, *imbricatio*? Iam hoc de te quæro . Quoniam hæc *mythorum* prisci perhiberent, ecquid te moueri deceat, si iis comparaueris *æmulus*? Quid hoc? An de integro alterum prandium inchoandum? Nam qui ista discutiat, nostrum hîc nactus es neminem . Non enim Lituanus sumus . Et hinc surgē dum est, vt quantum præteritis nō potuit dicbus, præ turba multa, id adeò, hodie faciamus: atque aliqua in re frugi, hoc tam pingui otio, quòd Cauri niniûmq; beneficio patratum est, perfruasmur . Neminem enim arbitror tam vel negotiosum, vel animo soluto, vt domo velit efferre pedem . Et mulieribus edicimus, nobis esse negotium bene magnum ac scrium: cuius causâ me huc contulerim . Postquam consiliorum inierimus rationem: tum facti cuius eas haud quaquam pigeat, participes facturos . Atque heus tu (vnum è faix vocans) hæc illis ita relata curato, vtâ nobis dicta sunt . Ille tum abiit . Alter, cuius hoc semper officium fuerat, dum placentiam fecat: Quid, inquam, Minuti, stomacharis? quod hîc caleoli, crustula, cremones, colostrâ, fructus, condimenta tot adsum? An excidit tibi, Saturnalibus hæc olim, missilia quæ dicebant, fuisse? Hodie sunt nobis Saturnalia, sed literata . Est enim Saturnus fidus secretioris illius sapientiæ: quæ sempiterna constantia sui similibus, quoniâ nihil extra se habet, infinita scilicet, recurrit in seipsam . Quapropter ille suos vorasse liberos creditus est: vt vnde illi principium ducerent, eodem quoque, videlicet ad suum finem, reducerentur . Rhea percennis ille fluxus est (quod & nomen indicat) fuitipius contemplationis: ex qua gignit id ille, quod, vt dicebamus, reciprocât in eundem . Nulla nanque in Deo recte linea fit designatio, quia caret extremis . Ne verò circulari forma illa intima cognitione semper oblectaret esse: quin eam proferret, atque produceret ad sui participationem: infinita bonitas oblata est ei, ab ipsâ contemplatione, id est à Rhea, Bætylon, sic enim lapidem vocant illum supposititiû . Quocirca seruati sunt liberi tres, alius post alium . Primum igitur est rebus communicata vita . Hoc sanè Iuppiter agnoscitur, vitalis autor spiritus (omnib⁹ origo eadem, *ἰσότης, ἔρως, ἡδὴ*) ac forma ipsa . Deinde Neptunus, qui esset materia . Nam quæ *ὕλη* Græcis dicitur, sapientibus Chaldæis pricis aquam significatur, cuius amor ille peculiarium numine nuncupatur . Ab illis nanque totius arcana sapientiæ mysteria dimanarunt . Sic ex eorum I O V A nostrum quoque I OVIS propagatum fuit . Nam recto casu hoc appellatum sono, manifestò cognoscitur ex augurm libris, in quibus illi duo versus.

Iuno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Volcanus, Apollo . Sibilum verò, qui vocem claudis, nequaquâ vacare existimetis . Nempe ab intelligentia cælesti *ἡμῶν ἡμεῶν*, cùm sermonem conderet, cælitus infusum lumen reor, quod aperire deberet id . Aliquâdo elementum illud in admirabilis nominis medio futurû: vt nouæ gratiæ, veterisq; legis nexus vnicus, vniuersi cōpleret aui mythicam præscriptionem in seruatore nostro IESVA . Secunda nanque vocalis utrique vna est: infferēs prolationis: quæque auditur in I O V A, & quæ percipitur in I E-fua . At media consonans, quæ principio finē copulauit, ineffabili nomini, haud sine magnis, atque admirabilibus legibus interposita fuit . Ea siquidē simplex interdû, aliàs duplex cùm sit, pristina substantia nō mutata: Ita Dei fili⁹ ante omnia secula simplex erat Deus: postquam Patri placitum est, ex Deo vero simplici, vero puro Homine factus est vnus IESVA . Missus quidem mittenti par, maior autem illis, qui ab eodem mittente ad minora mittuntur ministeria . Ad hæc triserex illa vna inter omnes litera signum est immensæ Trinitatis in vnitatē, pro cuiusmodi nomine, quod in cælis natum, ab illis per humane salutis nūcium delatum, ei est impositum, per quem vnum Trinitatis mysteriis initiati, ad immortalitatem capeffendam euecti sumus . D i s autem Saturni tertia proles fuit: qui designat corruptibiliū rerum consumptionem . Igitur neque Iouem deuorsutitū est vitam concessit rebus, ita extra se, vt ab illis non excludatur: in eas ita se inspirans, vt in illis non sit inclusus . Neque Neptunum . Propterea quòd fluxis rebus opus erat reparatione, quæ humore subsinde reposito succos infundatur . Vt & ad consistendum esset materia sub forma: id est, Neptunus sub Iouis imperio, & ad rerū iam constitutarū conseruationem, deficienti priori materiæ supplementum . Quanquā est, præter hæc, nobis aliquid ex hoc profundissimo simul, atq; dulcissimo pelago hauriendû . Quis enim non videt parentis sui sobolē hâc motionem illam in seipsam sese colligentem imitari? Cùm enim triplex aquarū motus sit, eos omnes aliquo modo circulares esse deprehendemus . vnum certò talem, alterius verò se missem . Est motus is, quo litus alliditur: vnde falso nominis rationem ex allusione soni veteres deducebant . At res se aliter habet . Est enim litus *ἁρῖς*. Sic enim tenēs terrâ vocarunt Græci . Is maris appulsus ad terram ita cietur, vt in se recurrat . Hoc æstium Latini dicere, vt apud Horatiū videre est: propterea quòd quemadmodū quæ feruet aqua, calore sub lata in ampullas, refidit rursum: ita in se recipitur vnda denuò, quæ scilicet ita appucent . Altera maris

agita

agitatio est, quæ de Lunæ cursu pendet. Eam
nâque sub certas vsquemetassequitur, quoad
relegat peractum iter. Hic est ille motus, cu-
ius semissem, non imitatione, vt ii, sed reuera
cæli more sese vrgēs, atque idem fugiens per-
petuò roteretur. In Occidentem enim ruit sem-
per impetus Oceanî. Maie degulscantur. Tertia
verò gyratio adeò mirabilis est, vt à paucis co-
gnita, multo rariùs incertitia sit explorata. Cum tamē
nihil verius sit, quàm fluiorum agmina, quæ
sese in alueum euoluūt maris, subterraneis re-
cepta cauernis eò subire, vnde rursus dimittā-
tur. Huius tam difficilis sententiæ demonstra-
tionem extraordinaria opera explicauimus in
exotericis. Nam proprius locus est in quinto
nostrarū Nobilium exercitationum. Nonne
videtur vobis meritò Neptunus Iouis frater
aliqua ex parte confors imperii, referre par-
tis illius diuinitatē? Vita enim hæc in motu, &
à motu primo. Et meministis, hæc aquas ab il-
lis separatas. Quid? de aquis quod dicam?, ni-
hil est præter cæcū. Imò maximè. Nā quod de vi-
tæ hactā constitutione, tū redintegratione di-
cū est, ad ea quoque spectat corpora quorū for-
ma nullius capax est beatitudinis. At enim ise-
ro ipsi homini, cuius gratia cuncta hæc molis-
tas est? Primus Opifex, ab eodē vita est duplex
destinata. Vna hoc in communi templo rebus
omnibus altera in æterno illo domicilio: cuius
ipsemet Sol sempiternæ lucis autor, absque
ortu, absque occasu diem facit. Cuius opu-
lentiā, in tanta, ac tam varia ciuium inæqua-
litate, vnus, vniufmodi, vnus immensitatis Spi-
ritus illius æqualis est. Sic inexplicabilis illa Sa-
piētia, posteaquā vix radiis cōsuluit huic pri-
mæ constitutioni, comparauit deinde perpe-
tuitatē: quæ vt nullius egebat instaurationis,
ita voluit illa, vt opus haberet aquis, humanæ
quidem caligini haudquaquam notis: quarū
signa essent cæ, quibus præest Neptunus ille:
vnde nomen ei quoque fuit à lotionē attribu-
tum. Id enim facit in ipso *ὕδατος*, quod in Ache-
loo (hoc omnes aquas Græci nominabāt) *ὕδατος*.
Ne vos fallat illorum authoritas, atque abdu-
cat à veritate, qui à nido Neptunum fanequā
populariter deducebāt. Sed vt à verto Vertu-
tis, à portu Fortunæ sic à *νεῦρον* Neptunus: à
quo etiā, nitor. Neque Iouē cigitur, vt diceba-
mus, in se resumpit, neque Neptunum: neque
verò Diem, quod is rerum est earum meta vl-
tima, quæ termino finiuntur. At ille quo, quā-
do, quoto finiat? Hæc me ita vestigatē at-
tentē Minutius obseruabat. Inde cæteris tacē-
tibus, ô Scaliger, inquit, quanto sunt sua ui-
res aquæ istæ tuæ, quàm preciosissima vina illa
quæ dudum è Valconia, Prouincia, Canta-
bria, in tuum allatis, atque depactis vitibus,
suburbanum, propinabas. Iā verè latices sunt
hi, qui adeò latuerunt hactenus, vt ne guttam
quidem ex tot sapientum fontibus gustare li-
cuerit. Bone Deus, quantum lacturæ sit

ab iis, qui te non audiunt. Imò verò abiis,
qui me audiunt, inquam. Audit verò peruer-
sæ turbæ colluuiēs hæc quondie, quicum mi-
hi nunquam potuit conuenire: nempe quan-
do fuis cuique regioni (sicut elegantissimè
canit hic Augurius) genius est: quomodo aut
ab istis ego, aut isti meis diçis beatiore snt
si cuius terræ sese ridiculè iactant indigenas,
ea mihi fatorum aspera, immitti, inexorabili,
inuicta illa necessitate pro exilio, atque, vt ve-
rius dicam, pro supplicio data est? Quare
non, vt ille solebat, Nunquam minùs solus,
quàm cum solus: sed vt nos, nunquam magis
solus, quàm cum istis. Verum hæc rugas è
frontibus explicemus. Gustate modò placent-
tam: rem vobis quidem nouam, vel quodd
antehac nullam fortasse videritis, vel quodd
eius nouum nomen à nobis excogitatum in-
ter Aristophaneæ non importunè referri por-
teat. Quid id, inquit ille, nominis est? Ari-
stoteles, inquam, *γαστήρ* vocat: vbi vox que-
piam certæ nationi, aut oppido peculiaris est.
Γαστήρ hanc ego texui maritimis Liguribus
iis, qui à Niceæ tractu ad Thufcum vsque litus
pertinent. *γαστήρ*, & *γαστήρ*, vocari iussi.
Hoc nanque solo cibo prandium integrum,
opiparam cœnam conficiunt sæpè. Bene,
inquit Ferreus, sit latronibus illis: sunt enim
piratæ omnes, atque grassatores. Neque ma-
re, neque terra ab illorum maleficiis tuta sunt
perfidis commercia: produunt exceptos via-
tores morte afficiunt, aut in Africam venum
transuehunt: excursioibus vicina, lēginqua,
hostilia, federata æquè, omnia infecta faciūt.
Quid, inquit, ergo Minutius illis bene vis?
Quia, inquit ille, suis moribus facetas efficiūt
orationes. *γαστήρ* nanque *γαστήρ* sunt. Et sua-
uissimi cibi, mihi quidem videntur autores: si
modò tales *γαστήρ* cōficere norūt illi. Imò, in-
quā, multo elegantiores. Et clementius apud
eos cæli, quàm bonitatē hominib⁹ abiurauit.
in herbas maluit transfundere. Et versatili,
atroque ingenio, in quod intendunt, id præ-
clare præstant. At tu, inquit ille, quibus præ-
sidiis nunc herbulas tuas ab iniquissimi Se-
ptentrionis feritate vindicasti? An quia
tuus ille popularis: tu sub eo natus, atque e-
ducatus aliquid cum ipso habeas constitu-
tum? At tu semper, inquam, delicias facis,
Artis tamen non nihil hic. Et est operæ pre-
cium vobis cam non neficere: saltem, vt ad ace-
taria etiam alienissimo tempore paratas her-
bas habeatis. Quis fit? inquit. Res, inquam
perfacilis. Quas tibi velis immunes pruinæ,
gelu, niuium, in areolam tempestiue conii-
cito. Eis tentoriola ex arundinibus & pha-
lis excitamus. Stramine superiniecto conte-
guntur. Neque verò fatis: Fillicis ramis bene
foliatis herbe ipsæ sunt iulsernenda. Certum
est hoc munimentum aduersus qualibet in-
iurias hyberni cæli. In asparagorum verò pul-

IN LIBRVM I. DE PLANTIS. 11

vt me tuerentur ab huius Cæſaris iudicio, ſi-
quid acrius perſequerer extra vulgatas opi-
niones. Et huiciple priuatum: vt ad ſuam di-
gnitatem ſatis eſſe putaret obſequia bonorū.
Quin liuoris ſaltidia ſuis virtutibus intelli-
get eſſe multo minora. Nam quid tibi vi-
at? Aut quid queris amplius? Plus enim es apud
ſapientum iudicia conſequutus, quàm apud
ſcicioſorum inuidentiā amiſiſti. Habes, quod
paucis bonis viris contigit, clarum nomen:
paſſus es, quod ſæpe fortiffimi ciues, obſecta-
tionem: ablatum eſt, quod ignauiffimi com-
pures obtinuerunt, fordidorum fauor. Ergo a-
pud vos ita ſunt mihi deponenda ſententiæ
meæ, quaſi quiſquiliz illæ audiant: ita ſentien-
dum, quaſi tu leges illis dare videaris. Sic &
calumniatoris nomen effugiemus, neque ve-
ritati labes afferetur. vlt. Cùm adeo totan-
dam, ſcitam, circumſpectam orationem, om-
nium noſtræ aſſenſione videret exceptam,
ſe deinceps auſpicatus eſt: Ego, inquit, li-
bros illos (duo nanque ſunt) non ſine maxi-
mis ærumnis excuſſi. Cùm enim, vt poſtea
intellexi, ex Arabico in Latinum verſi pri-
mam fuerint: inde Latini facti à Græculo
neſcio quo, veluti poſſiliminio priſtinæ patriæ
reſtituti: me verò nihilo fecius idipſum igno-
rantem, auguſti, ac pene diuini nominis vene-
ratio illico percuſiſſet: mox quaſi Ariſtotelis
legenti phraſin arriderent omnia: haud ita mul-
to poſt quibuſdam offendiculis lectionis cur-
ſus retardatus eſt. Verum vobis ingenuè fa-
tebor: interea deuorauimus nonnulla, ſatis acida
quidem illa, atque aſpera, quæ priſtinæ opi-
nionis meritis, audebant ſeſc pro genuinis ac
probis, & gerere, & profiteri. Ita quæ antea
barbara exiſtimāſcimus, cùm ſeſc offerrent no-
bis in iis ambulacris, in quibus ego iam pri-
dem aram ſtatui elegantiz, ac veritati, non
perinde atque *ἀδύνατα*, vt ille ſolet, ſed vt *ἀγ-
νόματα* in Commentarios meos redigebam.
Tum porro monſtroſa quædam, hoc ipſo ni-
mirum, quòd eſſent teterriſſima, nec boni cu-
iſpiam auctoris nomen referre poſſent, tue-
bar vltro, ſeculorum barbariem, temporum
incutiām, ſeculorum barbariem, temporum
iniuriām: quid non? Donec eò tandem ventū
eſt, vt non iam de ludicris, vt ille ait, ac voculis
ambigendum eſſet, ſed de rebus ipſis certo iu-
dicio pronuntiandum. Hunc habuit exitum
cæcus ille, ac factioſus amor, dum ſeſc mihi
detegit ſupinitas mea. Ibi quaſi Philoſophi
meam vicem miſerantis vocibus reuocatus,
intellexi data eſſe verba mihi: ita vt impenſe
iubere videretur, ne ſuam eſſe dictionem ar-
bitrarer, ſed barbari cuiuſpiam, atque etiām
infantis: & animaduertent diſſidium ſentē-
tiarum: quando prioribus non ſubſcriberent
poſterioribus. Ille enim cùm videretur ex illius
officina prodire, has alius auctoris eſſe prodi-
dere. Quid? inquit Minutius. Ain tu? Libri

illi non ſunt Ariſtotelis? Non iſthuc, inquit il-
le. Quin potius hoc ago nunc, & curo, vt voſ-
metipſi iudicetis. Eſt apud Laertium, duos hoc
ab illo conſcriptos argumenta. Memineram
ex quinto hiftoriarum ſuos de Plātis agnoſce-
tem libros. In primo de generatione anima-
lium, neque ſcripſiſſe, neque non ſcripſiſſe, ſcri-
bit his verbis: *ὅτι τὸ πρῶτον αὐτὸν ἐξ ἑ-
αυτοῦ ὡς ἔστιν*. At in extremo eiufdem, iam à ſe per-
actum dicit *ὡς ἔστιν*, inquit. Auerrois quoque
in primo Phyiſicorū, vbi ait Philoſophus, poſt
vniuerſalium cognitionem deſcendendum à
principiis ad compoſita naturalia: ibi Arabs
particularia docet intelligenda, cuiuſmodi ſunt
metalla, plantæ, animalia. Verùm de metal-
lis, inquit, nullus extat liber: de plantis verò
habemus duos. Huius igitur anchoræ commē-
dabitur interea phaſellum veſtrum, dum ego
curſum teneo meæ diſſertationis. Tum vide-
bitis, in eāne ſtatione vobis eſſe tutius liceat,
an conducibilius cenſearis, me hac, qua inten-
do, ſequi. Ego quoad rudentes apto, Ferreri,
niſi piget, affer huc libellum è bibliotheca, v-
bi me depoſuiſſe meminifti. Atque etiām ma-
iorem illum alterum: ſcintilla ſub eo iacet pa-
tens, vnde ego Latine verſionis, quā antehac
nullam videram, certo loco iudicium explicā-
bar. Illo abeunte furgens Baſilius obdidit
officio peſſulum: deinde cum libris reuerſo, ſe-
de hic proper me, inquit, Ferreri, tanquam
trianus in ſubſidiis. Crebra enim, ac fortāſſe
perpetua opera tua mihi opus eſt. Scito ſanè,
tuis auribus ex ore meo ſententias, oculis in
tuo codice lectionem, aliquando etiām inter-
pretationē, certè ſemper trepidationem affe-
renda eſſe tibi. Vbi ſeſſum eſt, ſic incipit ille:
¶ Ariſtoteles cūm ſcienti arū orbem vniuerſū
vel ſoluſ, vel cum paucis intellectione cōple-
xus eſſet: eāque omnia in animo haberet, tan-
quam altera natura, ſuo quæque ordine di-
gerere: tum ipſum propterea naturam certa
librorum ferie diſpoſitam ordinare: cōcuius
eſt aduerſus Philoſophos quoddam extra or-
dinem diſputare. Cuiuſmodi commentatio-
nes à diſcipulis exceptas eius nomine circun-
ferri videtis. Etenim qui commentariū contra
Zenonem, & Xenophanem, tanquam ab il-
lo conſcripti leguntur, illius quidem in ex hau-
ſti fontis perennes aquas ſapiunt, alucos ta-
men aliorum eſſe, manifeſtum eſt. Ergo cum
inter Philoſophi veras ac legitimas lucubra-
tiones referat idem Laertius, facilè conuinci-
tur, quos recenſet, non omnes perlegiſſe. Nā
& pleroſque alios ab eodem enumeratos, à
diſcipulis ex ceptos ex dictantis ore, atque
conſectos eſſe puto. Quæmadmodum contra,
ex nobiliſſimis aliquot ſunt in ea recenſione
preteriti. Præterea videmus eadem argumen-
ta tum ab illo tractata primū, tum ab aliis
poſtea repetita, aut acta commentariis. Ne-
dum vt vererentur, quæ iniuria temporum

interisſent, quibuſcunq; ſcirent modis, inſtaurare. Quo in numero, plantarum item libros arbitror reponendos. Id quod vt proprius, accuratiuſque videmus, Ariſtotelis inſtituta cognoscenda ſunt. Principiò illud eius diuino iudicio factum eſt vt nihil vſquam, niſi vnam agat. Nihil enim deformius Philoſopho, qui ab ſignis diſcedens, à veritate imperatrice noſtra notatur ignominia. Quas ergo leges ipſe præſcripſit ſibi, eas aliis quoque ſi- xit. Docet hos nos ſimplici præceptione in libro Poeticeſ, vnde ſuum illud accepit Horatius: *Sit ſimplex dumtaxat, et vnum*. Ita verò eſſe faciendum probat inuiſciſ argumentis, in Poſteriorum primo. Interpres Naturæ Philoſophus eſt, atque imitator. At illa nihil niſi vnum agit. Quippe vnum eſt, quodcun- que eſt. Præterea conſtanter illud quoque, vt ſeriem diſponat, & ab vniuerſalibus, aut no- tioribus incipiens nihil immiſceat alieni. Qui- bus legibus, tantum abeſt, vt iſte noſter v- ſus ſit, vt vix prudentis modò viri nomen reti- nere poſſit. Quatuor ex naturæ decretis pro- poſita nobis ſunt. Primum, hiſtoria plantarū: quæ veluti aurum pictura quædam eſt. Al- terum, earum differentiar, quibus ſpecies con- ſtituuntur. Tertium, cauſæ, non quidem ſpe- cierum: nihil enim medium eſt inter definitū & definitionem: ſed cauſas accipimus, aut par- tes, vt materiam & formam: aut partium, at- que earum accidentium ſines, exempli gra- tiā, quæ forma? Anima, non ſimplex natura. Quæ materia? Elementa paſſa corruptionem, vt excellentiſ eſſent in eſſentia nobiliori, quod lignum appellatur. Quare brachia, & ab iis rami? Vt didaſtus humor opportuna menſura diſtribueretur ad frondes, flores, fru- ctus: ideòque commodius accipere vim cæli poſſet ad perficiendum. Quare ſapor pungit, aut ſecat? Quia calidus. Quarto loco de ge- neratione quærendum eſt. Quem modum, atque ordinem in naturis animalium & di- ligenter obſeruauit, & exactè eſt exequutus. At iſte noſter exorditur à ſubſtantia, con- ſi- nuò dilabitur ad differentias. Neque eas cum explicat, apponit aut conſilium, aut cauſam: neque adiungit exempla, præter pauſilla ea quidem, atque, vt ita dicam, febriculofa. Sed & quod peſſimum eſt, neque plenè rem ex- haurit ipſam, & à propoſitis argumentis ab- horrentia quàm plurima commiſcet. Veluti de aquarum generatione, de arenarum ſub- ſtantia, atque etiā, ſi per vos licet, de terræ motu. Quæ quis neſcit, in Meteoron libris iā- pridem excuſſa eſſe? Hæc igitur hic, vt ille, Pla- to, Theophrastus, Galenus dicere ſoliti ſunt, *ὅτι τῶν, vobis obieci, ſuo quæque diligentius examinaturus*. Nam, vt quā modè ſiſſimè lo- quar, indigna videbitis interdiſ vel primis Phi- loſophiæ rudimentis. Hic Minuti? humanatu- dia vehementer admiratus, Deus, inquit, bo-

ne, quàm mira narras, Baiuli. Verùm vt libera- ſti me ea ſollicitudine, ita inieciſti ſcrupulum, cuius offentione animus nequit conqueſcere. Quid iſtuc? inquit Baiulius. Quia enim, in- quit ille, non penitus nihil fuiſſe reor illud, quod viros hoſce doctiſſimos excitare, vel ad inſcribendum, vel ad inſcribentium conſilium approbandum. Ad hæc Baiulius paulò hila- rior, Ergo, inquit, etiā viſ me diuinare tu. Dicam tamen quod mihi videtur. Multorum ingenia me fuiſſe admiratum, iudicium in paucis inueniſſe: motos tamen ſuſpicio non peſſimis rationibus. Nam cum Philoſophi li- bri de Plantis intercidiſſent, & de numero conueniret: filium ipſum diſputationis aduer- ſus antiquos aliquam faceret opinionem: bre- uitas morè, modumque diuinæ orationis ad- umbraret: boni viri verba ſibi dari facile paſſi ſunt. Quorum rationum illa, quæ declarabat quemadmodum Priſcorum placita dirigit, tan- tum potuit, vt ad eam quoties reſpexiſſem, vix pro me facerem. Conſuevit enim ille, po- ſitis veterum ſententiis, atque diiudicatis tā- quam ignem è collis lapidibus, ſic elicere veritatem. Hoc quoque libro tam diligen- ter, atque acutè diſputatur contra Pythago- ram, Empedoclem, Anaxagoram: vt Ariſto- telem loqui putes ipſum, non dictare diſcipu- lum. Fuit & aliud iudicium fati, vt putarunt, validum. Quodam enim loco refert ſe ſe ad libros ſuos Meteoron. Verùm alii quoque Meteoron ſcripſerunt. Sic enim Albertus etiā loqui potuit in ſuis lucubrationibus de natu- ra plantarum. Habetis, opinor, argumēta, qui- bus & illi ſunt decepti, & alios ſecellere. Cui Minutius, Et tu quid ad hæc? Ego, inquit il- le, ſi ſapientior huius eſſet oratio, ſi ſenten- tiæ firmiores, admiſerim haud inuitas ratio- nes. Verùm plerique locis adeò puerilis, pu- tida, inanis illa eſt, vt ab inimicis Ariſtotelis ſuppoſita videri poſſit: quo de iure illius diu- nitatis, cuius incomparabili ſapientia cæteris in libris ſeſe principem oſtendit, aliquid hac calumnia, detraheretur. Nam quòd veri libri de Placis periret, communem cum aliis fortu- nam in conſecti ſunt. Breuitas verò huius a- deò breuis eſt: vt etiam mance ac mutila, ſen- tentiam, vt ita dicam, ſuffocet ipſam. At di- uina breuitas Præceptoris cum ipſo naturæ opere contendit, ita vt fucus addi, non res vl- la queat: depoſi verbum ſine rerum detri- mēto, ſine veritatis pernicio nequeat. Ita nihil aufert otioſi, vt nihil omittat neceſſarii. Iſte verò digitum vix intendit: abſque prius penè, quàm adeat. Ita arceſcit ſuperuacanea, vt præ- terſugiat neceſſaria. Illud verò, quod aduer- ſus Philoſophos diſputat, more tot? Lycei ſit. Quod ex Academia mollius, atque laxius ac- ceptū neruoſius exercuere. Sic, inquit Minu- tius, exiſtimandum eſt. Nam ita affectus iam ſum, vt propemodò putem, iacta eſſe feminæ quædam

quædam assensionis meæ. Ceterum ut enatis cultus aliquid adhibeatur, cedo, cuius esse cenfebatur? Ad quæ Baiulius, Diodum equidem conquerebar, quod me augurum agere iube- res; nunc verò etiam, ut video, Apollinem vis efficere. Neque enim sine magnarum abstru- farumque artium cognitione diuinare pos- sum.

Diuina igitur, inquit Minutius; Nam te nihil latet artium, quæ & bonum, & sapiem, & diuinum efficere potuerunt. Quas non iste Græculus Apollo, sed ineffabilis ille spiritus largiitima, munificentiissimæque sua collocauit manu. Age ut vis inquit Baiulius. Recor è tex- trina Theophrasti detracta sile quedam uis que clausos aditicos, tameri neque aureos, neque purpureos. Quid si protinus authorem tibi dari vis, ad Arabum diligentiam propius ac- cedis. At enim uero, inquit Minutius, à Græco saltem scriptos suspicabar: quanquam tibi as- stuebar, quod de Aristotele negabas. A Græ- culo balbutiente uersum, respondit Baiulius. Id quod ipsemet, quasi Q. Minumum protiga- rit, in feculissima præfatione sua, quam postea legi gloriatur. Arrien quo modo? Quo addu- cor, ut suspicer interitum, quempiam simili- tum inquirere uisito. Voluisse. Quippe ut omit- tam, quam infideliter græciser, tanta eius in præfatione illa putidula infantia est, ut fatear ingenuè multos in locis me nihil intelligere po- tuisse. Eiusmodi proficèd, quam *οὐκ ἔστιν* ve- teres appellabant: ego verò *κατασκευαστος*, ut quandoque fastidium diluere cogar misera- tione. Attribuere uiri docti, alius alii: at qui- dem qui aliorum uiderim nihil, Planulem au- thore facienti malum assensionem. Exant enim il- lus alius in libris similis uis fugia similitudinis in quibus si quis pedem ponat, haud ita longè à huiusce locutionis idci perducetur. Vel hæc uideritis, quæ de scholasticis, quæ de Ouidia- nis uersiculis deprauant. Ergo aliter ei cecidit: atque aliis euenire consuevit. Quippe è Græ- cis hæc ita bonis (ac quid prius de Hero- diano dicam) nitidiora faciunt: Latina quo cō- sulant ignaris exotice literaturæ. Ille uerò ex Latino fortasse non malo (non enim mihi uide- dere contigit) ad eò Græca interpolauit, ut ne à popularibus quidem suis percipi quæant satis commode. Quæ ut exactius cognoscantur, yn- de pristinam deponamus opinionem, particu- larim omnia sunt inspicenda. Et in agnatis libris « inquit, & in plantis uitz ratio comperta est. Verum in animalibus manifeste, in plantis non »

item.

Optimum quidem à forma principium. Est enim plantæ forma, uitz ætus, quam uer- gatricem uocant animam. At quare in animalibus apparet uita, in plantis non apparet? Nam uita percipitur aut ex motu, aut per incremen- tum, aut ab aliis officiis: non à motu simplici- ter. Elementa namque mouentur, nec tamen

uiunt. Tandò minus præscribitur motu vo- luntario. Præterea (dicamus aliquid non uol- gare) motus animalis ab elementorum motu non differt, quia motus est. Cùm enim sint à Platone, & Aristotele tria genera posita à me- dio, ad medium, circa medium non alius, quam iis mouetur animal motibus. Sed primò, & per se, & necessariò insunt alicui corpori: se- cundaria ratione, (sic est nobis loquendum cum Philoophis de Philosophia), deinde in- sunt aliis per illa. Eo tamen differunt, quòd le- uis mouetur in animali uoluntario motu deor- sum quoque. Verum hoc ita illi accidit, sicut aquæ, si quando sursum mouetur à non uolun- tario. Adhæc, uoluntarius tamen est in ani- mali, primò & per se: non tamen inest omni. Quamobrem ne in animali quidem per eum fieri queat de uia demonstrati, est quidem ani- malia nonnulla nunquam mutat locum. Qua- le est Muricum genus ad hæretos saxis, nobile diuini carmine Maronis. Et hæc quæ Tedyæ Philoophus, Theodorus Tubera, mihi placet Papillus appellare.

Oportuit igitur discernere uitz ratio- nem per eas differentias, quæ uiuentibus o- mnibus competere. An igitur fuerit in- crementum? Accipio nunc *τὸ αὐτὸ αὐτὸς* crescere. Neque enim conuertuntur inter se: omne ui- uens crecit: omne crescere uiuit. Prior nam- que falsa est. Sed sic: aptum natum, crecere. Quare hæc quidem uia est, quam insita- mus quandoquidem gratis certæ parti attribui- tum est incrementum à nature. Alioqui adu- lta quæ sunt, motu sua dicerentur. Nam tamen si ui- uens omne nunc augetur, nunc diminuitur: (is enim est *ἡ δὲ* Anaxagoræ) nequaquam tamen iccirco dicatur crescere. Augetur id, cui repo- nitur ex alimento supplementum: in defectuque partis loco. Id quod etiam senibus uis uenit, quoties, oppletur cauum intus non auctis pa- rtibus. At illud crecere iudicandum est, cum apponitur similibus dimensionibus quantitas. Intelligamus etiam subtilius hæc. Vbi omnes dico dimensiones, tot accipio: quot à natura debentur, per id temporis negocium uia peragen- tes, ne quis obiciat fortasse iuncos aut iuncen- ta, quæ dicuntur statim temporibus solis alti- tudinis explorare mensuram. Lapidem enim non crescunt, sed augescunt. Hanc loquendi legem, quælo, copularetis mihi ex Philoophicæ mi- litie prærogatiua. Sic obtinebit augmentum generis proportionem ad incrementum. Vi il- lud sit appposita cuiuscunque modi quantitate incrementum fiat per occupationem quoquo- uerium capacioris loci, ex promotione an- tibus extum, admissis intèr partibus rariatis, atque unitis. Non enim compressa spongia, si dimissa dilatare, crecet. Maiorem illa qui- dem occupat locum diffuso ambitu exten- det: et id quod recipitur intèr, neque pars eius est, puta *ἅρτι*, aut aqua, & neque eius partes

non sint *ex*, queunt vniri. Vnum fortasse ma-
thema: cum est vnum naturale non est. Arbi-
tror autem verbi huius vim multo esse validi-
orem, quam eius possident principia. Viden-
tur namque de carne primum data vox hanc ex
eo quod erat *κατὰ φύσιν*, vnde fuerit *ἑστειν* huius
(quos Latini ita quatiunt) *ἑστειν*. Nō defuere
tamen, qui lapides quoque cretēre arbitratī
sint: quos etiam, si Lucina placet, parere nuga-
rentur. Quam admodum de Cicarcho recitat
Themistius. Quam stultitiam emollit ipse ibi,
sed iacis molliter. Aut enim lapides æquiuocē
parere: Hoc ea de causa, vt diceret, adductus
est: quod lapidem quandam Acaitem appellat.
Ex his vnum, tamen magno empirum cum fre-
gissim, animaduerti maiorem ex humore con-
cretam. Cuius superficies partim æqualis, ac læ-
uis, partim pustulata videbatur. Illarum gutta-
rum aliquam à cetero corpore delapsam, in eo
sinu non tam partem lapidis, quam focum ci-
se. Qui nisi manu nostra, tanquam Bacchus al-
ter eductus fuisset, etiamnum intus manens Ele-
phanti procerbum in se facile transferre
posset. Ceterum in hac vulgatissima re non
vulgari est difficultas. Audiri inus lapidi
motus à sono. Auditionis igitur facultas af-
ficiatur specie non materiali. Non enim exire
potest ær inde, quiete in aurem infuset. Et
illa maxima iubilantia. Sonus ab auditu perci-
pitur, neque propterea tamen quid rei sonus
sit, ab eo cognoscitur. Verum ad propositum.
Animæ primariæ ac principis officium cum
sit intelligere, neque ab eodemodi functione
possit attribui plantæ: via: proximè verò ani-
mæ vis sit sentiendi, ac manifestò comprehen-
dere nemo queat: tamen plantæ sentiant, tum au-
tem alias quoque potestates, siue harum dua-
rum, siue tertiarum. Themistius agnoscit ex Ari-
stotele res, alendi, augendi, gignendi illis prio-
ribus addat lambucus etiam quartam, mouē-
di: & neque à motu, neque ab incremento vi-
tæ possumus inire rationem: reliquum omnino
est vt perspiciamus an facultas alendi præbere
nobis velt huius indicij speciem, vt in plantis
vita per eam deprehendatur. Profectò sola e-
ius consideratione, in cognitionem viæ deduci
posse videamur.

Veteres autem, quorum ingenia multis
difficultatibus ob rerum nouitatem circuncu-
niebantur, à sensu solo iudicium mutabatur.
Quæ ratione qui in plantis non esse sensum
intelligerent, vitam quoque negarent. Qui vi-
tam attribuerent, etiam sensum assignarent.
Nam neque ab officiis vitam ipsam collige-
bant illi, & non facile adducebantur, vt crede-
rent, à fructibus aut foliis argumentum vitæ
debere comparari: propterea quod si existerent
plantæ que carerent iis. Qui verò vitam ipsam
à natura datam intelligerent, quia sensum quo-
que præditas arbitrarētur, si formam quoque
capere proficēbatur. Quasi cum esset vacuus,

atque ociose à muneribus suis, ad quietem di-
uerterentur. Aduerius quos in præsentia dispu-
tatur. Verum quibus modis Author primum,
quibus verbis Interpres deinde, videmus. Ac
primum quidem ait, in animalibus aperte co-
gnosci vitam in plantis non constare. At equi-
dem, vt iam patet, vitam, quatenus vita est, in
vtriusque æquè difficultè cognosci posse docui:
si quis ea, quæ propria natura solam, sem-
per, vitam comitantur, adducat ad faciendam
idem. Nam quæ de vi generandi, mouendi,
sentiendi, intelligendi, cretendi, iuprà dice-
bamus, ea omnia nobis afferunt difficulta-
tes. Multæ namque plantæ nunquam, nullum
animal semper, aliqua nunquam generant. So-
la potestas alendi, *ἡ πρὸς τὸν ἐσθλὸν ἄρσεν*, ad id fuit
idonea. Idque apud sapientes tantum, atque in
rerum natura exercitatos. Eius tum materiam,
tum efficiuntem vocat Galenus *τροφὴν*, vius
communis voce Aristotelis, è secundo de ge-
neratione, & opinor, ex libro quem fecit il-
dem Philotophus, huic argumento primum
dicato. Opinor inquam, propterea quod cum
ad eum nos alleger, nondum Græcè legimus
ex Arabico autem verum habemus vnum,
vnde Galenus optimas quasque sententias trā-
tulit in suos. Plato in octauo de Republica, &
in septimo de legibus, etiam pro educatione,
atque institutione usurpat.

Hæc cum dixit Author, porro pergit ad
concludendum, quod è re censetur. Ait ergo,
proponendam questionem, optimo quidem
consilio. Præcedi enim quartilo conclusionē,
conclusio scientiam. Verum ipsa in questione
paulominus accuratè loquutus est.

Πότερον ἔχει, καὶ οὐ καὶ ζῷον, ὃ δὲ αὐτὸς ἐκείνῳ
μὴν δὲ αὐτὸν καὶ ὁ αὐτὸς ὁ αὐτὸς αὐτὸν. Neque ce-
nim cuiusvis animæ est, habere hæc omnes
potestates: sed aut sentientis solius, aut eius
quæ ipsam continet sentientem, quemadmo-
dum in tercio de anima declaratum est. Ari-
stoteles ita conueit alibi, ita dixisset hic: V-
trum habeat plantæ animam. Deinde si ha-
beat, attendine augendi que foliis potestatibus
ea pignora finem etiam moueat appetitum sen-
tiantque dolorem ac voluptatem, & an ha-
beant dignoscendi facultatem. Ceterum occu-
randus est, quoniam Pythagoras eūque fue-
cessores, de quibus mox, vires hæc à nulla a-
nima segregant. Quid enim disungeret ille
potestates, qui diuersas substantias animarum
vno in corpore, quasi in ergastulo, aut carista
concludebat? Experiamur autem, Græcène
possumus eam, quam dicebamus, sententiam
descriptam ἔχει. Audet? *ἔχει δὲ καὶ οὐ καὶ ζῷον, ὃ
δὲ αὐτὸς ἐκείνῳ μὴν δὲ αὐτὸν καὶ ὁ αὐτὸς αὐτὸν*.
καὶ οὐ καὶ ζῷον, ὃ δὲ αὐτὸς ἐκείνῳ μὴν δὲ αὐτὸν καὶ ὁ αὐτὸς αὐτὸν.
καὶ οὐ καὶ ζῷον, ὃ δὲ αὐτὸς ἐκείνῳ μὴν δὲ αὐτὸν καὶ ὁ αὐτὸς αὐτὸν.
Plato verò
non tamen
autem ab eo dignotionem. Idem dictum est
hic, καὶ ὁ αὐτὸς αὐτὸν.

Verum

Verumenimvero si cognoscit, licet non diriganur ratione, nihilo secius potentia cognoscit animal: Quam appetitiam cum in iecore possuere, minus bene naturalem nominarunt, ut animalis detraherent appellationem. Vnico namque sine motu naturam, veluti ad ascendendum, & descendendum. At animi, non sensus, motum, dolorem fugere, appetere voluptatem: propterea quod hoc diiudicat conducibile, illud non. A rationali propterea non suppeditari cognitionem: sed si scitum imponi, itaquam equo, ibidem Plato sentit. Quo in libro scribit, *in ista natura quod est, et illud, ut qui per se uolunt moueri*. At enim uero hoc est cognoscere. Quare iecori diuinationem attribuit, propter imaginationes, quas etiam *phantasia* vocat. Quod si ita est, alia quoque in parte quam in cerebro sita erit cognitio. Ac propterea functiones animales alibi quoque existere quis in cerebro. Quorum principium in corde esse nemo nisi pernix negare tentauerit: præsertim cum hoc ipsum dicat Hippocrates, & in quarto de Republica *in corde sitaturus*. Quod in Timæo vocat: *in corde sitaturus*. Sanè iuracimur nunquid nisi re cogita. Irascuntur etiam sapientes, in quibus habitus nequit contemni principia fortitudinis absque ratiocinatione. Didicit hæc à sapientibus Ægypti Platon à Chaldeis Ægypti: quoniam à decretis sanctis ore omnes litteræ dimanarunt. Chaldæi namque in corde omnium nostrorum motuum principia, tanquam in principio posuere. Galenus autem à Platone accepta hæc laxius intellexit, oculorum sensum secutus, non aciem rationis. Verum de his non est hic disputandi locus. Desiuit enim ille in hoc ab Hippocrate. neque verò fidelius à Platone. Ille namque propter cerebrum caput factum censet: Galenus maluit propter oculos. *in d. inquit ille, in quo aciem: ac propterea dicit erectum esse in quo, cuius effectus simile diuinationis illud quod contineret*. Sic ille, qui prætulit alibi ridiculæ cordis testiculos, dum in epistola et Aristotelis calumniam apud Philosophos ignaros capiat: potuit eodem periculo eiusdem dialéctices subtilitate anteferre oculos cerebro, stipitorem Regi.

Hæc narrabat ille animo maximè sedato, sed intento tamen in dicendo. Verum ubi me subridentem animaduertisset, ut acutissimè, promptissimèque ingenii est. Quid agas, inquit, non me clam est. Dum vides me persequi ius vestri Lycei cœtra instituta nostra, vel me murans inconfutandum, vel ad te respectum habuisse me, id lenius es. Erat enim tibi gratificandum, ut cōmodiore vterer ad hanc rem quam paro. Nam ubi meus ero, faciam & me alium, & tibi aliter sentiendum esse senties.

Tum ego, finar tamen interea vñra hac

tus facilitatis: semperque te habebō, quem obiciam tibi. Noui ego te Baiul, acerrimo iudicio Philosophum, oratorem eloquentissimum. Quocirca nos olim deambulatorum, nunc Romani non spontè sedis, quibus sedendo vincendum est, peribenter patiemur abs te sic potè deludi: teque contra teipsum tam veratam subtiliter disputantem æquo animo feremus. Neque enim audeamus *æquum* illud vestrum oppugnare, *aut in ipsa*. Et ille, Quam toties abs te audiui, minus, liberali ac nobili viro dignam dissimulationem, tam te exerce-re nunc arbitror in tempestiue, quam est à me, præter rationem, pro Aristotelis disputatum. Sed ad rem. Habeo namque de plantarum appetentia, que notum obliuisci. Persuasio hinc festina admodum ab ipsis viribus, quibus dare manus videri possunt. Nisi piget vos metaphoræ, ac potius cum vulgo malitis *in arboribus*, & capreolos, & clauiculas: captant namque his fulturas, ac pedamenta, quorum ope surrigantur.

Eas, inquam, manufculas animaduertente effudit nimis protentas nutare, quoad quippiam apprehendant. Haud secus ac vermiculus proles rotis, atque hoïces Ocymia facit, dum postterioribus forcipiculis innixus, sublimè tollit caput, capiatque locum in quem sese demittat. Ita primum ille tentantibus firmiles videntur: deinde ubi aliquid arripuerunt, inuadunt, atque aduoluuntur illico. Illud à me præterea curiosè obseruatum est: si quid adsit alieni, rarò suis vel pampinis, vel farmentis obuoluras. Quasi nobis instituant persuadere, nolle se naturæ consilia peruertere. ne, quod vilitatis ac præsidii causa datum est, noxium faciant: nève quo iuuari debeant, strangulentur. Ad hæc igitur, atque alia talia cum respiceret Anaxagoras, assererat plantas esse animalia. Quin etiam dolore casu foliorum: quibus deinde refutatis vicissim experient voluptatem. Sic enim hic scribit Author: Empedoclem quoque putat, se, in ipsis esse confusum sexum, siue, ut ipse dicit, commissum. Eius namque verba sunt, *in istis uicibus*. Platonem verò existimasse, iecirco præditi appetentia: quia indigerent alimento, quod sibi vis alitrix & appetat & interpolet. Deinde hanc Platonis sententiam eandem efficere vult cum superioribus. Nam, inquit, si hoc ita constitutum sit, necesse id erit quoque, ut & voluptate, & morte afficiantur. Tum illud contentaneum est ut & somno opus habeant, & vigilia.

Est Platonis opinio hæc ad hunc modum. Humanæ naturæ naturam congenerem aliis formis, & sensibus miscentes, ita ut alterum esset animal. Quibus verbis non solum & *in istis uicibus* vocat, & attribuit *aliter*: verum etiam b. ii.

motu nunquam liceat discedere? Satis igitur fuit Mocotem primum indicare in extremo Physicorum, atque interea dicere illud: Sol & homo generat hominem. Verum mures istos in pistrino relinquamus, atque ad appetitum redeamus.

Hi motus omnes, de quibus supra dicebamus, vnum tantum recipiunt finem: alterationem (scilicet contradictionis partem). Quippe nequit ignis appetere descensionem. Sic audabile itaapte natura non potest affici, quin augetur. denique alterabile, quin alteretur: materia prima, quin per formam suscipibilem perficiatur. Ab his aliud motionis genus est, de quo supra, non quidem forma diversum, sed efficiente. Nanque manus meæ motus deorsum non differt, vt indicabamus, à terræ motu, quia motus effectus eo quod in terra motus à forma fit ad vnum: in manu ab anima ita ad id, vt etiam possit ad contrarium. Ratio est: Quia terre forma vna, simplex, simpliciter est. Anima simplex, multiplex, multipliciter. Simplex substantia, multiplex potestate, multipliciter obiectorum cognitione, à quibus elicitur actiones. Itecirco hic appellatur motus ad actiones. Itecirco hic appellatur motus ad actiones. Itecirco hic appellatur motus ad actiones.

Illi enim *τὸν ὅλον αἰσθητὸν κόσμον* vocant: nos liberius voluntarium. Voluntatis species *αἰσθητὸς* est, ac perfecta quidem. Is sanè ordo. Velle in communi. Deinde liberare, est actus intellectus per cognitionem, promouens se in voluntatem. Tum eligere. Itaque sic seles consequuntur, *βούλησις, κρίσις, αἵρεσις, ποιεῖν*. Sic enim à diuino Philoſopho. Differunt apud Platōnem quoque, *ἰσχυρὰ, & βούλησις*. Igitur electio cum fit actus voluntatis, sequens intellectiōnem conclusionis, non omnis voluntas electionem conclusionis. Non ergo motus omnis *ἰσχυρὸς αἰσθητὸς*. Hinc in Augerium intuius, Equid habet iste tuus holpes ad hanc *διάνοιαν*? Hoc, inquit ille, curabam. Lego hic, discretionis, haud ineptum nomen, etiam apud Ciceronem verbum frequentissimum. Græcum est, *κρίσις*. Quod ad sensuum operam transfertur Philoſophus in secundo de Anima. Latini commodiorem atque expeditiorem fecerunt pronuntiationem, transpositis elementis, sicut *ἰσχυρὸς, rapio*. Compositum autem hoc, si melius permissis acutus deducam, *κρίσις, κρίσις*. Qui enim discernit, discipar *τὸν αἰσθητὸν*. Sed hoc sic dictum putatore, velut lenzum à leniendo, & thus à tundendo. Cæterum per me sequare, licet. In plantis, inquit, igitur appetitus est, alendi & crescendi: quippe nisi vim illam attractionis, transmissionis, distributionis, mutationis, vnionis non haberet planta: neque attraheret, neque attracta conficeret ad vitæ munera. Nempe ab Sole solo non fit attractio, vt putarunt quidam: qui non animadverterent, quàm maximas radices excreſcere

deorsum versus in profundum ad contrarium punctum lineæ dimittentis radios solares. Neque multo melius sentit Theophrastus: non posse radices prolixius demitti, quàm quātum Sol vis subire terram valeat. Nam neque lumen eò delabitur, quod alioqui vehiculum Peripatetici statuunt cælestium effectiōnum: neque in telluris parte intima sentitur calor vllus: quam in partem vel ad duodecim pedes peringere vidimus radices. Et formæ, non Solis est, quantitates terminare. Virtutem enim, vt Philoſophus ait, calore natura, tanquam ministro, aut instrumento, non tanquam legislatore, aut opifice. Alioqui radicibus omnibus eadem quantitas produceretur, atque prolataretur. Omnibus enim Solidemà terræ parentis penu demensum idem. Et contrà euenire constat. Aquilonis enim regionibus arbores grandiores, radices vastiores. Præterea in metallis omnia sine Solis admisso generantur. Intellego nunc & lumen & calorem, quorum vtriusque Philoſophus ille cum cæteris Peripateticis fiderum instrumentum, vti dicebamus, appellatur. Cùm tamen aliter ab acutioribus disputetur, nihil enim rerum in intimis terræ sinibus gereretur. Verùm quemadmodum vltra pellucida corpora transmittitur lux, vnde nomen est eis comparatum: ita per non translucida vis illa sese infinuat ac penetrat, quæ luce ipsa multo est efficacior. Tollit simul cum dubitatione probandi curam quotidianum magnetis exemplum, ad cuius motum sub mensa, mouetur ferrum pensile sit per ea.

Nec propterea (quanquam hoc in disputationibus de femine genitali discussum est à nobis aliter) delentur eorum placita, quum sine subiecta materia formam negant posse agere. Virtus enim celestis illa, per lumen delata huc, afficit terræ superficiem. Ea affecta, proximam sibi partem immutat æquè, dum ad certa loca destinetur. Sicut ab eodem lapide ferrum etiam non attractum agitur. Ad hæc si Solis attractione creſcerent plantæ, nequaquam demitterent radices vllas, sed totæ in altum surgerent. Sed attractio, ac diffusio fit à vitalis caloris facultate sub imperio animæ, cuius spiritus illi sunt apparitores: diuina quædam res, sincera, secretaque, atque alia prorsus ab elementis. Frigidissima namque Mandragora multum in foliis, plurimum in radicibus capit incrementi: quantum profectò nullum aut Lepidium, aut Chærefolium, aut Smyrnum, aut Pyrethrum: quæ ab isto calore elementari calida sunt.

In hac autem appetentia stirpes intellectiōnem habent nullam: nihilo sanè maiorem, quàm lapis ille cùm trahit ferrum: aut ferrum ei lapidi affricant, vt ad Mundi verticem conuertatur. Sed est proportio quædam actionis & passionis, qualis inter ignem & stipulam, quæ

opus esse animę generationē. Siquidē haud cō uertitur (sic enim loquuntur) id est, non recte procar. senus rationis. Falsum est, ani matum, ergo generans. Non omni competit ætatis: nē pennis, vel infanti. Non omni generi: quippe Mulo, Anguillæ, Adiano, Ephemero. Non omni regioni: ut Palmæ in Liguriis. Haud imbecillum tamen argumētum comparet: si- que penē omnibus commune. Nam tamen si non omnes generant sibi simile totum, at talē partes: puta ramos, frondes. Dixi, penē omni- bus: propterea quōdā neque tuberibus neque fungis, horum quicquam uia uenit. Quod e- nim dubitat? Theophrastus: par. esse sint plan- tarum rami, quoniam sine iis vel cultu, vel alio eueniunt queunt uiuere, cuius rei solutio facillima est. Non sunt partes ad uitam necessaria: ut qui buidam radix, alius cacumen, nonnullis cortex, maximæ parti medulla. Abies præcisō vertice moritur: ablato cortice, præter suberem, uiuit nulla. Salicem sine vilo medullæ momento vi- dimus: alix non ferant. Abique radice non pau- cæ, vel exemptæ, ut Semperviuum, & Aloe: aut sua natura, ut aquatica Lenicula. Sic Homo uiuit mancus, & Laceræ amulsa cauda. An ve- rō arbor integra dicetur, quæ putata est? Inte- gra quidem, si uitam speciet: ut non integra *μὴδὲν γέννηται*: quando quæ adierant, abiuuit. Quoniam uerō non solum mathematicum corpus est, sed etiam naturale: quōdā que natura dixerit ad finem generationis, ea dicitur inte- gra, quæ partibus ad germinandum apparatis prædita fuerit. Quam ob causam & ablatis brachiis alia succedunt lætiora, & quæ reman- ent, sunt uetiora. Sicuti mancis quoque cō- tingit hominibus, ut sæpe cæteris membris fiat ualentiores. Præterea plantæ redduntur uiuaciores. Est enim quæ situm hoc in propo- sitis disputationibus apud Aristotelem. Sunt autem partes quædam, quæ non propter indi- uiduum fiunt, sed speciei causa propagan- dæ, cuiusmodi testiculi. Iis animal ubi carebit, sui uuius tantum gratia uitam aget, non pro- pter speciem. Sunt item partes aliæ necessa- riæ, quædam viles tantum, aliquæ non nisi ad decorem, ut quibuidam locis caro, quæ non ni- si ad explendum uacua comparata est ibi. In- telligitis diuisionem, & deductionem. Tum Minutius. Nō vos solos hæc exercuit scabies. Nostri nanque Luriconi ubi nihilominus de- nat, cuius prius ablati partibus aliæ sub- stituitæ sunt, quærun- t an sit eadem nauis. In qua tamen materia, porro alia quæ sitio longē dif- ficilior accidit nobis, quæ accuratius exco- quenda, apud nos nulla est. Nunquam enim fiet ut tota planta, mutatis omnibus partibus, toti substituiatur. At in corpore arte compacto id euenire potest. Satis enim manifestum est hoc in nauicula, aut arcubalifia. Vester autē Theo- phrastus ibi perplexus admodum uidetur. Est, inquit, ille, ut ais, Minuti. Quare huic Scalige-

ro locum illum multis cum aliis relinquamus. Et ad rem. Illosum quoque, hinc patet, error, qui vim informatricem aliam ab anima, etiam ab anima rationali putant. Siquidem folia, & brachia, & furculi, in stirpe iam perfectā con- formantur. In homine caro noua substituitur nō sine figurę præscriptione. Opus hoc attrahē- cis, retractoris, alteratricis, mutatricis, vnitricis: quæ potestates cuius sunt? nōne animæ intelli- gēcis, quæ vna est forma in homine? adeo, ut eā Plato *ὁ πῶς αὐτὸς μὴ ἴσται* dixerit. Complecti- tur uerō hæc illa, tanquam circulus tres spe- cies trianguli, quibus præterea lunulas ad- dit in ambitu, quasi cælestem rem: quæ trian- gula quidem illa capiant ipse, at ab illis nulla queant capitationē. Imō uerō quantum propor- tio illis quadratis, alio sive rectilineis figuris in- comprehensibilis sit. Quæ Minutius admira- tus: Vt inquit, Baiuli, planē ac uerē uir diuinus es. Felicissima uerō Platonis illa semina quæ in te talem frugem extulere. At hæc uerba tua, ut profiteor ab alio nullo me antehac audisse: ita magnopere uereor ne non à multis intelli- gantur. Sed porro. Non multa, inquit, super- iunt ex hac parte. Verba modò quædam sunt animaduertenda. *μὴδὲν*, adolecere intellexis, quo uegetam denotaret ætatem. Videndum e- tiam, *γέννηται* ne acceperit pro eo quod est, fru- ctum terre. Habemus apud Nicandrum vo- cem, pro uirenti. Hic Augurius, licet ne? Ha- beo nanque iplendida quidem illa. Virefecerūt quæ earum quædam iuuentus fit, senioque dif- folui. Nisida hæc, & concinna: si sibi scripserit interpres. At hæc est ueritatis seruitus, imō boiæ, mierrima conditio: ut auctoris quem sequimur, arbitratu diffineamur. Non etenim est uiretcentia stirpibus iuuentis, vlla sed in iu- uantur uiror. Neque id auctor ille dixit. Sed *γὰρ ἡ γέννηται* & *μὴδὲν* quando ne id quidem uerum est, uindictam esse solius iuuentutis. Nam & uerulæ uirent arbores, & quibus post vnum al- terumve mensem imminet interitus. *γὰρ ἡ γέννηται* ergo ionat, non tam fructum findere, quam frondeicere, eas quidem, quæ frondibus ue- stiuntur: omnino uerō coloris herbacei nota est: vnde *γὰρ ἡ γέννηται* Galenus offendit, non solum esse luteum, sed etiam subuinde apud Priscos Asiaticos, ex Hippocrate. Viror autem ille o- mni competit ætati, primoni, statæ, deteriori. Et lætius foras, etque ex vulgi uicio loquutus est Philosophus iste, cum dicit, senectū diffolui. Senectū nanque mors efficit. De interprete, acci- pio. Baiulus inquit. Nihil enim eis periculof- us, quā uia audacia fidem temerare. Pro autore quæ dicam, habeo. Parabilis illa, & è foro de- fensio. Dicam, posuisse *ἀδύναται* pro fine. Sed tibi acuto, non satis. Igitur nos quoque acutif- culē. Non est, dicit ille, mors quæ diffoluit, sed aut pugna contrariorum, aut naturalis humidi defectus. Hoc posteriore senectus fit. Mors au- tem priuatio est, quæ sequitur tractum illum Baiuli.

panca hæc hic dicere neque me pigebit, neque vos audisse forte penitebit. Noua enim iura, vinam etiam bona. Firma verò adeò, vt nullo contentioſorum impetu lubeſciant poſſe videntur. Principio, ſi, vt volumus, è nihilo nihil diſtingitur aliquid aliſiquid eſt, in nihilum reuerti nequit. Par enim ratio creationis & corruptionis. Nam ſi è punctis nullum conſieri poſſet corpus, corpus item nullum in puncta reſolui poterit. Præterea cùm triplex ſubſtantia ſit, Materia, Forma, Compoſitum ex vtraque: hoc quidem compoſitum dicitur generari, materia ſcilicet ineunte forma, eadem verò abeunte corrupti: itanè materia ipſa neuiquam per ſe corrumpitur. Nempe ſuum ſemper obtinet. Sed per accidens corrumpitur, cùm aliam ſubit formam. At forma cùm longè fit nobilioꝝ quàm materia, tanto minus eam corrumpi dect. Si enim quod ſit, vt ſi hoc, id eſt, materia ipſa, non aboletur: tanto minus abolebitur id quod facit vt illa ſit hoc. Ea verò forma eſt. Ad id configient in materie potentiam reuertide qua etiam formæ omnes educantur. Hoc neque reſpondet viribus argumenti, neque verum eſt. Non reſpondet præſentiori, propterea quòd materia, quæ eſt ignobilior, exiſtit aliquid actû ſemper: igitur extare quoque ſemper actû formam, quæ ſit nobilior, necelle eſt. Eſt autem nobilior vndeque ſcilicet præſentia virum, functionibus, cunctis, atque (vt loquuntur) entitate. Quod verò ſit etiam falſum, parebit ex his. Si enim formæ eſſent omes iſtæ in materie poteſtate, quæ admodum in oui poteſtate pullus eſt, quippe qui ex eo fieri poſſit: & veluti figuræ artificiales in ligno: ſic materia prima comprehensiuera formas ens eſſet nobiliſſimum. Deoque ſimiliſſimum. Verùm ſicuti dicebamus, materie poteſtia ſuſceptibilitas tantum eſt. Formæ verò dantur ab intelligentiſ, acceptæ ab ipſo, nullo interre vel medio vel ſequeſtro. Neque propterea corruptibilis, quia generatæque finem habitura, quia principium habuit. Quippe alio modo generatur, quàm quomodo aliquid ſit ex aliquo. Ipſa enim ex nihilo ſit. Quid mirum? Mundum totum ex nihilo creatum eſſe, necelle eſt. Nam quis infans dixerit Deum ex ſui ipſius materia conſeciffe Mundum? Deum verò eſſe cauſam Mundi efficientem, etiam Ariſtoteles dixit. Nulla nanque ratione fieri poſſet: vt quod à primo pendet, non pendat, vniuerſo genere cauſarum. Neque verò finem habebit, quia principium habuerit: antequam quomodo mentes ille celeſtes. Nunne erat, actû diſſolueretur, ſi libuerit. At libuit, vne liberet. Voluit, vt nollet. Tantum verò abeſt, vt animam deleri morte putauerit, vt etiam per interrogatione ſubdubitarit: an omnia eſſent animarum plena? His de cauſis Plato materiam primam non appellat, ſed vt diceba-

mus, *νοστής*: appellauit ſapientiſſimè: qua voce vniur etiam Ariſt. quoniã ſuſciperet extra ſecus adueniẽtes formas: nihil ex ſe ipſa promeret, quia haberet nihil. Ac quemadmodum à ſeipſa diſſert *νόσθς*, vt ait idẽ, neque ad nihilum redigitur vnquam, neque reponitur in potentiã alitius, ſed actû ſub aliqua forma perpetuus ſuſceſſionibus exiſtit: ita forma, quæ multo eſt excellentior, quippè cui dar (vt dicebamus) vt ſit hoc aliquid non diſſeret à ſeipſa *νόσθς*, illam: ſemper enim eadem erit, neque vnquam ad nihilum euaneſcet, neque in materie potentiam reponetur: quandoquidem ipſa illam, vt actû ſiſciſcit. Eſſet enim materia omne ens actû. Si quidem neque in eſſe forma quin informet. Et eſſet vnum multa. Materiam nunc accipio materie quàmlibet portionem. Nam in tota materia vniuerſa, formæ ſanè ſunt omnes. Verùm in materia prima ſimè nego eſſe formam vel Muſicæ vel Muris, vel actû vel poteſtate. Sed in materiam formis primoribus corporatam imponi qualitates ab aſtris, quibus aſta ſecta illa poſſit recipere eis conueniens ſibi conuenientem formam à ſideribus iudem. Que omnia bonam in partem, quippe vt illorum deſperatam pertinaciam quaterſiceremus, quæ accipiat. Neque ſanè ſit ſenſu. Sed que propter ſis viris, vobis cum æquè & agnoſco, & recipio libens. Alioquin eſſent formæ certo numero circunſcriptæ: quare etiam animæ. id quod à veritate proriſ penitit, que eſt alienum. Hæ erant impræſentia, quæ modiciſ anguſtiis coarctatus dicere: paulò quidem actius, non ab re tamen: ſiue rei ſpectemus nobilitatem, ſiue quod de anima plantarum agebatur: haud abſurdum fuit de anima noſtra dicere: quoniam vox illa *αἴσθησις*, hanc ipſam apud Ariſtotelem, *Αναξαγορæ* verò etiam præſtantiorem ſignificans, ad hoc nos vocabat. Cum peroraret, ait Minuſius, rem veterem tanta nouitate, controuerſam tanta claritate nunquam fatis admirari ſeſe debere. Pròinde pergeret aduerſus hoĩce terræ filios pro diis ſtare. Ille cætera ſic eſt protulit: Videmus, inquit, huius Philoſophi cenſoriam. Reicienda hæc, tanquam praua, atque inania: In plantis nanque vel appetitum, vel ſenſum in eſſe nullum. Appetitum nuiquam eſſe ſine ſenſu. In plantis neque ſenſum, neque ſenſu præditam, neque eo quod ſenſus obtineat proportionem. Nihil quod ſub ſenſus genere continetur. Nihil quod ſenſus naturam conſequatur. Nullum ſiquidem in illis eſſe localem motum. Nullum igitur viam ad aliquid aſſequendum, quo ſenſu percipiatur, inſtitutum. Nullum indiçium offerre ſeſe, quo in illis ſenſum intelligere debeamus. Quemadmodum autem comperta ſunt argumenta nobis, quibus eas & alij, & credere ſciamus. Non ergo colligi poſſe, in illis appetendi vim in eſſe vllam. Il-

Icco Minutius, Magna, præclarâque argumēta, Baiuli, quæ mihi aduersus tuam sententiam renouarunt dubitationem : nam si animale appetitum plantis adimas, naturalem attribuas, non appetet planta, quatenus animata sed quatenus (audebimus dicere) naturata. Hic ille paululum cupidatus, Mirificus es tu quidem mortalis, Minuti : qui res iudica : a se integro trahas in iudiciâ, præteritum tantus iuriscōsul-tus. Verum sic habeto. Omnia post Deum ad materiam vique primam ita diffundia, vt icia-liquo pacto cōtingant tamen. Nam si per men-tes æternas illas, earumque cognationes atque ordines, re ipsam ad formam vique vltimam di-mittas, vt nihil inuenias vnũ, ita nihil item di-sparatum. Vel cū inter animalium, planta-rumque naturam communem quandam nexũ videris : qui quāsi sit vel transitus, vel portorũ, vel apparatus : cuiusmodi in his, quæ *ζωόποιον* nominantur, patet. Age verò cū lapides im-mobilis ipso habere quidō socius motus in fa-cultates qualem obferimus in Hercule. Ad eundem modum egrotare quoque *ψυχή* res habet. Perfecta intellectio existit in homine mani-festo. Eius vestigia clariuscūla in quibudam, in aliis obsecratoria sunt animantibus. Appetitus in nobis est, ex quo & ratione, soboles oriur Electio. Electio cum consilio ac deliberatio-ne in pecude appetitus absque electione con-sulta. Neque enim propolitis vino & aqua ca-nimāli, ille, quā vinum, aquam, vlla facta re-rum Virò citroque comparatione. In plantis autem, in quibus cognitio nulla, nullus sensus, deprehenditur appetitus vltimū modum trahē-di, quia sint eo ex humore concretæ. Verū similitudo causæ cōtionis est id quod ab Hip-pocrate, Platone, Aristotele refertur ad pro-terbiũ in Homeri vulgato versũ. Iccirco nō quemuis humorem trahis, quoniā non ex qui-bus est constituta. Quare igitur, inquit Minu-tius, dudū naturalem dicebas, non animalē? Pro-pterea quod, inquit, ex Platonis atque Galeni tyrānidē hæc euenit feruitus mihi, qui cogno-scēdi facultatem animalē vocā talia verò offi-cia arrahendi, expellendi, atque cuiusmodi, no-minant naturalia. Quæ prohibitionibus dispo-sitionibus alibi sunt explicata. Bene habet, in-quit Minutius. Imprudenter enim subtra-hemus ab animalis appellatione, si animæ ea quoque sunt. Nam planta est animata, & hoc ipso quā animata est viuere viuere autem quia nu-tritur : nutritio eius erit opus, cuius & vita. At vita ab anima. In nobis longē adhuc mani-festus. Si homo vnũ est : vnũ per formam formā vnā : ab vnā forma cunctæ potestates : forma animæ ab anima erūt potestates : ergo & denominationes. Neque verò natura illa, quæ aliis in rebus extra animam est, hoc agit, quod vis illa cibum appetens ad succum, retinens op-portunum, exiens noxium, mutans proprium, aptans atque viuens comparatur. Est, vti is

inquit Baiulius. Caterũ de nominibus, vt ro-ties à Galeno moniti sumus, nihil est causæ, cur tantopere solliciti simus. Sed ad interpretatio-nem. Imò verò ad me prius, inquit Augerius. Nam mihi quoque dicendi cupido est : an li-ceat post multarum artium cultum, humanis ingenis, multo labore, excogitarum, composi-tum, constitutum, soluto atque inepto animo in his ipsis agere, præteritum viro sapientis Tanto minus, opinor, ea in parte, quæ ratione recta gubernatos animos inter se coniungit ad com-munis societatis necessitudines : quæ est hic a-pud nos ciuilis beatitudo finis quidem tempo-rariæ felicitatis, via verò certa ad illam vlti-mam sempiternitatis fruitionem? Quidnam est hoc, dices, vinculi Oratio, Baiuli, oratio de cuius vñ atque efficacia iam dixi de nobilitate verò tanta habeo, vt tertia rerum pars, quibus rebus completur orbis, planè iudicari debeat. Quicquid enim est, aut extra nos est, aut in no-bis, aut à nobis. Res extra, rerum species in mente, specierum notæ à mente in oratione. Quæ notiones nisi æquales sint speciebus cō-pōitis, falsum creant. Separatæ verò, ac singu-læ si sint deformes, aut licentius aliorum acci-piantur, atque par est : falsitatis habent quan-dam proportionem. Leonis enim nomen, quod est huic impostum animali quadrupedi, si ad bipedem bestiam transferatur, quamquam ne-que verum, neque falsum dicetur : tamen falsā no-tio est ipsa, & illius compositæ falsitatis prin-cipium manifestum. Nisi enim sic esset, vt di-cō, non esset illa falsā Leo bipes est. Neque di-cendum hæc esse frivola, & ad dialecticos aut sophistas pertinere : contra potius sophi-starum illa licentia est : nostra verò solidius vel ab illis tueri nos simplicioreas animas, vel e-tiam illorum diruit machinas. Galeno equidē fuco tanquam præceptor. non ipse meo eget patrociniis : per se satis magnus est. Sed quem admodum ille reperebat, vincat vtilitas ita nos, vincat veritas. Cū aduersus Celsi them Chry-sippus disputare cogere-tur : vericulos illos duos identidem pronuncia-bat : quos mutato nomine vidi scriptos in codice Diogenis nu-dius ferius ex huius Scaligeri bibliotheca, ce-tam addito terro, quos recitabo : quis sunt animo temperato, atque imprimis puer nec in-grato, plenissimi, digni profectō quæ memoria teneantur.

Εἰς τὴν αἰσθητικὴν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ἀνάγει, ἢ ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ, τὸν δὲ ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ.
Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ, τὸ δὲ ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ.

Galenus verò, & Plato, vel si quis alius, vt etiam perstringit in Topicis Aristoteles, ver-borũ curam putat indignam viro sapiente. Mirũ verò qui nos doceat fieri sapientes, cū homi-nes esse dedocet. Qui fiet, vt intelligas, si quĩ-piā pro libidine loquatur aliter, aliter pro resē-tias tu Est primum Sapientis officium, benè sentire, vt tibi viuat : proximum, benè loqui, vt patri

pariæ vivat. Quæppe quoddam animal fit iure fo-
ciabile, neuriquam tuos aget conuentus impul-
su naturæ simplici, formicarum, apâmve, aut
etiam locustarum more. Sed ratione adductus,
induct scilicet in commune iuspactæque ipse,
pariæque alterum iubebit simul. Et Galenus i-
pse quot locis quantum producit moræ, vnam
modò vt explicet voculam? Quot miris mo-
dis Archigenis dictionem vellicat, eius quo-
que minutissimas quatuor rimas portunculas,
in secundo de locis malè affectis? Cuius libri ti-
tulum, si vt cordatos deceat viros, cordi, riuilet
puræ æque inculpata ratio loquutionis, ita fe-
cissent, sicut à me nunc factus est. Nemo enim
neicis, quem admodum etiam bene valentes par-
tes affectæ dicuntur, vt omittam, ita potius in-
scribendum fuisse, *de vi mor. enib. par*, quam
enib. par. Quod *enib. par*, non amplius patitur,
non igitur eget opere medici. Quin præfati
potius vrendum participio. Quia io: non re-
ctè factum ab Hippocrate, *enib. par*. Subiecti
enim est homo, aut partes hominis. Ratio verò
considerationis, id est præscriptio animi nostri
circa materiam contemplandam, quam Barba-
ri vocant rationem formalem, est affectus ille,
quem passionem dicere verius est. M. Tullius.
Non cit igitur materiam libri *enib. par*, sed *enib. par*.
Nec mirum, hæc admitti vulgò sa-
bita impune. Illotis enim & pedibus & ma-
nibus, ad ipsam statim operam accedimus, se-
cundum Galeni commentario, in quo negat vi-
lum esse posse bonum medicum, quin idem bo-
nus quoque sit Philoſophus. Hæc illo cenſore
iudicio dicente, cum me ita subridere vidisset
Baſilius, vt ei magnopere videret alienum. Mi-
rabar, inquit, si hic Theſeus ſine Hercule ma-
gni quidquam auderet. His tu omnibus ſemi-
naria *enib. par*, arum, vlginem, ſolem, ſuppedi-
taſti. Neque enim æquo animo te audire queſi-
ui doctiſſimi, cum toties à Galeno deſicis,
cui hoc ipſum, quo ei videris tibi, facillere ne-
gotium debes totum. Bona verba, inquam, vir
omnium quos equidem nouerim, modeſtiſſi-
me. Nam ſi negem, me etiam multo plura de-
bere viro illi nunquam ſatis laudato, non illi
quavis obſeruatione maioris, ſed mihi ipſe in-
iurius ſim. Quod ſi quid ei obſigat à no-
bis incommodi, propter libertatis noſtræ
rationem: quodque tibi item ille aduerſus tum
alioſ, tum Ariſtotelem ambitioſe, interdum e-
tiam ridiculè, voluit licere: id mihi fraus ſit,
& illi maxime laudi. ſi tales habet diſcipulos,
quorum opera ipſe ſibi nunc ſit magiſter. P un-
dem ſemper, inquit, Scaliger. Non tamen illa
diſta velim putes, tanquam à caſtigatore. Sed
erat mihi religioſe ſacramento ſolui. Nemo e-
nim neſcit quàm ſis illius ſtudioſus. Id idcò
vt penè totum manu tua deſcriptum Græcè
primus attuleris in Aquitaniam: vbi antea de-
uentum tuum, præterquam ex libris de interio-
ribus (ſic enim loquebantur) & articellari, at-

que commentarios in Aphorismos, vix eius
nomen audiretur. Cui ego: Magis te moueat, ſi
quæ me res impulſerit ad ſcribendum, intelligas.
Nam qui tum Aſia opera vulgatos haberem,
haud ita ſis habebam cauæ ad eas ærumnas e-
xequendas. Verùm apud Ariſtotelem diu mul-
tùmque vti, ratio tam grauis illa viua eſt mul-
loquencia, vt ſæpius à propoſito deſiſſerim. Ni-
hil mihi magis vniquam mutulum antea com-
perui fuerat, quàm prolixiſſas iſta ipſa expli-
cationum. Tandem verò quoniam necellario
malo mihi fruſtrum erat, coegi genium meum
vel miſerum ac relictum em, pura pari, quò
parceſſorum ſuſtulum dilueretur. Itaque, ut ani-
mam ad ſcribendum appuli, vt ne liceret, quod
antea faciebam, ialtuam tranſmittere. verbor-
um *enib. par*, & ſublogere carpiam, quibus rem
facere, quæ opes parare poſſe videret è com-
mercio medicorum. Nunc verò, quia deſcri-
pta eſſent de Nicolai Leoniceſi præceptoris,
quæ mihi commodauerat, exemplaribus: ex eis
id capio emolumentum, quòd licet cum Germa-
nicis conferre. Quæ commoda nuper aucta
ſunt huius Muſitici munificentiæ, qui tum vetu-
ſtoſum ornamentis viuendos mihi muneri mi-
ſit codices. Quod verò pertinet ad ſactiones,
nihil equidem de hac ſuſpicionem me purgabo
tibi. Scio namque me tibi notioſorem, quàm ego-
met mihi ſum propior. Imò verò cò tendere
ſtudia mea, vt ſactiones accēſcāt penitus extin-
guantur. Nos in omnibus occaſionibus, quæ
iſci offerunt ad officia literaria præſtanda, nul-
lum periculum recuſamus laudem nullam que-
rimus, culpa volumus vacare. Quin eniſe pe-
nitius, æque etiam oramus, vt viciſſim abique
contentione, ſed humane æque liberaliter v-
niſqueque conſerati in medium, quod habet,
ad literariæ reipublicæ incrementum. Nihil
mihi poſſe eſſe beatius, quàm ſcire. Diſcen-
dum verò, vt ſciamus. Ego quidem ſapientiæ
ambirum, tanquam animi noſtri ætati quod-
dam ſemper iudicium in quod communia com-
mencationum noſtrarum vecigalia inferenda
genecōſed proba. vnde tibi ſuum quique in-
vium iunat, ſine inuidia atque ſimilitate. V-
num enim corpus ſumus, vniſque ſpiritus hu-
ius corporis, qui à Deo profectus pro com-
muni excubet vilitate. Sed nimis diu in hac
vmbra ſumus orati: proinde in viam redi-
te tempus eſt. Non autē, inquit, Augenus,
quàm hanc apud vos ſarcinam deponam. De
magneſis vi, æque appetitus ſit gradus, quaſi ima-
go cuiuſdam tranſitus natura, ab appetitu ſic-
mentorum, quo locorum ſuorum deſiderio
moueri videntur, ad plaſtarum appetitum: de
quo agitur. Sarcina verò, mea eſt, quorundam
inſania, qui propterea magnæcem, viuere dice-
bant. Quòd ſi in eo facit, vitamulto ea eſt,
quàm vitæ hominis, nobilioſa. Non enim ni-
ſi *enib. par*, æque etiam præſentia trahimus. Ille

verò ad nutum, vt Pontifex viuetium dici me-
reatur. Hoc in Philoſophia illud in literis mi-
rioribus: Herichius Sideritini lapidem facit
alium ab Herculo. Alteri colorem ferreum
attribuit, quodd & ferrum trahat alteri argen-
teum. Credo illius ſeculum fuiſſe admodum
βαρβαρον. Multis enim deprehendere licet,
eum congeſſiſſe in illud horreum ſimal cum
frugibus etiam ſcarabecos cum ſuis taberna-
culis: dum omnibus ex aëre omnia conuerſis,
ſine vano aut cribro. Hæc ſic: quæ volebam.
Nunc ſi pergere libet, per me licet. Quæ pro-
poſita ſunt, ſigillatim expendamus. Primum,
ait, in plantis neque appetitum, neque ſenſum
eſſe. Melius ſic: Appetitus non eſt, quia neque
ſenſus. Quia nõ eſſe poſſit hic abſque illo. Cu-
rioſius ab origine verbi: τῆς βλάστης nanque
τὴν δύναμιν. Hunc ſi non habent plantæ: ne illam
quidem obtinebunt. Ita illud quoque dixit,
per definitionem, eſſe finem voluntatis, & ad
ſenſum conuerſi. Definitio quidem illa haud
mala eſt. Verùm quod addit appetitum con-
uerſi ad ſenſum, minus bene eſt. Imò verò per-
mouetur iſa à ſenſu. Præcedit ſiquidem ſenſus.
Quoniam ne illud quidem placer, appetitum
eſſe finem voluntatis, ſunt enim hæc ſic, ἡρεσῶ,
primus impetus, qui cieitur ab obiecto. ἡρεσῶ,
motus ſequens, nondum illeſtraus ratione. βλά-
στης, continuatio illius motus, ab obiecto ſpe-
cie, id eſt à cognitione, ad rem vique icilicet po-
tiundam aut agendam. βλάστης, voluntas hæc
poſtremo loco poſita, ſed iam formata ratio-
nibus. ἀντίον, aſtem eſt iudicium. Quippe re-
curſus conſiliorum, & comparatio cum aliis
extremis. Verùm hæc à paucis ita venclata.
Antecedit verò cuncta hæc ἡρεσῶ, id eſt rece-
ptio ſpeciei: ſubſequitur autem omnia ἀντίον.
Nam & actio eſt cum agimus, & cum facimus,
& cū patimur, quod admirabilis eſt: & quod
maximè mirum, etiam cum agere nolumus. Ac
duo quidem priora manifeſta ſunt. Quorum
alterum ad quiddam virtutes pertinet, verbi
gratia, cūm damus alterum ad artes. Duorum
verò poſteriorum natura lexque ita eſt, vt al-
terum conſtituat fortitudinem: alterum, tem-
perantiam. Nam qui fortiter tolerat incommo-
dū pro patria patitur. Ea paſſio ἀντίον quædam
eſt: alioquin non eſſet virtus, aut vir-utis. Cum
verò abſtinemus ab actione, iuſtu rectę rationis,
tūc eſt ea actio, qua conſtituitur réperantia. Hoc
enim agimus. Quod poteſt dicar quod non agi-
mus aliquis. Quid mirū Sapientibus Conſtitui-
tur enim animus in ea ſtatione ſtudioſa, cūm à
flagitioſo curſu inhibetur. Ita in fortitudine
firmatur ad patiendum: Hæc ante nõs à nullo
Philoloſophorum. Sequitur ἀντίον, quæ eſt
ἀντίον, quædam ad ἡρεσῶ: quod & Galenus do-
cet, ſed alio ſine: quoniam ex aliis principis.
Probat autem ſenſu carere plantarum genus
obicurſi quidem, ſed non ignobilibus argu-
mentis. Primo à partibus: τῶν μελῶν δὲ ἀδυνάμει, ἡρεσῶ.

Quanquā minus accuratè γὰρ enim eſt pars,
ex Ariſtotele, quæ non diuiditur in continuales
partes, vt caput. At ſenſus non eſt in talibus, vt
talia ſunt: ſed in continilibus primo, & per ſe,
ſive ſit illud, caro, ſive neruus. Videtur ἔτι, qua-
ſi ἔτι. Poſt hæc addit τῶν ὁμάτων, ἡρεσῶ, διὰ τὴν
τῶν μελῶν, ἀδυνάμει: quibus adumbratur metho-
dus Ariſtotelis. Senſus enim in Catiæ & Ca-
tone, ſedem ſpecie. Quibus autem diuerſus eſt
animalibus, in illis ea differentia tribus euenire
ſolet modis: aut intentione, aut ſpecie, aut pro-
portione. Nam in Lynce viſus à mico diſſert
intentione. Quam hic interpretationis huius au-
tor in Ariſtotelis ſchola minus exercitatus, ἐ-
μφαντικῶς nominauit. Secundo modo diuerſa e-
rit oculi ſpecies in homine ab oculo caneri.
Et alio modo, ſed occulto plebeis ingeniis, o-
culus hominis ab oculo leonis. Is poſterior
propter totam ſpeciem à ſpecie differentem: al-
ter verò prior etiam propter oculi priuati
ſpeciem, quoniam cæcer τὸ πλεονεκτημα. Hoc
ſans ſignatè dicit, δυναμὴν ἡρεσῶ. Eſt enim δυναμὴς
eſſentia cuiusque. Tertium modum perſimè,
ἀδυνάμει. Ariſtoteles, ἡρεσῶ. Neque enim in
cochlea oculi ſunt. Non eſt ergo viſus, ſed pro
viſu tentamenta proportionē quadam puncti
atrioris in ſummo cornicularum. Idem nobis
dōque guſtu, dēque tactu eſt intelligendum. A-
liud à motu præterea ducit argumentum. In
tertio de anima de claratū eſt: Animalī datam
motionem, propter ſenſum, vt id quod appete-
ret ad ipſiſceretur: quod nollet, declinaret: Po-
ſuit autem duos motum, & locū, vbi dixit, ἡρεσῶ.
Quoniam motus omnis in loco ſit, etiam cæſi.
Tamen ſi vulgò aliter. Sed non permittit tem-
pus. Item finem: cum dixit εἰς τὴν ἀδυνάμει. Si ſig-
natur ſus eſt, τὴν ἀδυνάμει, in natura, & ἡρεσῶ, & ἀδυνάμει
horum autem neutrum plantis datum eſt ab il-
laigiur ne id quidem, propter quod actur hæc
datum fuerit. Plantarum quoque animæ quo-
modo queat animæ Platonice competere de-
ſinitio, conſiderandum eſt. In decimo de legi-
bus ita definit τῶν δυναμῶν αὐτῶν αὐτῶν ἀδυνάμει.
Oportet ergo de motu, alio, quā localī
dictum ibi uat huic animæ non conueniet. At
cæteros motus ſi quis negare velit motus eſſe,
poſſit. Mutationes porciſunt ſola loci varia-
tio, motus eſt. Græci ergo δυναμὴς, vnde, δύ-
ναμις, non autem quaſi δυναμὴς, ſicut Plato: ſed ab
incitatione, à qua & furor. Hæc autem qnq̄ di-
xit, cūm egerent probanoniſ, accepit demon-
ſtrationem, quam vocat Ariſtoteles τὰ ἐν τῇ, à
ſignis. Nam ſi ea quæ in plantis exiſtunt, per
exteriora ſigna percipiuntur (explicat autem
hoc per illa, τὰ φανερὰ καὶ ἀφανῆ) ita ſenſus quo-
que, ſi in plantis eſſet, ſignis aliquibus percepi-
retur. Ergo cognoſcimus in ipſis animam nu-
tritium, quia nutriuntur: quare ſenſitiuam
non æque cognoſcimus, quia ſentiunt? Illud
quoque poteſt queri: Quæ ſit argumenti viſa
ſenſu ad vitam. Sic enim balbutit: ἡ γὰρ εὐδαιμονία

enim citius ea probes non esse ζῷα, quæ hoc appellas nomine, quia carent intellectu, quam ea quæ ἐσπευσθ cum ipsis sunt, id est plantas, esse ζῷα concedere cogaris. Ita est hoc præfentissimum maximūque periculum, plantas quoque ζῷα dici posse, si quibuidam in speciebus nihil differre planta cognoscitur ab animali. Præterea quid auferri in intellectu, propter quod planta fiat idem cum animali? Neque enim intellectus differt a naturali planta. Nihil ita scius ab animali plantæ natura diuerſa est. Neque intellectus animalis, essentia non est quatenus animal est, sed quatenus est πῶς-αν. Neutiquam decessit igitur propter hoc ab animali Conchæque propter hoc planta fiet. Interpres verò minus accuratè posuit γένος, pro eo quod est γένος. At nos facultatem, non actionem querimus impræsentia. Nam tamen si hæc ab illa fluat, atque iccirco posita ponit illam, tamen à Philotopho sic effloquendum: vis exprimaui ἐστὶν ἡ ψυχή non autem accidens. Verum ne istuc quidem rectè dispoſuit: non dari medium inter animatum & inanimatum: propterea quòd animal morte vitam amittat, quam vitam conferuet per generationem. Quid attinet iccirco medium tollere, quia per generationem in indiuiduis vita propagetur? Adhæc, si morte vita finiat, non continuò per hæc quidem verba, vita & mors contraria sunt ex eorum genere quæ medio carent. Tollitur albedo per nigredinem, at virido, ceruleum, alia media sunt. Auferretur per auaritiam prodigalitas, inter quæ liberalitas intercedit. Voluptatem statuit aduersariam dolori, & quòd neque doceat, neque nauet. Proinde ἀδὴρ per ἀλγος minus sapienter definita est. Est enim iucundi sue contentiſſis perceptio, siue maioris fruitionem autem priuatio doloris. Simplicissimè Aristoteles: inter habitum & priuationem, nihil. Nam hoc tum à Dialectico declaratum est, tum à Transnaturali disputatum. At quàm inep. à illa, πῶς ἂν τὸ ζῷον ἔσται τὸ ἀνθρώπου φύσις. Ventit in mentem illius, cuius figuratas ineptias irridet Seneca. Qui, quod vulgò dicitur, istuc, vt magnum quoddam sonaret, ad hanc formulam maluit: Vobis dico, vt saluus sis. Peripiciatis, quod diuini præcepto nis more, argumenti formam: caudam inuenietis. Eadē sub forma ponatur hæc materia, Mors tollit in homine calorem: ergo frigus & calorem inter non est medium. Aliud efficacius: Ab homine mors auferit intellectum, qui in planta nullus est: igitur inter hominis naturam, & naturam plantæ nullum medium. Barbarissimum verò loquutionem præterissem libens, nisi vos mihi succensere, si non omnia diligentius excuterem, subuererem. Videtis hic cuiusmodi Demofthenem nacti finis. αὐτὰρ ἀποκαταστήσει, ἡμεῖς μάλιστα δεύομεν. La-

tinum sequitur solum Græculus bellè nos inter ientia cetera ipsarum duxit. Infinituo verus Græcus explicat. Sequuntur verba, quibus probet, solum sentum esse id propter quod & dicantur & sint animalia. Genera, inquit, suis speciebus dant & nomen, & definitionem. Hoc, si introspedtes, haud sanè verum est. Animal quidem genus non tamen homini dat nomē. Verum est, vt homo animal dicatur, propterea quòd eius sit species: at animal neutiquam dat homini definitionem. daret enim Leonis quoque. Igitur hominis definitio cum definitione Leonis esset eadem. Dimidius sanè, vel etiam minore construit animal hominis definitionem. Est enim genus materię loco. At materia neque tota est essentia, neque maior pars: neque potior: sed forma, quæ per differentiam designatur. Subtilius agamus. Si animal dat homini definitionem: Quid tum posset? An propterea sentu circumſcribitur animalis cognitio, quo à planta separatur? Minimè. Quod verò attinet ad generis potestatem pro specie constituenda, videmus etiam veterum errorem illum, qui dicerent in generis communitate differentias contineri: quippe quæ sint in eius potentie ambitu. Neque enim bonus Metaphysicus profiteatur, in potestate animalitatis esse rationalitatem. Si verum esset hoc: verum illud esset item, in materię potestate rationalem quoque inesse animam, atque ex ea prius educi. Nos in ipso genere, potestate dicimus esse differentiam paf siue, non actus: non quòd species differentiam genus exhibeat, sed quia recipere potest eam, eumque terminum ac præſcriptionem sui, vt ex veroque simul iunctio vna fiat species in mente, quæ repræſentet speciem (vt loquuntur) realem: ad ex animam rem, quæ ex materia & materie ipsi aduentante forma composita est. Tum porro longè imbecilliore fultura munit huc virtutum parietem: Oportere genus, & vna, & communi causa in multis esse. Quibus verbis, Genus haberet causam, propter quam in multis esset, ac de multis diceretur. At hoc quicquam fieri modo posset? Quippe animal in equo & boue non est, quia sunt sensilia: sed è contrario, boue & equis sentiant: quoniam animal sensibile est. Perius verò adhuc loquitur, cum apponit verba illa: ἐστὶν ἐκ τῶν πολλῶν. Non enim, inquit, multis euenit de causis, vt genus in multis sit speciebus, sed ex vna. Quod est maximè abhorrens à veritate. Causa namque si vna esset, vna esset tantum differentia, & vna species: At multe sunt species: ergo totidem differentie, quibus scinditur in partes genus, vt genus quod constituitur per irrationalitatem, sub se habet multa, quia in multa se carj potest. Verba, quibus tandem claudit hanc sententiam, minus mihi peripicua sunt ἀδὴρ, inquit, ἡμεῖς ἀποκαταστήσει, ἡμεῖς μάλιστα δεύομεν. La-

IN LIB. I. DE PLANTIS. 27

ἡ γὰρ φύσις. Cause ratio haud cuius nota est. Ergo causa habet et causam. Ambitio loquutionis sententiam deprauavit. Simplex fuisse oratio: ὅγῳ τὸ πῶς. Et quid verbi hoc sit, scio: quid hic agat, nescio. *ἡ δὲ φύσις* dicitur, quoniam quod à filio familias actum est, ratum habet pater. Quod populus scivi, si fuissent auctores patres. Hic iuspitor ab hoc Battaro, *οὐκ ἔστιν αὐτῷ τὸ πῶς πάλιν*. Quanquam non vulgum solum latere causam illam iuspitor, amini quamlibet sapienti compertam esse. Atque hæc vbi dixisset, coniecit. Quod paulò post cur faceret, roganti Minutio sic respondit: Me quidem cepti puer. Nam si aduersus duos Hercules quidem nunc quid me fiet, cui tot sunt debellanda monstra: Animus mihi primitus auertendus ab opinione illa pristina, cum putabas esse hoc et liberos Aristotelis. Deinde istorum impetus iustitendus, qui se mentem fecerant huius superstitionis. Tum ab interprete barbaria simul atque inficitia animaduertenda. Præterea mendosi codicis peruersitas corrigenda. Postremo deformis confidentis auctoris abolenda delira. Quibus tantis congestibus an satis futurus sum, haud satis scio. At ego, Minutius inquit, sanè scio id quod etiam certo scio, te à medijs iniri. vnum enim ex his Proculis nihil iam magnopere posse, (Interpres ignauam dico) vnum haud multum valere. Quid enim? Si tu in corruptum exemplar incidisti, in ea fouea damnandusne es? Fortunæ munus est, liberos nancisci bonos, non ingeniū: felicitatis emendare diuinitatisve, ex deprauatis, efficere ut aliquid fructus capias. Nuiquam enim felicitas mihi desipere viuisum, atque vbi cogor in mendosis libris incipere. In nitida atque opulenta fortuna, haud ita magna res est, aliquid splendidum moliri: in te nihil, atque etiam nequam, inopia confiliorum vel tantillum erigere ac constituere illud verò Herculeum, puro. Non id ut probent eruditi, (nihil enim à quoquam exigimus) sed ut cognoscant, probo in negotio quantum à me, sine arrogantia, præstari potuerit. Tertium verò monstrum, o bone, iam morte affectum ostentabo tibi. Et cum ille se periculis indicasset: Me, inquit, in libro ab Aristotele posidem: nullam hoc in libro ab Aristotele posidem operam. Quam obrem ea, quæ sequuntur, ne me de statione decedant, quam tu tantus imperator seruire iussisti, perge porrò palam facere, non multo esse meliora. Haud quidem illa, inquit: iam enim nulla in mora auctor est, quin talem scis vobis offerat, qualem hæcenus præbuit speculandum. Nam præter propositum hic de animalibus dicere aggreditur, cum tamen ex instituto plantarum rei faceret expeditionem. Quem excusum faciliot animo exciperemus, nisi & alieno loco, & in epi, & falsa diceret. Sic enim scribit: Anima-

lia quædam sunt, quæ femineo carent sexu: alia quæ non generant: alia diuersiorum colorum, alia, quæ terra creantur atque arboribus. Hæc profectò speciosa: sed ita, si verè, si probè, si inter se respondentia, si illo loco dicta. Quid enim faciunt hic colores? An iuxta faciunt? Quomodo responderet hæc pars huic partitioni? Hoc ex negligentia, illud ex incertitia. Nullum animal femineo caret sexu, quin Animalia vel generant, vel non: veluti quæ in mulorum genere sterilia censentur. Hoc ita dico, propterea quòd apud Aristotelem, Mulier videntur aliquibus in terris gignere. Id apud nos pro monstro habetur: quemadmodum & in Assyria. Meministi quæ narrat Herodorus in prodigio futuræ captiuitatis Babyloniarum. Quæ generant, generant in seipsis, aut in alio. Si in alio, mascula sunt. Necesse igitur est, habere feminam. Si in seipsis, feminæ sunt: Erythrium. Altera classis non gignentium, aut diuissimâ habet intelligentiam. Ad hæc enim modum digeremus: Quædam neque gignere neque gigni: vt Ricinos. Quin etiam differentiam hanc quibudam in speciebus indifferentem esse, vt in Soricibus. Repente nanque natos, & quæ citò aboleri: felici voce Aristotelica. Vocat enim *νεγεναιαί*. Id autem per accidens (vt dicere conueuimus) euenire. Etenim si viuunt, tamen non genitos, gignere tamen. Tum diuersemus ad eorum historiam, quæ neque generant, neque non generant. Purpure nanque, etsi non cocunt, edunt nihil: loticæ ex se factum similem sibi: quippe salicæ certam in loca demittunt, unde oriuntur Purpulle. Apponemus & illa. Quædam gigni, neque tamen gignere. Hoc & patet in mulis, vt dicebamus, in quibus vterque sexus est: & in iniectis quibudam apud Aristotelem, in quibus agnoscitur sexus nullus. De Apibus verum si arbitremur quod à Virgilio atque aliis proditum est, referantur ad eam partitionis membrum nimis supinè à superinducatur. Nam supra dicebat, appetitu carere plantam, quia sensum haberet nullum idcirco nec motum. Hac lege, si sunt animalia quæ non sentiunt: ea sensum quoque nullum habent. Non ergo per sensum à plantis distinguendum. Hæc inquit Minutius: Tum tu non magis hunc impugnas, quam omnes nos. Hoc inquit ille, mihi met ipse gratum feci, cum te commouit, qui ad vitandos inferendisque istis tam semper paratus es. At si in memoria habes, quæ de naturæ gradibus narrabamus, lenius feras hoc: Confilium in homine: Brute voluntatis in pec-

core: Vtrunque perfectiè localem: Simplicem in elementis, compositum in proximis ex graui & leui mistisvt in lapide. In plantis motum esse additum, incrementi scilicet. Inter hæc esse ostreacea quædam, quæ partim mouerentur, partim manerent immota. Atque in his gradus. Moueri totos pectines, vibratione, ac saltu: ex quibus maximos ex isto vestro Oceano mentis appositos heffernis mirabimur ab Armonicis, vt audio, Barucas appellatos. Ostreas, non totas. Vtricius hærentes dilacatione sola. Nihil Terhya. In hiice quoque speciebus modum quem omiseramus, intelligendum cenico. Hærentes iaxis quædam sunt iemper, quorum tamen pars fluitans mouetur. Earum quædam à cauribus aboluunt se, atque in pastum abeunt. Duæ harum speciestes cuienæ, & viroæ. Quibus de causis hoc quasi continuum quoddam, ac transiitum naturarum appellabamus. Sic enim a lapide, qui non viuit, ad hominem, qui verè viuit, per bruta, quæ imperfectius viuunt, commemuramus. Haud tamem intelligo, vtram intendi ac remittit id vitæ officia tum plura, tum meliora. Quapropter pro modo sensu infirmitas data sunt: pro modo cognitionis, sensus. Idcirco à planta ad hominem egrediare periculisum tactus. Quem obtectum in Thyis suspiceris potius quàm deprehendas: quoniam proximè plantarum naturam sunt. At quibus digressus in Vtriciam hærentem, inde in Liberam, tum ab eas per alia animantium genera, duce motu, atque auspice humani cernendi contemplationis. Tum Minutius, Omnia tu quidem rectè & exactè. Non enim os istud, alioqui diuinum, sed Natura ipsa locuta videtur esse mihi. Sed ad reliqua. Quæ dicit, sibi dissimilem fetum ferre, non vno modo sunt à natura condita. Næ aut perstat dissimilis, velut Apuæ aut nõ, sicut oua, & vermiculi. Sed vermiculi quidè in parentu formã restructuntur: vt Apes: quidã non itè. Abiudem nãque Apib' tradit, & Apes, & Fucos, & Reges oriri. Alia mutationis exèpla petenda ex histo- ris in quib' meminimus. Bòbycum. Eruce, Papilionè, Chrysalidos. Aliterum verò mem- brum inconfutius, non enim fuit is in Aristoteleis perfectione exercitatus. *ἀνδρα*, inquit, *αὐτὸ ἐστὶν ἐν τῷ γένει, Ἀνδρῶν*. Intelligi, Collos, Lumbricos, Acellos, Porricidas. Verò aliud est *αὐτὸ ἐστὶν* aliud, *ἰν αὐτῷ*. Hæ sunt differentie & ab Aristotele, & apud Galenum ex Platone sciuntur sunt. Quædam enim ex lignis non gignuntur, quæ tamen *ἐκ τῶν ἀνδρῶν αὐτὸ ἐστὶν*. Quemadmodum auicularum genera ab eodè recentita Philoopho. Quin et Buffo ex Buffone ortus terravelicetur. Vtr vulgato no mine, quod ne Latinum quidem putant quidam. Neque Græcis *μυρῆς*, vt alii feripiere: Is enim Gils est Oppiano. Quibudam aqua sola pro victu est: cuiusmodi A purarum genus

quas Aquarellas idèò nonnulli vocant. Alia fo- lo aëre, non exemplo Chamæleonis: in iētis e- nim veicitur sed quadrupedis Indici, quem Ca- nem leuem nominant: & auis, quam dicunt Manucodiam. Nonnulla vorant iabulum, vt Anières. Qua in natura vobis mirum nar- rare possum. Perdices in ea parte Valconiz, cuius ager iabulosis est, efficiunt. Offensi sunt dentes inter mandendum, lapillorum duritia. Primum ibi cum misero coquo putata est ra- tio eius operæ, non fine iurgio. Ille negare. Atque vt innocentiam securiorem fecerat tui concia sedulitas, poposcit alam, ac momor- dit. Illico tantundem cauatus, iētiam intus o- stendit lucidissimis arenæ grumulis differram. Postridie narraui ordine, quasi miraculum a- micis. Quos inter Regulus quidam aucupii studiosus: Quid mirum, inquit, si in iabuleis viditas auis, iui sibi refert primordia? Vbi fa- ctæ sementes sunt, inops papuli aliò se confert perdux. Proinde iues secura subiuberibus, aut illicibus glandis, aut Acylli micæ, quæ ex illo- rum cadunt ore, iabulo obductas vorat. Hæc vt vera sunt, ac propterea diluunt quæstionem illam, non conuincit tollent alteram. Quis e- nim non querat, quibus meatibus milio gran- diores lapilli subire possint, atque à iecore in membrorum angustias penetrare? præsertim cum tam compacta carne sit auis illa. Ele- phantes verò etiam lapides vorare scriptum est in historiis. Sunt quæ aluntur limo: quo in censu Mugiles ponuntur. Stercora iues, ana- tescanes appetunt. Ferrum concoquit Stru- thius Arabs: cui Græci inepè Cameli cognomen addidere. Licuit illis hoc tam bellè quàm ex naturæ legibus Vris: quas in cælo efficit col- locaturi, caudas adhibere. Aliquibus semi- na pro cibo sunt: vt auicularum compluribus. Aliis fructus, vt Gliribus, & Sciuriis. Fron- des, vt Capris: Herbis pascuntur pecudes. Ra- dices erodunt Talpæ, Sues erunt: vnde & co- gnomen Panis-porcini. Ligna absumunt Ti- neæ: Carne aluntur Leones: Picibus Ardo- les: Salamensis Polypi: Scarus Thymo: Phy- cis Alga. Non desunt, quæ sui generis hostes inueniuntur: sicut animantes: contra quàm obser- uatum fuerat ab Aristotele. Eū muuo victi- tare Lucios à nobis deprehensum est: qui mi- nuculos in maiorum ventre vidimus. Quare neque rectè, neque exactè, neque suo loco, vt Philoophum decuit, docuit nos. Tum æquè finitris auib' ductus est ad querendum, in media plantarum historia, Quid esset anima- lis animæ principium. At hoc pertinet ad illam primæ Philoophiæ partem, quæ cognouit de omnibus omnium rerum principijs. Sa- nè animæ essentia in anima est. Quorum igitur illa verba *ἐν τῷ γένει*. Est ne principij principij? An hic querit, *πῶς ὁ θεὸς ἵσται, καὶ αὐτὸς ἵσται*. Ergo, *ἵσται*, debuit: non aut *ἐν τῷ γένει*. Verum quid tibi dari vis, *ἱστορίας* narrare?

Cum

Cum tamen ne inter primos quidem Philosophos satis confensus sit formarum dator, aut vnde proficiantur: *ἡ φύσις ἐκ αὐτῆς* deprimatur illis. Non enim facili parere videtur ingenius humanus adius ad huilice sacrarii penetralia. Ad eò verò exagitari iunt sapientes, ut Deum quendam (loquar illorum more) sub alterum creari Auscena tuus ille Scaliger: cuius Dei tum beneficio factæ, tum officio datæ formæ reciperentur in materiam. Quam opinionem cum rideant docti: quomodo præceptoris illius tui, ac potius numinis tuebente dignitatem? Ecce verò, inquam, constantem animam. Autorem modò improbabas, qui hic ineptiat alieno, & loco, & tempore: te non respiciis, eandem in arenam qui me vocas. Reuerti Timæum tamen: vno te vt abioluam verborum, & simul æquè Platonem proponam irridendum. Ibi Dii quidam è minoribus ordinibus, acceptam primo ab opifite animam, detornato ab icic amiciunt corpori. Verùm hæc hic deponamus, dein: negro, vbi voles, resumpturi. Nunc iam reuertor, inquit ille, postquam te periret feci. At hic nos, fter, Animæ principium esse Animal nobilis, quod ambit cælos, Solem, sidera, & planetas. Quasi verò non omnium rerum principium illud sit. Sunt ea, quæ sunt, quia ipsum est. Præinde sapienter Trimegistus: Vnum omnia esse, & omnia vnum. A quo Parmendes accepit cum reliquisset indiuicillum, præbuit occasionem vobis Peripateticis clambulandi. Est autem principium eiusmodi vt, ramet si eius aliquid sumus, ex eo tamen nihil sit sumptum. Mira sanè res. Nanque de nihilo cuncta qui creant, propter infinitam potentiam, à seipso attribuit, quod foret nostrum, propter infinitam bonitatem: nihil sibi demptum, ob infinitam sapientiam. Neque enim potuit sibi deesse: qui & nobis adesse voluit, & sibi quirit non superesse. Quippe immortalis ipse cum sit, nulla capitur materia. Si non capitur: in partes non secatur. Verùm, vt soleamus dicere, mirum hoc mare est: cuius æstu, vel nolentes rapimur. Et Iamblichi auram illam prosperam habebamus, qua hunc secundiorum cursum teneremus. Is de animæ nostre loquens principis: Intellectus, inquit, diuinus dat esse animæ nostre illa ipsa intellectiōne, quam sibi habet essentialē. Quare animæ ipsius esse quoddam Deum. Si enim turæ eius ad intelligendam, fit propensio natura, & nihil aliud quam Deus: atque ea quidem reflectio fiat sine motu, loco, tempore, non frumque esse fit per eam intellectiōnem: tandiu ætu erimus, quandiu Deum intelligemus. Anima verò plantæ, quia inferior est, non habet hoc esse per intellectiōnem suam ab intellectiōne Dei, sed per essentiam ab essentia. Non solum verò essentiam vegetabi-

lem. Quo in loco videtis, secundariæ operæ precium excedere totius primarij propofiti estimationem. Iste verò Deum animal appellauit, amer si neque solus, neque primus. Mundi quidem dicit animam & Proclus & Plotinus Deum, ex Platone. Animal ergo Mundus, non Deus: vt est apud Iamblichum & Aristotelem secundum placita Pythagoreorum. Zeno quoque definiuit Deum animal immortale, beatum: sic & Epicurus. quamquam aia ratione statuit animal. Is enim ordo: Deus iunius: Dii secundarij: vt in Ferreri solitus est iocose dicere, quasi panes aut lora. Tum Demones, Heroes, intellectus humanus, anima humana. Quamobrem nomen animalis à superioribus segregant. In septimo, & octauo Physicorum, & in duodecimo primæ Philosophiæ hoc est disputatum: Sine prima intelligentia Deus, in alia supra illam, cuius è nutu, & hæc & alia pendeat. Quæ sint in opere iussu eius: cuius operis illa experta atque immunis. Vnde non est verum quod ait Auerrois aduersus Abasali: primum Philosophum accipere à naturali, Deum esse. Si enim Deus aliud est, à primi orbis motore, neutiquam per motum cognouit naturalis Deum, sed motorem primum primi orbis. Nam potest velle Dei substantiam, atque vim pericrutar, nequaquam interesset eius cuius intellectio motus finibus præscripta est. Ad ipsum verò Deum nullo gradu naturali potest ascendere quispiam. Tanto minus erit animal, siquidem ambit, atque capit vniuersa, tum animata, tum animantia, tum hæc vtraque natura carentia. Sic enim accipio vocem hanc, animans, adiuè nunc, longè prudētius, quam Romanum forum totius ignarum Philosophiæ. Qui vterò Deum dicat animal, ei cælum attribuit pro corpore: sine quo non possit esse principium. Atripius quoque cæli principium est. Omni verò si primum mouens in primo mobili sit Deus, stultè nimis vnum illi officium attribueret. Seneca verò nihilo maiore sapientia loquutus est. Animum, inquit, constat animal esse. Audire verò improbam probationem. Addit enim hæc: Cum ipse efficiat, vt fit mus animalia. Scriptum est hoc, si rectè memineris, in librū vicefrini epistoliarum vestibulo. Id quod cum cæteris quibuscumque, vellem retinuisset. Cum verò vnius rei naturalis principia multa sint: qui dixit, vnum principium esse Deum, debuit apponere, primum. Hac prudentia Galenus vltus est in tertio de locis, Nervorum principium cum diceret cerebrum addidit, primum. Propter eos scilicet nervos, quorum principium videtur esse ipinalis medulla. Et Aristotelici principium ipsum dicunt: sed non primum, quippe cor. Ita Proclus ille diuinus, ac verè magniloquus, Principium quidem primum omnium rerum statuit Deum, idque ex Timæo. Deinde ex eodem, principia alia

cedunt à lineis materia figurati. Quod in patio
est, non nunquam vivit ita, huius constantia
palantes illi obiciuntur, ac lineae hinc intencuntur:
Luna, quae frequentius ab ea non differretur,
quod non inveniatur? An quia lux, prout
mones esse ostendit? Antiquius vides in vrbes,
ac potest in scholas nominis vivis inductus esse.
At: tamen lux ab emanantia esse videt: et enim
à pricis Philosphia dicit fieri, quædam
gramam tamen esse nominis ab illi sua formam
puto, quod non est, sed quædam materia
vires, quædam materia, et naturæ iunctæ, ac
vires. Gratus proferendum animis, aut officio
eorum, qui corpore inque natura parit,
aut nihilaliogen beneficium nunquam totum-pro-
prietate legibus aliquando etiam totum non
lucet, iungimus effectus ac designatione dignita-
tis: meritis autem vicis temporis penantes na-
turæ: decernunt. Videmus verò præterea,
quibus veris *hæc* nonnofferit *hæc* Philosphia
hæc nonnofferit *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-
lemus. Huius inquit. Tunc enim
quod nonnulli dubitetur, quod substat, quævis
mon (ferat) contemnit. De motu verò quid
dicit? Fabricius tunc in Germania nuper
cædes Soli. Quin et iudicia arcina, qui in
ciotore necesse sunt, cæli eius corpus deaxe-
runt. Regem dñm qui minuitur, et tunc
dignationem P. anetam omnium futuram
duationem illam. P. ronde minoris v. ræ
poffre mum dñs applicatur (fieri veribus puncto)
quod nunc ab aliquor patris. Ergo non
fieri, et *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-
lemus. Huius inquit. Tunc enim
quod nonnulli dubitetur, quod substat, quævis
mon (ferat) contemnit. De motu verò quid
dicit? Fabricius tunc in Germania nuper
cædes Soli. Quin et iudicia arcina, qui in
ciotore necesse sunt, cæli eius corpus deaxe-
runt. Regem dñm qui minuitur, et tunc
dignationem P. anetam omnium futuram
duationem illam. P. ronde minoris v. ræ
poffre mum dñs applicatur (fieri veribus puncto)
quod nunc ab aliquor patris. Ergo non
fieri, et *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-
lemus. Huius inquit. Tunc enim
quod nonnulli dubitetur, quod substat, quævis
mon (ferat) contemnit. De motu verò quid
dicit? Fabricius tunc in Germania nuper
cædes Soli. Quin et iudicia arcina, qui in
ciotore necesse sunt, cæli eius corpus deaxe-
runt. Regem dñm qui minuitur, et tunc
dignationem P. anetam omnium futuram
duationem illam. P. ronde minoris v. ræ
poffre mum dñs applicatur (fieri veribus puncto)
quod nunc ab aliquor patris. Ergo non
fieri, et *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-
lemus. Huius inquit. Tunc enim
quod nonnulli dubitetur, quod substat, quævis
mon (ferat) contemnit. De motu verò quid
dicit? Fabricius tunc in Germania nuper
cædes Soli. Quin et iudicia arcina, qui in
ciotore necesse sunt, cæli eius corpus deaxe-
runt. Regem dñm qui minuitur, et tunc
dignationem P. anetam omnium futuram
duationem illam. P. ronde minoris v. ræ
poffre mum dñs applicatur (fieri veribus puncto)
quod nunc ab aliquor patris. Ergo non
fieri, et *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-
lemus. Huius inquit. Tunc enim
quod nonnulli dubitetur, quod substat, quævis
mon (ferat) contemnit. De motu verò quid
dicit? Fabricius tunc in Germania nuper
cædes Soli. Quin et iudicia arcina, qui in
ciotore necesse sunt, cæli eius corpus deaxe-
runt. Regem dñm qui minuitur, et tunc
dignationem P. anetam omnium futuram
duationem illam. P. ronde minoris v. ræ
poffre mum dñs applicatur (fieri veribus puncto)
quod nunc ab aliquor patris. Ergo non
fieri, et *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-
lemus. Huius inquit. Tunc enim
quod nonnulli dubitetur, quod substat, quævis
mon (ferat) contemnit. De motu verò quid
dicit? Fabricius tunc in Germania nuper
cædes Soli. Quin et iudicia arcina, qui in
ciotore necesse sunt, cæli eius corpus deaxe-
runt. Regem dñm qui minuitur, et tunc
dignationem P. anetam omnium futuram
duationem illam. P. ronde minoris v. ræ
poffre mum dñs applicatur (fieri veribus puncto)
quod nunc ab aliquor patris. Ergo non
fieri, et *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-
lemus. Huius inquit. Tunc enim
quod nonnulli dubitetur, quod substat, quævis
mon (ferat) contemnit. De motu verò quid
dicit? Fabricius tunc in Germania nuper
cædes Soli. Quin et iudicia arcina, qui in
ciotore necesse sunt, cæli eius corpus deaxe-
runt. Regem dñm qui minuitur, et tunc
dignationem P. anetam omnium futuram
duationem illam. P. ronde minoris v. ræ
poffre mum dñs applicatur (fieri veribus puncto)
quod nunc ab aliquor patris. Ergo non
fieri, et *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-
lemus. Huius inquit. Tunc enim
quod nonnulli dubitetur, quod substat, quævis
mon (ferat) contemnit. De motu verò quid
dicit? Fabricius tunc in Germania nuper
cædes Soli. Quin et iudicia arcina, qui in
ciotore necesse sunt, cæli eius corpus deaxe-
runt. Regem dñm qui minuitur, et tunc
dignationem P. anetam omnium futuram
duationem illam. P. ronde minoris v. ræ
poffre mum dñs applicatur (fieri veribus puncto)
quod nunc ab aliquor patris. Ergo non
fieri, et *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-
lemus. Huius inquit. Tunc enim
quod nonnulli dubitetur, quod substat, quævis
mon (ferat) contemnit. De motu verò quid
dicit? Fabricius tunc in Germania nuper
cædes Soli. Quin et iudicia arcina, qui in
ciotore necesse sunt, cæli eius corpus deaxe-
runt. Regem dñm qui minuitur, et tunc
dignationem P. anetam omnium futuram
duationem illam. P. ronde minoris v. ræ
poffre mum dñs applicatur (fieri veribus puncto)
quod nunc ab aliquor patris. Ergo non
fieri, et *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-
lemus. Huius inquit. Tunc enim
quod nonnulli dubitetur, quod substat, quævis
mon (ferat) contemnit. De motu verò quid
dicit? Fabricius tunc in Germania nuper
cædes Soli. Quin et iudicia arcina, qui in
ciotore necesse sunt, cæli eius corpus deaxe-
runt. Regem dñm qui minuitur, et tunc
dignationem P. anetam omnium futuram
duationem illam. P. ronde minoris v. ræ
poffre mum dñs applicatur (fieri veribus puncto)
quod nunc ab aliquor patris. Ergo non
fieri, et *hæc* nonnofferit *hæc* nonnofferit
etiam si Solapuss naturæ esse ac principis im-
pressiones: si Deus est animæ præcipuum non
totozom animæ principium mutabitur. Quid
verò fibi quærit et illa vice, *hæc* hanc
fieri quæ perire. An id apparet, quod
Solææ quæ nonnulli dubitetur? De moribus
et de numero? et de materia? Quid ad nu-
meri artem, vnum addidit Aristoteles? No-

[illegible]

nilunius noctes sub Canicula sunt æstivoiores: quæritur, an Luna sic à Sole calcinâs, quemadmodum illustratur. Nam quod calor em excipium reflectat terris, videretur eo prius affici ipsa, quam nos afficere. Hoc alibi discussum est. De obfuscatione verò quis dubitat? Quis id non dicat pati, quod recipit illud quo carerem: quo tollitur illud quod habebat? Iccirco Proclus cum additamenco loquutus est: Ait enim *ἀποδείκνυται ὅτι μὴ μεταβάλλει*: id est eorum affectionum expertia, à quibus elementa, atque imprimis aer patitur. Quin cælestes animi cum Deum intelligunt, perficiuntur. Ac tamen si non mutantur, quia perpetuant æqualiter intellectionem, propterea tamen quod aliunde accipiunt unde dependent, dicuntur ab eo sic affici. Sed videte quæio confirmationem: *ὅτι καὶ αἰθέριος, quia sensus est rerum sensentium passio*. At enim uero *αἰθέριος*, non est solius sensus. Quare probatio inanis est. non sentit: ergo non patitur. non est homo: igitur non est animal. Sed post tam prolixam errationem ad signa revertamur. Antequam isthuc procedis, inquit Ferrierius, rapto minus assensu interpreti meo, qui *αἰθέριος, ἰσχυρὸς*, cognoscendum, verum neque ex fide, neque ex re. Non enim fecit rem mehorē: & corruptit fidem. Neque id sonat Gregæ vox: & angustiore loco veritur, quàm si à sensu argumetur. Affectio namque cognitionis in paucioribus est, quàm sensus. Quæquæ si Cælum animal est: imperiti aut inconstituti hominis esse dicam opinionem, quæ ab ipso auferat intellectum. Bene, inquit, habet, Baulius. Rectè tu castigas hominis temeritatem. sed promoueamus. Sciendū, inquit, quod plantæ ex seipsis non habent motum. Quippe terræ ex seipsis sunt: At terra immobilis. Nunc à motu repetit argumentum, quo distinguas eas ab animalibus. Verum modestus accipiens illud quod dicit *ἀνέστη*. Pōnit enim pro mutatione totius loci. Nam inane aliquot animalia, terræ aut satis adhærescunt. De Pinna aliquid est in historiis de Vrtica satis patet. Qua de re ita modum statuimus, *τὸ δὲ ὅλον ἀνέστη*. Hæc tamen *ἀνέστη* & *ἀνέστη* dicuntur ab Academicis, atque Peripateticis, motum tamen habent partium. Diffundit Vrtica crines, quos item cōtrahit in cirros. Aperit Ostrea turgitiolum ad capis modū. Quæ verò subdit, piget iam & resillere, & referre. Etenim corrupta sūt, barbara sūt, repetita sunt. Suprà nāque de vita & sensu, item dixerat. Verum quod mox ponit, Animalium vitæ causam sensum esse, non est omittendum. Nemo enim vel medioenter sapiens dicere audeat id quod est consequens, esse causam antecedentis. Sanè vita est, actus animæ in corpore instrumentato, naturali. Si monstruolum verbum viderunt ne armamentarium quidem, neque corporarum admittantur. Instruendum, dixisse, ut apud Iurecōsultos: sed ambigua vox

erat. Is igitur actus, quamquam est eadem in anima cum actu sentiendi coniunctus, prior tamen est: quippe vis viuificandi. At hanc omnem sentium antecedere, patet ex ipsa substantiarum sentientione. Datur enim vita sine sensu, quare & citra sentium. Illud quoque sapientis auribus indignum puto, Senium facere *διὰ καὶ τὴν ἰσχυρὰν*. Omitto barbarum, qui *ἰσχυρὰν* pro *ἰσχυρὸν*, non iemel. Omitto defectum articulo: quæ res adducit ipsum in suspitionem, ut dicebam, semilatinum quempiam fuisse, non nationem, quam irridet, sed infantia qua ridendus est. Rem putemus ipsam, non solim prætam, sed etiam subripiti adierantem. Nanque si sensus facit, ut discernamus à morte vitam nullum viuens erit, quin idem sit sentiens. Hoc iam & per se falsum est, & contrà quàm proficitur. Sic enim bis adueriatur sibi. Plantis assignabat ergo etiam nunc vitam. Sensum plantis afferat: ergo nunc etiam vitam. Cælum viuens est: igitur & auditum tribuat, & ceteros sensus. Vt non temerè ridiculus ille. Dūs sūs coquinaris, atque profubularis sacrificiorum nitidorem exprobrant. Si ergo sentit cælum: patietur etiam. At hoc negabat. Hic cum Minutius surrexisset, Pugnasti nos, inquit, Baulius. Aut doce nos, aut dedoce. Quid isthuc inquit subridens ille. Sentis, inquit Minutus, non est cum animali (ut loquuntur) conuertibile? Mihi ita faciamus, respondit Baulius, quæ Pythagoras, & ab eo Plato, in Atlantico etiam in brutis inesse animam rationalem, qua non vitatur, propter corporis ineptitudinem. Sed hoc, quod queris, est & non est. Animal enim haud viuocè dicitur: si cælum animal est. Nempe non eodem modo, quo tu. Sicut dicebatur, extra omne prædicamentum. At quare sensu non eget animal cæleste? Propterea quod intelligit sine phantasmatibus, quæ, si per vos licet, Latine dicemus imaginacula. Et mens illa, quæ globum suum perpetuis rotat gyris alia ipsum informat ratione, quàm te tuus intellectus. Neque enim ad eius motū mouetur ipsa, vel per se, vel per accedens. Proinde tu vel sedes, vel quære amplius. Sedebo, inquit ille, iam. Nullo namque modo efficacius iubere potes quam fieri: cum à me causam, propter quam iurarerim, iustitiam. Sed perge obsecro. Facerem pertubenter, inquit ille. Verum magnopere vereor, ne nunc mihi surgendum sit. Ea namque obiciuntur impedimenta nobis: quibus velocissimus quisque curtus inhiibere queat. Cælum, inquit, cum habeat meliorem constitutionem, & digniorem, quàm hæc nostra sit habitatio, ab his longè distitum fuit. Oportet igitur & perfectum, & diminutum animal ali-

vitam. At planta non est ex iis quæ carent ani-
ma: propterea quod animæ pars inest quædam.
Non tamen animal est, quippe nullus in ea sen-
sus. Sed abcedit à vita in non vitam pauliper:
quomammodù & singularia. Hæc iste sic. Quæ
quoniam, vt ponit, Latina fcs, vchomenet à
uco scire, quædam distat ab interpretis tui, vel
diligentia, vel dexteritate, vel felicitate. Tum
Augerius ad se conuerso respondit ita, Quod
tu constitutionem, hic functionem, puro Græ-
cè scripsitum, *διαιρέσις*, sicur & suprà. Vtrunque
tolerabile. Tuum plus explet veritatem: hoc
magis exprimit Auctoris idem. Est enim *δι-
αιρέσις*, quod *διαιρέσις*. Ab officii tamen nobili-
tate nō assignatur à natura locus rebus vel in-
ferior, vel superior. Tamen si aliter alicubi Phi-
losofio videatur. Exempla sunt inter diffimi-
lia genera non pauca. Autum, ac gemmæ non
nisi subter terram. Videmus quorū minus pre-
tiosa superficie teneant. Sic in diuersis sub-
stantiis homo nobilior, quàm ignis in sua iphe-
ra. Ex iisdem quoque naturis species ad nostrā
sententiam confirmandam, multæ scilicet exhi-
bent. Saturno longè præstantior est Sol: cuius
nobilitati cedunt non pauca sidera primi celi.
Quapropter Leucippus fortasse statuebat ei
globū in loco vltimo: sicuti Lunā citimam a-
gnoscebat. Penus cōsiliū, cū ita scripsit, quia
mediū nō est. Nonne est Græcè scriptū sic, *ἐν
μέσῳ ἐστὶν*. Quod cū Bauius amittit, perpe-
tuit: Nam Latine cōiunctio illa causam
reddidit: Græcum verò *ἐν* hic adiunctiū est: *ἐν-
ταῦτα* sic, *ἐν ταῖς ἐξελίξεσιν αὐτῶν*. Hoc etiam pueri non
nesciunt. Itaque per infinitum recēdē tu. Idem
verò est. *ἐν*, hic, quod *ἐν*. Illud scilicet totum
μέσῳ ἐστὶν non est admittendum. Quod verò
pauliper dixisti tu, si apud Græcum est *ἐν
μέσῳ*, parumper dicere potius, aut modicè:
nam hic malè paulatim. Non enim cuiusquam
essentia in motu est: At paulatim motum de-
notat. Pauliper verò fortasse extra tempus nō
inueniunt. At ridet admodum mihi tua dilige-
tia, Bauius inquit. Neque tu abcedis à tuo
ingenio, neque ego ab isto iudicio. Arabica
verò pigmenta verbis illis olet, *τὸ πρῶτον
ἐστὶν τὸ ἐν τῷ ἀπορροῦν*. *ὅτι πρῶτον ἐν τῷ ἀπορροῦν
ἐστὶν τὸ ἐν τῷ ἀπορροῦν*. Et profectò ab his vocibus haudqua-
quam discedēdum: probæ nanque sunt & At-
ticæ: sed à complexu vocabulorum, si damnat
sententiam. Rem tamen ipsam expendamus.
Supra cū ē re negasset, inter viuent, & non
viuent medium constitui: nunc tibi viuis subri-
lius acutius sapere. si seipse de priori sen-
tentia deturbare. At ergo, dant medium: at-
que ita proponis Cælo, nobis que esse commu-
ne quiddam: propterea quòd vtrunque, tum
Cælum, tum Homo, dicatur animal: & vtrique
sit idē finis, vtrā scilicet. Quare cum status ho-
minis celi perfectione sit inferior: ita erit plātē
constitutio minor perfectione nostra. Idcirco
ex eorū natura & ratione egredietur quibusat

tribuitur vita. Ad quem modū, nisi fallor, con-
cludit: inueniri mediū inter viuent, & non vi-
uent. Verū nemo vnquam tam plenīs verbis
sententiam dixit: iam nōi em. Examineus er-
go, præceptor illius nostri: moro, verba ipsa.
Nam quid est medium: aut quid nām dicitur
modus? Est, quod inter extrema duo situm in-
telligimus.

Accipio nunc extrema, respectum ha-
bens ad illud. Siquidem ipsa quoque ne ex-
trema sint, euenire potest. Hæc definitio:
modi hi. Medium mathematicum, quod
nihil extremorum est. Quale punctum æ-
què distans à circularis ambitu lineæ. Proxi-
mæ ac similes naturæ medium morale: cuius
neque partem capiunt extrema, neque parti-
bus extrema capiuntur. Medium naturale mo-
bilium: aut à quo, vt leuis: aut ad quod, vt gra-
uius: aut circa quod, vt eius substantiæ, quæ gra-
uius elementorum ratione, quinta olim dice-
batur: à nobis hic, duorum mobilium ordine,
tertia si per vos licet, appellabitur. Medium a-
liud, quod est eiusdem generis cum extremis
velut tepidum. Perpicimus ergo, quia natura
duce, sit hic medium inter habitum & priua-
tionem constitutum. Ac iuncto more veterum,
in numeris possit: a rationes. Decem, in quibus
Cælum. Quinque, in quibus Homo. Qua-
tuor, in quibus pecus. Tria, in quibus planta.
Nullo modo possit accipi pro medio ternari-
us inter denarium, & quinarium. Quòd si
respicias ad perfectionem: qui etiam modū mo-
di quidam à gradibus designatur, ne sic qui-
dem dici queat, vt inter vitam celestem incor-
ruptibilem, & animalis vitam sensitiuam, me-
dium statuatur. Potius nanque inter cælum &
plantam, medium sit animal. Prudentius pro-
fectò dici ab eo potuisset: inter animal & lapi-
dem, medium cūm plantam. De cælo verò men-
tionem faceret nullam. Hæc in summa sic se
habent: nunc particularim sentia ipsa capiamus.
At cælum abesse ab imperfectione nostra,
propter locum: si sic *διαιρέσις* interpretemur.

At è contrario dicam verius, dā un ei locum
potius, vt abesset. Locus enim locati finis est: &
eius causā comparatur & natura. Quid? Ne sic
quidem. Non tam vt abesset, quā vt ibi esset.
Alioquin & locus, & situs illius esset cum hoc
nostro, vt vtrāte loquar, correlatiuus. Quòd si
Romenum forum, Concrū, & Contutorem.
At enim verò inter illius loci nobilitatem, & i-
me nostre regionis humilitatem nulla est pro-
portio, nisi, vt loquuntur, æquiuoca. Quòd si
Augerii sententiæ, fidelior enim est hæreticus,
vt *διαιρέσις* sit gubernatio: ne ea quidē causā fue-
rit illius collocationis. Nam præter tuas, Auge-
rii subtilissimas rationes, illa quoque dissuadet.
Non enim à superioribus cælis gubernantur
inferiores. Et iocose dicam. Tenuis illius na-
turæ celestis futurus fuisse videtur magis pe-

cellularis ascensus, quàm descensus. Congener enim, cognatusque illis aliqua ex parte. *At* heri fauet huic opinionioni: sed illud haud parum acurè per qualitates. Nam si qualitas eadem est, & in summo & in imo elemento, nihil ad locum differentia hæc: nihil locus ad hanc differentiam. *At* est in terra & in igne ficietas. Et in orbe nono ac decimo si non sunt fidera, maior vis inesse videtur in octavo ad multiplices œconomias, atque dispensationes in quo & motus, vt in illis, & præterea lumen est. Tum si verum est quod aiunt: Terræ firmitatem comparatam, vt esse, circa quod celestium versiois motus haberent, legimus proportionem æqualem: terra esse aliquid illarum versigignum, vt modestè loquar, ne obundam, si causam dixerò. Quamquã equidem hoc admodum puerile censeo. Nihil enim magis egent terræ stabilitatis illæ rotationes, vt moueretur: quàm terra ipsa indiget pñcti illius medijs, vt nõ moueatur. Nã etiã tellure amota, nihilo scius agitaretur gyris illis sepieternis celi. Cuius motionis, vt etiã iubeilius dicã, non est causã pñcti immobilitas, sed huiusmodi in loco motionis. Si enim esset alibi punctum, aliubi quoque moueretur Cælum. Quin ne hîc quidem oborpeamus. Punctum illud nihil est: quomodo erit ergo causã existentis rei? Motus res est. Deo etiam plus non esse punctum id principium vilo modo celestis circinationis, quemadmodum nostrorum circuloꝝ: sed e contrariõ, effectum puncti speciem in nostris intellectibus ex illa circuitione. Neutrum igitur illorũ verum est. Nam neque opus habet corpore stabili, neque super puncto, tanquam super immobili re, vertitur cælum. Sed de his satis. Deinde dicit, Opertere imperfectum, ac diminutum animal habere aliquid commune. Ego aliter sentio. Nihil esse rei æquiuocis commune. Alia ratione perfectum cælum est, quàm quo modo nos perficere possumus. Neque sic videtur inter nos convenire, quemadmodum inter animal, & plantam: quando, sicut iam dictum est, pluiquam genere distamus. Post hæc declarat commune illud, *æquiuocis* & *ζωόν*, i. vitæ finem: quasi vitæ propter aliquid aliud sit. At contra, vita finis est generationis animatæ rei. Verborum ambitionem omittendam censeo, vt res ipsas colligamus. Nihil hæc illam impedit diligentiã, inquit Augerius. Et sub verbis res subiunt, vt dicebat Epicurus. Velim icire, quid hic sibi velit vox illa, *æquiuocis*: quam tu finem meus licetutor, scopum. An habet Natura scopum? Videmus ergo quid significet. Græcum verbum *εἶναι*, primo suo significatu, nihil aliud quàm tegere denotauit. Periti sagittarii postquam inderunt, haud prius amittunt, quàm telum mucrone punctum obreuerint: cuius mucronis obiectu scilicet inobscuauerint puncti visionem. Iccirco ad eam primam exercitationem deducta vox: atque inde ad mētis agitationem:

vide Sceptici dicti Pyrrhonij, qui & *εἰρηνιστὰς*, & *ἡσυχαστὰς*, eadem ob causam quia sepe efflent in disquisitione, statuerent verò nihil. Potest ne igitur ad naturæ functiones accommodari? O bone Deus, quàm iniquè comparatum est vt diuinitatem nostris decem pedis metiamur! Quasi natura sit aliud, quàm Dei potestas ipsa. Quasi Deus sedeat ad teloneum, putetque cum insitore suo rationes. Nec nos huius pudet *ἔμπεδος*? Sed ne quippiam *καταμυῖστος*, proloquamur ex viiũ. Naturam opificem appellamus: quare, vt artificij, ita ei scopum attribuiamus. Est autẽ scopus, opera siue officium: finis autem est, quod mouet artificem ad operam, & est operæ perfectio. Mouet quidem etiam opera opificem (quousquam potius ipsamet motus est), sed nõ primò, quia finis primò non simpliciter, quia mouet propterea quòd mouetur. Iccirco finis etiam nomine donatus est scopus ab Aristotele. Duplicem namque finem dicit, *ἄρ*, & *δι*, *ῥ*. Opera & scopus, est finis quo. Opus autem ipsum factũ, est finis, propter quem omnia sunt quæ ante ipsum sunt. Iccirco Medici scopus & finis mediũ, est medicari: finis verus & vltimus, primũ mouens, est sanitas. Quod est naturæ quidem opus aliquando, sed non abique nobis: quandoque totum nobis acceptum, ferus, vt luxuri membris restitutio. Hæc ita duo, quia multi *ἴα* & *ἰσχυρὸς ἰατρὸς* *ἔστω*, putant non esse finem medicis ianitatem: quia non semper suum finem indispiceretur: ergo non esset ars. Quamobrem necio quos *σοφιστὰς* etiam è Platonis placitis inuicere. Ego verò ita censeo: Qui morbi sunt incurabiles, extra artẽ esse. Quid mirum? Sunt etiam extra naturam. Qui medicas possunt manus, nostris que capaces sunt beneficij, si non tolluntur ii Thellali opera, at non est artis virium aut frustratio, sed hominis. Nam ipsam quoque Naturam idem posse conueni, satis patet, si mancos homines inuicemus. Incidunt enim multa impedimenta, quibus opera deprauantur. A quæ hæc quidem in rebus, atque operibus quæ dicerem, viã sunt mihi: in libris verò quid dicemus? Passim legitur: huius aut illius, hic aut ille scopus. Estne Reipublica Platonis scopus in libris illis: & anima in Phedone? Nõ: sed finis. Nam quis dicat, motum esse scopum librorum *ἔστω* *ἡμεῖς* *ἀνθρώπων*? Sed scopus in Politicis est, Reipublicæ constitutio per præceptiones. In Phædone, disputatio aduersus animæ interfeciores illius naturæ declaratio. In Phisicis naturæ finis est, & motus: eius confideratio, scopus: vnde & disceptationes dicuntur. Denique tam in libris quàm in alijs operibus, veritatio ipsa scopus est. finis autem id quod formalem rationem vulgus barbarorum vocat exemplariã. Motus, quo circumscribitur ambitus considerationis corporis naturalis: Quantitas, qua præscribuntur limites corporis mathematici: Transmutatio, qua finiuntur

Chy-

IN LIP. I. DE PLANTIS. 37

Chymistarum somnia circa naturale corpus. Hæc sic in præsentia. Qui meliora inueniunt medium ponat. Tu ad rem Bauli. Ille: Etiam loquutionem illam annuaduertamus: Virque huius priuatione medium necessarium statuum. sic enim loquitur, quamquam non his verbis. Libuit verò periculum facere, an orationis nobilitate sententiæ labes detergi posset. *δὲ τὸ ἀνθρώπου ἀπὸ γένεως τοῦ σώματος ἐστὶν ὁμοιωμένη τῇ φύσει τοῦ σώματος.*

Hic Minutius, Hem Bauli. Iam huic tu penam impones Aristotelem pestilente sententiæ. Si sic scriberet, altem delitum eloquentum haberemus. At quoniam tandem modo virescitur priuatione ponit modum? Quia, inquit, recedit à cæli perfectione animal: & ab animalis planta: est planta media inter illorum vitam, & non vitam, puta lapidis. Verum contaminauit omnia, cum addidit *τὸ πρὸς τὴν φύσιν*. At suprà erat commune quiddam cælio & animalis, *καὶ τὸ πρὸς τὴν φύσιν* autem à Galeno definitur, *τὸ πρὸς τὴν φύσιν*. Quomodo erit idem cum viuentibus, si est medium inter viuens & non viuens. Et flagitiosa licentia illa *τὸ πρὸς τὴν φύσιν* in *τὴν φύσιν* est *τὸ πρὸς τὴν φύσιν*. Digna verò flagitio vox. Nam si *τὸ πρὸς τὴν φύσιν* sit primò & per se, actus vegetatiuus: non est vita primò & per se, prop' eternitatem, sed secundariò. Haud molliore scuitica eff' castigandus, qui substantiam dixit intendi & remitti. Omittamus in præsentia formas elementorum: si inter *τὸ πρὸς τὴν φύσιν* & *τὸ πρὸς τὴν φύσιν* est *τὸ πρὸς τὴν φύσιν*, ut ipse dicit, erit animalis vitæ plantæ minus. At omnis *τὸ πρὸς τὴν φύσιν* est indiuisibilis. Grauius etiam fecit negotium sarcina fœdissimæ sententiæ: Recedere à vita in non vitam plantas, quemadmodum indiuidua. Quæ vox contra Aristotelem, ita à Platone porius ac Parmenide. Tot locis id scriptum est, species nullquam exire præter indiuidua. Quin Aristoteles indiuidua primas esse substantias, genera, speciesque secundas. Quin ambiguo, ne dicam odio, verbo Philoſophus vtiur: vbi dicit, *οὐδὲν ἀπὸ τῶν ἐν τῇ φύσει*. Plato verò res ait hinc esse, quia species earum præfint. Indiuidua redegit hic in ordinem *τὸ πρὸς τὴν φύσιν*, hac de causa noster hic, quia non verè sint. Viuero, quia sunt: non viuere, quia corrumpuntur. Ad quem modum accipit, solas species verè esse: quoniam nullo modo corrumpuntur. Vis autem sententiæ Peripateticorum longè alia est. Ab æterno constitutas species in indiuiduorum successione perpetuam. Est igitur existentia in hoc, aut in illo corruptio: existentia nunquam. Dux sunt ergo diuersæ quæstiones quas subiciam. Vna est: An sublati omnibus hominis indiuiduis, hominis remaneat species. negandum est. Altera: An sublati omnibus animalibus, vera sit hæc: Homo est animal. vera. Non enim existentia facit definitionem, sed essentia. Non potest autem fieri, ut Homo non sit animal. Humanitas enim est ex animalitate & rationalitate id quod est. Essentiam verò aliud esse, & aliud

essentiam, solis claris ac diuinis ingenias compertum est, qui adducto à factionibus animo ioli student veritati: quam tot locis Plato commendauit, Aristoteles celebrauit, pollicitus est Galenus, se quoad fieri posset, sequiturum: & integro commentario brutos dicit esse medicos, qui non sint iidem præstantes Philoſophi. In memoria quoque semper habui Platonis verbum illud, quod in Epimouide legitur. Nam ille plebeios Deos tibi quoddam cum recideret, *ἀπὸ γένεως* appellabat. Quoniam ne medicis illis nullum conueniens adadaptari ponit. At Plutarchus in libro, quem inscripfit *τὸ πρὸς τὴν φύσιν*, semimedicum irridet quendam, qui tanquam Myiorū & Phrygum, ita Philoſophorum & Medicorū diffusius putaret: regiones vteriam pro uerbo aduersus hominis insolentiam ibi vius sit. Hæc tamen si vulgò non proficeor palam, tamen in pectore veritas ipsa turget. Est enim diuinum fermentum, quod neque ab alio capi, neque scriptum queat capere. Proinde quod in decimo de Republica dicitur *ἀπὸ τῶν ἀθανάτων*, hoc ad *ἀθανάτων* nos. Quod Regi Phocion olim, nos id ad studia literarum non posse meriti & amico, & adula: ore. Nunc ad rem. Quæ appositurus est sententiam, tamen si suprà posuis, tamen hic turpiter repetit, & quasi recensere possumus. Tum refert eadem, quæ iam commemorauerat, de sensu scilicet, quo carent plantæ. Verum pessimam adiungit caudam. Planta, inquit, res imperfecta est. At, ô bone, imperfectis etiam tuentiam cælum, si Deo cõparetur. Contrà verò, scilicet rerum collatione species quæ sit imperfecta, nulla inuenitur. Quicquid est, per suam essentiam est. Essentia verò efficiat, ut & ens, & vnum, & bonum, & totum sit. Si enim non est totum, ne est quidem. Totum verò, & perfectum idem. Est enim vnum quodque totum sibi & perfectum: cum eorum quæ habere debet, nihil deficiat. Itaque ut nihil est simpliciter perfectum, nisi Deus: ita nihil est, quin suo in genere sit perfectum. Nam quid illud tandè est, quod est sub ipsi alienum? hoc autem esset, si id non esset quod est. Imperfectum itaè nondum est. Et aliud à seipso, quando est. Plantæ nihil abest, quo planta esse debeat. Si esset imperfecta, nunquam Natura quiesceret, quo ad extremum finem imponeret generationis: & *τὸ πρὸς τὴν φύσιν* imponeret *τὸ πρὸς τὴν φύσιν*. Ita mihi loquendum intelligo apud viros rarè atque speculaturè eruditionis. Alterationes enim aliæ super alias antegrediuntur illam perfectionem, quæ à forma præstat: illi continuatè promotioni. Tráseramus argumentū ad aliam materiā: atque illico eius agnoscitur insolentia. Dicam sic: Seniu prædita planta esse nequit, propterea quòd si cum Leone comparatur, imperfecta est. Ergo Leo carebit sentiu: quoniam collatus homini, non accedit ad eius

perfectiōnem . Verūm interea me piget mei, dum quippiam vos hinc expectatis noui . Cogor tamen obundare: idque de pessimo errore, & extra causam. Rurſus, inquit, Animal habet diſcreta membra : planta verò & indiſcreta, & indiſinita. Hic & error eſt, & ad ſtatuendum differentiā inter animal & plantam, nihil atinet. Naturalia corpora tribus conſtare modis aiunt ſapientes, *scilicet anima, corpus, & spiritus*, vt tritici cumulum. *scilicet anima, corpus, & spiritus*, vt animal ex anima & corpore. Addunt alii *res* *res* *res*, vt multum. Verūm eadem ratio, aut *anima*, vel *spiritus*, vel *res*, vel *anima*, vel *spiritus*, vel *res*. Noftrum corpus, *scilicet anima, corpus, & spiritus*. Eſt enim naturale duobus huius modis vnum. At non eſt *anima* *anima* *anima*. Diuerſe namque partes ſunt. Nec minus in planta cortex, caro, ſedulla, liber. Quin harum partes aliquæ adeò diſcretæ, vt etiam abſiſtant. Quin animalia quædam longè ſunt ignobiliora, quibus partes diſſitæ ſunt certis ſegmētis. Quare hac in natura propior eſt plāta homini quāu veipa. Sed quis ignoras, vnguium ſubſtātiā in roſariis eſſe penitus à virgulis iuiſ ſeparatam? Primum error iſ aliter ab hoc ſtatim. Habet, inquit, materiā propriā motus, quam obinet in ſeipſo. Omitto, quòd male cohæreat oratio. Neque enim magis ad animal, quāu ad plantā referri queat, imò ad hanc facilius, quando propior eſt. At quem dicat materiā motus? Materia ſemper accipitur paſſiue. nihil agit illa: ſed hoc ipſum eſt, quòd fir: ſecundum quid. Omnis autē materia ab aliqua forma ſolet moueri. Voluit, opinor, dicere principium motus. Verūm materia neuiquam motus principium eſt, ſed elementum, ſicut & formæ quorum vtrunque compoſiti pars eſt. Proſequitur deinde argumenta repetita: Anima prædixas eſſe plantas, propterea quòd author anima ſit eorum motuum, qui deprehenſi ſunt in illis. Quanquam interpretis laſum exiſtimabam, qui *anima* poſuiſſet, *anima* *anima* *anima*. Et minus commodè *anima* *anima* *anima*. Necque enim *anima*, ſed *anima*: ſi Ariſtoteleſ loqui diſciſſet balbuitor iſte. Repetit & id: Appetitum, & localem motum non eſſe, niſi cum ſenſu. Tandem verò ab animæ parte recolit argumentum, Suprà dicebat, in eſſe plātas, ne *anima* *anima* *anima* ait animal: plāta que communem *anima* *anima* *anima*. Verūm ad eam attrāctionem ſenſu nihil opus eſſe. Atque hoc quidem verum eſt. Attrahens namque non dignoſcit: non enim attraheret venenentum. Quin apud Peripateticos ne anima quidem ipſa tota noxia dignoſcit omnia ſuapte naturā, ſed arte atque experimento cōdōta. Eatenus expultricem cognōſcere. Galenus proſcitetur, qui premittit onere aut vergeat diſtentione, aut velleatur acrimonia, ſalugine, acore. Scio tibi ſca liger, ſecus viſum eſſe, Secrettricem omnino cognōſcere expultricē non minus. Nam quid

A ſeiungat à malo bonum, cuius illa ſit neſciens? Aut quam obrem non hoc potius, quod propius eſt, propellat, atque exagat moroſa illa expulſiua: ſed aſſentiantur potius, ac cedat officio retenticiſ, que ſibi vindicet probum illud atque conducibile. Haud parum tamen faceſſit negotii ſegregatio illa auri ab argento, que ſit nullo calore animal, ſed à brutiſſimi liquoris facultate. Verūm hæc alterius inſtituti. Nunc videmus, quid attulerit pro cauſa. Propterea quòd, inquit, quodcunque alitur, hoc ipſo vt alatur, duarum certarum qualitarum opus habet: caloris, dico atque frigoris. Iccirco que alimentum indiget humido & ſiccō. Sanè verò calor ac frigus, in cibis humidis ac ſiccis inueniuntur. Idcōne ſine ſenſu fieri attrāctionem: quia quòd alitur, duarum eget qualitatū? Beliam verò cauſam. At pro cōdō contrā ſit, vt credam non id abſque ſenſu fieri, cum ſenſiles nominat qualitates. Deinde vult neceſſarium illis eſſe frigus & calorem: ac propterea humidum & ſiccum. Vereor ne maior ſiccitas in iſpla ſententia ſit. Non enim eadem effectio, non modus, non eſſentia, non ſinis. Alimentum humido & ſiccō, tanquam materia conſtat. Hæc in cibo ſunt. Atqui calor in cibo eſt, non agit in cibum: ſed calor, qui eſt in corpore nutriendo. Frigus verò quòd in cibo eſt, etiam reſiſtit obundit namque calorem naturalem. Neque propter ſe queritur, ſed ad tēperationem caloris illius, qui excederet in alimento, vnde periret naturalis, aut exuberaret in animantibus: quo vtrunque humidum abſumeretur, & quòd antea in ipſis exiſtebat, & quòd eis reponendum eſt à nutrimento. Oportet enim inter ea certis æqualitatum proportionibus conuenire. Itaque & deſectibus nomina data ſunt, ſamis ac ſicis: & ad inſtaurandā ſubſtantiā totidem, quot in eam impreſſerat Natura qualitates, extrinſecus in aduēctia maſſa comparatæ. Ait deinde: Harum naturarum nullā ab ſua particepe ſeparari. Atque ob eam cauſam factum ab initio fuiſſe nutrimentum autritio continuiarum: quoad ſiat, vt corruptur. A principis ſcilicet generationis, ad tempus vſque corruptionis, cibum corpori ſtatui vni: tum: vt oſtendat etiam ſinem attrāctionis, alterationis & vniōis: tranſmutati, donec corruptione diſſoluatur. Nunc ad cæteras quæſtiones, quas proponit deinceps, partim repetitas, partim recentes tranſeamus. De appetitu, De motu, De anima plantæ propria. Præterea an ſpiret: Ad hæc, an dormiat, & vigilet. Anaxagoram itaque arbitrarum, ſpirare plantas. Hæc opinionem diruiſſe: Verūm hoc eſſe non poſſe, quando ne animalia quidem ſpirent omnia. Cæterum apud multos hæc obiectio controuerſa eſt. Nam qui cenſebat arborem ſpirare, ſpirandi vltimū iſ attribuet animalibus, quibus eum dicitur Ariſtoteleſ adimere. Piſces nāque non ſine ære aquam trahere. Plinius ex antiquo-

[illegible][illegible][illegible]

leges acciperet in consiliis naturæ) maluit sibi placere. ego vti in memoria habuisti iudicanda proposui vobis. Nam memini vestrum Hippocratem in libro de flatibus, in cenium ipsanum putes transcribere. *οὐδὲν γὰρ βλάττει τὸν ἀνθρώπου πνεῦμα τὸν ἀνθρώπου πνεῦμα*. Quid mirum? In secundo namque de victus ratione, plus etiam dicit: vt præter plantas, alia quoque includat omnia. Quod & Thaleti cuncta æquè viuificati placuisse scribunt. Hippocratis verba sūt: *ὅσα ἐκ τῆς γῆς καὶ τῆς ἀέρος, ὅσα ἐκ τῆς ὕδατος καὶ τῆς πυρρῆς*. Quod illis respōdet, *ὅσα ἐκ τῆς γῆς καὶ τῆς ἀέρος, ὅσα ἐκ τῆς ὕδατος καὶ τῆς πυρρῆς*. Quam videatur vnum communice spiritum, omnibus communem, in omnia eic insinuantem: quod & Virgilius dixit, & Anaxagoras nō reticuit: & Aristoteles innuere videtur, in conuersione corporis & animæ, tanquam medium quoddam. Ceterum in homine, solus. Alii verò si miniftrum formæ lapidis arbitrantur: rem quidem non admodum diuinam faciunt. Si, vt Anaxagoras, rerum primum autorem censent, *τὸν νοῦν*: variabitur ille materis ipsius, à quibus certa naturæ præscribantur iura. Nam si eadem forma est in lapide, & in leone: plus poterit lapidis materia, quam vis formæ: cuius potestas ab illa obtuā lit, quo minus leonem libi fabricari quierit. Nugæ. In quibus equum est me finem facere: quò iam Bauium audiamus. importunè enim interturbauit. Tum nos omnes vno ore, Vtinam verò sic crebrò. Bauius autem sequutus est. Cùm multa multis in viris admirandis eximiarum in te id, Minuti, qui artem nullam intactam reliquisti: si viū veniat, vt de quapiam verba facias, quali solam illam edideris, tam exactè loquens: vt etiam quæ scire opinabamur, nunc primùm audisse, atque nobis effe noua cuncta videantur. Nam de inspiratione, & trāspiratione quæ? quali? quā? Ex Aristotele & Galeno accipimus, ob refrigerationem, humectationem, spirituum insaturationem, fuliginum expulsionem: quintum addidit Theophrastus in secundo de causis: etiam ad alendum, animantibus natura comparat. Id quod à prioribus non abecedit. Nam si spiritus nostri partes sunt: quod refutitur, spiritus est: partes ipse refutuntur. At refutatio est corpulentia: suffocatio in defectu locum. His ego, nisi quippiam addis, est quod adiugamus nos. Credo te pudore subocuiffe calumniam Galeni, qui Aristotelis obicruat hac in materia sententiam, quasi propriis decretis contrariam. Alibi dixit, Aerem calidum: hic frigidum: siquidem capitur ad refrigerationem. Puerilis profectò insolentia: ne dicam, furilis. Calidum, & frigidum simpliciter intelligimus aliquando: est & vbi refertur aliqua collatione. Calidus est aer natura sua sibi: frigidus igni: frigidus viuenti. Viuius enim per ignis proportionem. Sic est medium extremis contrarium in prima Philoſophia: cuius limen

ne salutale quidem videtur ille Timon vester. Ad hæc oculos attollens Bauius, diuinitimo robore nobilis, atque erga præceptorem grati animi signa cum edidit: Mirabar, inquit, si mihi sic abiret. Cuius emorceris; quam gratiam non referres. Vt cūm ego aerem in ætē dederim contra vulgares tabulas dispensatorum vestrorum: tu vicissim à Galeno spiritum aufferre tentares. Aeris verò qualitates hic missas faciamus. non enim leuis controuerſia est. Quin audiui te ipsum dubitantem, an aer & aqua ceneri posset vnum elementum. Nam qui aer calidus, hærens balnei frigidis parietibus, deniatur in guttas, non potest habere ita mutatorem lapidis frigus: apud quod prius de posita forma, tam cū aqua formam induat: Quin potius sola densitate differre videatur. Tantius Peripateticus tam nouè contra præceptorem: vt te potius respicere, quàm Galeni reprehensionem castigare debueris. Præſta: tamen pergere. Hæc cū dixisset, denud deiecit in librum oculis, ita protè quutus est. Rurſus, ait hic, à nobis obicruatum est: plantas neque dormire, neque vigilare. Vigilia nanque nihil aliud est, quàm affectus sensus: somnus autem eius imbecillitas. Suprà disputando negabat: in plantis sensum. Igitur qui somnum per sensum definit, amouet à plantis somnum. Hæc ille sic. At Anaxagoras necit: quam somnum definit ad hunc modum, sed animalis somnum tantum. Somnum autem in communi genere sic: Quies ab exterioribus animi functionibus. Eius hæc ego verba cūm audirem, admirabar hominis ingenium, qui tam acurè tantum errorem tueretur. Verum idem, quoque iudicare Augerium sensimus. Ait enim: O Bauii, inquit, tu planè, ac reuera noſter es: qui neque captus capi possis, neque victus debellari. Authoris tamen operæ pretium est, prudentiam speculare. Sic ille disponit ordinem argumentorum: vt solent Mathematicæ conclusiones, ex probis semper, atque Aristotelicè quidem. Vbi id euit: in planta non esse sensum, subdit: ergo neque somnum, si quidem somnus sit vacatio ab officiis sensus exteriorum. Nam quod fingis de plantarum otio hybernantium, & appellas somnum: hoc illud est, quod in nobis cessatio: veluti cūm vigiliæ lance nihil agimus rerum. Quòd verò dixisti, vigiliam esse affectum sensum: puto hic mendosè potius scriptum, quàm falsò verum ab interprete nostro. Hic enim legitur ab effectu sensum cognosci vigiliam. At aliud est *ἐνέργεια*, aliud *διακίνησις*, *παρακίνησις*, subdit Bauius, & *αἰσθησις*, *ἢ μὴ ἀπὸ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τῆς αἰσθησις*. Sic est Græcè. Ergo, inquit Augerius, non putauit affectum esse sensum somnum ipsum: sed *αἰσθησις* *αἰσθησις* *ἢ αἰσθησις*, nōne affectus est? Imò maximè. Præterea nihil addidit, quod internos ab externis sensibus separaret. Et definitio comperet, secessui mentis, quam vocat

[illegible][illegible]

tur differentiis, utque contrariis mas & femina. Sed ridicula est oratio. Sic enim terribit: *ἡ δὲ φύσις ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τοῦ ὀπίσθενος ἐστὶν ἡ φύσις*. Et subdidi: *ἡ δὲ φύσις ἐστὶν ἡ φύσις*. *ἡ δὲ φύσις ἐστὶν ἡ φύσις*. Nam si apertum atque confectum est sexum esse in plantis, ita cognitum, ut & à substantiæ modo, puta mollior, leuiore, rigiditate: & ab officio, quale est fructificatio, distingretur. Quid nos moueat ad querendum, an ista sint hæc in vno? Queremus igitur etiam in animalibus, Quamobrem sic est intelligendum: Si mas minus, femina plus fructus fert: sic enim dicit: *ἡ δὲ φύσις ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τοῦ ὀπίσθενος ἐστὶν ἡ φύσις*. Sed quia generatio in animalibus videtur fieri per marem & feminam: & in vna planta si generatio sine alterius plantæ coniunctione concluditur à simili natura, in illa vna planta duos esse coniunctos sexus simul. Galenus in libro de historia Philoſophica sententiam recitat Empedoclis: prius emerſiſſe plāas animalibus. Verum propterea quod temperamēto modus aberat: hoc enim est *ἡ δὲ φύσις ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τοῦ ὀπίσθενος ἐστὶν ἡ φύσις*, viri utique tum maris tum feminae simul obuiſſe rationem. Declarat autem quamobrem defuerit cōmentus ille miſtiſſionis. Quia, inquit, terræ pars planta est: quemadmodum matris fetus. Non ergo peſſimè pugnat ille fueri, Virum esse terræ sanguinem, præteritum cum terræ fel iſe habeamus, Censurium. Superiorem sententiam de terræ sexu Stoicis aſcribit Plutarchus. De sexu verò sic agamus: Non poſſe ſimul verumque conuenire, atque in vnum coaleſcere: tum quia concreſcione diuerſa, tum propter officia contraria. Si quidem reſpondēt inter ſe mutui affectibus agentis & patientis. Priores perſuaſiones admodum imbecille ſunt. Eſto mas robuſtior, durior, horridior natura ſua in animalibus; femina mollior. In planta hæc miſceri poſſe proſicitur Empedocles, quemadmodum in Androgyno. Firmius argumētū ſuū illud ab officio generationis. Quāquam mox etiā ſic perpendemus hæc. Nam ſi Ery himus in ſe gignit ſine maris opera exterioris: maris interioris in ſe habere proportionē videatur. Et quemadmodum innuebamus, laxior eſt ſententiā, *ἡ δὲ φύσις ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τοῦ ὀπίσθενος ἐστὶν ἡ φύσις*. Non poteſt hoc accipi pro differentiā, quæ alterum admittat ac ſtatuat; alterum amoueat: quandoquidem plus & minus non incommodat eſſentia. Et pueri non ignorant illius orationis neceſſariam conſequentiā. Si plus eſt fecunda femina quā mæmas quoque fecundus. Habent igitur eandem in ſe principia: ergo miſta. At verò, ſeparatum ſexum plantis attribui deceremſ officio ſexus atque functione, neque enim à mari feminam iniri: ſed ab imitatione qualiſcunque quæ inſunt animalibus. Tametsi antequam ab hiſce diſcedamus, nonnihil horum quoque veſtigiorum in plantis ipſis dili-

gentius explorata demonſtrabimus. Iucundam verò excuſationē, ſi deducare per ſexuum differentias in plantis. Aliis nanque alia de cauſa ſunt attributa. Perſica, quorum carnes ab oſibus abſiſtunt, arboris feminae fructum dicunt: quibus herent, maſculæ. In Cydoniis oblonga maribus, orbiculatiora feminis aſſignant. Franci iudicant aliter: aſſignant mari pulſam pallidam, feminae candidiorem. In Cannabi à fructu, ſemen quod fert, feminam; marem, ſterilem. Idem in Spinachis. Aqualitatibus autem ſic, molliorem feminam. Itaque ſcriptum eſt in triceſima ſecunda queſtione propoſitarum queſtionum: Graias mulieres appellare conſuevit, ſicque dextram, marem; ſiſtram, feminam: propterea quod ſiniſtra omnia molliora. Enodes quoque magis feminas arborea, æmque rectiores. Mares toruoſiores iccirco quia materia conſiſtent craſſiore. Criſpitudo nanque ex ſucci craſſitudine, aut viarum anfractu, aut peruſione: ideo non ſecus à calore, ſicut in ſequenti ſectione diſputatur. Qua ratione videtur ſimilitas in Æthiope. nam in noſtris infātibz modus alius: ſcilicet humiditas nondum percocta. Subſidens igitur, & plantæ humiditas abſque calore, quantus ad id rei requiratur, quaſi opus affectum modus, necdum perfectum. Theophrastus in primo de cauſis, mares ait in plantis denſiores, atque ſicciores. Sic & Philoſophus in decima ſectione: Animalium genus animoſiorum item durius. At animoſiores mares. De Tigride & Vriā aliter alii ſenſere. Verum equidem arbitror ſeruum charitatem illis animos addere. Quod ſi preter id quoque tales etiam ſunt, & crociā dixerim potius quām ſorſitudinem. Sunt enim beſtiæ quædam quæ propter amentiam præbent ſpeciem generoſitatis, ut Elephanti feminae. Aliis in perſecutorum momentis, metus peioris conditionis audaciam creat. Tales Pantheræ ſunt: ſæpe potius, quā liberali confidentia fortes. Itaque illis etiam *ἡ δὲ φύσις ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τοῦ ὀπίσθενος ἐστὶν ἡ φύσις* aſſignat Ariſtoteles. Sic parum fides, partim inuidentiā parit in Cane feritatem. Quanquam etiam citra rabiem, tum fames, tum atra bilis eos acit in dominorum perniciem aliquando. Hoc & Adæoni contigit olim, & noſtrum parum tempeſtate, Corſis quibuidam. In eodem libro Theophrastus, variore concreſcione ac ſoluiore feminam quā marem. Sexum verò miſtum, conſuſumque vno in ſubſectio inter hæc naturalia potuit exiſtimare Triſmegiſtus: qui etiam in Deo principia poſuerit viri utique ſexus, apud ſuum Aſclepium. Id quod prudētē eſt intellectione temperandum. Eſt enim Deus idem in ſe, & ab ſe, & per ſe, & propter ſe intellectus, & voluntas vna, & vnum. Vnde ex intellectu fecundo volūtas gignitur: viri utique conſentiu, quia vnus eſt in vno, vnus procedit ſpiritus. Spiritus ille ineffabilis, omnia

complens, omnia ens, omnia esse faciens. Vnum
verò iunx, propterea quòd principium habent
nullum. Efficit enim principii illud, hoc ipsū,
quod Deum esse dicimus. In aliquo tandem i-
gitur acquiescamus, quod sit hoc, quod ab alio
non producat, quod in aliud sibi simile non ex-
eat. Quippe nihil extra id quod totum est qui
est omnia, extra quem nihil. Ibi cum pauli per
substititisset: Vix, ait Minutius, quo me conti-
nere quin exclamé. Iam tu ex vulgaribus plan-
tariis in vera illa prœca, ac roe illustribus viris
decanata viridaria duxisti nos. Nam equidem
neminerâ verba illa Trimegisti, ac sanè cor-
ticem sub stomachabar. At tua opera diuinam
medullâ, quouis encéphalo Siculo suauiorem,
gustare iam nobis licet. Sed herbas vbi relin-
quemus? Nam ego statim supra caelos omnes
sum. Et ille: ad herbas igitur. Profecò diuina-
rum rerum contemplare ventus est: atque, vt
loquitur optimus præceptor, ἀσπασίς. Is vti me
sustulit, si volet item demittere, apud Pluta-
chum iam sum. In quinto de placitis Philoso-
phorum, τὸ πρῶτον αὐτοῖσι μαθηταῖς à Parme-
nde, scriptum reliquit: feminis autem τὸ γυναι-
κῆν. At in mulieribus nostris aliter sentiat ali-
quis: denfore namque videntur carne. Quocir-
ca minus affici frigore, minus sudare, minus pi-
losas esse. Cæterùm carne quidem carne. Nam
sanè propemodum nihil aliud quàm caro sunt.
At ossa & nerui & membræ viri longè sũnt
compactiora omnia. Hic autem de mari tria
dixit: τὸ πρῶτον, ὁ ἁλὺς, ὁ φῶς, ὁ θερμὸς. Adcò tamen cohæ-
rent inter se φῶς, ὁ ἁλὺς, ὁ φῶς, ὁ θερμὸς. Facilius dicatur
vocalibula, quàm res diducantur. Asperum nã-
que affectus est partium in superficie diffusi aru-
tū, φῶς, est eius quidam modus, quem per horro-
rem libenter explicauerim. In nobis horripila-
tionem vulgares medici, minus ineptè quàm
barbarè. Græcam vocem reninent etiamnum
Galli. Eam cutis inæqualitatem, quæ tactui le-
uem affertat offensionem, in serpentum coriis
φελιδόλω. Philosophus appellauit. Empedo-
clem verò etiam, in quibus non licuit sequi, li-
buit admirari iustem. E re igitur censeo tanti
virum animum interpretari. Puro itaque eum sic
sensisse: Generationem esse actionem in sub-
stantiâ, à substantia ad substantiam. Quamo-
brem habere & efficientem, & effectiōnem. &
effectū, & ex quo fit, & in quo fit. Quæ omnia
cūm separari nequeant in plurius poni, pro-
pterea quòd eæ locum mutare nunquam videntur:
opinatus est in ipsis ille horum principia
confusa, non admodum, vt ego quidem reor,
ineptè. Quemadmodum in lapide, si quis intel-
ligat agens & pariens, cūm mouetur (siccirco
nanque descendit) eundem ad modum plantis
inesse simul actionis primordia & passionis: eæ
proportione, vt in se & concipiant, & fœrent.
non enim assignare possumus causam fructifi-
cationis, aut propagationis, quæ è semine &
per semen sit, nisi sic intelligamus.

A Sterilibus autem plantis, quia horum altero
desituantur, alterum tantum ascribent: cœcum.
Vtrum verò defit? sanè maiculi. In se nãque
fœmina cōcipitmas nunquam. Porro ad alte-
rum argumentum accedamus: quod est profecò
nobile, nec duplicabit vobis. Accedit enim
ad eum disputandi modum, qui valde est com-
mendabilis in prima Philosophia: A simplici-
tate, à primirate, ab eò quod est esse in alio, aut
in seipso. Quæ, inquit, concreta iuncta necesse
est prius simplicia fuisse in seipsis, & seorsum
esse marem, seorsum feminam: atque inde mi-
sceri. Concretio autem erit non nisi secundum
propriam generationem. Igitur inuenta fuerit
in plantis concretio ante concretionem: Quæ
etiam debet esse agens causâ in eodem tempo-
re. Non ergo maris & fœminæ sexus erit villa
in planta simul in vnum coniunctorum, quia
enim talis vti que planta fuerit perfectior ani-
mali. At quānam ratione fieri queat id? Qui-
pe animal nullius indiget externæ opis ad pro-
priam generationem. Sed planta opus habet
anni tempestatibus, & solis, & aliis talibus, pec-
tissimū in tempore ortus sui. Eius namque
principia duo sũnt: vnū alimentū à terra, alte-
rum generationis à Sole. Quinctiam dixit A-
naxagoras, plantarum humidum à terra eueni-
re. Quocirca ad Lechincon scribens, ait: ter-
ram esse plantarum matrem, iolem verò pa-
trem. At nos in plantis concretionem alio de-
lineare modo instituiamus. Plantæ semen exi-
stet: simile fœuræ animalis: quæ maris ac fœ-
minæ mistio est: & sicut in ouis cūm genera-
tur pullus. Indidem enim est eius alimentum
quoque, quoad perfectionis atque exclusiōnis
tempus apparet: tunc enim excludit pullum fœ-
mina vna hora, sic de plantæ semine dicendum
est.

Hæc ille, quæ doctè atque acutè dicta vi-
dentur mihi. Quæ hic ergo concreta, ille ἀναγε-
γῆνα, & ἐκγεῖν, respectatibus. Est enim tempestas
idem quòd temporis opportunitas, à paucis
obseruato visu hoc significandi. Sic noctem in-
tempestam dixere veteres ineptam operi fa-
ciundo. Ea verò pinguiusculè excurrimus: sic
enim scriptum est: τὸ δὲ πρῶτον ὅτι τὸν ἐκ τοῦ
καὶ τὸν τὰ ἴστω. Declarat quid sit illud, τὸ πρῶτον:
licet iolis eger. At itaque, ἀπὸ τοῦ γὰρ ἀλλοῦ, ad-
dit deinde & tempus, & temporis qualitates, vt
sit opportunitas: τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ τὸν, quod τὸ ἴστω, ὅτι τὸ
id est, accommoda temperatione. Et ὁ γὰρ
πρῶτον, delineare. Est enim ὁ πρῶτον, figura
impressa ab aliqua vi: ὅτι τὸ πρῶτον, itaque
formule, quas ante legitimum opus sibi fa-
ciunt ad manus pictores, in quibus scie postea
imitentur, hoc nomine dictæ fuerunt. πρῶτον est
in cera per impressionem Sphingis aut Pal-
ladis in gemma excauaræ. Signatus in num-
mo. Et καὶ μὴ ὄντα, in fœtura. καὶ μὴ ὄντα
fœtus Hippocrati. ἔξωθεν verò dixit, i. exclusio-
nem, apto ad materiam verbo.

Hæc

Hæc recte an lectus expresseſſim, cõſulendus eſt Ferrenti theſaurus. Haud male, inquit Ferrentius, coniectaris. Nam ipſe tempuſtatis habuit dicere *τὸ κενὸν*. At aliter Hippocrates: non ſolum vbi monet *τὸ κενὸν ἴσθαι* 17, ſed, acque elabi, nam tempus nunquam dedit nobis: temporis articulis *ὥρας ὅλην*. verum etiam cum dicebat, *ὡς αἴτιον το γένος*. & *ὡς γενέσθαι* ſimplici communique generis voce temperamentum. Quæ iniuria facta poliſtoribus, inſutis emendatæ medicinæ iam eſt ab illo animaduertenda. *αἴσθη* enim temperamentum quodeunque, qualecunque, quantumcunque. nec caret ratione. Ex confundendo enim ac miſcendo, reſtinguntur mutuò qualitates. Icturco Galenus ex vii præceptis quæ ſapientum temperantia *αἴσθη* aut *αἴσθη* aut *αἴσθη*. Sanè temperamentum ipſum attemperat adhibita lege. Proinde tuo more feciſti, vt ſignatiſſima voce diceretſi cõmodam temperationem. Tuâ verò delineationem illuſi hic deterrimo verborum imaginari inquit. Quin *πῶς*, tameſi figura eſt aiunde, ſicuti dicebamus, exprompta: at & hic & alibi pro exemplari ſumitur quod imitemur: non quòd alius rei ſit imitamentum. Tanquam lex igitur proponitur acque edictus, quæ ipſeſcit ad ſeminis plantarum rationem. De formare videtur hunc ad ſentium vti Quinilianus. Et puto maximo poetarum carmen deductu, niſi aliud ſignificare, quàm quod *ἡ φύσις τῶν ὀντοῦν* reſpondere: à ſilord ſimilitate metaphora ſumpta. Quin ita interpretor: & Reſponſis *τῶν ὀντοῦν* Philoſophi, quod nequequam, pendens, vertit Trapezuntius. Verùm de his alibi. *πῶς* verùm vox eſt cucullaria, nec meliore nota ſignata nobis hic. dixit enim prænationem. Fortura, bellè: ſicut ſcriptura, cura, cura, ſepultura, coniectura. Excludit autem optime, *ἡ φύσις*, iſte exponit: credo eſt *ἡ φύσις*, apud re. At illa niſi minus quàm exponi: imò verò tollit & educat. Eſſe nanque contraria *ἡ φύσις* & *ἡ φύσις*, non ignorauit Oſapius, Cyrus, Romulus. Eſt verò hic, quod te vereor veritum ciſema, culinitas & feminitas: vbi tu maris & feminæ ſexus dicebas non vni poſſe. Quòd ſi ille auis eſt ita *ἡ φύσις* & *ἡ φύσις*, iam habemus meaphyſicum: qui vix ſemiphyſici ſuſtinet dignitatem. Sexum verò iſſe melius tu ſemper, quod & Grece *γένος*, & hic Genus. Non enim Latinis Philoſophis hoc id vnquam ſignificat: ſed commune illud, quod de pluribus differentiis ſpecie prædicatur. Qua in re certior fui ruſpellex nobis, & opulenſior etiam in media Philoſophia, quam ad hoc ſerò proferri cepimus. Tameſi Graiis ipſis originè debemus: ſicuti penè vniuerſæ lingue noſtræ. A diſtinctione traſtum nomen, quæ per aduerbiū *ἡ φύσις* denotata eſt. Hiſ dictis ille conſecuit. At ſuſcepit exteſſo Minutius oratione. Multa vtrinque admodum accuratè. Sed quare nō rogabas Fer

renti, quid ita *γενέσθαι* dixerit cõcretionè. Quod igitur non feciſti, vt rogares, facio vt non neſciant. Dicam ergo quaſi eandem, inquit Baſilius, cum poſtuloſi quiti *γενέσθαι*, inuectis nouis docendi legibus. Si Græcam vocem Latinæ vobis aquauiſem laudi id fuiſſet mihi: ſi Græcolatina dedi ſedulo expreſſam, quibz inſimulabi: ſlagini? Creò ſuprà ducebatur *γενέσθαι* hoc *γενέσθαι* *αἴσθη* derivari placet. Vnde cum Cicero *γενέσθαι* cõcretionem dicam, & cõcretionem. Tameſi ſuſius patet *αἴσθη*. Nam cõcretionem tantum vti, vbi ſolidi quipiam ſi: *γενέσθαι* apacatur etiam liquidis. Vnde *γενέσθαι*, vinum aqua dilutum, & apud Plutarchum in commentario ad Pollanum, & apud Dioſcoridem in capre de iunco: quod Hermodolus aquam tranſtulit. Virgilius autem *γενέσθαι* in primo miſtionem appellauit. Et verbum temperare in ea poſuit ſignificatione, quæ non vt Ciceroni latitudinem, ſed punctu ipſum medium ſtatueret medioſcitaris. Sic enim ſcribit: Aliam miſtionem habet genus auium, aliam piſcium, longè aliter terreſtrium natura. Volucres minus habent terreni, minus humoris, caloris temperati, & aeris multum. Ecce temperatum, ſtatuit ſub medi modo. At multum aeris, & parum illud terreni eſt nihilominus temperatū in auiibus. Non enim ſimplex & ſumum, ſicut in elementis. Meminerimus etiam Senecam, in ſecundo de ira, miſturam appellatſe. Saniò, inquit Minutius, habeo. Sed explica quæſiò, quomodo concreta prius diſcreta fuiſſe neceſſarium ſit. Nam inter elementa fac ignem ſimplicem, ac ſeorſum ſitumiat terram & aquam puras vſquam inueniri, neque animum induxerunt multi boni ac docti viri, vt crederent: & à me, quid ita ſis multum dubitatur. Quamobrem hic idem cum dicit, ſemen eſſe ſecuræ animalis ſimile: non ſecum facit. Quæram, eo in ſemine iſta ipſa principia, quæ ſunt coniuncta extra ſemen vbi nam diſuncta fuerint in ſcipiſ. Nempe arboris aut pars, aut opus, ſemen eſt. Si pars: ergo in arbore concretus ſexus. Si opus: igitur accepit ab arbore, quod habet. Sunt itaque in arbore maris ac feminæ conſuſa principia: idque optimo naturæ conſilio. Cùm etenim generatio ſit ab agente in patiente: natura operi ſuo, cui ſimul & motum neceſſeſt, & generationem tribuſſet, generandi facultates proportionales inſiſit coniunctim. id quod inde quoque poſſet colligi. Siquidem quarundam ſtirpium è ſemine alio mas, alio femina proueniat. idem ſic ergo quod querit licet alio modo. Querit an principia fuerint antea diſuncta. Oſtendo poſt illam coniunctionem quemadmodum diſiungantur. id conſtat in Cannabe. Ex eodem ſtirpite funditur ſemen, quod parim euadat mas, partim femina. Igitur & ſeparatur in plantis, quæ in ipſis erant comparata: & comparantur in animalibus.

[illegible][illegible]

IN LIB. I. DE PLANTIS. 47

hoc postremum quis hinc inter plantas expectaret? Sed ille me ruocant. Ad ionum reuertitur narrationes, quas nō puduit inter hanc commucere. Non habet, inquit, opus planta ionno, multis de causis, quippe in terra sita est, & ab ea vineta. Neque in seie motum habet, neque discretis terminis in partibus propriis. neque ienium, neque motum voluntarium, neque animam perfectam, sed potius animæ partem tantum. Perpendamus singulas propositiones. Non egeret ionni plantam, propterea quod non laboret, idcirco dixit animæ terræ. Sed quid hoc? Nōne etiam animalia quædam, licet immobilia, ionnum tamen capere creduntur? Quot enim ex ostreaeco genere faxis hærent? Quanquam enim ionnus quies est: non tamen est quies propter spiritus motuos solos: sed ad aliorum quoque recreationem comparatur. Nihil ergo concludit inde, nisi addat quod dicbat, neque ienium habere. Hoc iam tum toto negotium demum absoluitur. Pertinaciores pro Anaxagora dicant: sic, Non de cæli fieri motu sed opere fructificandi. Falsò tamen illa videtur approposita, si ego dixi diuisionem in partes. Sane supra declaratum est, corticem, pulpam, medullam definita esse: ut omittam villos, nervos, venas, quæ continua sunt mathematica, contigua naturalia. Quod enim corpus nerui est, venæ non est. Loquitur quoque animauer tendas, & in diuisione, imò verò, & in diuisione. Terminus enim præter & extra intellectiōnem nihil est: neque tam separatur quàm separatur. Si enim separaretur, fieret id per alium terminum: deinde ille per alium. Tum porro in infinitum, ridiculè. Non enim forma à forma, neque differentia à differentia, per formam differt, aut per differentiam, sed icipià. Sed & in quibudam animalibus partium diuisiones obicure admodum sunt, vt in limacibus. Alia ratio. Nō habet animam perfectā: non dormit igitur. Non habet equus animam perfectam: & dormit equus. Illud verò quomodo accipiamus, nisi per diuisionem. Nā si viuunt plantæ, necuiquam partis partem, sed partem obtinet totius. Neque enim vegetatrix pars, est potius sentiens quàm intelligentis. Quanquam tum acutius tum commodius intelligamus animæ partes tres, id est, porositates, vigorem, ienium, intellectum. Partem crasse dicimus, nō enim partitur anima. Et meministi M. Tullii partitiones illas dicere quæ in toto fierent, cum in eas ipsam scindimus, quas philosophorum vulgus haud ineptè vocat integrantes diuisiones autem, cum secamus atque diducimus in species genera. Quanquam ille secus atque statuit, vius est. Partitiones enim cum inscripuit dialogum, plus in eo fecit diuisionum. Sed ad rem. Vnum restat difficultum: καὶ τὸ φυτόν « καὶ δὲ ζῷον ὅτι τὸ φυτόν. Principio ad re nihil facit. quid enim cum ionno his: Dicemus

finē formam esse generationis. Ad hunc modum quodcunque gignitur, propter se gignitur. Est aliter nris extrā. Hominis enim nris, est vnio intellectus cum Deo: Deus vnionis finis. Vtrum ergo plantæ finis homo esset, an non? Pendet hæc ab illa. An omnia propter hominem facta sunt. Hoc Philoſophus ipse alieuerat: & verum esse, alias ostensum est. neque hic est locus. At plantæ si capiunt, vt hic existimamus, iecro ionnum, quid aliterus rei ergò fabricatæ suntne nobis quidem dormiendū esse video. Nec si hominis causā creatæ plantæ propterea negatus est à natura ionnus, eadem ratione, pecori quoque negabitur: itaque vt vobiscum Aristellem, & λέγει ὁ ἀριστοτέλης. Græca enim hæc in margine codicis huius ascripseram. Nam Latine quibus modestiās simul ac plenius dicerem, in memoria non habebam. Venio ad reliqua. Si quis, ait, iam dicat: Plantam etsi egentem parabilis ac viuis alimentis, tamen & diurni & continui, quodque haud facile corrumpatur: que ex his eam statuatur aliqua in re præstantiorem animalibus: ac propterea res inanimas esse animatis excellentiores: huic ita respondendum est: Animalis officium anteire omnibus plantæ operibus. Quod etiam in animalis omnes plantæ facultates inueniuntur. At non contrariò. Ordinemus propositionem, argumentum, responſionē. Quinque proponit. ὁ πρῶτος, ὁ δεύτερος, ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, ὁ πέμπτος. Duo priora sub prima parte aduertantur: duo posteriora aduertant: quintum superfluo: pertinet enim solum ad prædictorum expolitionem, neque iure aut officio partis fungitur sub toto. Εἰρηνός, rectè posuit: est enim si cuius sine facili possumus tradium à portorii & a vestigalibus quæ mediocria paruo negotio penduntur. Ea voce frequenter in historiarum libris vritur Aristoteles. At illi ὁ μὲν ὁ δεύτερος est contrarium, τὸ γὰρ δὲ ἴσμεν τὸ ὅτι ὁ πρῶτος ὁ δεύτερος contenta sunt, quippe non multum operæ ponunt in parando victu. Sed quæ fors obulit ea satis habent à natura, vt ita dicam, fortuita. Aquilæ sicut ὁ μὲν ὁ δεύτερος est: laboriosè nanque videtur sibi querit. Interpres sic abutitur, qui dicere poterat commodius, φαίλας. Platō in Epinomide statuit inter se contraria τὸ μὲν ὁ δεύτερος, καὶ τὸ τρίτον. ὁ δεύτερος, quod dicit interpretatori lignus scilicet vt monebat Ferreri. Vnde equus. Durateus apud Lucreniū ex Homero. Verum in plantis reſolui partes ab Austris, Solis, Sirii ætibus deinde roris, pluiæ, nebulæ, rigationis humore denuò reponi atque instaurari manifestū est. Idcirco temperauit audaciam vocis illius, cum dixit ὁ μὲν ὁ δεύτερος ὁ τρίτος. Quam etiam melius expressisset per formulam δὲ αὐτοῦ, vt esset φάσγαν. Nam quod dicit αὐτοῦ, scipium imitatur. Peritat enim ea in senectia, quam supra refellebamus. Siquidem non perpetua opera trahit alimentum plantæ, sed per interualla. Hæc est propo-

ficio. Argumentum autem hoc, His de cau-
sis præstare videri animalibus. id verò non se-
quitur: quod propter impugnat ipsemet. Quan-
quam non soluit argumentum, sed aliud obii-
cit: Nobilius esse animal quàm plantam, pro-
pter naturam perfectiorem atque pleniorẽ.
Concedit ergo tacitus, illis prærogatiuis ani-
mal à planta superari: superari autem ab ipso
plantam aliis. tamen prædicens intueamur.
Non enim, sicuti dicebamus, factum est ani-
mal ut alatur, sed alitur, quia factum est, ne de-
ficiat. Hæc autem finis est alimenti, non anima-
lis, finis enim operæ perfectio est. Animal dum
alitur, non agit sed patitur. Alimentum verò
patiẽdo facit. instaurat enim. Instauratio est,
quasi iterata generatio. Facit itanẽ quo dixi-
mus modo, non vera affectiõne: quippe est ani-
mæ vis quæ facit. Proinde si egent alimento
plantæ diuturniore, non id efficit concretioni
atque constitutionis nobilitatem, sed potius i-
gnobilitatem. Ipsa namque infrior ca natu-
ra est, quæ etiam multo minore opus habet in-
terpolatione. Corporea profectò cõcreto pro-
pter formam facta est. At nobiliori formæ
neutiquam vtilis ea materia, sed inepta. nempe
bruto propior elemento, terræ ipsi: atque ic-
circo minus resolutibilis. Vbi verò appositum
est, debilitauit argumentum suum. Quan-
do id non est perfectionis indicium, perpetuo
indigere alimento. Incorruptibilem naturam
deceat vis quæ nullam requirat instauratio-
nem. Ergo quàm longissimè abest ab ea, id,
quod est perpetuò accliderare supplementum.
Sibi quoque videtur aduerari. Nam cum nec
facta instauratio est, eget: propterea quod ab-
sumitur. Ergo quod semper alitur, semper re-
soluitur: aut alioqui semper crescit. hoc autem
contingit nulli. Puro enim fabulosa quæ de
Crocodilo quibuidam persuasum est. Hinc ad
Empedoclem redit. Dixit etiam Empedo-
cles, Plantas generari, quia mundus diminu-
tus. Non enim perfectum esse completumve
esse. Vbi ergo mundus complementum fue-
rit adeptus, non generatum iri animal. Ve-
rum hanc sententiam ineptam esse. Quippe
Mundum & perfectum esse & perpetuum: ne-
que vnquam cessasse ab animalium generatio-
nem plantarum aliarumque omnium spe-
ciem. Tota vis argumenti versatur in hoc,
Si fit quod non erat: ergo deorat. Non ergo
perfectus erat mundus. est enim perfectum, cui
nihil addi potest. Galenus quoque in historia
Philosophorum, recitat Empedoclis senten-
tiam huic haud abfimilem: quæ cenferet gene-
rationem haberi pro imperfectione. Itaque
plantas eas quæ folia non amitterent, perfe-
ctas solas existimari debere. Cæterum illi tam
parum procedit quod intendit, quàm verum
est quod proponit. Verissimum est duplici-
ter illud. Primum, Generationem esse im-
perfectionem. siquidem est *in ipso* *inchoat*. Alie-

rum: Instituta est à natura generatio propter
imperfectionem: id est impulsà à defectu ad
supplementum, ne deficerent species. Verum
igitur est. At ex hoc vero non oritur illud ut
verum, Iccirco mundum esse imperfectum: ni-
hil enim sit in ipse noui. Empedocles hunc
ad modum cõstitutione partium ducbat per-
fectionem. Cæterum aliter euenit. Nam & à
numero partium & vii contingit. Perfectus
buxo trinum: quod tamen numero, concre-
tione, firmitate, vitæ tactu, minoris est. A foliis
verò trahere perfectionem. deterioris est iu-
dicii. Non quævis planta propter frondes id
eius officiorum atque vtilitatis, & radix, & fru-
ctus, & cortex, & lignum, & succus sibi partem
vindicat. Nemo absolutius adiantum, quàm vi-
tem vnquam ratus esset nisi fortè in Thracia aut
Anglia, vbi vinum non bibunt si non habent.
Haud negarim: sepià esse perfectiorem plan-
tam, cum gerit folium quàm si nullum habeat.
At ea perfectio nihil est, nisi *inchoat* *inchoat*.
non enim Latine possum, sed barbarè sic, po-
tena auctua. Hic ergo *inchoat* *inchoat* haud muti-
tur. At id solùm perfectio est, & est indiuisibile
quodque acque intentionem admittat, neque
remissionem. Nullo vnquam accidente defuit
Idea esse id quod est. Materialis autem perfe-
ctio huius heræ serua est. Sic Aristoteles ait,
Mundum esse completum, eique deesse nihil.
Alioqui primum efficiens esset in opere per-
petuò imperfecto, quod nesciuerit aut nequi-
uerit aboluere: quod est & ridiculum & im-
pium. Esset enim istis Lucretianis imperfectus
ipse: neque posset efficere opus sibi dissimile,
quod semper intra penum esset. Habeo ta-
men aliquid tam perplexum ac tam acutum, ut
curiosà opulentia possit vobis parere. susti-
dium. Verum aliud nos vocat res. Quam tu, in-
quit, Minutius, rem narra, quæ plus quam res
sit? Nam hæc esto vera res quæ & prosteris, &
abduci ais te quominus profitearis. Sed dic so-
des. Mira, inquit ille. Nam cum Empedocles a-
gnoscat in mundo generationem, ut interea
seruetur perpetuitas: si enim perfectus exis-
teret, nihil in eo fieret noui: hoc autem est gene-
ratio: ex me dicà hoc. Eiusmodi imperfectio-
nem imperfectam esse. Intellegimus perpetui-
tatem aliud ab æternitate. Æternitas finem tol-
lit: perpetuitas interruptionem. igitur illa cu-
rat extrema: hæc designat medium. Augurum
vox: vbi volares non intermitteretur à certa
linea designata ad certam vique. Qui loquun-
turaliter, eos neque pro Latinis habet, neque
recendo in numero Philosophorum. Hæc er-
go perpetuitas est, quia mundus imperfectus.
At perpetuitas est perfectio constans oratio-
ne vnitatis, quippe continuas, & continuum
vnum. Generatio verò est imperfectio: cõstat
enim ratione motus. Motus tamen est perfe-
ctio mobilis, non tamen simpliciter, sed dun-
taxat ut mobile est. quare motus perficitur per
que-

tem. Non enim quies privatio motus est, nisi
fieri motus est privatio quietis, prout alterum
alter succedet. Non igitur quies est privatio
motus sed perfectio. Eadem namque vis natu-
ralis, quæ movet ad locum suum, continet in
loco suo. Est, inquam, motus *διωκόμενος*, quies
ἐντοπία: vnum opus numero (quod maximè
monstruorum videbitur monstris, hoc est *ἀπο-
λοισίμων*) & à mortice forma vna numero. tan-
tum abest vt hæc illius sit: privatio. Itaque finis
generationis, quies. Eum ad eam naturam finem,
haud amplius generat. Omnia verò ante fi-
nem, imperfecta sunt: propter aliud enim sunt. Er-
go mundus enim perfectus Empedocli propter
imperfectiorem: est namque perpetuus per ge-
nerationem. Perpetuitas autem, sicuti dice-
bamus, perfectio: generatio autem, imperfec-
tio. Cùm igitur cessabit generatio, cessabit i-
tem perfectio illa perpetuitatis. Altera verò
perfectio completæ succedet. at hæc erit im-
perfectio: quid cessante generatione destrue-
tur. Mundum iam hæc semel gignit ac destruit
Empedocles. Quid hæc ad vos? Ego verò in-
quit Minutius, vix apprehendere quini dila-
tationem: necdum vt contradicam. Mirer ta-
men potius quàm laudem: ad hoc perplexa sunt.
& pueri paucos amatores habitura. Curiosa
vocant hæc atque alia cuncta quæcunque vi-
dentur abducere animos nostros à beati-
tudine. Quamquam eisdem reor interef-
se candoris Christiani, iustum Opificem,
etiam in culicis aculeo contemplari. Et
sophista vafet, horridus, atque etiam hor-
ribilis hiipido supercilio, falaciis inuictis,
capit animum meum, atque ducit ad opi-
mi maximi Dei cognitionem: si illius ego i-
pium acrem, veritatem inque non nisi sub
primi numinis potentia intelligi operari. De-
pravate meas utrunque est: aut in peiorem
partem rapere, quæ simplici affectu vel sunt
vel dicuntur: aut effugere munus oblatum, ex-
litus sapiendi. Hæc tamen aipera, quantum
mihî licuit comprehendere, lenitate condita
memini apud Timæum Platonis. Mundum
ille ibi, non solum perfectum, sed etiam per-
fectissimū vocat: & quod plus est, *ἀσυνεργόν*. hoc
enim excedit terminos rei finitæ. Nullum fi-
nitum sibi sufficit quod à se non est. quare
Deum quoque non est verius appellare. Est i-
gitur operæ pretium, caelestis illius oraculi so-
num audire: *ὁ θεὸς ἰσχυρὸς ὅστις ἐκ τῆς οὐρανίας αἰ-
σθητῆς καὶ γινώσκουσας θεῶν ἰσχύος*. Nos omnes di-
uinum viri animum, excellentem memoriam
admirari conticefecbamus. Sed maiorem Ba-
ulius efficit admirationem, inexpectata qua-
dam atque inaudita explicatione. Quid, in-
quit, si ita censcam? Quæ rectè ille senserit,
suaviter exprellerit, parum pro rei dignitate
intellexisse? Tum obstupescitis nobis, sic se-
quutus est: Quot legistis impuros diuino cor-
reptos afflatu, multa memorasse præterita,

Aperuisse præsentia, prædixisse futura? Quæ
nobis excidissent, quæ regerentur, quæ nonnū
extarent. Quot veterum Philoiphorum à Si-
byllis atque Prophetis prodita, pro mirandis
adduxisset ipsos templenè intellexisse? Egi-
ptos ego vaies, vt scripti vocabant, appello pro-
phetas nunc, non nostros. Quos in. et & Bita
nominant Platonis, & nos recipimus Traine
gustum. A quibus Plato cum subigeret ea quæ
à vulgi more essent maximè abduſta, literas
quidam expungebat: sentium extenſit haurie-
bat: interiorum, in quem scie nunquam abdi-
duſit: nobis relinquebat. Quis enim mentis
compos mundum, quod & tu Minutius mone-
bas, dicat *ἀντιεστῆ*? Quis *πρὸ νόου πρῶτον*? Quæ
cum mouit causā, vt iuperlatiuo, vteretur
cū tamen nihil videras, quod aut corruptibi-
le per se non sit, aut non habeat in se prin-
cipia corruptionis. Quin eodem in libro
Deos ipsos affirmat suapte natura corrupti-
biles esse, Cordidioris autem benignitatis im-
piternos. Vel ipsi caelo cuiusmodi attribua-
mus perfectionem? quippe qui semper moue-
tur vt perfectiatur. Perficitur autem Dei mul-
tiplici tanè imitatione. Mouetur vt agat omnia
quæ agi apta sunt. ita Deus opifex omnium.
Non mutat locum cælum ita vt ab eo exeat:
sic Deus non mouetur neque ex se exire po-
teſt. Incipit recurrit cælum: eodem mo-
do totus in seipſo Deus. Cæli superficies ex-
tima nullo corpore terminatur, atq; ita ratio-
nem habet infiniti: similiter nec Deus vlti-
mo. Imo verò vt effodiamus corus istis oculos
neque vlti re neque nulla re. Nam ens finitum,
per imaginationem terminatur à non ente.
Verum enim est dicere, extra illud ens fini-
tum, non esse aliquid ipsius entis: vt extra cæ-
lum primum. Terminatur enim per intel-
lectus nostri vim, à non corpore. At Deus
neque ab ente neque à non ente villo modo
præſcribitur, quia nostra est finita comprehen-
ſio. Est igitur intra ipsum, qui est infinitus. Si
semper intra, nunquam quicquam quod sit ex-
tra illum, capere poterit. Ergo verè Deus infi-
nitus: mundus non verè, non simpliciter non à
se, sed quadam quasi (vt alia in te videri Pla-
to) adulatione. Non est ergo perfectus, tan-
tum abest vt sit perfectissimus. non est item
ἀσυνεργός. Pendet ille ab omnium rerum prin-
cipio primo, propter quem à quo, in quo, vnū
sunt omnia: & cuius vnus egerit, vt sint vnū.
Cū igitur non sit *ἀσύνεργος*, neque *ἐκ τῆς οὐρανίας*,
neque *ἐκ τῆς οὐρανίας*, nec erit *ἀσυνεργός*, sed *ἀσύνεργος*,
ἀσύνεργος. Præterea quare dixit *ἰσχυρὸς*, non au-
tem *ἰσχυρὸς*? Nam creauit Deus mundum, non
genuit. quod enim gignitur, eiudè vel speciei
vel generis vel essentia est. Deus ergo gignit
quod ex se creat autè, quod è nihilo. Hic cū
subſiſſet, atque eum artènis obtineueramus
Siles tu, inquit Minutius, postquam Platonem
euerſiſſi nobis. Sed oro, medere animo meo: nā

ægrè enim mihi est. Quis inquit ille, intelligis, verisimè à Platone scripta hæc, si vade acceperis, respicias. De Domino Iesù vates illi primi cum scripsissent hæc, neque ipse personas in vnitæte valeret comprehendere: ea transfudit ad sensû perceptam rem, mundum iptum, scilicet. est enim filius Dei à Deo genitus. Intelligens enim seipsum Deus generat ex se sibi equalem Filium, propter quod intellectio est æqualis intelligenti, ergo etiam res intellecta. Præterea eum vnum eundemque sibi Deum Deus, quia generans est immaterialis & infinitus: indiuisibilis igitur: vnum igitur. non enim ex se potest exire, sicut dicebamus. Idè dixit *ἐν αὐτῷ ὄντες*. Hinc filius I E S V S sapientia Dei est. Hinc inter intelligentem, & rem intellectam, cum nullum sit intervallum, & illi sunt æquales inter se: vna voluntas, vnus Spiritus procedit ab vtroque, qui vtriusque est, & cum illis vnum. qui in me nunc, hæc vobis vt aperirem, offerueicit. Hic est ille Deus perfectissimus, quia genitus à perfectissimo, & vna cū illo perfectio, prima, media, vltima. Per se sufficiens, quia vni cum eo, qui sufficit omnia: in se manens, quia Pater in se manet. Vnus Deus, vnus Dominus, per omnia, super omnia, in omnibus, ante omnia, post omnia, excelsus, gloriosus, immetus, incomparabilis, incomprehensibilis. Hic cum fecisset finem, exclamauimus. Tum ille: Quid hoc? Iste equidem sum: ne me putetis supra cælos volitantem, vos nisi clamantes exaudire possit. Aristoteles autem, in secundo de generatione, perfectum dixit his verbis, quæ & alibi recitata sunt, *εὐνομένης τῆς ἀπορίας ἀπὸ τοῦ ἐκείνου τοῦ κόσμου*. Etia in primo de Cælo multa præclara digessit ad hanc eandem sententiam. Quamquã verò generationis causam dici prius cæli motum, & moti statui generatione priorem: tamè, vt videtis, ad Deum omnia, non solum vt motorem, sed etiam tanquam effectiorem refert. Dicit enim, *εὐνομένης, & καὶ αὐτοῦ*: Interpret autem pessimis vocibus vnus est *ὁ κόσμος ὡς ἀπὸ θεοῦ*. Diminutum est, quod prius fuit maius, ademptione partis aut partium. At Empedocles contrà, à minimis initis semper ait incrementum capere. Voluit opinor, dicere *ἐκ θεοῦ*, Empedocles verò id errat, quod per generationem subeuntium indiuiduorum putat mundum perfici posse. Per eorundem igitur corruptionem, necessario dicit eundem diminui. Si speciem produci nouam arbitratur, probandi prouinciam capebat frustra. Sin nouam retur nullam, perfectum agnoscat. Illud etiam aduersatur ei. Si quo minus compleatur, indiuiduorum vicissitudine impeditur, nunquam perficietur. nunquam ergo destruetur. Intelligit *τὰ ἐξ αὐτοῦ τὸν αὐτὸν καὶ αὐτὸν αὐτῷ*. in fine, forma, efficiente. Secundum verò materiam non videbatur imperfectus illi. At falsus erat sibi. Quandoquid-

dem materia nulla noua fit. Sed hoc vt sub hoc tali. Non enim est materia, sed aliud per aliud, id est per formam & alio modo. Dixit, *περὶ τὰς ἀμεταβάτους*. Videndum quomodo sit completum complementum. Dixit: *ἐν αὐτῷ ὄντες*, pro eo quod est, *γινώσκοντες*. Et posuit animal vt per id acciperemus quamlibet generationem. Ad duo verbi flexu sic utebatur suprà: *ἐκ θεοῦ γινώσκοντες*, neque actum, scilicet neque passum, *ἀπο τοῦ θεοῦ* autem vox est ex dualibus vocibus mirificis. Vtraque verò statuit perfectionem, & *τὸ δὲ αὐτὸ ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸν αὐτῷ* autem accipitur in motu generationis. Hinc illud ad cætera transire volentem sic Minutius appellauit. Baiuli, cum dicebat Empedocles inceptam sententiam, quanam voce vnus est? Quis inquit ille. Quam inepti verò quidam putabant satis ad exemplum nostrum: *ἀπὸ θεοῦ γινώσκοντες*, scilicet. At ego assentior huic Cæsari, pro M. Tullio id arque alia subtilissimè disputantis. Multas Græcas nostram vnā emulantes: cius ambiguum à nulla capti. Pecora verò sunt, non homines, qui verba omnia, omnium linguarum verbis exprimi posse putant. Nihil audacius incititā & inexpertentia. Redeo nunc vnde duxeram. Explicatis questionibus atque, vt potuit, solutis, concludit ea put hoc à materia constitutionis. Nam hætenus à forma processit: cum dicebat *ἐκ θεοῦ*. Hic verò calidum & humidum naturale ponit cuius consumptione plantas agrotare, senescere, tabescere, atrescere. Id quod aliqui vocant consumptionem, alii non. Expressit autem consumptiones duas naturalem per *ἀπορροήν*, & fortuitam per *ἀδινείαν*. Tū verò vtriusque finem per *ἐξοξησιν*. Præter hæc, *ἀπὸ θεοῦ* ad finem per *φύσιν*. Quinetiam notent appoluit quo definitio de principiorū libris elicatur, cum dixit *φύσις*. Est enim corruptio viuens, vires ablatior: plantæ verò vira in calido & humido. Exicatis igitur, humidum deficit, item ab it calidum, humidus, quo alitur, abeunte. Intelligit humidum naturale, propterea quod in planta mortua inest etiam humidū aliud, quo corpus est naturale: cui subit aliud quod putrefcit. Melius ergo dixisset, humidum animale. Qui verò noluerit appellare *φύσιν*, ii sunt qui corrupti negatē formas atque alia in corpora dimigrare cōtenderent. Aliud item genus hominū negabat arborē corrumpi quippe nauæ & carpenariū, quibus perirederet sensus pristina materia confutare viam. corrumpi namque rebuntur id quod in nihilum redigeretur. Sic in Parmenide *τὸ ἀνύμνητο* incorruptibile. Si corrumperetur, in aliud abiret: non igitur esset vnū. Hanc autē sententiā & in primo Physicorū, & in primo de generatione videmus exploratam. Quippe est & vnū, & non vnū. Hæc cū dixisset, coniecit. Me verò atque Minutiū cū silentes videret Ferrerius: video te, inquit, ex meo codice ad finem capitis peruenisse. Neque

verò tam fœdum quàm lenum, cùm es hoc odio A liberatus. Sanè maxima sunt abste confecta prætia. Mihi verò hæcenus hæc obierant non peissimum scie aperit argumentum, quò librū hunc ab Aristotelis officina submoueamus. Ille nanque à notioribus cùm præcepit incipiendum, cum suis ipse legibus obiectuens est. Omnibus igitur in commentationibus tu spiciatur amateria. Sic in libris de principijs in prima Philosophia, in historijs, si finis temporis adco, vt etiam eandem rationem in ordine librorum religiosè ieruatur. libros nanque de anima libris de partibus postposit. Quare si hic ita instituisset, vt radicem, medullam, corticem narraret primum: deinde temperationem adiungeret humoris & caloris, quorum defectu deficiant illa: iam tum ex iis vitz quam plantæ viuunt, rationem cōmodius imè deduxisset. animæ potestatibus lumines præscripsisset. tum propofitis quæstionibus ad rerum summa cognouisset. A que ibi plantæ substantia confutū a, ad earum differentias de forasisset. Cùm finem fecisset ille: Satis inquit Minutius, operæ cōsumptum est hodierna die. Potes in crastinum ampliare iudicium. Imò verò, inquit, haud parum enā superat diei: quod, vt ait Horatius, frangendum. cenfco tā luculèa disputatione. Tum si nō iufficit, noctem etiam ei affundam. Noctes enim hoc tempore vel sterili anno longiores sunt. Post hæc cum scie collegisse, ita cepti rursum: Explorata plantarum substantia iam species erant ipse diuadende: siue à loco, siue à partibus id quod iste quoque facit. Verū dabitur illi ventam, qui tam negligenter ordinis rationem habuisse videatur. Iamprimum diuisionem facturus, ab incrementis initium sumpfit. At non sic Aristoteles. Qui post omnes animalium partes exteriores, & interiores, numerat lac, genituram, & cuiusmodi. Iste verò sic: „ Plantæ quædam certum habent humorem, vt „ resinam, gummi, myrrham, iustimentum, gum „ mi Arabicum. Quæ verba iam intelligis manifestè non tam narrare excrementa, quàm excrementa esse ipsa. Vel cūm adco supinè gū mi dixerint ab Arabico gummi, quòd ex E „ gyptia spina cæterorum more stillat. Quamobrem Arabicum vt rectè vocent, haud satis scio. Græci cūm alia genera non sine adiectio „ ne nominant in hoc vnum *κίμυ* dicunt *ἀπλό*, ac nomine tanquam suo. quemadmodū & Pli „ nius, & Scribonius, & Celsus. Ergo si species est, quam job causam distulit à suo genere? Quæ Arabicæ arboris lacryma Myrrha quoque est: quæ igitur erit densa, gummi fuerit Arabicum. Hæc cūm iustimentis addatur, eandem culpam commisisse dicatis, qui generis vocabulum in species angustis coarctauerim. Quæ faciem? *δυσήμια* hic posuimus est. Hoc à quibusdā pro genere capitur, ab alijs pro styrace tantūm. Sic vulgus quoque thus, spe-

ciem ipsam, incensum: cūm tamen æquè cætera eundem vium præstent. Nunc narcaphthum thymiana vocat: quod corticis naturam præ se fert, non lacrymæ. Itali corrupti: nesculo iōno, Tegniam: Apothece quædam analogiam sequatur, styracem rubram. Analogi vius intelligo: propterea quòd veræ Syriacis vires gerat. Habemus in titulis Hymnorum, qui attribuantur Orpheo *δυσήμια* protulit certa specie. Ea compoliāne fit an simplex, nondū exploratum habeo. Hanc Aristoteles partem sapientius expressisset: Plantarum partes, alias ad totius constitutionem, alias superuacaneas. Quæ totum cōstituit, alias simplices, alias cōpositas. Harum autē omnium qualitates genericas esse: vt liquiditatem, duritiam, colorē, saporem. Quia liquidum, durum, coloratum, lapidum, affectiōes sunt corporis naturalis: quæcum non quælibet cuiuslibet, vt non sint summi generis omnes, vt corpus est, sed generum. Non ergo plantarum, quæ plantæ sunt. Ideo censentur communes in plantarum genere, neque habentur pro differentijs substantialibus, vt quidam satis leuiter existimarunt. Igitur excrementa quædam dura, vt fungi & aduācentia tubera. quædam mollia, vt lacrymæ. Harum alie manent liquidæ, vt vitis lacryma ex vulnere: alie solidescunt, vt gummi. Dicam ergo, Si naturales partes alie folide, alie non foliæ imitari naturam in excrementis, vt hæc quæque sint ad eundem modum. Quia liquidam quoque partium ratio non dissimilis. Quippe succi quidam semper manent liquidi, vt oleum: nonnulli concreſcunt, vt succus Eupatorii, radices dulcis, prunorum agrestium, papaueris, scammonij. Vinum quoque apud Arcadas, prodidit in libro de mistorum affectibus Aristoteles, in vitres induratum adeò ficcari vt raui bibant. Præter superiores qualitates, pingue dicas, & aridum, glutinosum, et albidum, boni malique odoris laticum, oleosum, vinosum, aquosum: vt de lacrymis pleniorē sententiam assequamur. Ex his colligimus, succum esse plantæ partem, siue & animalis sanguinem in primo historiarum. Quod vt ignorabant, ita negabant quidā medici, magni quidē inter Clinicos nominis, sed parum apud Galenum, multo minus in Lyceo exercitati. Hinc transiit ad veras partes. Quædam, inquit, arbores habent fila, & venas, & ventrem, & stipites, & corticem, & medullam intus. Ab his profectò commo „ dius fuisset aspiciatus. Tum autem videmus „ partes hic confundi. Quis enim Philosophia dixerit, vnus esse generis cum filo ventrem? Sic enim coactus *ψευδ* appello. neque verò malè villos, quis dixerit. Nam fibræ non possunt esse quando iecoris suffur sunt & radicle exiliore. Iste verò *Αγγύ* dat nobis, simul & acuit ad cōsidendum Ferrerium. Non enim parum eū.

est negotii dissentire à iudicio Theodori, qui
verut vbiq; fibras. Cui Ferrerus, Liberat re
collega meus hic ista religione. Quippe nec
tibi fauet, nec sequitur illum. Verum chin tu
um ē *πῆμα*, nodum. Anniquos Græci vios voce
mutata liquida in suam cogerant, author
Festus qui ex illo *πῆμα* *πῆμα*. Ab eorum of
ficio, quibus musculi contextuntur & neruuli
ma, vt vis fieret. Est & alius locus in quo non
tua fides, sed auctoris diligentia requiritur.
Nam hic meus lignum dixit, quod tu supi
res. At hic non recentiet partes condusi
miles, radicem, stipitem, brachium, iurculum,
alas, folia, i capum siue stipitem: hoc aut fa
ciet postea, suo iure aut fieri debere aio, meo
iudicio. Non ergo dixit, *πῆμα*: at quid ē *πῆ
μα* inquit Batulius. At *πῆμα* aliud etiam ha
bent quam lignum. Rara vox, & à Theo
phrasio præcipita, quam ab Homero poterat
mutuari *πῆμα* *πῆμα* *πῆμα*, vbi interpretis *πῆμα*,
ac Cormes Hispani Sorbas. *πῆμα* stipitem
significat, aut virgultum: sicut & apud Æthe
næum in quinto. Addit deinde: quidam ma
xima sui parte corticem esse. Scilicet hoc quod
sunt, totum cortex est Huius exemplū: non
ponit. An alluērit ad arundinem? quippe eius
vacuum laē parer. Propius tamen si: pētēs,
tum eam tum ferulam, *πῆμα* que omnia feru
lacea, siue fomiculacea, emulsimōz micri cor
tice memia. Diuiso quoque: illa fuit primo
loco statuenda. Partes quædam cecidantes,
quædam vicissitudinariæ. Deis hanc vocem
philosopho, qua ad rei ostensionem Latinitas
augeatur, tamen si non exiat apud Ciceronia
nos. Sed quid prohibet? quando est, valet di
narius? Sanē quædam sunt necessariæ, aliæ non
ita. Quærenti, quæ necessariæ? haud qua
quam seie offerent folia, occident enim super
fite parente. Non rami: quippe sine ma
tris excidio excedunt. Non cortex: scilicet
suo strangulatur sciber: adempto, læ
tior adolefcit. Non eximen: Rēbora eras
feseunt decumminata. Non medulla: ea nam
que de famentis exempta, Græci præfenti
tur, acinos sine gigaris produci. Non radix:
quoniam sempertuum radice nulla viuit, &
semen fert, & sibi ipsū radix est. Ex qui
bus liquet satis, harum nullam esse plantæ ne
cessariam, quatenus planta est. Sola caro vi
detur esse ciuimodi. Non enim in arundi
nē, sicuti dicebamus, solus cortex. Nam qui
bus deesse videtur caro, in iis illa est confusa
cum medulla: veluti de ebeno prodidere.
Quin alii carnem id totū solam putant: me
dullam habere negant. Non constantes partes
duplices sunt. Namque aut fæpe natura mu
tantur, vt frondes: aut vi deficient, vt rami.
At iste perinde atque fædo imperu aggreditur
ilico frētus frum. Quem tamen propius
sic decebat: alias fructum ferre, alias non,

A Prius enim est, *πῆμα* quā *πῆμα*. Earum
quæ ferunt, alias multum, alias parum, quæ
dam quotannis semel: atque ita perfecte a
liquas, nonnullas verò non. Esse etiam bje
ras, etiam triferas: in quibus ratio perfec
di defcūque ipēatur. Esse, quæ tercio
quoque tantum anno ferant. Item partim
tempori, partim ierō ad hæc simul cum fron
dibus, aut ante frondes, aut pōst. Flores qui
budam sine fructu, quibudam sine flore fru
ctus. Maximam partem fructus ē floribus ede
re. Sunt quibus haud vnius generis fructus, vt
querus. Hæc à substantia, numero, tempore:
tum à suu. Fructum aliis ad ramos, aliis fi
pitē, aliis in brachijs, supra frondes, in fron
dibus, tubus frondes, ab radice. Surrecti pē
dubstax, icisales, iate rantes, cum pccolo, sine
pccolo, singulares, numero, frequentes: par
tis, conferti, diuisi, stipati, rati, atque etiam mo
di. At hic flatum frētum, inquit, iab cortice
quædam ferunt: id est, vt declarat, inter cor
ticem ac stipitem. neque posuit exemplum.
Mihī nondum venit in mentem cuius arbo
ris cortex scindendus sit, vt frētus exima
tur: tanquam ē Iouis fūmore siquis eductum
velit Bacchum.

B A R B A R V S interpretis rem fecit
etiam obfcurorem: *πῆμα* inquit *πῆμα* *πῆμα*
πῆμα. Nam si est *πῆμα* *πῆμα*, etiam finda
tur supes, quando frētus intra alium sit. Cu
iusemōdi Græci mentiantur ē Myrtæ vice
ribus Adonin cziarem prodidit: si Gram
maticorum eymen vetum est. At alibi, *πῆ
μα* dicit: vt nōn meminerit, cuius effect vius,
πῆμα *πῆμα*. Transi hinc ad ea quæ primo quo
que loco dicenda erant. Quædam, inquit par
tes sunt simplices, vt eart m iecus, & fila, & ve
ngalæ ex iis composiæ, vt rami, iurculi, folia.
Aristoteles animalium historiam ab iis infi
tuit incipere, quas *πῆμα* *πῆμα* *πῆμα* vocat
Theodorusa, que cum sicuti, similes & di
similes: minus bene. Nam si per *πῆμα* *πῆμα*
πῆμα dicæ sunt similes inter se partes carnis:
ea accidentia, quæ in ipsa illa nō flant in infen
dicuntur familiaria: puta ruber, densitas, molli
tia. Ita duritia in offe capitis erit dissimilis, si
mollitie cutis comparetur. quin cutis ois di
similis est. Quomodo potuit attribuerē Gaza
prædicationem denominatiui primitico eius?
Pili militis militare est, quis militem dixe
rit militarem? Militarem quidem pro eo quod
est militari virtute præditum: & Consularem
virum, consulari dignitate perfundum: nam
idem Consul est, Consul dicitur non consu
lis. Sic caro erit similis, non familiaris: sed affe
ctus qui in carne est. Auris & natus dissimiles,
non dissimiles. Et verbum de verbo expref
sum est. Nam quid aliud est *πῆμα* quam simile:
sed mihi videtur vir optimus atque doctissim⁹
Theodorus, adfigere voluisse relationis apti
tudine. At ea *πῆμα* in primaria voce est. Simi
lis

lis. Quod si hîc quoque animum curiosum
explere volueris, vñ sit mutus reipòtus rela-
tionis, dicemus, confimiles & condissimi-
les. Eam miratus *ἀεὶ βέλους*, age age Ba-
iuli, Minutus inquit, iam te video rabiem ca-
niculis: proinde ab iis tibi cauendum cenito.
Tameñ, inquit ille, in ordebus, tamen haud
transfereat affectum illum liuoris rabiosi. Et
canceri fluuiales vbi sunt, scio. Non isti ob-
longi cammari caudati, qui sunt iquillus athen-
es atque congeneres: sed orbiculares, qui-
bus, vt marinas, cauda pro operculo alui sub-
tus est. Ne putemus cum ægrotis bene actū
esse qui in medicorum quorundam manus
incidere. Prolequamur partes. Cortex an sit
inter cōsimiles partes recensendus, valde am-
biguo. Ex neruo nanque vena, & sua tibi car-
ne compositum, video animaduertisse. Tum
autem vulgò qui iactatur error etiam à vi-
tis doctis amouendus est. Vocant enim par-
tes condissimiles, officiales. Ita nanque par-
tiuntur aliæ simplices, aliæ ex iis composi-
tæ quæ sunt officiales. Simplicēs, vt caro, ner-
uus, os, vena, mihi tamen aliter videtur: Arte-
riam, venam, alia quæcunque agunt aliquid,
officialis merita esse appellationem. Et haud
multas partes esse, quæ plus efficiant officio-
rum, quàm neruus. Alueus est & poritor ipi-
rituum: testibus eos ministrat, & est instru-
mentum motus. *λόγος* intelligit interpres vbi-
que minorem ratiū: maiorē verò, *κλάδος*.
At si quis diuisciat accuratius, maiores rami,
quæ brachia dicimus, ægrius vel flectuntur
vel franguntur quàm vt *κλάδος* meriò quæ-
dici. Notū est quid *καρπὸς* sit, *στέμματα* & *ἔρ-
ματα* apud opticos. Brachia verò nominan-
tur ab animalū proportionē: sicuti cor, ma-
tris, medulla, pediculus. Prius commune fo-
cere nomen iūmmis, imis, mediis. Sed imos,
si quis inueniatur qui vocetur *ἀνθήματα*, ani-
maduertatur ab colicentia hæc: non *ἐν ἀνθή-
ματι*. *ἕως* & nodos, & valentiores ramos
agnoscit Theophrastus. Hic vius *πῶς λόγος*
paulo est *πρωτοκρίτης*. nomen finitici est
quem vulgus agnum castrum: Amerinē in-
terpretantur Latine. Ab eo nostrum ligare, à
specie (cilicet: quemadmodū, viere, à generis
nomine, vimine) scilicet. Leuiter Varro puta-
bat, à legendo ligare. In XV. *διον*. Athenæus
ὅτι λόγος ἄρτιος ἀνθρώπος ἐν ἀνθήματι τὸ πῶς.
Eum etiam in coronarum vsum venisse ait,
ex Anacreonte. Cuius rei fabulam scire ni-
hil interest nostra. Pro vinculis est apud Ho-
merum in hymno Bacchi. Succenterem ipsi
qui & hic, & mox, & suprà, & in sequenti li-
bro *ἀνθήμα* pro eo posuit quod est *φύλον*, ve-
rum maximus vir Plato sic quoque in Ti-
mæo. Tum ad Ferrerium: Habes quid *λόγος*
agat noui tua ista in officina? Virgatus, inquit
ille, appellatur haud, opinor, inepit. Sed nunc
demum venit in mentem, cur & hic & suprà

A *ἕως* à nodos dicat. Non enim nodos *ἕως*
intelligit arborum, de quorum duritiā scri-
bit Theophrastus: sed eam vinculi compli-
catam arctiationem, quia fauces cohæbentur.
quod quantum ad rem facias, vos videritis.
ἀνθήμα dixit villos Græculus: quia ceret ligna
sunt filia, quia crassiora procurrunt flammam
tamen quæ, & à quibus tamen exilia pro-
deunt muris nexibus atque appendicibus
complexa. Eæ partes in carpine incerniores
atque obicuniores animaduertit sunt à dilige-
ntioribus. hæc habebā. Et Baiulus. Acribit
deinde partes tū partes tū has speciebus, his
verbis: Non omnes, inquit, hæ partes omni-
bus in plāis inueniuntur. Recte: sed aliquam
positam oportuit in exemplis. Sunt mi-
hi libri secretionis Philoſophiæ, in quibus i-
ta scriptum est: Inter corticem & librum, ce-
dri, lanium quoddam interuenit, quod Chal-
dei & Syri vocant *ἑλὸς*. Hoc ei arbori cum
sit peculiare, verum erit: & quod ait, nō om-
nes omnibus partes esse, & ipsum non omnes
enumerasse. Auger deinde sententiam, cum
dicit: Sed aliæ plantæ cum has tū alias habēt
partes. scilicet has quas suprà dixit. Ego ve-
rò sic explicatis paribus, adderem: nō omnes
omnibus natura euenisse. Hic autem perpau-
cis enumeratis, negat eas cōmunes omnibus
esse plantas. Ergo quos non recte feci, relinquit
mihi homini suspicaci dubitandi, sint cæ cō-
munes necne. Addit inde saluam, præter eas
item alias inueniri, *ἑλὸς καὶ ἑλὸς ἀνθήματι, καὶ φάρος*
σπεκεν καὶ αὐτὸν πῶς ἔστιν. Flores ponit, fructū
subticit: fructus enumerat corticē, interioris
libri non meminit: geniculorum oblitus est,
quorum init rationē Theophrastus inter fru-
gum differentias, tamen in aliis quoque sunt,
vt in arūdine, flāmeola, proferpinaca. Neque
supinē tranſeundū id cum florem facit plantæ
partē: quod negat Theophrastus. *βλαστὴς* acci-
pit stolones. Meli⁹ *ὡς βλαστὴς ἔστιν, καὶ πρὸς ἑλὸς*,
σπεκεν φάρος, quæ tamē ne utiquā plantarū par-
tes sunt, sed fretus: sicuti radices quæ scirpen-
tariæ radicibus adnascuntur. *φάρος* pro puta-
mine posuit: Aristoteles *κάλυψος*. Velim scire,
quid iuss Cræteus, Auger, fecerit, *βλαστὴς*
Germina, inquit ille, magno sanē ambitu fi-
gnificationis. Nam & folia exeunt in ea fi-
gnificatione: & rami, tam grandes quam mi-
niores, *βλαστὴς* esse omnes. Itaque si *βλαστὴς*
sunt pulli illi quos stolones appellabas, non
sunt plantæ partes. Si sint germina, non
sunt aliæ partes quàm quæ suprà comeme-
morabantur. Ita videtur, inquit Baiulus,
Comparat hinc animalium partibus planta-
rum partes, recte admodum. Verum vbi di-
ducit in species orationē, ante librarū culpa,
videndum est. Sic enim scriptū est, *ὅτι φάρος*
ἕλὸς ἐν πῶς ἔστιν ἑλὸς. Lego equidē *ἑλὸς*.
Animalis nāque cuni similis cortex est. Et i-
ta puto tuus habet, Ferreri, codex. Ille annuit

hic subdidit. Cum diuisit in *ἐπιτομήν* & *ἀρτεμίδα* - *ἐπιτομήν* iamen haud pudet repetitionis. Quidam
» inquit diuidimus per partes *ἀρτεμίδα*, quidam
» *ἐπιτομήν*. Ergo cūnem connumerat inter
confinitia. Pulmonem verò quoniam hac ac-
cipit ratione, non immeritò nos excitauit ad
propius inspicendum. Diuersio nanque mo-
do intelligo, cūm dico, quolibet pars tibi os
est: & cum dico, quolibet pars tibi tibia est.
Sēper de ossē loquor solō, quod est cruris in-
ferioris. Sic quolibet pulmonis pars, caro pul-
monia est:at non quolibet pulmonis pars, pul-
mo est. Agnosco nanque pulmonem, officii
nomen, quod nequit expleri parte. quanquam
ne id quidem fortasse verum est. Non enim o-
mnis pulmonis pars caro est: habet enim tuni-
culas & nissilas. Est igitur *ἀρτεμίδα*. Ad reli-
qua. Nōnulli fructus, inquit, sunt paucis ex parti-
» bus compositi: quidam ex multis vt in Oleis.
» Habent enim hę corticem, carnem, & testaceū
quiddam, & semen, & fructum, & operimenta.
» Hic non potuit, qui fructus paucis constarent
» partibus: Tāto erat res dignior exemplo, quo
magis erat controuersia, vel etiam fortasse fal-
sa. Nullas enim paucioribus quā tribus parti-
» bus compositus est, cute, carne, succo. Huius
» cernodi fortasse tuber est. Obiectura, in semī-
» nibus pusillis, vt lactuca. Videamus quot oli-
» uis assignari: quot in aliis inueniantur. Quia-
» que hic audio, corticem, carnem, testam, semen,
» fructum. At in iuglande quot? Cutis, caro puta-
» minis, testa, cutis nuclei, nucleus, sex hic in ma-
» lo punico, septem, Cutis, caro corii, caro pa-
» rietum, membrana difficiens, membrana in-
» uoluens acinum, caro acini succulenta, acini li-
» gnea medulla. In pepone, cutis, caro, uiscera,
» corium seminis, membrana interius semī-
» nis, nucleus. Res igitur autoris huius vt ier-
» uetur, bacas aliquot adducamus in medium:
» velut myrti & lauri: addetis etiam, si videtur,
» corna ipsi. Verūm hęc leuia sunt, neque infan-
» tibus ignota. Dicendi verò modū quoque ca-
» stigādum cenſeo. *ἢ ἴσθ' ἡ δ' αὖτε*. At ubi semine
» proponit an fructum? Oleagine, inquam, an
» olium? Si oleum, quoniam modo dicat *ὡς ἡ
» ῥοσὶς αἰὲν ἔχει πῶς ἰστέγεται* u. Horum arbor neu-
» trum obinet. Si Olium, ergo quid habet *πῶς
» ῥοσὶς*, quod sit *ὡς ἡ ῥοσὶς αἰὲν ἰστέγεται* *ὡς ῥοσὶς*
» verò in oliua potius offeum est quā ostrea-
» ceum. Quin contrusio nē diutius paritur quā
» fracti partes dissiliant. Pinguis enim tenet na-
» turæ nescio quid, quod à testarum valde ab-
» horreat ficcitate. Itaque apud sapientes Chal-
» dzorum, quædam ossa eui modi, peculiari no-
» mine designantur: vt palmulæ, iōpheli. *ἄρτεμιν*
» verò dicit hic perpusillum nucleolum, qui est
» ossis inimus: ficut etiam in ziziphs. Nam
» in palmulis aliquando quæritum oculis com-
» prehendere nequitiūmus: adeo compādum cor-
» pus est. *Ἡ τοῦ ἀδύμμου* interpretor, operi-
» menta, non solum singulorum singula, sed etiā

vnus plura, Pistacium sub corio continet os-
seum, quæ ob nucleum membranam. Castanea
crinaceum, corium, cutem. Strobilis olica
ligna, spicatum concamerata: mox semina ia
testacea lorica exteriore, amicta propriis
membranula. Quod addit an in omnibus
sit, vercor vt probari queat. *ἄρτεμιν* *ἢ ἴσθ' ἡ δ' αὖτε*, difficile est è lactuca sumere testi-
monium. Quis enim duo illa in eodem
sine magno negotio deprehendet? Ne afferam
longè aia minutura. Omnino quædam to-
mentacea faciunt vt ambigamus: qualia ge-
neribus maricararum. Id aded, vt floicula-
ceum *ἰστέμιν* profellus sit in quibudam Theo-
phrastus, non corpulentum. Tandem clau-
dit opus hoc multis propositis operibus nobis
que sunt particulatim recensenda. Summa,
» inquit, præteritis orationis est, has plantarum
» partes definire, operimenta & differentias
» id quod est admodum difficile, præsertim
» verò substantiam & colorem. Item quan-
» diu durent: & quæ continuas euentis acci-
» dant eis. Præterea quemadmodum plan-
» tis non insunt mores animæ: nec æquē eo quo
» anima afficitur atficiantur. Si ergo pro
» tione partes animæ cum plantæ partibus sta-
» tuamus, neque fortasse possumus hæc percen-
» sere, magnis differentis plantarum partes e-
» numerando implicari. Pars enim cuiusque re-
» proprio ex genere est, propriæque substan-
» tia. Et cūm plantæ species generetur, manet in
» affectibus propriis: nisi ei à tempore imbeci-
» litas afferatur aut grauitas, quæ proprio de affe-
» ctu cadat. Audis hęc, quæ qualia, quæta, quæ
» exuiat imprimis scire, si quid omisum sit.
» Id quod etiam Theophrastus profiteatur, ob-
» uariam, obicuram, & vt ait ille, *πλεῖστον*, id
» est multiplici perplexitate differtam histo-
» riam. At huic quanquam eadem, haud tamen
» æquo iure competit excusatio. Quippe & ali-
» quando apponit puerilia & sepe omittit seria.
» Quemadmodum his quoque in capitibus, quæ
» recenset ille, cūm dicit plantarum *ἀρτεμιν* *ἢ ἴσθ' ἡ δ' αὖτε*
» est inuestiganda. Nam si de fructibus sentie-
» bat, cur illa non docebat nos? Aliis eiculentum
» intusse, quibusdā foris. Nonnullis rotos edē
» dos esse vt tubera. Omnestegi, aut corio, aut eu-
» re, aut testaceæque aut tota obrecta, aut iemo-
» perta: cuius haud vnus modus. Aliter enim glās
» obducitur, aliter abellina. Tegumentū duplex:
» carneū amygdalo, coriaceum pistacio. Coriū
» spinis armat: castaneæ asperatur pustulata
» scabritia glandi. Quibusdā & nucleus eicu-
» lentus, & exterior pulpa, velut armeniacis: ali-
» quibus alitrinsecus tantū foris, vt perfico: in-
» tus, vt iugladi. Eiculentum intelligo ad cibum
» suaue, & *ἀδύμιν*, nō medicatum quale perficis.
» Quod non ad voluptatem aut alimentum
» comparatur, sed ad lithiasin & ebrietatem. mi-
» rum enim quantum utriusque confert. In
» coris proximus modus. Nam myrtificæ no-
» cis, tam

[illegible][illegible]

alios maturos habere, alios affectos tādā mōdō, non-
dum etiam perfectos talios inchoatos modō,
alios in ipse floriss vt intelligatur, etiam in plan-
tis proportio quāvis īsuperiorationis. De cor-
tice item videndum. Aliquibus, nisi auferatur,
nocet: quod de iubere dicebatur: & decidit vi-
ribus, & *αὐτὸ γέννηται* arbutō generi. Verba
deinde sequuntur perplexa factis, *καὶ πάλιν πῶς
αὐτὸ ἐκ τῆς γένεως τοῦ αὐτοῦ γέννηται* *καὶ πάλιν*
αὐτὸ ἐκ. Quali sit aliud corpus prater frondis,
quod ab arbore defluat. Et vulgum simul cum
aliis philoſophis securē securus est, in verbo *αὐ-
τοῦ γέννηται*. Non enim arbor abicit, sed ipse ca-
uit. Sic Aristoteles: Equus *ἀπὸ δὲ λαλόντων*.
Sic puer *ἐκ δὲ πατρὸς*, cui nondum excedere dentes.
ἀπὸ γὰρ μητρὸς melius Theophrastus & Hippocra-
tes. Aggreditur post hanc causā, propter quā
labantur frondes, tametsi non erat causis red-
dendis locus hic: sed ad sequentem librum in-
tegra deferenda consideratio. Is primus error:
alter non minor, quando nullam ponit tertius,
vbi nugatur. Ait enim, semper ab arbore par-
tes non discretas cadere. Sic enim ait, *πάντοτε
αὐτὸ καὶ διαιρετὸν ἐστίν*. Quae nanque sit hanc reddi-
tio causae? quare cadunt partes non discretae?
non enim rami. Quin comparatio dissipa-
tentiam. Sicut, inquit, in homine pili, & vin-
gulae. Nam & pili discreti sunt, neque labuntur
amuo casu: & vngues nunquam, nisi morbo,
amittuntur. De Ceruinis potius cornibus lo-
queretur. Empedocles quoque hanc inter se
voluit comparata. Cuius duo verius ab Ari-
stotele recitatur in libro De affectibus misto-
rum:
*Τῶν τε, τὸ ἐκ τῆς φύλλου καὶ αὐτοῦ ἐκ τῆς πορείας,
καὶ λ. π. ἵε γέννηται ἐπὶ τῆς αὐτῆς φύλλου.*
Verū aliis alia causa est. Nam nec squam-
mae, nec pennae, neque pili excrementa sunt, vel
mugili, vel aquilae, vel equo, sed partes officia-
les ad eorumque vel viles, vel etiam necessariae.
Quamquam enim aquilae vita non pendet à
pennis, vitæ vius pendet tamē. Pili verò in ho-
mine nulli necessarij: quidam verò adeo sunt
inutiles vt etiam impediunt viū vitæ: cuius-
modi sunt ii, quos in superiore labro mytha-
cas Graeci vocant. Nam quod ait Galenus ad
regendum homini datos à natura, tollit eius
prudenciā, simulque eleuat eorum fidem quē
de ipsa praedicabat: Exadificasse nobis manū
(quod & Philoſophus ait) quae futura esset in-
strumentum infirmamentorum. Ceterum ine-
ptia huius pertinacia apparet in cadaueribus,
quibus pilos crescere manifestum est: cū ta-
men illorum vis nullus sit futurus vius. Care-
rum excrementorum rationem ac finem decla-
rauimus aliās. Quae verò sequuntur, valde me
perturbant, *οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἐκ τῆς φύλλου, ἢ ἐκ αὐτῆς τοῦ
μέρους ἐκ τῆς φύλλου, ἢ ἐκ τῆς αὐτῆς φύλλου.* Communis
est & pilis, & frondibus casus. Quo differunt
postea? Quia pilis, inquit, aut uidem exeunt ē
paribus, aut ex aliis. De pilis non est hic histo-

ria propria, de frondibus est de pilis narra-
de frondibus nihil. Vt igitur frondes afficiun-
tur, aut desiciuntur? Exeuntne indidē an aliun-
de? Nam in iis quae iurculos ē ramis fundunt,
furculi non prodeunt inde quā se se priore an-
no frondes extulerant, sed ex oculo qui in ca-
uo pediculi frōdis extuberat. In illis autem quae
ramos nullos emittunt, cuiusmodi ipartum est,
etiam atque etiam considerandū cenſeo. Deinde
redit ad pristinos errores. Arborum partes
indueretas esse hoc enim est *ἀδύνατον*. At fron-
des quis non videt hærere? Nihilō secus pro-
fectū, atque Cerno cornus, & vngulae, & den-
tes. At hanc, discreta omnia, materia, forma, fi-
nibus. Sic & ipse mox pilos esse animalis par-
tes, vt frondes arboris. Hanc tamen haud vide-
tur causa, quam ob folia delabantur. Quin de
foliis ambigunt, partēne sint: quia cadunt.
Tum quare cadant, quærimus: cū sint par-
tes. Quaestio nis ratio. Totum non esse totum
dempus partibus: ergo ne esse quidem, sicui
dicebamus. Cū verò casus explicat affectio-
nem, turpissimē dixit, *καὶ τὸ αὐτὸ διαιρετὸν ἐστίν*. Si
enim indidēta essent, non amitterentur, sed
dirumperentur: habent enim principia cohae-
sionis, non continuitatis. Sed iam cū ipso ad
aliud caput nos conferamus, in quo partium
statuit differentias: magno sanē lapsu. In hoc e-
nim de partium scribit affectibus: at id acci-
dens est. in frequenti de differentis: at hanc sub-
stantiales: atque ab iis accidentium *ἐκ τῆς φύλλου*
notiores. Antecedit enim notitia quantitatis
figuræ coloris, situs cognitionem casus folio-
rum. Hanc igitur notiora tum naturæ, tum no-
bis. Quippe & magis cōmunia, & sensui pro-
piora. Sed videamus, quemadmodum sapit A-
ristotelicas diuisiones. In partibus, inquit, per-
magna differentia est: in multitudine & pauci-
tate, magnitudine & paruitate, vi & debilitate.
Hoc autem propterea est, quod succus qui in
magnis arboribus est, in quibusdam est vt lac,
qualis in ficu. In aliis liquidus, pici similis qua-
lis qui de vite stillat. In nonnullis *ἀρδρῶδες*,
quemadmodum in origano, & in planta quæ
dicitur opigalis, & aliis. At aliter animalibus
Aristoteles praeferebat differentias genere, spe-
cie, quantitate vtriusque, qualitate, proportione,
loco, situ, *τοῦ ὅπου, καὶ πῶς*. Genere differt equi
crus à corui crure. Specie, lingua pistraci à lin-
gua pici. Quantitate continua, pes phœnico-
picti, ab alaudae pedibus. Dicitur, *μακρὰ*
mulieris à mammis canis. Qualitate, vt figura,
calore, moribus. Proportionē, picium spinae
ab ossibus terrestrium. Loco, vt mulliceu ab
aliis. in lœua nanque situm est parte. Situ, vt
cornua lupina, prona, surrecta. A quibus pos-
tremi praedicamenti capias exemplum. Ha-
bet enim ceruus, cerua caret extra vnam, cuius
cornua seruatur etiam nunc in Francia. An
verò succum pro causa debuit afferre? Vt quo-
niam in quibusdam est liquidus, in aliis lacteus,

in nonnullis picus sit: iccirco differant partes multitudine, magnitudine, vi. Vt onyris, quod magnas tantum arbores nominant, in quibus agnosceret lac & humorem liquidum: cum tamen longè maior sit numerus herbarum lactariarum. Vereor autem ne sibi ipse impoluerit: vbi nos vitibus carere putaret. Nam qui speraret aliter sese percipiatur nobis, è vite manare succum liquidæ similem picis? Consulitis ita cõstituisse. Quædam validæ, quædam imbecilles, quædam rosæ, quædam sola radice aut stipite. Abies valida est ipsa, radix imbecilla: rapis capis imbalidus, radix firma: ciculorumque robustum. Ita etiam quædam plenæ, quædam inaniores: vnde succorum quoque ratio non contemnenda comprehendatur. In vicesima cessione propositarum questionum scriptum est, Inanem caulem quæ ferant, id eis evenire propter debilitatem. Cæterum id aliter se habet. Quippe ex iis quæ plenæ sunt, videmus aliquas imbecilles. Etiusmodi alix, xilia, populus. In vacuis ferula valida est nempe filo va-

lenissimum, neque responderet analogia. Denfior buxo stipex est quam quercuius: valentior quercus. Neque putandum est: naturam in id vnam intendisse, vt impleteret aliquando fructu- culi scapum: nihilo magis quam sit vnquæ pedes homini quatuor meditata: essent enim imperfectæ sibi plantæ illæ. hoc autem nemo dicat, qui modò Philoſophiæ limen salutavit. Quod reprehendebamus attributum lac gravioribus: quando fructuuli multo plures abundent, admittit illam quoque castigationem. Quippe magnas illas vbi nominavit, admiscet earum centum, pusillum fructem origanum. nam *in 176*, nota est repetita partium distinctarum. Agedum, Ferri, tua hic opera optus est, ut sciamus quenam sit planta *in 177*, & quid sit *in 178*, succus in origano. Quenam sit in eo versutatis aut principatus prærogativa, doce nos si quid habes. Habeo, inquit ille, Originem originalem is cum vocat. Mihi tamen divo facessunt negotium. Prius, quia non multum ex origano fuit succi: alterum, quod vni- cuique plantæ suus esse succus à natalibus ipsis statim. Illico, inquam, vbi dici potest, plânta est: dici item potest, succus eius est. Neque ante origanum origani succus est: neque plantæ cui- piam post plantam ipsam. Ita *in 179*, neque origano abiolatum quiddam est, neque *in 180* *in 181*. Hanc tam plebeiam concetrationem ador- nabo narrationi rei non contemnendæ. No- stis eam trichomanis speciem, quam vocat capillum Veneris, vt ea sit arida sit tangatur, vt prorsus exusta videatur: & nomen ipsum adi- anti fauet opinioni. Ex eius herbæ libris qua- ternis, parum abest quin tantundem prematur succi. De opigaide, nihil hic mutet. Authores ergo multi cum minus bonis vocibus utantur, sibi solis videntur scripsisse. E populi verò fce- sumpta vocabula suis cum autoribus interire,

A Quamobrè neque in oratione dignitas, neque in sensibus manet fides. Opigaïs autem fortas- se hinc sit, vnde vel Medicus vel Cyrenæus eximatur succus: vel etiam ipsum opium hic exemplum statuat papaveris. non laboro vter- que enim *in 182*. Neque verò vos læret quot plân- tis nomina casus immutant. Euerfis imperiis victoria transfuit in victos etiam lingue ius. Vel Asia nunc ipsam aspiciat penè totam: vt misera in ipsorum abierit mores. Hoc enim sunt Scytharum Partis, à quibus Turcæ. Vnde hi Mutuimani, illi Beckmani. Nam de Græcia nihil dicere quam lugere, statim puto. Quot ceteris repetita sub aliis nominibus? quot aliena nomina hanc suis stirpibus attri- buta? Ita quærimus interdum, quod habemus quod abest, habere putamus. Etiam apud Pau- lum videtis barbarâ vocabula. Inter quæ Mi- damuda in Aboali codice, librarii inciticia, mē- dotē scribitur. Proclus quoque in libro de Magia, carduum vocare videtur cnebiōn. Ite raccinum virgultum quoddā aculeatum: quod alioqui non explicat, cuiusmodi sit. In hydro- scopio, quod Democriti nomine circumferitur, & in libris *in 183* habetis multa, quæ pertur- bant Herbariorum diligentiam. Diu latuit a- melus Virgilianus. Et hodie quoque bocchus flos quid sit, in culice quaeritur. Verùm conti- gerit hæc calamitas seculorum successioneibus, fortunę vicissitudine: vt cichoreacea vocentur aliter à Theophrasto quam legantur in com- mentariis Dioscoridis. Araucos quot ab Ari- stophane ponuntur, quorum nomina nulla scri- pserit Aristoteles? Vt contenti rebus appella- tionibusque certis, definamus iam periclitari diuinando. Tu verò vbi voles expedi. Rursus, inquit, planta est partes habens fcecas alia hu- midas, & cuiusmodi. Quasi verò non omnis planta partes habeat: solida ad consistendum, alias liquidas, quibus illæ & alantur & conti- neantur. At iam posuit prius differentiam spe- cierum quam generis. Prius enim lacteum, & piccum dixit, quàm liquidum. Nam illæ sunt huius differentię. Post hæc dicit: Plantas ali- quas habere distinctas partes, neque similes, neque æquales. Aliis esse similes, sed non æqua- les: aliis æquales, sed non similes. Quibus pro- fectò verbis nihil esse potuit fallacius. Dum e- nim arguitur in vocum transpositione, puta- uit orationis concinnitate rerum naturā con- tineri. Nos verò vim ipsam perpicimus: nec opera poseur frustra. Ipero nanque in tertio partitionis membro circuli quadraturam in- figurat dissimiles. Mirificum Architam qui folio æqualem spinam agnouerit. Huic adiungit dis- ficilem sententiam: Locum iis præscriptum esse nullum. Quis nescit suum cuique locum, lo- ci que finem esse præfinitum? Ex oculis ra- mi frondese semper exeunt. Omnibus cor- tex extimus est, semen intimum, & medulla: ra- dix infima.

[illegible]

prehenduntur. Ficus *ægyptiæ* et *grosifolæ* enim lupia frondes gerit. (Bole vocatur à Venetis, cætera Italia Floræ apellatur.) Aliorū genus infiræ erumpit. Aliam ubiq; hanc differentiationē habet abundantiā. Lila etæ: reliatue hanc erit absoluta. Quidam fructus à trunco creunt, quidam ab radicē, quidam exipiorum medio. Sic enim *arbutus*, *ægyptiæ* et *grosifolæ*. Huius potius non fructus ab ipso trunco, sed ab radicē erumpit. *Ægyptiæ* margaritæ. Videtis et *hibiscus* *ægyptiæ*. Hoc enim erit vīngū, et *arachida* Theophrasti. Cuius Philosophi lapsum vel hanc amanduetur pœces: cum dicat ibi aliē fructus aut floris caula procreari: in hunc enim funditur ab radicē. Vel ex eo quod non omnes caules fructum ferrevere gerunt. Non enim tri cionantes non filix, non litalicum genera quædam non omnes populi. Exemplum prius pectore etiam in hoc. Interio etiam non factus est variari quæ in litalicum, qui radice inter ac trunco fit. Et hiorum hunc, inquam, hic mecum ipse quero; et sic fortissimum non memini, quæ mihi loqi huius facere potius iupitionē. Sed quis ferat, quod ait dinceps? Quædam fructus, et frondæ, ac nerua filamenta iudicetia effe. Hoc enim effe etiam querimus. Nemo vīngum, potius, vidit arboris cuiuspiam fructum et folia confusa filium. Nam folia quædam erit manduntur, velani folia tam bor: ac non potius aliter. Quædam fructus et folia. Hæc enim lege frondes omnes cūculum (vī oīra) fructus expleunt naturam. Aliam hanc affuit differentiam. Quædam folia effe inter quæ ienia filia: in aliis non item. Rædē hæc quædam nange fil fibicabō folia conferas iama summus, ut iupia dicemus, duas effe dixeris illorum matricis. Sed et in agrimoniā non effe omnes eadem facies. Quam naturam cum negligentibus Dioscorides explicaret, implicuit nos hanc contentum dubitationē. Pærthenii filia et folia. Folis *ægyptiæ* et *grosifolæ* *ægyptiæ* quidem, similia dicit. Vtra intelligit ab radicem, summa ab vmbellæ *arbuti*, effine sicut angulum in vacuo, ita exile in corpore, latitudine, et profunditate parua, cuius omnia vndeque latera propinqua finit: aut tenuitatem folium dicit profunditatis, quæ contraria effe crassitie, et latitudinem concedit. Illa exilitate corula nolita referetur ab illis summis foliis: hæc tenuitate lata replenda buntur in matricia. Cætera quævis communi quæque cūq; virtutis odori, Rosnata, crumma, *ægyptiæ*. Faute totius *ægyptiæ* et *grosifolæ* melo, quod ibi defcribit, similia etiarū etque, vel sciāt quinecūq; ita, similes viderem. putem speciem, sicuti Molodifm et Cortos cense. Differre tantum qualitatibus ignotis nobis, quæ capi quant ab vna specie. Quæmadmodum agrestis fera, et Heroica humanitas in vna hominis specie. Nanque in eodem loco legi, ac committis indifferēt quidem, chamæ-

melum, cotulam foetidam, cotulam odore nullo, ne si fricaretur quidem, præterquam herba-
ceo. *Istam* verò Dioſcoridis ſecuritatem, quam
de nobis præ ſe ferre viſus eſt, non ſemel experi-
tiſſimus, potendâ ſæpe doctiſſorum viſque ad
contraria velitatione. Sibi namque eupatori flo-
rem ſi pinxiſſet poſteritati, non nunc diſquire-
remus, virtû effectiſſiſſiſſimam an ea qua vinu-
tur vulgò. Equidem non obrundam, ne graui-
tim vidcar admittere ſapientum iudicia, viro-
que vtor ſimul ſemper, vbi requiritur eupato-
rium. Ita & calumniam fugio & periculum vi-
to, neque illis non credens neque mihi habens
fidem. At enim uerò non faciat naturæ Deus,
vt agrimonæ folia cannabinis ſimilia ſint: niſi
vel præſtigio fiat, vt id quod cernimus non vi-
deamus: vel eorum multæ figuram, ſcindâ que
continuum plantam illam quinq;que partito,
atque digitatam faciat pentaphyllo ſimilem.
Sed hæc vidēbimus, vt exeuſeris tu Cæſar in
tuis commēſariis, nunc ad propoſitum. Qug-
dam, inquit, ramos parcs habent: quēdam non.
Ex æquo & bono, vt conſueuiſtis vos, Minu-
tium intuens, non ex ſummo iure. Qui enim
ram os tam oculatè metuſus eſt, vt ſine fidei aut
pudoris periculo queat hæc ita pronuntiare.
Hic omittit differentias: & affectiōnem ponit
naturalem omnibus communem: augmentum
ſcilicet atque additamentum. Quo loco præ-
poſterè loquutus videtur. Eſt ſiquidem *ἡ ἄνω-
ρος* quàm *ἡ ἑσπέρια* prior, ſcilicet *ἡ ἑσπέρια* eſt ali-
menti, *ἡ ἑσπέρια* corporis. Et non ſuo loco par-
tes enumerat: *ἡ ἑσπέρια, ἡ ἑσπέρια*. Deinde eūm
dicit: ſimiles eſſe membris humanis plantarum
partes, quæ continent alias partes: offendit eſſe
partes compoſitas: radicem, ramos, ſurculos,
truncos. Itaque rectè *μέλας* dixit. Sic etiam Ari-
ſtoteles in principio hitoriarum. Sic Latine
membra, non ſolum partes. Verum curta ni-
ſi ſententia eſt. Quasi verò non & cæteræ
partes, ſimplices dico, augeantur. Id etiam ni-
hilo prudētius: Media, inquit, radix eſt inter
plantam & alimentum. At radix, nōnne plantæ
pars eſt? Quōnam ergo modo fuerit inter plā-
tam & radicē media? An murus eſt inter viam
& ædes medius? Enniguitur medius inter ſe &
viam. *ἡ μετὰ* habemus apud Ariſtotelem,
quod neutrius eſt. Hoc differt à continuo: cu-
ius terminus partium partis pars eſt. Addit ab-
ſurdum inde loquendi morem. Non ſolum, in-
quit radicem appellamus, ſed etiam vitæ cau-
ſam. Eam plantis afferre videtur, tanquam por-
titiorem, ſatemur. At quis dixerit, homini vitæ
cauſam eſſe os? Hoc enim eſt plantis radix, ex
Theophrasto & Ariſtotele. Habet tamen in
plantis vnicum radicis officium, excipiendi. In
homine verò, & excipiendi quod habet opus,
& tum mala expellendi, tum bona emittendi.
Id quod diuiniſſimo Platō verbis in *Timæo*, *ἡ ἄνω-
ρος* eſt *ἡ ἑσπέρια* (ſcilicet *ἡ ἑσπέρια*) *ἡ ἑσπέρια* *ἡ ἑσπέρια*
ἡ ἑσπέρια. Haurite, verò obſecro vos, neſciat illud,

ἡ ἑσπέρια *ἡ ἑσπέρια* *ἡ ἑσπέρια* *ἡ ἑσπέρια*. Quod verò non
ſit vitæ cauſa radix patet ex iis arboribus quæ
ſolo cacumine amputato, pereunt. Contra in
animalibus quibuidam, vident enim mutæ
ab iſſo capite: ergo ſine ore. Non eſt igitur
vitæ cauſa os, nihil o magis quàm ſpecus fontis.
Pro certo habent ſalutari decacuminatione
abietem interire verum quòd huic addunt eu-
preſſum, nobis id ſalutem compertum eſt, niſi
fortaſſis adiungant ætatem. Nouella namque
manu noſtra pacta cacumen amiſit caſu: quæ
etiam nunc viuunt ingens, priſtini verticis in lo-
cum proximo ramo ſubſtituto. Hæc igitur ar-
gumentum pars eſt, quòd radice non læſa, & alia
parte læſa, plantæ quædam moriuntur: altera
pars eſt, quoniā abique ea viuunt aliquæ plan-
tæ, tum quod maximam eſt, ſcimen & perſeūtū
& perſeūtū. Tale eſt imperitium, malaba-
thrum quoque prædicabant veteres, cicimoi-
di. Verum nunc apud Indos nihil tale reperit-
ur ſed Græcorum mendaciorum vt ſtigia ma-
niſeſta in arbutula *ἡ ἑσπέρια* naturæ ſicut lo-
quitur Theophrastus. Aduluit enim ſcicē tem-
bul adminiculis maſione modo. Cortex quo-
que vel medulla tota ſi moro detrahatur, vitam
ſimul auferri Theophrastus author eſt, in quin-
to de cauſis. Suprà tamen memorabamus abie-
que medulla vitæ viuere Conſtantini præce-
ptis: vnde prædeant vitæ quas vulgus Corin-
thiacas vocat. Nam Theophrastus idem, pal-
mitis medulla lignum in acno prouenire dicit.
Vnde ſcicē potuit id, niſi ſi ea ſi blata nullum i-
bi granum compareret? Medullam tamen qui
ſindet, ſi ſcicē inſitionem, ei opera perditur, vt
vulgò perſuaſum eſt. In vulgaribus ſacemis a-
cini maiores habent gigarta, minores non ha-
bent. Idem in primo de cauſis ita ſcribit, rami
etiam præter radicem habent in ſe principia
vitalia innata. Ergo non erit radix plantarum
vita. Quòd verò, ſicuti dicebamus, ori queat
comparari, Mneciſtheus quoque docuit. Is in-
eptas radices aliquas aſiebat ad alendi, quia nul-
lum ſiccū traheret: id que adeo vt excoquen-
di poteſtas plus haberet operæ quàm virum.
Ad alias namque deſtinatum partes ipſæ ne-
queunt conficere. Itaque vt in ore animalis
ſuccus nondum perſectus eſt, ſed affectus tan-
tionem, ſic neque in radicibus. Quam omiſſa ra-
tionem, ſed in eas, Radici non eſſe perpen-
dè at-
trahendum, ſed quantū ſatis habeat, experi
reliqui à partibus ſuperioribus. Ipſam, quod
pro ſe facere ſentiat, retinere: atque è reſiſ-
ſu more coquere. Radicem Democritus
quoque vitæ ſtatuit authorem. Tortas arbo-
res vitæ diutius, propterea quòd vegetiore
nitantur radice. Succum enim ab ea intercepti.
Iccirco non corrumpi eas ſuperſuū atque ad-
uenitū, quemadmodum contingit paluſtribus.
Similem deprehendimus apud Philoſo-
phum rationem. Claudus eſt hibiſidinoſus, re-
tenta

tenta scilicet vberiore materia superne. At A
proceras rectasque arbores minus diu vivere.
Ego verò in promptu multa memini quorum
prehio levis tentam. Quercus rectissimas,
grandulimas, vetustissimas: salices flexuo-
sas atque breuissimas. Cupressus longæva est, &
pinus: utraque rectitudinis atque proceritatis
specie viuenda. Hæc plantarum natura si cum
animalium genere comparetur, longè diueria
videatur, voracia namque animalia parum vi-
uunt. Igitur plantæ longævitas non accipit
ex multa radice attractione. Argumentatio-
nem, Philoſophi more sic explicemus. Radix
non est vitæ causâ efficiens, non forma, non fi-
nis, non materia, sed materiam excipiens. pri-
ma pars. Quin materiam exceptam ipsam non
potius transmittit agendo quàm amittit pati-
do, cæteris ad se transcendentibus partibus. Ni-
mirum attractione subit succo, non appulsionē.
Iscimini talea nostra manu posita primo statim
anno florem tulit: biennio post sequenti plures
etiam pertulit. Eam nos transferre, cum velle-
mus ad opus copiarum, ne vestigium quidem
radicis inuentum est. Contra, aranci, quod
gelu perulescit, triennio post effloret radicem mi-
ran iunias, non solum vivere sed etiam laeti-
tiam esse. P est hæc ridicula fundit. Stipes in-
quit, est qui solum à terra oritur, & finius est
hominis ætati. Verùm neque solus oriatur æter-
na stipes: nempe folia quoque producit herba-
rum primò. Ità falsâ canit vox hæc, solus ex-
cludat cæteram naturam. Quod si intelligit: sin-
gularem nihilo felicius in fructibus enim nul-
lus esset stipes. Quis non rideat collationem
stipitis cum hominis ætate? Quæ temporis &
substantiæ potest esse similitudo? Reſpondeant
verba in sua principia, more Aristotelico: ita-
zīm inepcia deprehenditur. Substantiæ prædi-
camentum simile est prædicamento menti-
notus. Sed & partes omisit quidam alias non
omissas repetit. Omisit albumen in quercu:
quod cum animalis pingui potuit comparare.
Sunt in adultis item partes aliquæ non ignobi-
les, quibus nouellæ carent: ut in pino quædā
in secundo de caulis prodiitum est. Repetit
D. *ἐκ γυμνάδας*, quos stolonos supra dicebamus.
Ab radice pullulare canit Virgilius: si quis ve-
lit arguari à frequentia (hoc enim est *βέλους*)
pollinem quoque
malum forata duci, *πάλιν* pollinem quoque
diverſitatem quis ab eo quod *πάλιν* factum est.
Cæterum à rotarum variatione magis arridet
πάλιν. Definir autem *ἐκ δὲ τρι*, qui mittantur à
stolonibus rami. At quàm bene quàmque pro
vocis viū nodum statuo. Nanque apud Theo-
phrastum etiam à matrice ipsa, hoc est à stipi-
te, prodeunt *ἐκ δὲ τρι*. Paulo post malè descri-
bit, quod bene sentit. Quæ, inquit, *ἐκ δὲ τρι*
habens, quædam sunt perpetuæ, quædam non:
sed quotannis subnaſcuntur. Nam *ἐκ δὲ τρι* e-
tiam si stolonum tantum sit: at hæc differentiæ,

perennandi, & intermoriendi aliis quoque
competunt. non solum quibus stolonos nulli,
verumetiam ne stipes quidem villus est. Lin-
guæ caninæ nihil horum acribit Dioſcori-
des: & ea moritur. Pinus non fruticat, & per-
ennat. Perennat icolopendria, & lingua cer-
uina, sine ramis utraque, sine stolonibus. Pro-
pterea verò quod non omnes partes superadi-
das omnibus arboribus inesse dixerat, idcir-
co recitavit eas accuratius. Quædam, inquit, &
neque ramos habent, neque folia: ut frangi &
similia. intelligit tubera. Addit aliam senten-
tiam: Partes omnes à succo gigni. Hoc fe-
cit ut materiam indicaret. Nemo verò putarit,
animatæ sui partes aliunde conerescere quàm
è succo. Aut quis ignorat partes aliquot peri-
nitia constitutionis, non plantæ quæ nondum
existit, sed è seminis conferri succo? Post hæc,
quemadmodum supra diuerſa radices annuit
nomina: de medulla hinc idem capit consili-
um. Eam non solum *μυελος*, sed etiam *πυλῶν* no-
minari: item *σπῆς*, *πυλῶν*, & *γυμνάδας*. Quo in
loco delineatur sententia Philoſophorum, qui
in æquiuocis, translatis, & analogis semper v-
rum primum ac principè loco statuant, quod
sit vel nobilissimum vel notissimum: idemque
aliorum meta, modus, mensura, caput. Proinde
cum animal nobis notius sit quàm planta
(nobis enim nos notissimum sumus) opinari fa-
ctum fuit, cum partibus nostris indita sunt
prius nomina quàm generi plantarum. Et est
animal nobilius planta. Ac de cordis quidem
vocabulo satis constat: infrequentior viceris
appellato: rarior quoque matricis vox. Non
enim ad vitam, sed ad generationem compa-
rarum fuit à natura membrum, quò fetus
contineretur. Contra, medulla vitæ causâ non
formationis: unde etiam cordis nomen partici-
pauit. Locum medulla potius indicat quàm
officium. Satis patet à medio dictam. Apud
Theophrastum & Xenophontem cerebrum
dictam memini. Quem vocis vltum retinent e-
tiamnum Siculi. Nec dissimulauit eorum
vicinus interpretes Serapienis, qui populeus ef-
fer oppidi Rhegi. Nam illi à Græca voce,
cuius lingue olim alumni existissent, *ῥῆ* *ῥῆ* *ῥῆ*
φιλονῆσιν fecere *ὀφίλησιν*. Tamen lon-
gè latèque patentem significationem coarctarunt
nunc limitibus plantæ, quam palmitam vul-
gò vocant, longè aliam à caſcio, ne cum qui-
busdā fallar. Ac quanquam longè abest ab
officio cerebri medulla hæc: tamen quia cere-
brum medullæ rationem obineret, haud in-
uita accepit conditionem appellationis. Iste
verò interposuit hæc importunè: Arborum
partes ex eorum succo sic conerescere. Quæ-
tuor ex elementis constare succum. Per-
nent enim ad libros De generatione: & cum
qui debet inscribi De misfortum affectibus.
Sunt enim propiora principis scientiæ natu-
ralis. Salutaris deinde percurrit, & partes

aliquas agnoscit ad foliorum florumque generationem comparatas. Sententiam protendit longe alienam à dicto Philosopho. Non ramum frondes gignunt, sed plantæ virtus quæ in ramis effluat, vis eadem ramos ipsos in stipitem, stipitem ab radice, verumque ex semine aut analogo. Si gignerent folia rami, nunquam aliunde gignerentur illa: at gignuntur in herbis quæ ramis carênt. Neque iane generat vnguem manus, neque verò dentes caput. Quæ etiam peissimè dixit, *παλάμι*. nam quod ab essentia tale est, tale imper vitæque est. Si igitur apti natura sua sunt ad folia generanda, semper existant tales, non *παλάμι*. Ab hac diuisionis parte producit alias. Quarum vna florum generationem etiam surculis attribuit brevioribus, aliis exemplo. Sanè pannos demittit salix ipscum contritus, & laniatum quoddam, corylorum ac populorum morte. Addit: Quidam « & flores, & fructus, & alia quæcunque è semine generantur, atque ea quoque vnde illa continguntur. Verba malè conciliata. Nam si è ramis præter flores & fructus exeunt omnia quæ è semine proueniunt: egredietur etiam radix. Nunquid verò ipsimet etiam rami? Nam hi quoque de semine producuntur. Partes exequuntur, earumque nomina ac differentias, tum officia generandis foliis, floribus, fructibus, diuidit summum genus in genera media. Hæc sunt partes quibus corpus constituitur: hæc sunt vt generum species. Illas integrantes disputationum magistri vocant: has substantiales. Ipsa verba iubiucienda sunt, vt appareat qualem sit author idoneus ad hanc diuisionem. *ἡ φύσις ἐστὶ τὰ ἐν τῷ σώματι καὶ ἐκ τῆς φύσεως ἐστὶ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ*. Proponamus in alia formula pecturâ huius reifici: Animalia quædâ sunt aquatilis quædâ inter aquatilia & terrestria. Et quædâ sunt terrestria, quædâ verò sunt iumenta. Auditis laruam, non Aristotelem. Prius dicit relatione quàm extrema. Nondû icio quid herba sit, & eò me allegas ab arbore vt inerca fruticem inteniâ. Pectea submersa herbam, diffusentis penitus partibus. Sed & ipsam separat exaduersum à genere suo: nempe olus ab herba. tum omisit *φρούρα*. Nos ergo rectè: Plantam *φυτὸν*, in arborem *δένδρον*, *φρούρα*, cremum, fruticem *θάμνος*, herbam *βότρυς*, quæ iam vulgata sunt. Quocirca minus vulgata his adiungamus: Non esse verum quod aliqui profitentur, herbam esse quæ intermorta, rursus ab eadem radice fundit seapom. Multa nanque talia sunt cremia: vclut pæonia, matricariæ serpentaria, & alia. Item contrâ non paucæ, & perennantes, & plures annos ætatum suum transigentes: vt lingua ceruina, scopendria. Alii dixerunt, herbas esse quæ casule careant: nec id quidem verum est. Hæc lege excluderentur olera omnia: neque quocquam herbarum esset nobis edendo. Dignam sententiam quæ per Plautinam scenam traditur: in qua deridet suorum popularium coquus artem: *Qui, inquit, aliis super alias aggestis herbis, boues vt sint efficiunt conuinaias*. Sed herba est cuius iacu exeunt ab radice illico bina folia, post ea foliola, quæ è seminis in ipsa transmutant substantia sunt primum. Nam in arbore, cremio, frutice, non hæc folia, sed scapus erumpit statim. In hoc igitur genere duplex natura est. Quibuidam nullus exit scapus, quod de canina lingua scribit Dioicorides: in nonnullis prouenit, vt è lactuca. Atque harû vna differentia pro tempore. Sunt enim quæ citò, vt bratica: sunt quæ ita serò, ita rarò: vt à quibuidam *ἀεὶ ὄντα* natura sua sint existimare: qualis tu fillago.

Altera differentia de caulium numero, vel frequentia, vel singulari. In aliis tribus generibus egreditur scapus, aut vnus, aut plures. Si vnus, aut magnus, & est arbor: aut parvus, & est cremum: si plures, est frutex. Horum verò affectus proprii sunt: Arboris, vt ne intereat, & dentio tubnâcanur: Cremis & fruticis, vt aliqui tales sint, aliqui intermorianur: id quod cum herbis commune habent. Ad hæc, genera plantarum propter imperfectionem abeunt alia in alia, sicut & species. Nam siymbrii species in mentam: triticum in lolium: hordecum in auenam. Sic genera corylus, si non colatur, frutex est: item punica. si auellantur ioboles, arborefcunt. Huius idæ proportio quædam est in bratica & lactuca, & paluro. De paluro scriptum est à Dioicoride. Lactucæ stipitem ad horrorem potest quesitum prodit Theophrastus. Braticam vidimus nos tam grandem, vt vnum folium, proceri hominis, ritis gratia, fuerit palliolum. Hic Musutius, luculentam à me gratiam inisti tu Bautili, qui tam modico loco tam instructam aciem ostendisti. Et ianè bene armata, nunc primum placuit. Ant hac anfractus Labyrinthi mihi videbantur. De Frutice verò illo qui arbori affluatior est, etiam apud nos videor meminisse. Nam germinales arbores legere est in titulo. Solutio matrimonio, quarum è brachiis vnus esset, sicuti cremiorum ad cremâdum. Hoc enim est *φύρα*, sicuti *εὐνομήα*. Pollux in perionis Tragicis pro arido arque adusto posuit. Sic Latini veteres flagrum. Et in libris *γυναικῶν τὸ φέρειν, καὶ τὸ φέρειν*. Et aliquando materiam vocat Theophrastus, ad ignem scilicet, non ad opus. Arabes quoque id nomen impotuerunt: vt intelligamus ad falcem conficiendos, qui essent ignibus viui. Quo loco liber hunc morosum (me intuens dicebat hæc) castigatorem vellicare. Nanque in suis illis admirabilibus sanè mytheriis, *ὁ ἄλλος* dicebat ex Chaldæis aquam: nunc ad ignem videt eandem duci. Hic me arrideat continua vitæ oratione. Tamen habeo quiddam haud plebeium, & non

phus dixisset, *ἰσομετρὸς ἕξω*. Alternationem naturæ significat hoc. Ponit exemplum. Si ocimum intelligit, quod basilicum vulgus vocat, Sotion autem *μετὰ δὲ νύκτα*: hinc nobis in Æthiopiam Abyssinorum abundum est, ut videamus an arboreiscat. Ibi nanque maximum: sed fruticis potius quàm arboris magnitudine. Etenos aluimus in hortis pensilibus ea magnitudine, ut solum Aranci frondes æquaret. Certo igitur nobis fuerit *φρύγανος*: huic auctori an esse possit *ἀγέρον*, videndum est. Nondum enim cõpenti fruticeant. At huius *ἀγέρον* *πλάσι φρύγανος ἴσος ἡ δὲ ἕξω*. Quæ verò voca, *ἀγέρον* *ἀγέρον*, accipit: quemadmodum ex Themistio fastigia verut Hermolaus, genera. Summis ramum generibus solis ea conuenit appellatio. Sed facetus est cùm dicit *ὅς ἄγρον*, inclinare: non enim in summa, sed in ima inclinamur. Perstat verò in superiore culpa, ubi ait: « Quiddam in eadem natura esse, & herbæ & oleis. Nam etiam phrygani & oleris naturæ conueniunt in quibuidam. Quæ verò iudis, « ecquid capere possim? Quædam, inquit, cùm exunt, *ἵππεα* figuram gerunt, ac cadunt potius: cuiusmodi i qui in Arabia dicuntur Bentheli. Et planta, quæ nominatur Helioleopium. Bentheli apud ipsos Arabes quæ sit, quæritum non inueni. Si non est amomum, quid aut ad asferam necio. Est enim amomum omnino id quod Rosam Hierosolymi aut beatæ Mariæ vulgus vocat. Perplexaria mentilla in racemi modum. Quæ si nihil spirat odoratum, natallum humori, atque vetustati sit attribuentum: non detrahendum speciei, propter accidentium abentiam quorundam. Athenæus 3. *ἀνθρ*. Benthelos conchæ genus margaritarum prodidit apud Indos. Audite verò nouum proœmium inepti huius. Qui perandeque rem valde nouam, fruticum aggredui ut naturam: in qua tamen defatigatum putabam: nos certe exercuit ad fastidium & languorem vique. Myrtus, inquit, & malus & pyrus eo genere continentur. Quarum rami multi & inutiles sunt: ab radicibus ediri. Ac propterea decet hanc præponere diuisionem: ut ad exemplum faciant, & ratiocinationem. Neque enim debemus omnium ut figare definitiones. At quomodo *ἀνθρ* *ἀνθρ*, si nequit *ἀνθρ* *ἀνθρ*? Ex audaciore verbo vius est, *ἵππεα* *ἵππεα*, impericiâ negatio. Modestius, *ἀνθρ* *ἀνθρ*. Nā propter cōd sapientis est, persequi definitiones. Sane si quidem ad scientiam *ἀνθρ* *ἀνθρ* immediate. Iste verò nos ad cōd videret eximiam: ut suo iussu speraret obfiderere posse aciem percuratōis nostræ. Nihil enim cordato viro dignus quàm definire. Quinetiam propofita in præfatione hæc non exequitur: sed transit ad diuisionem cum suo *ἀνθρ*. Plantæ, inquit, aliq̃ domi alij: les aliz hortens aliz agrestes. Agrestes intelligo, quæ humani studij cultu carent. Ergo si *ἀνθρ* *ἀνθρ*, distinguit *ἀνθρ* *ἀνθρ*, Adon-

ididis horti pensiles non erunt horti; cuiusmodi plurimi in Africa, Hispania, Roma, Genæ, Venetiis, Ferrariis, hic. Recitabo quod adscripti margini, *ἀνθρ* *ἀνθρ*, *ἀνθρ* *ἀνθρ* *ἀνθρ* *ἀνθρ*. Duo nanque membra sunt, si *ἀνθρ* est, quod humano cultu caret. Non differre autem specie, sed accidente docebat in Timæo Plator qui *τὸ ἀγρον ἀνθρ* *ἀνθρ* *ἀνθρ* *ἀνθρ* dixit. Habemus apud Theophrastum, quod ille sentienti: nec minus ex Aristotele. In nuptialibus institutionibus declarat Plutarchus ab agrosti non distare mitem genere, sed modo. In festis contueuit ipontas alparago coronari: ut ostenderent ipinam, ex maxime incommoda, mitem factam, atque humanæ vitæ apam. *ἀνθρ* melius dixisset quàm *ἀνθρ*. Quam vocem ad alia quoque deduxit lacteus ille fons: qui in sexto de legibus, vias *ἀνθρ* *ἀνθρ* appellauit, quæ essent commodissimæ: ad saltum, nisi fallor, differentiam. Quippe muniticibus ad hominum vitum factas aptiores, atque compositiores. Sic eodem in libro bene institutum vitum esse manifestum: rudem verò literarum, effratissimum omnium animalium. Cultura nanque cicute fecere plantarum more. Non tamen verum est, meliores omnes eandere. Iidem studio, atque cpera recta fieri deteriorum, proditum est. Interio de causis, corni fructum, si colatur a iudor, mitelecere quidem, sed degenerare. Ad id verum est, quod scripsit oraculum in primo Politicorū. Quodam homines seruos nasci. De plantis dicamus idem. Ut hinc quoque castigaretur auctor hic, qui mitia omnia meliora esse proflus est. Etiam fenum-græcum desiderat cultum vltim negant. CROCUM verò vel despiciunt, vel contemptum, vel cultum melius tueri. *ἀνθρ* Theodoros, vrbani dicit, minus bene. Quando & extra vrbes mites arbores sunt, *ἀνθρ* *ἀνθρ* *ἀνθρ*, *ἀνθρ* *ἀνθρ* *ἀνθρ* *ἀνθρ* *ἀνθρ*. Sed & meliores quàm vrbani, liberioris celi beneficio. Quin vos. Minuti sola ipsa, quæ essent a boribus confita, etiam intra mœnia, prædia rustica nominatis: tantum abest ut rustica, propter cultum, velitis vrbani dici. Post hæc ab actionibus plantarum sumit argumentum multarum diuisionum, sed confusè admodum. Primum à fructu, deinde ab oleo, tum à foliis. At qui debuit à foliis primis: sunt enim communiora, & priora, & notiora tam naturæ, quàm nobis. Tum autem quæ inculcauit, repetit & contradicit sibi, de fertilitate falicis. Suprà nanque falicis breuionibus ramis flores attribuebat: nūc amouet à toto genere fructum. Sic Homerus falicē canebat frugiperdā. At amerina si ex multorum sententiā sit infalicum sensu: suis baccis siue granis infirmet hanc sententiam. Ceteræ verò pannos etiam ferunt, sicut & coryli quod & suprà dicebamus. Sunt tamē falicum genera quædam ad vicinum atque ciuitarum vitum, quæ nullum ferant fructum.

Theophrastus

IN LIB. I. DE PLANTIS. 65

Theophrastus quoque in primo de causis, inter sterilia populum numerat, & iulem, & sambucum. Verum de aliis cum viderimus, de sambuco non parum illud nobis: Vinellam enim ipargit admodum odoratam; & è flore baccas. Quedam enim quercuum genera negavit fructum ferre. Nos sane aliquot pumila roborilla sterilia nouimus: si glans exigatur, at gallam ex iis legimus grandem oppido. De oleo verò pernicule. Oportuit enim membra digerit alia. Et de eo iam supra dixerat. Sic igitur tortalle melius. Quedam vinum, quædam oleum, quædam lac, quædam refinam, quædam aqueum, idque album, viride, croceum, cruentum, nigrum. Nonnulli liquores alios, qui ad hoc referrentur industria arque æquimitate Philoiphorum, ex Indicis navigationibus. Laxè verò nimis loquutus est, *πάλαι φέλλαι*. Tam facit arbor folia, quam vel corticem vel radicem ipsa: homo verò vel pilos, vel ungues. Pars siquidem arboris folium est, sicut & aquilæ penna. Verùm vulgi morem sequutus videtur: quemadmodum nos quoque, cum dicebamus hanc esse arboris actionem. Illud repetit imprudenter. Quibusdam folia fluere, non item aliis. De ramis autem inuerecunda negligentia. *ἡ δὲ πρὸς αὐτῶν τὰ ἀλδοὶ, τὰ δ' ἔσθ'.* Sic enim potius: parum à specie partim à locis. Nam iparco & iunco forma nulos quæfuit ramos. A locis autem non priuationem sed copiam, proceritatem, crassitatem, rectitudinem, rigiditatem, & his contraria. Item ab ætate. Sic & de foliis aridioribus, & gelidioribus: item è contrario nimis vligiosis, & æstuosis citius amitti. Amygdali nouella, etiam iussissima hyeme frondes pertiacillimè retinent sub ver vique. Tum alia differentia, de qua supra dicebamus. Situm quædam mutant antequam cadant, vt iulices: inuertunt enim solstitio hæc. Quedam *μεθ' ὥστε* non amittunt, quin non cadunt: ita quantitate cōsumaturat *quædam* amittunt, quia non amplius viuunt frondes. Postea colligit ex par tibus hæc propolitis, multa de plantarum differentis dici posse, quæ hinc verbis enumerat: Magnitudo, paruitas, deformitas, bonitas fructuum, prauitas. Sed statim confert agrestia cum hortensibus, quoad exigit natura fructuum. Non igitur propolitis partes exequitur, vt dicat maiora hortensia, proceniora, speciosiora: eorūque fructus præstantiores. Sed fertiliora dicit agrestia genera, meliores hortensium fructus. Notanda verba, *οὐδ' ἂν ἄγροφρονὲς τὰ ἔργα.* Iam dictum est, admittere cultum quidam, atque inde consequi fecunditatem. Succum, quem requirebant, *νάττα* vberiores, & melius degunt & plus ferunt, vt vites. Aristoteles fortasse sic loquutus esset, *τὰ ἰσθ' ἔχοντα ἔσθ' ἔργα τὰ ἄγροφρονὲς δὲ ἡ ἀποκομιδὴ αὐτῶν.* Nanque sic intelligas suauiores. In forbo, & cydonio minus suauis agrestes sunt, & præstā-

tiore tamen. Hoc enim quærimus in asperitate ad remedia, non ad cibum: sicut ad vitum quoque in agrestibus malis student Cantabri. vegetiorem, atque vti dicam, experteſſiorem premittit succum ad potum, vini vice. At ex miti malo qui fluit liquor, is mollior, languidior minus vibrat virium, minus tangit gustum. Eas vitum vicarias vocant Auariæ. Attendendum ex Theophrasti lectione, quid ille super hac sentiat. Idem quoque in libro de causis primo, fructuum vbertatè attribuit agrestibus: quos ob copiam perducere nequeant ad maturitatem, licet arbores ipsæ sint valentiores. Puer tamen aliquis, si magnitudo fructuum minorum cum agrestium copia comparatur, paria futurus. Succi verò continuaciam causam esse quo minus percoquantur, id quod *παλαιοὶ* vocat Philoiphus nobis quia id significemus, nulla propria vox est. Proinde in eodem libro rectè obſeruatum est, mitiorum nucleos multo minores esse quàm ferarum. diluiores nimis succus. Intelligemus tamen abesse oportere nimiam soli vbertatem. ibidem nanque disputatur, arborum fructus luxuria degenerare. Fit siquidem vt succi plus suppeditetur quàm possit perfici. Ad eam rem exemplum è fico peti, quamquam in Græcia tantum. Illa in terrâ non matureſcere, nisi aut pertundantur, aut scalpantur, aut oleo perungantur, vt eis ægrè sit: sic verò plantis oleum inimicum, & apud Theophrastum meministi, & in sexto de legibus scriptum est. Herbæ quoque haud cōtinuò nitidiores omnes, quæ locis lætioribus: si Dioſcoridi credimus, leucadem montanam latioribus esse foliis, quàm campeſtrem. Acutior illa diuisio fuerit. Quidam cultu miteſcere, vt cydonia: quidam in sua natura cohiberi, quo minus degeneret, vt fuyr brumalias fieri deteriores, vt iulem. Nonnullas contempunt contemneret, vt ficum, græcum. Pueriliter autem mox diuidit sic. Sic cis aliqæe proueniunt locis, aliæ in mari. nonnullæ in fluuiis, quædam in rubro mari. Distinxit ineptus à mari, mare rubrum. At sinus omnes simul, & oceanum Philoiphus vnum mare facit in Meætoris. Hic igitur etiam ruffum hominè ab homine ſeparat. Rubrum dixi erythræum: non quòd neſciam ab illo colore dictū, tamen si pin gaturat cæruleum nanque est: sed à cognomine rege nuncupatum. Conqueratur de rusticitate Opicorum nostrorum, rerum omnium rutilum præter pū occupandi alieni. Qui pari vel infentia vel negligentia *τα ἐξ ἑρῆς* in mari, breuia nominant: at eundem malum fremia. Non enim quia *ἐρῆς*, sed quoniam *ἐρῆς*. Quemadmodū *ἑρῆς* malè quoque nominant, si ſuculas *ἑρῆς* *αὐτῶν*: non autem Succulas *αὐτῶν* dictas statuere. Hæ verò loci differentia, quæ sicco & humido continentur, cum sint maximè vniuersales: quippe statim ipsorū elementorū, iure optimo deuerūt alius

quoque diuisionem mutila m fecit. Quædam, inquit, earum quæ proueniunt locis ficcis, nascuntur in montibus : quædam in planis. Sic enim debuit : In planis non vno modo, terrenis, tabulosis, arenosis, argillosis. In aliis: vt colibus, rupibus, montibus, muris, parietinis, sepulchrens. Item à tempore, temporisque affectibus, æstiuas, hyemales, æprimas, vmbrales. Mox tamē attingit partes minores, cum dicit: Sicciſſimis vauere locis aliquas, vt in Æthiopia: quia in terra melius quàm alibi proficiant. Tum Minutius: Vt verò tibi ficcior videtur locus, ita in ne in Prouincia vel Calabria cuius sup̃ericies obducitur muſco, an Æthiopice terræ solum? Et ille: O Minuti, vt semper ad manus habes tela, quæ etiam fugientibus B inſorquas. Mihi verò hoc repenit nimis obiectum est. Quando igitur neque antea prouisum, neque nunc mediatum quicquam habes, te, quæ par est excitatum re dubia cum veritate quicquam decidiſſe, nouiſſis impareri æquius est. Age verò ſodes, fac, vt ſiquid in ea proſexiſſis, ne nos quoque neſciamus. Habebis ergo, inquit ille, quod iudices non quod educas. Humoris mihi videri triplicem modum, qui ad terræ naturam pertineat. Vnum, vbi humus ſuapte vi vda eſt: vnde & audis appellationem. Talis enim eſt etiam non compluta. Alter eſt, qui exirritus appellatur ad terram, quæ intra venas nihil habet tale. Tertium agri genus eſt, quod neque intumum continet humorem, neque reſicitur extimo. Prima fors obſigret terris noſtris. Alentius generis eſt Ægyptus, quæ ſtatim Nil crementis inuadatur. Item Cyrenæicus traſus: quibus tantum nocturni reponunt rores, quantum exugitur æſtu diurno. Poſtrema ratio inuitur in Æthiopia, quæ neque ex ſeſe exudat, neque rores bibit. Ros nanque pars humidæ tenuior eſt ab ſole ſublata, nequedum mutata in aërem. Quam iccirco rurius nocturnum gelu circueuantam cogit in guttas. Ideo neque nubo cadit, neque magis æſtibus & ferena bruma pruina fit. Ergo ſaxum in Sicilia aut Liguribus aridiſſum, æquius verò ſuperficies aëre adheſiſſe te humeſcit, ſuoque efficit frigore, vt aliquid craſſioris citius concreſcat: vnde guttas etiam videmus. Ita cuiuſmodi forte ſolum afficitur vel rore, vel irrigatione: ſaxum aëris concrectione comparatur ad muſcum excitandum. Caterum hæc cum ad eam partem quæ plantarum traſat generationem potius pertineat: malo hinc finem facere, quò per me tibi liceat exequi reliqua. Faciam, inquit ille. Summa huſus ſententiæ videtur eſſe: Tenue ſolum amare nonnullas, pingue alias, quidam aliulmodi. Sic pingui triticum bene habitum eſt: Sæcale infeliciore: Hordeum leui, ac ſolutili. Plutarchus in cauſis naturalibus memorie prodidit prouerbium agricolarum: *ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου* *ὁ σῶς ἐστὶν ὁ σῶς*. Valentiſſimum enim quodque

plurimo egere nutrimento. Verum eſto. Sit triticum Athleta lacertoſus ille, cui apparet multa millia coliphiorum. At cum parem fortunam ſtatuit, vt æquè degenerent mutato ſolo, videtur iniuriam facere meliori cõditioni. Degeneret itanè triticum, defraudatum demſo ſuo, quantum de naturæ penit debebatur. At hordeum ſi leſiori mandetur ſolo, quare non fiat melius? An verò cõſequere non poteſt quod nimium eſt? Ac de his ſic in præſentia. Nam equidem alia habeo, de quibus hauſi ita facile iudicetis. Sunt enim formarum actiones occultiores quàm vt extare atque deprehendi queat per elementares qualitates. Sic gammaſi fluuiales afferunt capiti grauitatem: marini cancri etiam temulentie veſtigia ſimul ac dolorem at ſues eorū ciui ſeuari cephalalgia. Plutarchus in eodẽ libro ſcriptum reliquit. Non adducam hyocyamum & cicuta, alias venena, aliis eſſe cibos animalibus. Affera minus tritiſſi illud: Cannabini feminis vi ſteriles homines, gallinas fieri ſæcundiores. Subdir deinde, quæ iam celſis locis, alias humidioribus viuere. Hanc diuſionẽ antecceſſiſſe oportuit. Celſum ſiue editum ac depreſſum, ſiue humidum: differentie loci ſunt primæ. Referuntur enim ad partes vniuerſi, vel medi puncti, quod cœtrum vocant, vel ſummi ambitus, quam dicunt circũferentiam. Huius rationem montes obſtinent illius ima, vt valles & campi. Subtilius tamen per vniuerſos intelligetis, quàm quomodo hic inſinuerit docere. Nam earum quæ in campis ſunt, pauca admodum aut nullæ in præcelſis viuunt ſaxis. E contrario, quæ ſummis præruptis oriuntur, in campos demiſſæ, complures melius habent. Largior enim muſſificentia naturæ ſuppeditat quantum viuſſi futurum ſit, quantumque ex iniquitate loci deefſe videbatur. Si quidem: vt eſt ex tercio de cauſis diſputatum, montanis radices breuiiores, & brachia curta admodum ſi cum campeſtribus conferantur. Sunt etiam quæ vtrobiſque viuunt tercia naturæ cõmoditate, vt aliam. Neque enim vel plena vel edita cõſtāt loca, modò ſint illa vda & ſæxa. Eni ex opacis ſc̃ipib⁹ trichomanes legi manu mea. Et paſim proſtat alioquin alius rupibus, iſſiſque ſoli expoſitis, ex aquarū procurſu, aut aſperſione ortum. Quẽmodum verò loci locat quæ proportio ſit accipiẽda, ſolus Ariſtoteles diuinitus, vt omnia, docet. In frigidis animalia quædã frigida propter ſimilitudinem atque cognationem collocata ſunt à natura. Frigida in calidis obtemperacionem: & e contrario. Afiniſſica frigidaque temperant craſis. At idem frigoris adeo impaniens eſt vt in eiuſmodi regionibus morte ſua inſipientiam. Quædam in contrariis agitant propter viatū: vt quæ ſpirant in aquis. Ab aquis enim victum capere, aërem trahere nequeunt. Iccirco data eis ſiſtula ad hauriendum ſpiritum: aut alia commo-

diutius, quia possint ab illo abstinere. Idque diu-
bus regibus. Nam quædā supprimūt diu, velut
mergus, alia diutius, vt crocodilus, hippopo-
tamus, quibus cor humidum, palmo ipongio-
sus, humoris cuiusmodi plenus, vt ex coctici, fa-
cilē queat irritus, quod cordi conulari. Alia
diutissime, quippe ius canicula totos illos dies
latet delphin. Et vereor huius latitantis cau-
sam multo magis latere nos quam delphinum
ipsum. Natura enim hæc temporaria est, non
perpetua. Nec ad pulmonem confugiemus, sed
ad eos, per quos aliquid quanto verocundior: dice-
mus, que tunc paucissimi illi calorē incile, nec
egere ventis. Iam. In hac contemplatione,
satis manifestum est nos ab Empedoclis sen-
tentia, longē diuersos abire. Is putauit picium
concretionem, in calidissimam, acque ob id id fri-
gidissimum ablegatos elementum. Vbi non
supinē prætercunda sit Galeni sententia in ter-
tio artis: Habitudines conferuari similibus,
aere, victu, exercitio, aliis. Nam vt verum hoc
est, ita patitur multas causas dubitationis. Iu-
uens calidus in secundo gradu, si aere calido
exercitior, quibusdā viuium est, et ex caloribus
illius calorem auctum iri. Verum haud ita est.
Omnes enim calores illi vnum ad gradū per-
ueniunt, atque in eo sistentes scē finem, faciūt.
Sed de his iatis. Aliquib⁹ plātis expeti loca fe-
ciora, quia sicce sunt ipsæ. Aliis cōtraria, quia
nimis humidæ. Melones ergo tabulosis melius
proueniūt. Carpe quoque tenue solū magis a-
mant, in eo & optima & grandissima in vigi-
noio marcescunt. Ea de causā si ferantur ari-
diora, commodius exerunt, plus proficiunt. Id
quod in xx. lectione scriptū est. Viciida nāque
valde sunt. Propterea repōita etiā germinat.
Quippe opulenta natura sibi ipsa solum semē,
planta est. Nam & calor multus viuificus, &
humor plurimus, sed is qui neuiquam pro-
pterea resoluitur, quin turgescat in vitam. I-
dem euenit pulegio proportionē quadam. In
carnariis enim florere prodidit etiā. Pli-
nius Piorum vmbilicū in ligulam scie pro-
mouere, ac porro iurculi faciem meditari vi-
dimus. Sic & fabas, & castaneas, & triticū i-
psū. Hæc à situ sic. Nunc à qualitate alia di-
uisio. Sunt quæ siccis, sunt quæ gaudent vdis.
» siccissima siccantur, quæ iummis rapiunt ip-
» etiamus labris. Hærent enim radice, penē dix-
rimus, nulla. Inter hæc est, yos leonis, cuius memi-
nit Columella. Verū idem humidis quoque
prouenit. In vmbrosis autem florem gerit can-
didum, alibi puniceum, quod & violis Martius
euenire constat. Vidimus & minus Centauriū
pro locorum qualitatibus eadem affici colo-
ris mutatione. Nec remisso animo intuen-
dum, hoc si quidem albelcit cera folis vi: vmbrosæ
ignauia flores albelcunt illi. Quia tollitur à ce-
ra mel, æque partes expirat, quarum tenuita-
te consistat color. Sic & à rois ferotina, po-

A steaquam diu sub sole steterit. At quibus ab
vmbra comparatur albedo, in iis aqueus hu-
mor inelaboratus obruit eam tenuitatem, de
qua suprà dicebamus. Colligit dehinc plantas
à locis multas sortiri differentias: adeo vt ali-
quot naturalium infelicitate dicat esse felicio-
res. Nam cū humor anima penē plantæ sit, ut
quæ tamen oriatur in Ethiopia, si sint trans-
la: æ meliore neiciant vti conditione. Vocem
hanc, *επι*, non icmel posita est in hiis libris,
pro eò quod est præterquam. In libello qui in-
scribitur Aristotelis de signis, eius vius est pro
iucirco. At enim uero diligentiushæc sunt per-
cipienda: quoniam locorum viribus nequa-
quam videntur præscribi plantis differentie.
Differentias intelligo substantiales. Nullo nā-
que naturæ operē viquam factum fuit vt ab ac-
cidenti substantia mutaretur. Etiam exactius
specum hanc introspiciamus nostro more.
Non enim, quod ait, ex iis quæ proficere col-
ligi potest. In ficcis, inquis, aliqua tantū de-
gunt non igitur in humidis ea mutabuntur,
sed interibunt. In locis verò sterilibus quid
animaduertim libet recitare. In summa rupe
leonis dentem reperi, i capio quidem vege-
to atque surrecto, verū sine flore, fastigio a-
curo, iunci facie. Cū ei florem excidisse exi-
stimarem, circumspexi: atque ibi toto co tra-
ctu multæ perfimiles plantæ, aliz nouellæ, a-
duliores aliz: omnibus scapi similes, flos nul-
lus. Vt nisi foliola quæ latitabant in gramine,
rem prodidissent, etiam nunc faceret me neici-
re quæ fuisset herba illa. Redeam ad locorum
qualitates, si per hunc liceat. At his relictis, a-
bit ad eorum abitum: Aliquas transponi nol-
lem, nonnullas fieri transpositione meliores, hoc
verum est. Amygdalus melior sit: Pinus autem
perit. Ponit etiam sic: Adultas non transferri.
Frequenti translatione fructificandi vigor he-
beteat. Adeo pusilla prunella protulere pru-
ni quarū translati, vix vt ad trientem stete-
runt. Theophrastus scribit, iuiymbrium fre-
quentes efflagitare transmutationes. Perpenda-
mus verba porro: *τὰς αὐτὰς γὰρ πωρὸς καὶ
φύλλον ὁμοῖον ἔσσι αὐτῶν, τὰ δὲ ἑστὶν αὐτῶν
ῥίζη ἡμετέρι διόλου.* Quid? Hærent terræ, atque
ideo nolunt ab illa separari? Atque transpo-
nuntur, cū nōne hærent item terræ, sed ita
vt nolint à terra separari? Est enī terra maris.
Præterea capiamus, *τὴν κατὰ ῥίζαν, τελειότε-
ρα ἰστίς ἐστὶν ἐκ τῶν κατὰ τὸν αὐτὸν ἀνδρῶν.*
Quando in nitidiora transla:æ, conyze mi-
nus viuūt diu, minus matricaria tenuifolia, mi-
nus botrys. *Εστὶν ἰστίς κατὰ τὴν ῥίζαν.* Et fastidium
peperit illud toties inculcatum: Alios alibi fru-
ctus esse meliores. Post hæc à parium quali-
tate differentias colligit asperitatis & lenitatis:
seu quis mauelit à partium: Ne obundant nos
vel qui scindunt, vel qui faciunt mūscant præ-
dicamenta. Hic Minutius. Nunquam te peni-
tebit prudentissimæ istius modestiæ, cuius cū
admirabili

IN LIB. I. DE PLANTIS. 69

admirabili humanarū diuinarūque rerū cō-
iūctione, sapientis nomen apud omnes bonos
es cōiūctus. At hoc nostrū seculum, quōnā
faro euenisse dicam: vt & pro curiosi damnet
omnes sciētias, & nihilotēcius de quacunque
re propolita tum disputare, tum iudicium face
re audeat. Cerrē ambitio vbi accessit ad igna
uiam, arrogantiam parit ex incitina. Homini
genus hoc in mareido otio suo negotiois in
dum, rāsūdit omnia, semper aliud agens, iūi
quique dixit extitit. Itaque eorum quorū vi
des eueniū. Sed ad prędicamenta. Scis, inquit
ille, de his: nisi huius impuritas orationis bonā
sententiam distortiūset. Nam cū Philoso
phus oppositas hęc differentias statuit, leui
tatis & asperitatis: interpres ita deformauit: *τὸ
μαλακὸν, τὸν δὲ λυγρὸν*. Durum obiciit, leni
pro contrario. At *μαλακὸν*, vnde nostrum ma
lus, contrarium dicit *σκληρὸν*: asperum verō
quod est *τὸ στεγνόν*, vnde nostrum iquis in
terposito v. l. est hęc ā figura: vt quādam
scilia, quādam non. Vt aut exemplis vitæ &
fiei in te manifesta non necessariū: quod faciū
oportuit in obicuriōnis historis, nec faciū
est. Ruellius, vt semper diligenti sūmus, fuit in
foliorum recensitiōe. Sic tamen animi gratia
perstringamus. A figura: orbiculata, vt vmbi
lico Veneris: pene orbiculata, cyclamino, che
lydonio minori, aiāro oblonga, hyssopo: plana
maximē parti: teretia, semper uiuo minoriora
continuz, aristolochidis: cristata, lauro cerratę,
ylmori: obtusis denticulis, cordio: dentatę, ci
choris duobus sinuatę, tercio cichorio, quod
monachi vocatur caput iurecra: caudicidi
glistę, elieboro, acōnito: pinnatę, filici: ca
pillatę, iteniculo. A superficiei, aspera, morda
cia, aculeata, borragini, vrtice, cinarę, aculei,
aut ā specie, perperui, vt ilici: aut ab agitate in
specie, vt foncho. Pro foliis sping veratę, vt cor
ruda: quasi spinę, vt iunipero. Tenuia, multis:
crassa, portulacę. Pediculo annexa maximē
parti, recto, flexo, longo, curuo. Prodeuntia fi
ne pediculo, vt lilio. Item ā locis plantę: Ab
radice, ā stipite, ā ramis, in summo, in imo. Mu
cronata, in diobutia, maiori parti. Hoc ad fi
guram. A quāitate, magna, parua, lata, stric
ta. Ab alia quāitate singulari, frequentia. A re
laxatiōe & firmitate, sparia. A colore, viri
diaz, penē omnibus, sed aliis alia. Paucis palli
da, vt arriplicis speciei. Item rubra, vt alre
ri speciei, & betę. Huic naturę nonnullis mor
bo sub autumnum interitura: rubo, viri, ma
lis. A situ, surrectę, pendulę, pendę, curuz, eri
spę, cōuolutę, sinuatę, vt la ducis. Striatę, per
uatę, venosę, anfractuosis canaliculis. Et quę
in superioribus omittas, ad ea referri debent:
mollia, rigida, carnea, coriacea, lenta, fragilia,
spicūda, infusa, lanata, hirsuta, odorata, acida,
amara, salia, dulcia, aspera, infusida, continua,
pertusa: quālia plantę, quę rosellam gerit. Æ
thiopican: aut quasi pertusa, vt hyperico.

A Dende ā succorum differentis. Cęsta etiam
sunt: altera ex parte bistortę, cyclamino autem
rubra. Communis omnibus dilutior color in
superficie inferiore. Tum affectus, tremendi,
cadēdi, permanendi, & solutialis inuersionis.
Sed ad alia. Partem deinde connumerat, quā
tamen non faciat partem. Aut enim: Arborem
quādam, ipsam quādam nūq̃ esse, nūl corticē
Hic erat opus exemplorū, quod certam ac pōt
faceret rem ambigūam & ignocam. Est prę
terea vox vna, cuius officii me laret. Sic enim
scribit: *τὸ δὲ φυτόν ἐστιν ὅλον φυτόν μὴ τὸ μέρος*.
Nā quomodo cortex exstat in plantę medio?
aut quo tandē modo in medio est, si pręter i
pū nihil est? Op^o est ergo diuinaro. Sed ab
stinere pręstas, & vota iacere Ferrerio. Faci
lū, inquit ille, negotiū magis. Hic enim sic: A
lię, oīę cortex iunt, medianus. Librū ergo vo
lunt dicere. At is in omnibus itaq̃ *καὶ ἡ γὰρ*,
& membranz propior. Qui ergo itabunt in
plantis nāque ossum, molliorū itaq̃ par
tium substantię confusę sunt, ad constituēdi
firmitatem in animalibus separatā, quę non
non vno modo. Quibudam enim iuncti sunt
vt homini, aut picius quibudam. Aliis ossū
vicaria firmitudo extrā. Vt testaceis omnibus
& crustaceis, locustaceis & ciuimodi. Quo e
xemplo malim equidem esse corticem verum
extimū, quālibet librum interiorem: vt italicem
stare possint. Est enim stirpium erecta ad cę
lum natura, nostrę perfectiōnis æmula: cęli
appetens longē quā nos felicitas: qui frustra
spēctamus ipsam, nec nisi terram āpimus. Tu
verō perge. Hinc partes, inquit, enumerat
ma *αὐτὸν ἡ γὰρ* dicuntur per alia prędicamenta.
Quidā habere filamētā, quidā carere eis. Po
nit exemplum calamitū, sed eius, quę caret, ad
duxit nullū. Paucis enim, sicuti dicebamus, ob
scuriora sunt, vt carpino. Tāto diligentius acu
ratā oportuit historiā. Populus quoque, prę
sertim alba, minus habet expressa: habet tamē.
At omne lignum scissile est, idque neruulorū
meritō, quos *ἡ γὰρ* dicebam^o: hic *δὲ τὸ γένος*.
Galenus vtroque nomine in neruorum, atque
musculorum compositione, tum alibi sepe,
tum in libro *de usu*. Pręterea nulla plan
ta venis caret. At venarum parietes om
nes ex villis ciuimodi texti sunt. Ab eodē prę
dicamento sequitur alia differentia: Nonnullę
spinas habent, alię non. Hęc quoque acutius
sic: Deponi cultu spinas pyro, ā parasgo, aliis.
Apponenda etiam figura spinarum, etiam fi
tus, etiam substantia. Non enim ciuim cum
stipite substantię sunt in rosat: in spino sunt.
in hoc rectę, in rubo aduncę. In stipite, ramis,
foliis, fructib^o. Cōcolores pyracanthę: cynoba
to diuicolores. Quędam connatę, vt rhanno:
quędam agnatę, vt la tuce. Quare pruden
tius atque vilius poneret quę oculis, quā
quę potius repeteret. Sicut & nunc: Habent,
inquit, quędam ramos multos. At hoc quod

diſſimulæſt: Longè verò maximus error ſequi-
tur: his aliquis prædixit differentias quibus e-
dant ſtolonſyalias nō im. Eius rei cauſam at-
tribuit radici. Neque verò nos moueat, quod
ait in quarto de cauſis Theophràſtus: Herbæ
muta: ionem radicis cauſa contingere . nam
neque cauſa ſola eſt, neque tota. Omnino ve-
rò ſtolonum cauſa non eſt niſi plebi , penes
quam ſeniſus imperium eſt. Stolonum, & radi-
cis ipſius, & omniū partium forma cauſa eſt:
ſobolis autè generatio tam eſt à radice, quam
ſtipis ipſe primarius. At quis dicat, os eſſe a-
nimalis cauſam? At radix os eſt. Mutat verò
plantam non radix, ſed id quod radicem mu-
tat: celum, ſoli ſiccus, cultus alia. Exemplum
quoque afferamus: iſtis quibus rationes ſophi
maximū nomine faciunt ad o. Eadē radix nul-
lo mutata modo: alios primū , alios deinde,
cū accepit leges inſitionis, fructus edit. Ea-
dem in arbore plures fructus videmus diuer-
ſarum ſpecierum, non mutat ergo radix. Maxi-
ma radix puſillam gerit plantam, vt in rapo:
puſilla maximam: vt in pino . Sic ſane magna,
parua, longa, breuis, perpetua, trunca, globola,
ſimplex, fibrata, collocata, iparia, profunda, ſu-
perſiciaria, craſſa, tenuis, mollis, rigida, lenis,
criſpa, æquabilis, recta, flexuoſa, denſa, fungo-
ſa, carnea, corticea, lignoſa, orbiculata, tur-
binata, ſingulari, multiplex, hirta, ſeius, lucida,
ſcabra, mucola, ſucculenta, ſicca, lamellata, v-
riſormis, friatilis, ſolutilis, coctilis, leiſculenta,
grauis, leuis, alba, lutea, rubra, nigra, beneo-
dorata, ſcedia, dulcis, amara, idque genus alia:
comperientur in arboribus, fruticibus, herbis
differentiæ æquē multæ plurimis . Quis enim
mentis compos neget in myrto, fico, punica,
olea, ferre & arborem & fruticem? De radice
verò ſquillæ quid quove narret modo viden-
dum eſt. Quidam, inquit, vſum tantūm radi-
cem habent. Hæc oritur de ſolo, & exiſtit
prodit: propterea quod ſubtus dilatur. Se-
quēte verò tempore magis diſtinguitur à ſole.
Cū enim ad eam appulit, auget ipſam. Idem
etiam agnaſcentes bulbos educit ex inferiore
parte. Hæc ille non parum obſcurè mihi, cū
Graecè legerem: an pleniora fecerim neſcio.
Simul ad Ferrenium reſpexit, & contulit. E-
dico tibi, inquit ille, nequid expectes aut noui
aut magni. Quod tu, exiſtit, dixiſti, hic, rarè.
Neq; bulbos, vt tu, ſedi ureculos ſcripſiſt. Porro
ſe, inquit Baſilius, quātm nos meliſſiſt. Hic enim
eſt, *ἡ ἀγρία ἡ ἀγρία*. Quia nondum me-
mineram ex eadem radice ſtolones adnaſci
malui per me indicatos bulbiculos veniſſe
matri agnatos, vnde alia ſquillæ educeren-
tur. Quod verò magis placeat, facit verbum
ἐκ μὲν . emungit enim bulbos noua ſobole,
quam educat. De aduerbio non eſt laboran-
dum: quippe hic quoque importunum eſt *ἀ-
ερίως*. Hoc equidem rarum ſignificat: verūm
aliud poſcit ſententia. Nihil enim ſiccū ſub eſt

verbis illis *ἀερίως ἀερίως*. Poſſet enim & raris
paſſibus: metaphora dura, atque iniecta. *ἀερίως*
deniq; opponitur: nō autem vegeto aut celeri.
Summa huius apoteleiſmatis eſt, Solem ſur-
ſum educere. Theophràſtus in primo de cau-
ſis, etiam deſcendere Solis vi radices. Tantum
cas proficere ac promouere, quantum ſele So-
lis virtus demittere queat. Quod ſi verum eſt,
calor ergo non ſolūm attrahet, ſed etiam pro-
pellet. Nos tamen effoſſas radices multas fri-
gidas inueniebamus. Verūm de his ſuprà ſatis.
Innatum calorem id efficere cenſeo: ſicut kun
nobis. Itaque plus hyeme creſcunt radices, vt
rapo, raphanus: propterea quod eò delatus ca-
lor officium ſuum facit: idque nulla tum inita
cum ſole iocietur ex cuius vius in terris ad calo-
rem perpuſillus eſt eo tempore. Adiuuari So-
le non nego: quā ſol nullus incumbat, non cre-
ſcere, id verò pernego. Quod ſiquis dicat, aë-
rem alibi calefactum eò trāſſeri: tamen ſal-
ſum eſt, detur tamen inter nos, qui non con-
tendimus de gloria, quaſitores tantūm ve-
ritatis. At enim tunc non calorem hunc ſenſi-
lem, ſed alium intelligant *ἄλλο* illud, quo cū
ita ſunt & conſeruantur. Is verò non ad radi-
cem vel vaſtiſſimarum mucroem vſumum
terminatur, ſed vique ad medium terræ pun-
ctum diffuſus, illius quoque partis naturam in
officio continet. Sed ad radices. Quærit agi-
tātque perplexiſſimè, ſi vnquam aliās Theo-
phràſtus, vniacūme habeant radicem ſquillæ,
epimedium, vlpicum, & alia eiuiſmodi. Accu-
ratiſ enim intuenti nō ſolus bulbos radix eſt:
ſed capillamenta illa quoque, ſiue fibræ, quæ
ſubiunt. Quin hæc videntur radices veræ, aut
etiam potiores. Igitur ſi radicem differentias
exactiſ inueſtigaleſet, non hanc prudentiæ vel
diligentiæ partem nūc deſideraſſemus. Poſtea-
rit autem ſic, exempli gratia: Quidam con-
ſtant lignea medulla & cortice: quidam carne
tuberoſa. Sub hac accipio rapum, radiculam,
chelydonium ederaceum, quod & teſticulo-
rum ſacerdotis nomine cognoviſcit. alios te-
ſticulos vel canis vel vulpis vel ſatyrī, hermo-
dactylum, vacinium, tubera ipſa, cyclaminum,
huiſ carnea natura. Alius modus earum quæ vel
lamellis conſtant, vel ſpicatim conferæ ſunt.
Quæ globum omnes ita habent, vt quemad-
modum ipſe ſtipiti radix eſt, ſic ipſi radices
ſunt miniſtiores fibræ. Inter quæ ſubſtantia, &
quarantatum, & figure, & ſitus hæc ſunt diffe-
rentiæ. Viſus autem ac viſ, hæc. Radice ſine
bulbo ſatæ non creſcunt: è bulbo ſine radieu-
lis, ſi terræ mandetur, exita calonia. vtille ſibi
ſit ſemen, radix, talea. Horum verò quid: radix
proſit? Theophràſtus hoc aſſerit à loco: vi-
delicet quod ſub terra ſit. Mira verò faciēs in
caulorapo. Vidimus enim hunc cinnam v-
triuſque naturæ. Sed braſſicæ radix ſub terra
condita fuit: rapum ſuper terram in ſtipite tur-
geſcebat. Iam verò perpendamus orationem.

[illegible][illegible]

IN LIB. I. DE PLANTIS.

modum neque vita prodit ab elementis, neque ritus, neque seminis, neque intellectio, neque crementum, neque motus voluntarius, sed à formis aliis, quàm elementaribus: ita iapor quoque. Si non est ab elementis gustare,quare frīgustari? Haud nego formarum instrumenta qualitates esse illas: causas esse, nego. Nam qui Stoici querebant vim *συνετηνάν*, in aère & igni: si pro formarum caperent instrumentis, haud malè face rent: neque tamen plenè iaperent. Non enim magis cōtinget ignis terram, aut aër aquam in composito, quàm fluidiora continentur à terra, vt confusât ab aqua vt vmanatur. Omnia verò simul à formæ imperio, quæ sibi aut constituit temperamentum, aut constitutum à cordatore, comparat ad vium B domicilii sui. Tantum abest vt ex atomis animam consistam negemur, quæ corpora sunt: aut ex elementorum fragmentis, vt venenauit hanc Philoſophiæ partem Alexander. Redè verò addit iste: *ἀφ' οὗ καὶ καὶ θ' ἰμ' ἔσ'.* Antecedere nim acrimoniam calor. Elementi calor affectus est, acrimonia compositi. Quatuor iaporum connumerat genera, pingue, dulce, acere, amarum. Omisit illud, cuius natura maximè fidebat: ad diuicitationē. Videtur enim & à Theophrasto inter plantas, & ab Aristotele pro animalibus iactatam quæſitionem hanc, quam supra non leuiter attingimus. Acidum quoque nimis otiosè ab animo neglexit. nonnullæ plantæ tales sunt. Dehinc fructuum partes numerat. Melius tamen sic: Fructuum partes aliæ solidæ, aliæ liquidæ. Liquidæ succi nominantur: quorum vium supra diximus. Ex ci-bariis succis nonnulli ad potum, sunt qui aduti-tū, cæteri ad esum cū pulpis promiscui. Soli-dorū partes, caro, putamen, cella, corium, cutis, spina, vmbilicus, pediculus, semen, dissepmen-ta. Tum dat cucumeris exemplū. In quo iticū quamobrem non enumerauit? An quia cum carne simul appetitur, neque fugitur seor-sūm? Quin puto sicut & multos alios, si pres-sus hauriatur, pro veneno futurum. Sic exitia-lis Indicæ plantæ, cuius è farina, illo abiecto, conficitur panes. Nec abest ab hac natura por-ti succus, & aliorum quæ nominare nolo. Verba eius sunt: *πρὸς δὲ τῶν δένδρων ἑστὶν ἡ αἰμαίν, ἢ ἀλάκων, ἢ ἀμυγδαλῶν, ἢ τῶν ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τοῖς ὕδατι.* nihilo peiore consilio po-nuit addere *ἀλμυρα*, καὶ αἰμαίν, ἢ ἀλάκων, ἢ ἀμυγδαλῶν. Et paulò pōst: *πρὸς δὲ τῶν δένδρων, ἢ τῶν ἀλάκων, ἢ ἀμυγδαλῶν, ἢ τῶν ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τοῖς ὕδατι.* Hic Ferreri? vtrobiq; frustratus est hic Græcam lectio-nem. Nisi quam enim tuum *ἀλμυρα* illud inter-pretatus est. Et mutilus videtur alioqui tuus ef-

se codex. Sic enim scripsit iste. Quidam fru-ctus compositi sunt ex carne, osse, & grano, vt pruna. Deinde ponit cucumerem sine semina-te, quod sine controuerſia corticem significat. *χάλας* tamè mali, quàm *χάλας*. Hic, vt uicquamur i heophrastū in hac naua, non medicos in corpore humano: quī *ἐκ χάλας* *χάλας* signi-di-cen. *ἀλάκων* autè ad omne granorū genus an-a-piare liceat, haud iſcio. Nō enim dicā lactuce *ἀλάκων*, sed *ἐκ σπῆς* apud Dioscoridem, & ex viu communi *σπῆμα*. Pro grans Punici mali ha-bemus apud Theophrastum, Dioscoridem, Aetium, Paulum, Plutarchum, Callimachum: in planis seminibus an sit locus huic signifi-ca-ro, non memini. Post hæc, & non laboro, sed tu, vbi voles. Post hæc, inquit Baiulius, à situ, partium declarat differentias: Aliis extrā esse corticem, intus carnemalis è contrario. Di-uisio hæc è stultis inianosis fecit Grammaticos, cūm ex hac vicissitudine fructum omnem in pomum ac nucem perdidicèlent. Sed hæc iam vulgata, aut nullam, aut tuam Scali-ger manum poiueunt. Obseruemus verba: *πρὸς δὲ τῶν δένδρων, ἢ τῶν ἀλάκων, ἢ ἀμυγδαλῶν, ἢ τῶν ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τοῖς ὕδατι.* Nam etiam quæ carnem foris, os intus habent, pi-hilominus habent *φαρὶν ἰστέα*. Nemo enim fructum vidit cortice carentem, aut corio, aut cute. Simplicior in malo ratio est. caro intus, foris cutis. Multiplicior in pruno, cutis extima, os intumū, caro media. Operotum æquè in Ar-meniacō, cutis extima, nucleus intumū, os cir-cum nucleum, caro sub corio, nucleus sub cu-ticula. Duo efculenta, os inutile ad cibum, cu-tes indifferentes *σπῆμα* quoque pro nucleo po-suit. Ne mihi quidem nunc in mentem venit, quo apud Græcos nomine vocetur efculentū illud quod osse celatæ includitur *σπῆμα*, à pro acinulis puni: quam pro nucella sit osibus inuenimus in secundā Meteorol. Sic Theo-phrastus, Mnesitheus, Herodorus. Polybius quoque in xii. historiarum, vbi de Ægyptia lo-to scribit, eius oisculum *σπῆμα* vocat. Quæ verò sequuntur, haud absq; negotio perci-piantur. Quidam, inquit, ita sunt à Natura cō-parati, vt in ipsis statim à semine, & eorum o-perimentum generetur. cuiusmodi palmulæ sunt, & amygdala. Quidam non ita. At quotui- quique fructus est, cui non simul cutis, & ea quæ intra cutim sunt, progignantur? Et in pal-mula quid appellat semen? Nam amygdalorū primis rudimentis nihil quicquam intus dis-cretum inuenies, sed vni forme quiddam itaq; solidum sub cute, deinde laſcēſcit. Tum cla-tescens incipit discriminari. Idem fit in omni-bus quæ viderim: itaque fieri ratio perit adet in cæteris. Vt materia primum confusa sit po-ſtea sua cuique parti sub peculiari forma con-ſtituatur. Sic etiam melius diceret, Quidam fructus intra se continent femina: quidam nō, sed ipsi sunt semē. Quippe in amygdali globo

idem tum fructus tū ſemen. Illud querendum: An cutis in fructu primum ſit, quod nat. nam illud liquet nullam partem tam paruas ſuſcipere mutationes. Ab his in alienum locum exaſtam diuſionem reſtituit. Supra ſuſceos *seculentis* a *non* *non* dicebat: hic ad cibi libellam appendit. Verum in his quoque eſt: quod incommodat. Fructus, inquit aliqui ciculenti, & per accidēs ad cibum inepti. Quid enim intelligit illis verbis *per accidēs*? An *per accidēs* in carne, putredinem, a diuſionem, vermiculationem, grandinationem, rubiginē, ſiderationem, ſurationē, venenationem? Sane haud aliter quædam interpolare. Tum ſententia puerilis eſt. Nam qui eſt propria forma excidere, vt putrefacti, in non sunt amplius in vila fructu diſcreta, sed cauerant sunt fructuum, & corpora modo naturalia. Qui non corrupti ſunt, ſed affecti tantum huiusmodi, adhuc fructuum naturæ opinio nem etiam sunt *seculentis* in ſuis principiis, etiam ſi eodē nequeant. Aliud enim eſt *seculentis*, aliud *seculentis*. Quod acutiſſimè & Scotus, & ante hunc Auerrois in libello de boarudine docuit nos. Verum hæc fugiunt plebeios animos, & ridiculis ridicula ſunt. Nam poteſt eſt plumbum eſſe ſic, ac non eſt plumbum pro cutis materia natum aptum, ſed factum *seculentis*: id eſt arte factum, vt poſſit non natura natum, vt apte poſſit. Et quoniam nunc primum cecidit, vt auſtremus ab hoc vſitata illa verba *seculentis*, magnopere ſcite auco, qua facit ſine apud te, Ferreri. Peruulgata, inquit ille, & ſic admodum. Deceat enim architectum vt ſtramentis ſuis. Sed præſtat te audire. Nam iſto etiam daſtylos maluit, quæ. Pal mulas. Sic ergo ille. Conſultus ita inſtituit ſententia. Ciculenti, & non. Deinde ſpecierum proportionem: Quibudam quodam in cibum recipiendi non æque omnibus. Tum explicare differentia hæc, per accidēs. Ex ciculentiſ non ex nō ciculentiſ. His alci debere dubios vt boleros, aut fungos. Eoſ ſtatuere principia medicinarum. Intereſt enim Philoſophi iacerē illius artis fundamenta. Recognoscat hinc pro portiones inter ſpecies. Hyocyamus, inquit, & alleborus notius homini eſt, ſicibus cothurnicibus. Confundat hiſtorias turdis, & cothurnicibus. Meminiſtis eſt Galeno, quid reprehendat in Auicēne codicibus Plinius in y. venient appetere cothurnicem prodiit, neque nominat. Error à negligētia: cum morbo comitali præter hominem, septari ſolam ſcribit: canes enim ex ea lue vidimus interſiſſe. nec minus equos aſiunt corripit. Interpoſuit autem hæc inter hiſtoriam parum ad quam rediſſetis pudenter quam imprudenter omiſſiſſet. Quid, inquit, in vaginis ſtat vt fabarum grana: quidam in operimentis & corticibus quaſi in textura quaſi velut in tritico, atque aliis eiſmodi. Haud valde magna differentia. nā fabæ medulla intra corium eſt, & cum gortio in ſiliqua. Triticum

item habet cutem, ex qua furfur. Tum perinde eſt in ſiliqua, atque ſi in theca eſſet: & ſi aut æque eius theca eſt. Vt ipica ſit tritici ſiliqua: ſiliqua ſit ipica fabæ. Differunt verò, ſicuti differrebant pnicis hominū pharetræ à pharetris deorū. Humanæ enim operculo caribandi ſuas habebat *seculentis*, quaſi quis dicat oper tas cōſignatione. Sic hominibus pēdēbāt à cincturadiis ab humeris. Animaduertemus etiā, cum ſeparat *seculentis* *seculentis* *seculentis*. Genuſ illud huius eſt. Siliquarū multas elocere potuit differentias. Quædam ciculentiſ, grana vt eſt. Alique nullo modo: vt fabarum, lupi norū, papaueris coraui. Alique eodē eduntur totæ: vt phaeolorum. Aliquarum ſola ſuperſicies, membrana reliſta: vt piſorum, & ciceris columbini. Item à figura. Phaeolis & caſie teretes. Preſſiores fabis, & ſcenograeco. Maxime compreſſe ceratiſ, populo, ſenæ. Omnes curuæ, Orbiculatæ ciceri aricino, & quibudam ſolani ſpeciebus, & papauerum generibus. Vnicorū his, at tricorniſ folliculis quibudam cum veſtigis angulorū, hyocyamus ſimbratæ. Quædam intus carneæ, vt caraciz: quā à cancellis acutius accis, quæ ſibi habent pro taſſe veruſ ille Parthenius (vt tu Cæſar appellare ſoles) Hermolaus Barbarus. Præterea à granorū ſubſtācia, magnitudine, figura, numero, medulla, cortice, colore, ſitu. Papaueris ſemina perſecta non pendunt, ſicuti neque nuciei pui ei in ſtrobilis: animantium more quæ abrupto abſoluntur vmbilico. Pediculo hærent, aut ligula in multis etiā manura. Solani pendunt, caraciz adhæreſcunt. In illis enim palca ſpate pulpa his pro tomento eſt. In fabis carne paucæ ſeparantur: in ariſtolochia & lilio canerulis hæſcuntur, quaſi parietibus intergerinis. In caſia lignis vallis diſſepiuntur. In ſcenograeco, atque in ſtaphylagria ſtipantur ita, vt vnum modò corpus eſſe videatur. Tranſit ad alios fructuum modos. Quidam, inquit, in carne ſunt, vt palmarum: quidam in cellulis multis & corticibus & teſtis, vt iuglandes. Horum verborum ſententia ſi perpendatur, intelligamus os palmulæ fructum ab eo dici. Os enim in carne eſt: ſicuti iuglandis fructus in teſta. At palmulæ verò fructus caro eſt, non intra carnem. Comparatur autem ſubtilibus ſic: Carnem tam in palmula quā in iuglande, non loco ſed vū diſſerre. Nam in vtraque primo loco eſt cutis, deinde pulpa, tum teſta ſiue os, poſtremo medulla. Hæc in iuglande multa, in palmulis minima ſed ex qua tam æque palma nāſcitur, atque ex illa nux. Viſtigetur diſſimilia. Quia in palmula medulla ciculenta non eſt, in iuglande eſt. In palmula caro ciculenta eſt, in iuglande non eſt: iecirco putamen dicunt, & à Valconibus mutila voce *Tam*: quia putetur, ſi eſt abiciatur: vt nux pura.

pura sit. Cellulas autem frequentes in strobili-
bus intelligit: *τα κελύφες πολλὰ δὲ* in catulis mul-
tis. Testarum verò multiplicē inire queamus
rationem. Binas valvulas habent semina penē
omnia, præsertim maiora: cōtrā in testis, maxi-
ma pars continuo regitur tergo, paucē bifo-
res. Manifestē iuglādū, & faciles aperiri. In per-
fico altera tantum ex parte manifestissimā, sed
difficilior ad separationem. In pineis obicu-
rior: obsecutissima in auellanis: mediocrius
in amygdalo. In pistaciis vestigia, quæ per
seipia nant: aliquando vetustate. Ne hæc in
parte Plinii æquatur errorum, qui solus
iuglandis nucleum binis tegi valuis scripsit.
Hic ego, Pistaciæne arborem vidisti, ynquam
Baiui? Non equidem, inquit ille. Tu verò
quid? Nescio, an viderim, inquit. Quid istuc?
ait Minutius. An fieri potest, vt quod vide-
ris, ne videris? Potest, inquam, hoc modo:
si scio me videre, & quod video, quid illud sit
nescio. Nanque apud Iesuitas nostros arbor
est, è qua virga pæcta, & adolevit celerrimē,
& effusus stolonibus frequentissimam circa se cō-
fecit sylvam. E nodis, si qua alia, oliuæ folio
simplici, aut salicis frondi proximo. E ramis
foliuculum demittit, equalē halicacabus, du-
rum tamen. In eo fructus conduntur bini ter-
nive, ciculemī, natura, colore, sapore pista-
ciorum, ad orbiculatiōē facie. Quare qui pi-
staci arborem ignotam habet, nec hac pista-
ciorum medullam citatim: an sit hæc ad pi-
staciorum species referenda, non ambigam?
Tu verò ad testas. Addentur, inquit ille, &
hæc. Discriminari nucleum in iuglande qui-
buidam quasi parietinis, quippe ditutis in a-
bellina, & pontica non item. Scabra testa
iuglandis intus, foris Perfico, & labyrinthis
canaliculis sinuata. Amygdalina punctis ex-
cauta. Intimum cauum maximē parti le-
uissimum. Pæxerea à duritia. Palmulis os
penē inuictum. Proxima oliuæ firmitas: tum
Perfico deinceps Amygdalo, & aliis ad Mol-
luicæ nucis vique tenuitudinem: quam Per-
ficam dixit ille poeta vetus apud Macro-
bium: quia fuerit è Persia in Italiam allata.
Iuglandis omnino genus, aut cum Tarenti-
no idem, aut proxima & congeneris natu-
ra, testa fragili ac liberali. Nostri nanque
populares durius genus illud, quod inuitum
amittit à se nucleum, *Αμυγδα* nominant. Ne
cum Macrobio nos implicet ioculari iudicio
Ruelliū. Affert ad hæc ab ætatis affectu
differentiam: Maturefcere aliquos celeriter, vt
morum ac ceratimalis non, vt agrestes fru-
ctus penē omnes. Ita modestè, atque *τα εὐκλ-
αντα*, vt Philoſophum decet. Sic Anstoro-
les, *ἡ δὲ τῆς ἑλίου, πικρὸν, ἁγνὸν χυμὸν, καὶ ἰσχυ-
ρὸν*. Hæc tamen exempla, neque plena sunt,
neque confecta. Non sunt plena: quia ceratim
habemus grandissimum: adeò serum vt penē
cum vna maturefcit. Morum serò fructificare

A scripsit Theophrastus in libro de causis pri-
mæ assignatque pro causâ loci frigiditatem.
Quin etiam ob tarditatem, arborum sapientis-
simam Plinius appellatam prodidit: quati ex-
ploratis anni moribus, tãquam latronibus in-
telas vias reformidat. Ei potest addi causæ a-
quei succi copia, caloris innati, ad eam operâ
minus quàm par sit. Inde fructuum frequentia
par exhibet negotium. Sed idem ait, has ob
res serius euetam ad germinationem, faci-
lius seré in opere coquendi expedire, propter
imbecillitatem succi. Rectè autē. Similis enim
proportio in feminino sexu. Intus serò per-
ficur ob principiorum debilitatē. Vbi edita
semella est, citissima capit incrementa, scilicet
ob eandem principiorum imperfectiōnem.
Celerrimè nanque metam, quæ propè est &
paratu facilis, adipiscitur. De mori frigid-
itate, atque tenco etiâque opificibus vermi-
culis, nolo hic obtundere. Et me istuc excurrere
prohibet Theophrasti vitis. Distinet enim
me, vt operari, quoad fructum percoquat ad
maturitatem: quò tum perpectum mihi sit an
vera scripserit. At enim serius eâ quàm mo-
rum perducere fructum iuglandis ad perfectiōnem,
huc de causis: Quia regitur cæce, quia succo
vberiore: quia crassiores: quia æcno frequen-
tiorē, & congesto adeò vt per intervalla cæli,
calorem nequeat admittere ad coquendum.
Verùm ducit ille nobis, pruni os cur sit matu-
rum citius quàm pyrum: cum ramen & a so-
le secretum, & contumaci duratque materia
conferat. R ubi morâ serò maturefcunt: quibus
eandem cum illis conditiones omnes, præter
succum abundantiam. Tanto maturius accipere
debuerunt cæli beneficium. Nam quid affe-
ram: Pineam nucem, & vnas eodem penē tem-
pore, diuersis legibus, equalē coniequitam
vtrunque materiam? At quanta materia diffe-
rentia, si Solis constantium animaduertamus?
Nuiquam negamus commoditate, admitten-
di, recipiendi, parandi Soles, facere plurimum.
Itaque in eodem arborum genere, si quæ spe-
cies, si: cuiusmodi, celerit̃s eas fructus suos per-
ficare. At vbi diuersa genera conferantur, of-
fendere quarundam occurſus, quæ suas pæ natu-
ra peruincunt hæc difficultates. Nam faba
quæ & iuris obtinet humidū, & abundat plu-
mo flatu, & cortice crassissimo est, & obrecta
carnea siliqua, eundem tractum temporis com-
munem habet ad percoctionem cum frumēti-
nis. Addit id quoque fortasse quispiam: Haud
multum ab humo distare, nempe minus quàm
triticeum. Igitur esse magis terrefrē: quo pro-
ficd fiat vt causam habeat differendiæ operæ
ad perfectiōnem. Sic omniū fructus primores
partes posterioribus, quâ pediculo prodeunt,
dilutiores sunt. Vnum excipio pyrorū genus,
quod post Idus Iunias incipit maturefcere. A
pediculo nanque mitius effertur: id ad floris se-
dem. Cautum vobis inuestigandam propino.

At pe-

At peponis succus longè suavius sapit quòd ver-
git ad florem. Amarior cucumis ad pediculū.
Et icripum est in xx. lēctione: quoniam terræ
proprior est. Tum quæ in glande natura con-
traria: nimium dulcior pulpa quæ cupula te-
gitur: facit contra rationes. Theophrasti, mi-
nus enim tangitur à Sole. Etiuicæ rei causâ tem-
perantia ficcior. Quare quod Solem minus
lenit, plus habet aquei, minus excocti. Hinc
ait. Arborea quâdam frondibus maturè vesti-
ri, item fructus edere alias non ita. Prudentius
igitur hæc illis præpōiussit: vt quædam matu-
rè ferrent, quædam ficcius. Deinde, eorum qui
feruntur fructus, alios præcoces effic alios seri-
ores, neque cæterorum officiorum, aut leges,
aut proportionem sequi. Morus serò floret: ce-
ius fructus citissimè abfoluitur. Contra Perili-
cus, tempestiuè florem editum serò perficit in
fructu. Pyrus quædam tardè floret, tardè fru-
ctificat. At quæ superba dicebatur ab anti-
quis, tempore floret, tempore percoquit. Post-
hæc adiungit appendicem: In aliquibus differ-
ti ad eò maturitatem, vt hyemem sequantur.
» Quasi dicat, nō nisi exacta hyeme. Non enim
satis politè loquutus est cum dixit, χειμῶνι ἀκα-
λῆδες πρὶν ἢ τὸν χειμῶνα, τὴν δὲ ὕσ' αὐτῆς ὁρᾶν ἵσταναι σὲν τοῦ χειμῶνος, καὶ δὲ ὕσ' αὐτῆς ὁρᾶν ἵσταναι σὲν τοῦ χειμῶνος. Intelleximus o-
leum, & zizipha inter ea quæ iub hyemem
procedunt. Serò etiam inter fructus scimus
ium pæonia dat, ac fortasse omnium postre-
mus, nisi apertis admodum locis profect. Qui
verò fructus arborum exactè dēum hyeme
finit donec ad cibum nondum memini. Bras-
sicam Februario aut Marzio semētice scio.
Verūm is fructus extra epularum vium est. Di-
scēptā hūc animaduertamus diuisionē. Nam
eūm suprà dicat, quodam citò, quodam tar-
dè maturitatem adipisci: & nunc seris dila-
tionem addat post exactam hyemē vique: in-
terposuit illa sine causâ: καὶ πρὶν τοῦ χειμῶ-
νος, καὶ μετὰ τοῦ χειμῶνος. His explicatis, ad fo-
» liorum, fructuum, integumentorum colores
transit. Ponit viridem in nigredinem inclina-
» tum item album, rubrum. Verūm haud com-
plet diuisionem. Sic enim scribit: καὶ τῶν ἑσπερίων.
» At etiam sunt, qui ex parte vnum,
alium ex alia colorem habeant: veluti pyra,
& mala quædam, & Armenica, & Persica. Ad
hæc forbis, mēspilis, pyrorum generi, ac ma-
lorum cuidam rubiginosus est. Cinereus cui-
dam Indicæ quasi castaneæ. Postremò lu-
teus, aureus, croceus, fuluus, flauus, viridis, di-
lutus, puniceus, purus, niger. Apponit deinde
ruboris causam: ὅτι τῶν θερμῶν τοῦ τοῦ καυ-
» τῆς τῶν ἡλίου τὴν καυτὴν μετὰ τοῦ σφαιροειδούς. Quæ
» Theophrast' dicere debuerit, quæ voluerit Al-
bertus, alibi est à nobis declaratum. In præsen-
tia sic statuentium mihi videtur: Non hinc ef-
fic locum declarandis causis. Neque ætrem ma-
teriam ruboris esse. Neque in omnibus calo-

rem non enim in gleba Armenica, non in fan-
dalo, non in rosâ. Et ex Galeno quid accipien-
dum sit non latet vos. Neque terrestris inue-
cum ad fructuum rubedinem queri. In eis e-
nim terre minimam ea parte est, quæ sunt in-
solatione ficti rubei. Ad hæc, album videmus
in cucurbitis. Candida quoque mala quædam
nota sunt mihi: & ea quæ mala in ianâ minus
sano iudicio vocat Hermolaus, effrata nanque
nullos excitant furores. Quotidianis bellariis
vntur Geniæ. Quorū vafortissimus animus
quantum distet à veiania, vos met ipsi videritis.
» Delongena, scriptū est in codice Aboali: & A-
rabicum nomē est. Ligures Merezanas vocât.
Viridis quoque P'istacis nucleus. Colores ve-
rò an elementis insunt primarij primus, quo-
rum ex commistione tales eundem ceteris non
est præteritis operæ. Vocat nos author de hinc
ad figuras. In quibus paulo eundem superflui-
tiosis veritatem esse dicerem, nisi idem agen-
tem subuereret Theophrastum: καὶ χυμῶν τοῦ
» χειμῶνος δὲ ἀρχῆς εἶναι, ὅτι φέρων εἰς τὸ θερινόν. ἢ γὰρ
αἰσθητὸς εἶναι δὲ χειμῶνα γὰρ ἀδύνατον, καὶ δὲ αἰσθητὸς εἶναι
» γὰρ μὴ εἶναι. Principiò quare differentias
hæc affinxit angustis syluestrium? ait enim,
εἰ δὲ τὸν ἀγρῶν. Nihilō sanè inter se differunt mi-
tes & syluestres, nisi suauitate & magnitudine.
Ac quod mihi quidem nunc in mentem ve-
nit, diuersâ ratio in illis, atque in nobis est.
» Qui enim ruri degunt mortales, longè sunt
vibratilibus procaciores. Cæte nanque fru-
untur puriore, atque vberiore. Agrestes verò
id est foræ, & rudes id est mites arbores, aliis
differunt euentibus. Succus nanque his vbe-
rior suppeditatur cultu, aperta tellure ad radi-
ces, quam in partem, & toris & Solis vis se-
se infurat, nulla superficiei crusta, quod seris
euenit, retardata. Adhæc tonis, qua opus
est, redigunt luxuriam ad frugalitatem: reuo-
cato ad ieriam operam succo, qui futurus ef-
set minore commodo in brachijs inutilibus.
Siquis acutus contempletur: dicat, figuram
non mutari (eadem namque est in vtrique)
sed figuræ modum. Mathematica figura mea
per δὲ τὸν mutabitur, si nunc surrexero: natura-
lis nunquam, nisi mutilatis partibus aliqua de
causâ. Verūm hæc ad Metaphysicum: illud
cum Theophrasto perpendendum. Non o-
mnes ait fructus esse angulis constitutos. I-
mò verò neque verum hoc est, neque cum se-
quenti coheret parte. Nam siue angulos verè
capias eos, qui duabus aut pluribus confiunt
lineis: siue angulum, vt Pythagorei, quancun-
que flexionem: hoc enim est ἀγκύων: omnes
fructus erunt γωνιώδεις. Saltem ipsum ad pedi-
culum orbicularis interruptitur linea. Præte-
rea pars item altera minus ista est. Non enim
implet re maturâ illa oratio. Nō omnes fructus
rectilini: imò hæc: Omnes fructus non recti-
linei. Qui penè toto in rerum ambitu vix co-
mel atque iterum reperiamus lineam rectam,

Quis nescit, omnes esse fructus curvilineos? Non cohercent autem: propterea quod angulus tam è curva linea quam ex recta constare potest. Non enim recta villa quatenus recta est, adueriatur angulari quatenus angularis est. Est enim angulus extremitas figuræ, inter duas lineas mutuo se contingentes ad communem punctum. Est igitur qualitas à situ confitura. Quoniam verò curva linea quandam præ se fert duarum linearum proportionem: ideoque etiam sibi eum denotarunt angulū Pythagoræi. Sed ex quifnore viū, opponemus angularibus vnilineam, curvæ re-ctilineam. Licentiùs in Timæo Plato, ὅτι πλάττω, ῥέξω τε. Sanè latera ipsa nequaquam acuta sunt, sed acutæ figuræ termini, & causæ, & efficientes, & formales. Memini hunc ad modum in primo de Cælo scribi: Omnem motum aut rectum, aut circularem: quia omnis magnitudo talis. Magna difficultas in re non parua in rerum notionibus. Omitto hic disputationem de lineis agamus. Non absque magna difficultate dixit, quodcumque corpus circulare non fit, id esse continud ὁδὸν ὁρμηκῶν. Non erit enim totum, si ad angulum sit, concursus. non erit alterutrum, si ex viroque fit. Non mouentur in rectum elementa, quia fini ὁδὸν ὁρμηκῶν: sicuri mouetur cælum circulariter, quia est circulare. Et peisimè loquutus est, ὅτι ὁδὸν ὁρμηκῶν. Est enim corpus omne πάλιν ὁρμηκῶν, ergo πάλιν ὁρμηκῶν: aut ὁδὸν ὁρμηκῶν, ut est in tercio de Cælo, circularis. A mathematicis ad Indos: vbi facit scriptor caput separatum. Mihi non videtur opportunum. Nempe tamen nunc subiecit aromata, mox tamen superiorem materiam repetit (ut videbitis) altitatum: Aromaticum furpes non omnes aromatics esse. Sed aliquibus radicem solum, aliis solum corticem, lignum nonnullis. Balanum verò totam. De nostratum quoque partibus idem statuamus. Valerianæ radix sola odorata est item caryophyllatæ, & primulae veris, & eius quam Cetiā nigram vocant Vulgaris hæc & ad scoparum vium quæ sita, sed radice spirante cinnamomum, aut verius nardum. Folium asperiuiculum, oblongum, subnigrum: scapo iurrecto, capitulum: ferente squamatum concreto, haud diffinili batis foliolæ: capillamentis cinæ subpunicis. Filipendulæ tum flos, tum radix diuinum odorem dant. Fraxini solus fructus aromaticus, nullique Indicarum mercium fastui cedens, vel grata vel potestate. Caisæ cinamisque cortex in precio: verum lignum quoque commendant, & folium & radicem. Balami furculi apud nos vetustate exoleuerunt. Nec fructus quicquā penè sapit. De ligno aloes quot nuges quot imposturæ de hoc alibi. Imò verò, inquit Ferrerius, si meministi indignum, Baiulifacius cōfidentiq. Nam cēturio magnus ille qui omnes aut barbaros, aut iōphistas, aut de-

lirantes, aut inquinatores vocat: cum non pū-duit, quorum pigeret studiorum, ita ut etiam nugatoria diceret: maximo nominis sui detrimento in ipsis quæ sitte famam: ut qua ambiret eam opera, hæc eadem illam perderet. Is ita scriptum reliquit: Regis aulicus lignum offendit mihi causarboris quæ fert aloem. De ampio delo heri ba trusali, & scientia, & hæc par. Ut liberos nostros moneamus quā sit periculōsū è lustralentis bibere, fontes omittre. Pax, inquit Baiulus. Hæc alius nūc ad nostra. Hinc potius aliud caput au picatus fuerim. Aggre-ditur enim materiam, modūque generaao-nis, iam naturalis quā arte faciæ. Quidam scēminio provenire. alias sponte, nonnullas a-ulsione, tanquam in colonias transmigrare. Est & quæ talia prodeant deiumpta vel à sti-pite vel à ramis. Imprudenter addit ὁ δὲ πῶς ἀνέστα. Iam enim dixerat, ἡ δὲ ἀνέστα. Theophrastus quoque tractat illam partem, πῶς δὲ ἡ ἀνέστα. Nam ex oleæ supie affi-latum decutit o partem demittunt, pars exerta ut germenet. Verū aut huc illa, aut hęc ad illa transcribenda fuerant: vbi de plantarum age-bat transpositione. Plantaria quæ Latini vocāt non ignoratis. Quoties viui radix cum sua ter-ra tollitur, ut alibi fit. Quod dixit, ὁ δὲ ἡ ἀνέστα, Aristoteles, ἀνέστα. Ratio diuisionis com-modior sic: Partim sponte, partim ex alis. Ha-rum quædam scēminio, quædam talis, ut olea. Aliæ oculis, aut spoguis, ut arundines, aspara-gi. Aliæ bulbis agnatis, ut dracontion. Nonnullæ infitione: cuius nomina, species, mo-dos, vtilitates, tum ex veteribus accipie-mus, tum ex commentariis Constantini. Theo-phrastus etiam è myrtha inmyndem naicti putauit. Addidit differētiæ. Nam scēmi-nio quædam, aut nunquam, aut vix, ut ficus aliz cūo, ut apium aliz ferō, ut peonia feribz nobis exiuit staphylogia. An id eueniat: tem-per, clam me est. Obicūra, quæ sequuntur: πῶς δὲ ἡ ἀνέστα, ὅτι πῶς ἡ ἀνέστα, πῶς δὲ ἡ ἀνέστα, πῶς δὲ ἡ ἀνέστα. Videur velle, ὁ δὲ ἡ ἀνέστα, sua potestate, nullius indigas terræ crescere. Crementum illud pu-sillis fieri progressibus, quia matris fotu careant largiore. Aloes herbam vidimus, multos iam annos (ut aiebant) appendam la-quearibus, adeo viridem, ut cum vegetissi-ma spatula fortida contenderet. Ex his ani-maduerti, quemadmodum sibi contradicat. Nam in principio secundi libri, terram sta-tutivum è principis necessarius quæ debet-ur plantarum generi. Vtut hoc verbo ὁδὸν ὁρμηκῶν, pro crescere, etiam alibi: quanquam nec apte, nec planè pro re satis. Vnam siquidem tā tūm denotat dimēfionem: sicut alterum suprà, ἀλλὰ τῶν τε. Sic enim apud Philoφophum, πῶς δὲ πῶς ἡ ἀνέστα, quod ἡ ἀνέστα in libro de mi-storū affectibus. Notabitur & id, Alieno loco ponere de incremento quædam, qui continua-re propoliisset continuationem generationis. Quip-

IN-LIB. I. DE PLANTIS. 77

Quippe mox dicit: alias aliis in arboribus A
provenire, veluti in ditione. Aristot. in historia-
rum libro quinto proportionem huiusmodi
generationis in plantarum genere atque in
animalibus recensēbat. Sic ergo nos. Quae-
dam in aliis sponte, quaedam arte prodeunt. Eo-
rum quae sponte nascuntur, non vnus modus.
Aliter enim oritur epithymum & vicum, ali-
ter polypodium, muicus, lichē, quem accipiunt
plerique pro pulmonaria. Alio modo agnoscit
& aliorum fungorum genera diuersa. Longē
alia lex hypocistidis. Artis praecepta & iura
ma capias: in oculatio, emplatratio, inturcula-
tio. Graeci, *καρπώδης κρημνός, ἀνθοειδὴς κρημνός, ἰσχυροειδὴς κρημνός*. Thucici, *πνεύματα*. Lombardi *incalmare*.
Taurini penē Latina voce, *insensir*. Galli, *enter*.
Vascones parum à Graeca declinant origine,
empentes, ἡγορδίνες. Surculos vulgus *graphones*,
à graphiorum specie, vide de *arboribus* Graeci. Ce-
terum haec quemadmodum fiant, neque me-
dici discernere intereſt, neque Philoſophi
praescribere: sed ad agriculturæ libros spectant.
Quo consilio agriculturæ leges, praecepta,
præiugia, medicamentorum vim, in planta-
rum historia, Philoſophiae diuisiones, dispu-
tationes, metallæ, terras, lapides commiscere.
Et cū de stirpibus inscripserunt libros suos,
nihilotenus tum de iis quæ diximus, tum de
animalibus agunt. Sed hoc ostentationis vi-
tium fuit multis magnis vinis, vt globatim con-
gererent omnia: non vt nihil reliquisset, sed vt
nihil nefuisse videretur. Proficquuntur aetalia:
In sumili, praesentiora euadere, quæ interan-
tur. At hoc eger multa tum dispositione, tum
moderatione. Armeniaca namque melitis in
pruno, pyrus in cydonio. Amygdalus ē pru-
no maxima, & externa carnis pulpa minore.
Quam obrem seipsum peropportune castigat
apposita analogia. Affinitate scilicet, qua con-
fiant naturæ rationes: veluti mali cum pyro.
Verum paulo post vbi narrat artemisiam in
agrestem cognominem inferni: non sine venit
in mentem mihi quid id vel herba sit vel fru-
ticeis eo nomine, quæ sibi ipsi agresti mitis in-
feratur. *καλαμίνθη* verò *ἡ ἀλκυονίς* vocat *ἡν ἰσχυροειδὴς*. *καλαμίνθη* *καλαμίνθη* analogia, sicuti *καλαμίνθη* *καλαμίνθη* olea fuit illa mirabilis, quā
describit ad Panthium Aristoteles: Ex ea sum-
mam ab Hercule taleam, atque ad Olympicas
coronas passam. Malè dixit agrestium *καλαμίνθη* à miti. Habent autem insitiones cer-
tos designatosque operæ limites. Plutar-
chus in secundo conuiuium quaerit, cur o-
leoscæ arbores inepte sint insitionum nomi-
nata, *καλαμίνθη, καλαμίνθη, καλαμίνθη, καλαμίνθη*. De quibus
aliter prodit Theophrastus. At in oleoscā
vivere, ac crescere oleosam posse: vt oleam in
lentisco. Respondeo, arboribus oleum nocere.

re. Inaque vbi ex inferioribus partibus affecit,
interficere. Ea de causā non ali surculum: quod
oleum suaspe natura iuicis diuersi generis ne-
queat commisceri. Quæ causā postenor etiā
efficiat, vt non faciliē cocant in vnum surculi
oleosi cum stipite matricis non oleosæ. Puta-
uit deinde sese aliam quoque in pinu, de picea
causam adduxisse. Pice luxuria, inquis, vnum
non ferunt. At tamen fecundam scimus esse pi-
num. Præterea in steriles immittuntur fecun-
dant surculi, & ferunt. In plantarum enim, quæ
sterilis est, si fructus vltimū species, insitam le-
gimus malum. Multa negarunt veteres quæ
postea diligentiores docuit tempus. Et ver-
borum oportuit eum esse memorem quæ
scribuntur in quinto de causis: in olea insitam
terebinthum. Etiam in eadem legimus indicā
punicam, ex libris Chaldaeorum: cuius fructus
paria lingua dicitur, *ἡ ἀλκυονίς*. Nunc ad cætera.
Paulo imprudens repetit agrestium diffi-
rentias, ac minorum, quas iccirco præterimus.
Inde conuerit sese ad productionem, & pro-
uentum, & similitudinem: quam sententiam
barbarissimus interpretes venenauit. Sic e-
nim scriptum est *καλαμίνθη ἡ ἀλκυονίς*. Ergo
nullum semen diceret producere simile ei se-
minis, ex quo natum est. Quod est tam falsum
quā quod maximè. Probum catūmque dia-
lecticum: ecce verò cui sit idem, *ἡ καλαμίνθη*, & *ἡ ἀλκυονίς*.
Hæc sententia est etiam in quinto historia-
rum de animalibus. Igitur cū ita sit, vt ali-
quando simile aliquando generetur diuisile
vel inspecie vel in individuo: videtur quædam
naturæ veluti circularis conuersio super sci-
piam, aut reciprocatio. Videlicet ex meliore
deterior: & contrā. Nam fit ex tritico lolium,
tritici è lolio. Sic alibi dicebamus de genera-
tione, quæ dā non aliena multum ab hac histo-
ria. Mutationis causæ, præter solū genū, multæ
sunt: cultus, ætas, vicinia. Nam quædam perpe-
tuas inter se gerunt inimicitias: alius, prope illa
squillam natū, bono fuit. Ad hæc animæ qualor,
humorimur. Aut tri nobis profectō pluri-
mum afferunt documenta. Comparat etiā in-
ter se cūctus hocce. Nam facilius bono è semi-
ne mala planta quā ex malo bona. Porro au-
tem confert cum animalibus. In his enim fre-
quentius ex bonis mala. Quam omisit ratio: ē
vt poterod, dicam. Pauciora quæri videntur ad
plantæ generationem. Operosius animal est.
Mutatur cælum, pabulum, cura armentarius, a-
lia multa. Præter hæc, plantæ semen vnum &
ab vno, vt tranque vim obtinēs tum aciuam tū
passuam. At animalia diuersæ ætatis, regionis,
crætes, pabuli, habitudinis coctū: itaque ferus
varianur. Denique quod quæque perfectus est
in genere corruptibilium: quod est obnoxii plu-
ribus imperfectiōibus. Omnis enim qualitas
cuiusmodi contrarium sibi quiddam habet ali-
quo modo. Ergo quod pluribus fuerit concre-
tū qualitatibus, à pluribus quoque contrariis

appetetur. Quid tu aias, videi inquit Minu-
tius. Etenim si litita, magno in periculo ve-
strum corpus illud *deceps* ventari video: ne
fit obiectum pluribus morbis, quàm neum
hoc, quod sit minus commodè temperatum.
Nā si habet plura, quàm *si seceps*, contrariat:
neque paucioribus ei resistendum est, à qu-
bus crebrius tentabitur, neque fortius resi-
stet. Nam si per contrarium contrarii retar-
datur, aut obunditur impetus: neque calor
qui est in medio, tam est validus in eucrato,
quam in bilioso: minus frangetur frigoris vis
extranei ab eucrati mediocri, quàm ab exceti-
su caloris biliosi. Scio, quæ cieantur, in tertio
artis medicæ, turbæ: inde quàm difficile pos-
sit etiam à doctis occurrere, non neicio: verum
ita mihi videtur, à pluribus tenari quidem:
sed melius resistere. Neque verò deest velati-
tio, vel exemplum in natura. Nam contrā, ca-
loris excessu minus afflictaur: quia minus
caloris intus habet, quod addat illi extraneo.
Itaque non faciliè coniurat. Eadem quoque de
frigore dicentur. Exempli verò minime iunt
ignobilia: neque ab ignobili petuntur artifices.
Duo sunt apud Philotophum vtrunque inie-
cundo de animalium generatione. Commi-
stus enim mulus ex alino, & equa: viroris
robustus est. Et æs, quod ex ære, atque calli-
tero confectum est, longè firmius atque du-
rius utroque est. Ex hoc itaque bellicos tubos
& onficimus: ex illorum villo nullum. Tum Ba-
iulus, eius ingenti, iudicique vegetam acri-
moniam lectisimis verbis adornavit: quæ pro
pterea non hîc scriptæ, ne eorum venustatem,
aliqua memoriæ vacillatione deformarem:
ac postea resumpsit orationem. Docet hinc,
inquit, fructificationis impedimenta primùm,
deinde remedium. Causam affert à corticis du-
ritia: Eiusmodi namque arbores esse docet ste-
riles. Quod si radices earum findantur, at-
que ipsi indantur lapsi, solli sterilitatem. At e-
nimvero fac, ut à corticis duritia succi exitus
impediatur, quo minus concrecat in fructum:
quānam ratione fissa radix illum corticem
queat emollire? Nam contrā fortasse, defrau-
datur succi portione cortex citius euatere: a-
ridior atque durior. Quanquam non video
excogitari posse sententiam ineptiorem. Quid
enim roboris cortice durius? Quid cerasi
contunaciore? Et ferunt tamen. Quin tene-
rior nouellis cortex atque hæc fecundæ minus:
& iis fecunditas vna cum duritia corticis acce-
dit. Salci cortex mollior: at ea sterilis. Quid?
per corticemne fructum fundit? an per oculos?
Qui exeunt oculi, non exire potest fructus:
Ateius fructus natura tenior, quàm is ex quo
brachia coalescunt. Similis veterum senten-
tia, quam recitat etiam Plinius. Crassioris cu-
tis animalia minus esse dociliora. Canina co-
ria quàm firma, ingeni um ad omnia non ine-
ptum, quis ignorat? Quid crassius elephanti

corio? De eo mira narrant. Quin cadē in spe-
cie reperias, quod durat funditus hæc opinio
nem. Elephantorum feminis corium minus
crassum, a quā maribus illæ minus dociles,
quàm matres. Huius contrarius affectus est, be-
ne, facili, multum ferre. Aliud incommodum
est serò ferre. Ei adueriatur facultas, celeriter
fructificandi. Naturalis hæc in quibusdam a-
lias ars adiuturputa, sive, a irratione, ab laque
atione, a ratione, a passionatione. Habetur etiam
in nonnullis hoc à principis naturalibus. In
caulem citius euehunt sese iata femine verufo
olera, quàm hornos: quæadmodum & à Theo-
phrastio narratum est, & proponit Aristot. in
xx. sectiōne. Adducit id pro causâ quod humo-
ris habet minus iemen, quod habet plus gratis.
Idēd quod vapandum ocyus cōtineat. Proin
de historia Theophrasti quædam etiam tot-
refacit ad fermentin. E quidem arbitror, cer-
tum tempus perficiendo in plantam semini cō-
stitutum, atque præscriptum à natura. Igitur
quasi progressus suos ad id operis fecisse se-
men, quod aliquandiu seruatum sit. Existunt e-
nim, uti dicebamus, in eo facultatis actiue prin-
cipia. Quasi recens collectum in sua sit adhuc
infantia. Nunc vera facta ætas secum ei attule-
ris aptas vires ad munus obeundum. Sterili ve-
rò arbori non cuius inditur in radicem lapis:
sed si cuius radix luxuriat nimis. Defraudat e-
nim succo suo comortes partes, quæ non tran-
mittit, sed quasi aburatur, aut intercepti in ipso
porro torio. Is affectus plurimus, ac frequentissi-
mus euenit amygdalo. Etiam iuglandis rectā
radicem, quæ demittit sese velut ad perpendi-
culum (*pernem* Vaconum rura vocant) abicin-
dunt, lapidēque, aut regulam subdit, ne decur-
sum crecat. Eandem exercent in visibus so-
leriam, luxuriantibus fibris amputatis. Adea-
mus ad reliqua. Sexum iuprà stirpibus amoue-
batnue etiam diceretū profinetur. Neq; verò
id ex vulgi solâ vel opinione, vel appellatione
sed actionis quoque proportionem, quæ actio
alteri sexus parti, scilicet manib, est attributa.
Mâculæ, inquit, palmæ frondes, aut culices,
aut liberi, si femine frondibus componantur,
eius fructum celeriter maturifcere, neque ea-
dere. Tale quiddâ prodidit etiam Herodotus
in secundo historiæ, ac repetitum ab Athe-
næoticeque opinioni Theophrastus assentitur.
Haud sanè contemendam cōtemplationem.
in superiores commentationes extertio de a-
nima referebatur à nobis: datum animalibus
motum, ob sensum. Aut enim appetimus, aut
fugimus: ut non temere veteres vmbra illius
in plantis *in dyades*, inuestigatione sua fecerint
illud fitem. Est enim modus quasi quidam coe-
undi. Vbi de integro hæc quoque in parte ani-
malium, plantarūque natura conferrî possit.
Nam vtr in illorum quibusdā sexus est nullus
in aliis est, quæ tamen non generant, cuiusmo-
di sunt apus: in aliis est & sexus, & sexus visus:
ita

IN LIB. I. DE PLANTIS. 79

ita in plantis Exempli gratia, triticum sine se-
xa Cannabæ, & cynchæa obtinere mani-
stum, nullo tamen vii coitus. Palmæ suo quo-
dam coibunt more. In quibus alio modo sit
mixta natura plantæ cum animalium natura,
quàm in zoophytis. Quippe in vitricæ substan-
tiæ generum mixtæ sunt: in palma substantiæ
quidem separata: sed cum us affectus animalis
mixti. Neque enim verum est quod ait Por-
phyrius, speciem cum specie non mixturari. Non
enim esset mulus ab equa & asino tercia sub-
stantia. Tum Minutius ad me: Quid ad hanc ru-
deambulatore? Quid aliud, inquam, nisi quem-
admodum arthræus ex deambulatore scitit me,
vt cessor esset mita Baulius effecerit, vt ex Ly-
cei milite, rupto sacramento fiam transfuga?
sed audiamus Ferrerium. Meditari panque vi-
detur nescio quid de subscriptore suo. Estne,
vti dico? Quid nã, inquit ille, mediter: an idem
sit culx, quod pulvis? Vterque ianè subuolat,
sed iocosa significationis ambiguitate. Bona
fide, Baulius, quid culicem dixisti? Quid aliud,
subdens ille, quàm culicem? Nam & *εὐεῖς* *αὐλὸς*
scaphan dicere licet, & *αὐλὸς* culicem. Quid,
respondit Ferrerius, si illud liceat, hoc non li-
ceat? Nam *ῥεῖρας* Pollux maiculæ palmæ fru-
ctum dici scripsit: femine *ῥεῖρας* sicut, quod
vulgo quoque scitur, ramum ipathê. Et Theo-
phrastus in secundo historiarum, posteaquam
de caprifigatione, quæ dicitur *ῥεῖρας* *ῥεῖρας*, ita scri-
psit, vt & *ῥεῖρας* caprificorum culices, quorum
ingressu mites ficus aperiantur ad maturatio-
nis aurores soles excipiendos, & horum culi-
cum alios culices interfecutores *ῥεῖρας* nomi-
net: subdit hac in parte seie naturam quodam-
modo imitari, quo ad palmæ fertificationem.
Excusi nanque ab indigenis maiculæ florem,
lanuginemque ac puluerem femine, vnde cõ-
cipiat: idque ea de causâ vocari *ῥεῖρας* *ῥεῖρας*,
quoniam sit *ῥεῖρας* caprifici fructus. Eum lo-
cum Plinius nulla sententiæ facta mutatione,
Latinum fecit. Idcirco meus hic *ῥεῖρας*, apud
quem nun è diuerso, accepit me laus è ius pal-
mulis: verùm à puluere, non à culicibus fecun-
ditati conciliatis. Est, inquit, vt ais, Baulius.
Verùm meministi nos inter preces. Verèdum
est, quæ quæ prodiderat aurores, non euer-
tendum. Sin aliter sentiamus: at eodam no-
stra de nostro odamus, interea non licet. Et
meministi nos ab optimo viro Galeno præce-
ptis huc verè conditis imbuï. Hexodotus
verò in secundo, *ῥεῖρας* ait *ῥεῖρας* *ῥεῖρας*.
Quamobrem ille, cum de Assyriis tantùm lo-
quatur palmis, fortasse fiat ibi sic. Nam capri-
ficatio quoque sola in Græciæ operæ est, non
Illyrico, Prouincia, Hispania. Sed ne tota qui-
dem Græcia, sicut prodit Theophrastus, Cul-
lices igitur hic iunt: bene, malus, ipse viderit.
Pulvis apud tum est, rectè ex Theophrasto,
quem huius interpretatur hic: male ex aurore
quem suscepit exprimendum Latine, Pollux

verò, si voluit sequester esse ita, vt & feruaret
fructus, & fructus faceret, non animalia: de ciaret
illa Herodoti verba, *ῥεῖρας*. Sic iste mox de
ficus caprifici quoque coniugio, de culicibus nihil.
Vt hinc etiam detur materia suspitioni pere-
grinitatis. Vt Syrus quipiam fuerit, aut Ægy-
ptius, non in terra Græcia natus. Non enim
tam peculiarem notam sibi popularis historia
præterisset. Nunc, maris ac terræ doceat dif-
ferentias. Vna est hæc germinatione. Celerius e-
nim prodeunt, quàm semina, maiculæ. Altera:
quia sunt minora. Maior scilicet in femella
succo copia. Tertia: quòd sunt odoratiore, nè-
pe sciora. Itaque in sexto de causis, nullum
fructum bene olere dulcem. Tamen si nobis a-
liter videtur. Pepones enim quanto dulciores,
tanto sunt odoratiore. Nec abest rano. Suc-
culentissimi cum sunt: caloris egent ad perco-
quendum. Additur ergo calor ad temperatu-
ram dulcedinis vique. Mala quoque ea, quæ, *ῥεῖρας*
dicuntur Italia, dulcia illa quidem, tam in-
cundè fragrant, vt vniueris India sua superet
suauitate. Mito perfica, mitto mel ipsum: ne
tot fustidiat obiectio: nèque causæ diffide-
re videamur. Femiculi quoque semina gran-
dissima, dulcissimaque gustau: sed quorum
dulcedine non obrunderetur odor. Sic eide-
m nondum notus fuerat odor animalium. Et ta-
men res pererebuerat in ore ac sermone ho-
minum, atque etiam in libris, de odore panthe-
rarum. Non persequar huc odoratorum ani-
malium genera. Vt quid? Non enim locus hic.
Tum Minutius. Quænam res est auditu per-
iscunda, tamen aliis te audiemus. Ne imite-
mur eos qui libros integros excutunt, vnde
que coaceruant, vt cumulo fidem faciant eru-
ditionis, non delectu, atque temperatiua. Itaque
Barbari quidam, quos iste Scaliger suis com-
mouit subtilitatibus, vruntur illius commenta-
rioli breuitate, quàm inscriptis De comicis
dimensionibus. Quos ego. Sed audiamus Cal-
linæ *ῥεῖρας* illum barbarum, atque immanem,
quem fecit Apollinis in nobis illud immurmu-
rantem: *ῥεῖρας* *ῥεῖρας* *ῥεῖρας* *ῥεῖρας* *ῥεῖρας*.
Quare illius quoque culicibus vt exterminare-
tur, meritis fuit. Mos est hic tritium. Quot
hic serum capita, ita vi sunt, recentissimi: quæ
in immensum excreuerunt in manibus istorum
vaporariorum. Quæ poteras ex Theophra-
sto, Plinio, Dioconde, Galeno, Constantino
commemorare, parè, atque frugi oratione
delibata, ad suum quicque locum transmissisti.
Quare quibus cepisti legibus, sequare, nec
muta. Ergo, inquit ille, mares plantæ atque quo-
que præter palmas, odoratiore sunt femellis
suis: vt in Persicis ac Cydoniis. Syluestres itè,
quàm mites, generis eiudem. Minus scilicet hu-
moris hauriunt: è solo tenuiore. Rota samen
culis melius olet, quia succi opus habet tem-
peraturis. Obertabimus loquendi modum.
Alio casu, distulit alius, *ῥεῖρας* *ῥεῖρας* *ῥεῖρας*. Item

αὐτῶν, καὶ αὐτῶν. Hęc autē verba post ea quę
sequitur, commodius distulisset: ἀλλὰ γὰρ δὲ τὰ
πρὸς αὐτῶν ἐκείνων ἐκείνων. Nam pertinent ad
sententiam iuperiorem: quādo & folia, & cor-
tices, & culices nominant: non necessarii re-
quiri omnia, sed satis esse aliquot aliquibus.
Hactenus officia mutua cognationum. Dein-
ceps verò etiam diueriarum familiarum ocul-
tas necessitudines. καὶ βελανθίου καὶ βελανθίου
καὶ βελανθίου. Interpretis incu-
ria factum est, vt βελανθίου pro punica poneretur.
Nam βελανθίου neque φρούτων vt arbor,
neque αὐτῶν vt fructus. Illud enim haud qua-
quam est, hoc nondum. Quamquam αὐτῶν, &
βελανθίου, aliter atque aliter pro fructu vel im-
maturo, vel syluicfri etiam maturo positum, vi-
detur interdum. De plantarum verò amicitias
atque inimicitias, in secundo de causis Theo-
phrastus, & in tertio. Repetit Plinius in X VII.
Multa in commentariis γινώσκουσιν. Et sunt apud
Philosophum in propositis questionibus, in
quibus etiam αὐτῶν considerata est. Illud,
quod supra tangebamus, arbitrari sunt omni-
bus tum plantariis, tum feminis commune.
Squallē esse omnes beneficiarias, propter quas
illa rara maxima afferat adiumenta, vel celeri-
tatis ad nascendum, vel progressus ad incremē-
ta, vel temperaturę ad saporem. Theophrastus
in περὶ αἰσθητικῶν vitem quandam narrat quo argumē-
to Democritus sentiendi facultatem stirpibus
assignant. Ergo permulcū vel cōferre, vel ob-
est id quod appellat in quarto de legibus Plato
γυνήκεα. Itaque in xx sectione, si quis apii ra-
dicem circumfodiat, cōque panicum obiciat,
atque ita demum irriget, euadere grādiuinam.
Panicum esse αὐτῶν, id est rarę concretionis,
& fungosū: quamobrem & iparia laxare, &
subeunti cedere. Nolim subarrogāter dictum.
Si spongiam apponas, aut etiam fungos ipsos:
nihil profecturum intelligamus ex eo, quod a-
liis ad sūm radicibus nihil consolat earum ma-
gnitudini. Certum igitur inesse vim occultam
ab elementaribus longē diuerſam qualitatibus:
quam facultatem cum alibi Galenus agnoscit,
tum in libro αὐτοῦ ἐκείνων, αὐτῶν appellat. Eque
verò malē & intelligit Aponētis, & Aponen-
tem de simi vīu caprit, vir alioqui benē doctus
Lufitanus. Aristoteles verò de brasiſcæ, ac vi-
tis odio nullā afferat causā ab eiusmodi qua-
litatibus. Est ergo vicinix rationē: est ratio co-
gnationis, vt visci & visciditē arboris: est ratio
affinitatis, vt earum quę conueniunt inſitione:
est ratio, vt ita dicam, p̄fidiū: quemadmodum
in eadem ostenditur sectione. Rutam in ficum
inditam pulcherrimam euenire. adeo ab affini-
tate acrimonia. Nec multo post alio capi-
te, lentici p̄fidiū non sentiri vermiculario-
nem. Iste, ubi hanc naturę coniunctionem de-
clarauit, aliam subdit: Tam esse necessarias in-
ter se quādam, vt altera in alteram transmutetur.
Quo ex loco si quis voluerit diuersum ca-

put auſpicari poterit. De hac mutatione ſcri-
bit etiam Theophrastus: & eam confert cum
animantium simili natura. Philoſophus duas
in hiſtoris agnoscit mutationes. Vna est, cum
ex vna ſpecie fit alia, ſive ſemine, aut vulgari ge-
neratione: cuiusmodi videtur in bombycibus,
& crocis. Altera est, cum mutantur ſpecies: vt
philomela & vultur. Qui etiam vocem mu-
tant aues in vocem aliam: nonnullę cum ſilen-
tio commutant. Alius cantus, alia vox, alia deat-
ticulatio Luſcinix autumno, quā in veremēru-
la verò tribus tantum menſibus canora eſt, no-
uenis ſilet. Hanc plantarum diuiſionem, an ſe-
licū, quā ille ſecerit, digerere nobis liceat,
videamus. Mutari, aut etate, quod ipſe de noce
dicit, nobis enim incomperū eſt, quā abeat
in arborem ita vt ne amplius iugians ſit. Sic e-
nim ſcribit: καὶ βελανθίου καὶ βελανθίου, aut negli-
gentia, vt ſymbrium in mentiam. Aut in prin-
cipis ſpīs, vt ē rapo braſica: & quod cūenit
mihi nuper petrolelini ſemē egomet ipſe cūm
legiſſem, atque eadem ſeuſſem die, non petro-
ſelinum (cum vulgo nunc alteram vocē ſica-
pii ſpeciem) ſed exiſtallaria. Sic ē tritico lo-
lium. Aut cultus vt ē contrarij, triticeum ē lolio.
At huc dicit, in mentiam mutari calamētum: &
apponit lolū de tragio miraculum: Abieciſſum,
atque ſecundum mare ſatum euadent ſymbri-
um. Modēſtē addit: καὶ γὰρ. Non enim ſemper
ſunt mutationes: ſed ſunt naturę αὐτῶν, vt
vocat Ariſtoteles: atque vt ex illo peracue ē di-
camus, αὐτῶν αὐτῶν. Nihil enim in natura
non naturāle αὐτῶν, & in communī natura, ſed
in hac, & huc. Alterum genus eſt αὐτῶν
frequens & ordinaria, ſi credimus illi Philoſo-
pho. Ait enim, Mulierem eſſe naturę αὐτῶν
αὐτῶν, quāſi dicas αὐτῶν, & protapiſionem quā-
dam à recto, atque primario opere inſtituto, in
quod ſerō intendat: quāſi cadat hoc ei ſecun-
darium pręter propoſitum. Verū detur hoc
inſinitis eius aliis meritis in opera ſtudioꝝ
veritatis. Tertiū modus huiusmodi pro-
greſſionis naturę eſt rartior: velut quę circū-
feruntur falſo de Phœnice, verē autem de Bri-
tannici anatis oceanū, quas Ariſtotorici par-
tim Crabans, partim Betrachias vocant. Eę
creantur ē putredine naufragioꝝ, pendunt
que roſtro à matrice, quoad abſolutę deciderūt
in ſubiectā aquas, vnde ſibi ſtatim victum
quarant. Viſcenda interea, p̄ſpectaculo penſiles,
motitantēque tum crura, tum alas. Mox ait,
Triticum ac ſinum alias in ſpecies verſi. Theo-
phraſtus in hiſtoris, vt runque in lolium tranſ-
formari ſcribit. In quinto de cauſis, an ſit id ve-
rum, dubitat. Ocymum quoque tranſire in ſer-
pyllum aliquādo. Vt non ineptē Pindari pro-
uerbium huius ap̄arit hiſtorię quiſpiam, αὐτῶν
αὐτῶν, ſine portorio tranſſeritate migratęque
natura. Symbrium verò in mentiam dege-
nare, non autem calamētum, vt ſcribitur illi,
idem author eſt. Quidam præcipiti ingenio
malefe-

maleferiati, qui ad primam quanque inſpectionem trāſſugunt à receptis opinionibus, ac temere cōſtruunt effata vniuerſalia: ſuiymbrium mente odorem tantum capere, non autem ſpeciem ſibi vindicare. Nos verò ſuiymbrio perire priſtinam faciem, nitorem, rotunditatem, odorem, ſaporem, atque abire in mentiam, & vidimus ſæpenumero, & meminimus, & profitemur. Nam quod iſti de menta litigant, vt comicè iocemur, ſolentes inſolenter faciunt: iolēt enim arroganter facere. In lolium emigraſſe linum haud dum mihi compertum eſt. In aliam tamen degenerem dilabi plantā quoridie conqueruntur noſtræ mulierculæ. Sæcum quoque in cepe ſectio, eam ex ſe progignere plantam, quam vulgus Draconem vocat, Thucis olitoribus perſuaſum eſt. Cupidis ei figura, folium ſerratim vt Betonica, ſed molliter & obſcure, ſurculi viminacci, floſcellus candidus. Saporis acrimonia commendationem: atrotitad vium acratiorum. Radix penè nulla, eorum arguit temeritatem qui Pyrethrum fecere nomen. At mihi non ſemel lini ſemen, cū ita, vti iuſſerant, ſeuſſem, draco nullus exiitit. Herbas verò formis propriis amuſſis, alias inducere non eſt mirum. habent enim inter ſe cōmunia principia. Affert à loco genus aliud mutationis, non quidem formæ aut figuræ, ſed vius *δὴ λήθη*, inquit, *τὸ δὴ λήθη δὲ τὸ ἡδύκαλον καὶ τὸ ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν φύσεως*. Videtur Perſidis arborem in ſolo natali venenatā *βαλάνη* vocare. Nouā ianè vocem, & quam apud alium in præſentia non memini. Verū nominis ratio huic fraudi ſit. At pertinacem ac fatalem eorum væcordiam demiremur, qui perſeam arborem myxæ ſimilem, quæ fuerit venenata, & alteram perſicum dictam, longè illi diuerſam, quæque nunquam fuerit venenata, repetito, atque vt Poëtæ loquuntur, recentatō triuialium errore, pro vna prodere auſi ſunt. Neſt ingenij mei, niſi metipſum fallo, quenquam vel ſacriſſere, vel cauſigare. Verū ſeuſſimam turbellam iſtam, quæ ita turget, vt extra domeſticos parietes erumpat ad vaſtandas receptas ſententias ſcitiſſimorum hominum, quando ſcīpīa ferre non poſſet, qui feratur à nobis? Galenus in ſecundo de medicamentorum compoſitione *χρὶ τῶν τοιῶντα* ſcriptum reliquit. Ab ſcīe viām Perſeam in terris imperij Romani, præterquā Alexandriæ, nullam. Quæ verba ſi habuiſſent in memoria ipſi cileguli noſtri, non animum induxiſſent diſputare, & quærere: diuerſis ne locis eadem venenata, & non venenata queat eſſe. Quo periuaderent nobis perſeam dictam, cū eſſet venenata, & perſicum, vbi non eſſet. Nam ſi Alexandrino in agro tantum videri perſeam Galenus, quo tempore perſiceus eſſet in Græcia & in Italia plurima: quid actum agant? Vel Pliniū legiſſent, qui aperto bello impugnat hanc inſiciam. Nam quod afferunt è Dioſcoride, tam

A perſeæ, quā perſici fructum eſſe ventriculo commodum: tantum abeſt vt eorum foueat pertinaciam, vt iis iplam quoque ſubruat occaſionem deſipiendi: quando illi duas, non vnā eſſe vident arbores. Pulchros verò dialēticos in ſecunda figura duabus affirmatiuis. Probas *ἀπὸ τῆς φύσεως* quæ vnā *τῆς κατὰ φύσιν* accipiant pro eo quod eſſe debet, *ἴδτω καὶ αὐτὸς, ὅτι δὲ αὐτὸς αὐτὸς*. Nam inter illorum ſcripta, ſimilis notæ plurima reperiuntur, vel vique ad faſtidium, *βαλάνη*, verò dictum arbitror, ſicut & *τῆς αὐτῆς*. non à Taxo, quemadmodum Grammatici pueris narraſſent olim nobis, ſed *ἐκ τῆς τῆς αὐτῆς*. Eius enim iūſſeo tela tingeſſant Barbari: id quod hodie quoque faciunt & Alpini latrones, & Pyrenæi. ita *ἀπὸ τῆς βαλάνης βαλάνη*. Quæ ſi proba vox eſſet apud veteres, venenum noſtrū libennus hinc dictum exiſtimarem, quam ab eo quoddā venas occupet. Verū eam nūquam memini ac ne apud Pollucem quidem. Tamen, ſi in primo recentet ille *τὸ βάλαν τὸ φαρμακόν*, *βαλάνη* aliud Athenæo. Et videndum, an ſi idem hoc piſeis nomine, qui eſt Oppiano *βαλάνη* vocatid Ariſtoteles apud Celſus venenum. Galenus in libro de Theriaca ad Piſonem ſcriptum habet, *βαλάνη* aitque, à Græcis ita dictum, à Barbaris Ninum. Eſſe plantam, cuius ſucco Dace, Dalmatæque, iſtigas ſuas efficiant lethales. Fortaſſe *βαλάνη* eſt. Priſci tamen vtrunque pro altero pronunciaſſent. An verò ſit, quem vocant Arabes Napellum, & an ſit Aconitum Napellus, non ex Belgicis plagis, ſed ex eruditiorum fonibus hauſendum eſt. Cæterū expediāmus, quod iam reliquum eſt libelli vt cœne ratio habeatur. Permagnum enim, ac perdifficile confecimus iter, nec minus aſperum, quā inſectum ſalibus atque dumis. Quod alioqui longiuſetianum produciſſet: cū de amygdalo, quæ iam dicta ſunt, deſque malo Punicæ repetit. Quarum illa dulceſcit, hæc mitiſcat. Et apponit artē, cuius ope gratia Puniçæ cōparetur: quippe ſuillo ſimo, & aqua frigida. Amygdalo clauis adaſtis atque eduçto gūmi multo. Quāſi videamus imaginē phlebotomiæ. Atque hæc ad Philoſophi pertinent contemplationem, qui agricolæ docendi fundamenta iaciūt operam: ita cauſas eruit è naturæ ſinu. Poſtremò concludita: greſſum pleraque arte miteſcere: locum valere plurimum, & cultum: certatimque temporum, atque exquisitas leges. Sic enim interpretor vocem illam multo turgidam ſignificatu, *καὶ ἐστὶν*. Diſtinxit autem *τὴν ἐν τῇ φύσει αὐτῆς τῆς φύσεως*. Quippe artem vocat illam, clauorum adactionem. Operas autem, quas colendo poſtgreſſus, agricolæ cultum: ſtercorationem ſcilicet aquationem, purgationem, & ſimilia. Tria ſtatim igitur: rem immutabilem, locum: rem mutabilem, temporis legem: rem immutabilem cum immutabili, & mutabilem cum mutabili, artem. Illud non eſt prætereundum, O

missum esse contrarium diuisionis membrum, unde quo iuprà nonnihil à nobis dictū est. Calu- fieri deteriora quædam. Exempla posita sunt. Ad hæc Minutius cūm iustulisset vīnum, ô Ba- iuli, inquit, vt multa condimenta comparauit natura rebus, aliis alia. Videmus cultum qui- budā conferre: esse verò & quibus noccat. In punica depræhēdimus eam, quam concilia- tu gratiam dulcedinis certo incommodo labe- factari. Eius namque fructus arboris ex acidis facti dulces, facilius atque celeribz putrescunt: vt est in quinto de causis. Igitur acidum vide- tur esse cōtrarium corruptioni. Quamobrem magnopere miror, quid in mentem venient re- centioribus, vt adducantur febribz ius de- da prohibere. Nam tamen si astragant acida, videturque propterea facere, ne corpus *deu* fiat: extingunt tamē, ac simul obiciūt seie pro reparatione valerudinis, putrefactioni. Danda fuit igitur opera, ne tantis frustaremur vtilita- tibus: afflictionem toleremus eorum commi- sitione, quæ ciuit: vrinæ aut iudores. Eiusmodi verò non pauca sunt, vel modicè calida, vel et- iam intra modum quorūm vis multo erit vitiū sine incommodo febrientis. Ita & occurretur incension, & habebitur causæ ratio: nimirum simul extinguemus, simul aperiemus. Igitur qui prohibet in febribz putrefacta, mala subaci- da, videtur ignari tum rerum, tum etiam cau- sarum. Dulcia profectò sunt: amouenda, quæ ta- men ipsi dant: & mouentur à Dioscoride ta- men, id ne faciant. At subacida, quæ dicunt e- ziam vinois Græci (vocat Arabes *almaz*) non solum non obstruunt, verum etiam (omitta- mus extinctionem, atque tuitionem à putredi- ne): incidunt, aperiunt, & vrinam ciunt. Isti ta- men sunt Arabum sectatores: quorum cona- tus laudandi quidem, si iudicio recto scilicet- gent ad simplicitatem, non exardescant fac- tiones, aut propter odium, aut propter o- stentationem. Quare impetus illorum, et im- exiis, tum ex aliis multis, quorum eundem vi- des. Tum Basilis, Misere me, inquit, huma- norum afflictiū, quibus excitamur ad immi- nendum sententis sapientum. Nam quando finem faciemus contradicendi, vellicandi, ob- treccandi, explosa repetendi, alienis incubandis? At nunc, cū sperabamus in summa rerum o- mnium cognitione consensum animorum, at- que Reipublicæ literariæ tranquillitatem: nū- quam maiore falo fediores iactationes per- pessa video, videntque doleo studia nostra. Iis tanē contingit, quod athletic illis Hippocratis euexiis: vt cū in summo confiterent, labātur in pelus. Sed sperandum est. Interea quod iu- peresse, abiciamus. Periequitur hinc tempo- rum vices, & articulos: Multa vere feri: pauca hyeme & autūno: æstate paucissima pesti exor- tum caniculæ. Adfrige locis quibudā, licet paucis, eo quoque feri tempore. Verū Romę perquam rarò solere quicquam tum mandari

terra: Aegyptios autem (semel tantum toto an- no iterare) a tria, cūm propolui, excutitur ar- tem per *peru* propolui, Aegyptum nam tem- pora, quatuor. Exactè dixit *ἐν ἑκατέρῃ τῇ ἔτη* *καὶ ἑσπέρῃ*. Quando est interdum autumnus in hye- me, sicut in vere hyems. Itaque non solum *καὶ ἑσπέρῃ*, sed etiam *καὶ ἑσπέρῃ*: quem temporis articulum verterunt nostri, scitè admodum: Virgilius *αὐτὸς*, pròque rei maiestate, cardinem. Sic enim dicimus: Res in eo vertitur: & ille, Fors omnia veritas: est autem in illis, *Haud tanto ces- sabit cardine rerum*. Veteres simplicius occa- sionem: quod ob causam est, scilicet *αὐτοῖς*, & *εὐνοῖαν*. Precius in Alcibiade scripti Py- thagoreos ita fluuile: *καὶ ὅτι* primam causam, à qua proveniret omne bonum. Alterum prin- cipium, *αὐτὸς* videlicet officiorum vel ciuiliū, vel naturalium *ἀπὸ θεῶν* imponunt aliā, cuius sit vel afflicta, vel *βολεῖς ἐμειγμένα*. Necessitati namque subiciebant etiam deos illos suos. Pla- to in quarto de Legibus Dei ponit afflictores: *οἱ θεοὶ τοὺς πάτεραι καὶ θεοὶ τῶν πόντων, καὶ οἱ θεοὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οἱ θεοὶ τῶν ζώων*. Quare in eo- dem libro putat res humanas sic habere vt in- ter bonas male queant dici tolerari: que oportere id pro re ac tempore. At Lycæum pono, ac rectū, in me quidem, *καὶ ἑσπέρῃ*. Aristoteles enim sapientissimè, ac potius diuinitus in Eudemion scipino: *δὲ θεὸς δὲ θεῶν, καὶ ὁ θεὸς δὲ θεῶν, καὶ ὁ θεὸς δὲ θεῶν, καὶ ὁ θεὸς δὲ θεῶν, καὶ ὁ θεὸς δὲ θεῶν*. Et addit verba quous callo digna, etenim videntur inde lapsa: *ἀλλὰ δὲ ἡ γὰρ αὐτὸς ἀλλὰ τὸ καὶ ἡ γὰρ, καὶ ἡ γὰρ αὐτὸς ἀλλὰ τὸ καὶ ἡ γὰρ, καὶ ἡ γὰρ αὐτὸς ἀλλὰ τὸ καὶ ἡ γὰρ*. Sed ad plantas. De veris hinc quidem tempore vera præ- dicat: de hyeme verò non verazæ autumno ni- hilo meliora. Placuit autem sibi flexibus illis verborum, *αὐτὸς ἀλλὰ, καὶ ἡ γὰρ, καὶ ἡ γὰρ*. Iam tum pri- mum constat, autumnò perē omnes solitas fe- ri fruges. Etiam tunc cinara melior, & si non melius. Grandiores enim fertu sed opus est eua- sione: gelu namque saepe intercipiuntur. Hye- me perē omnes panguntur arbores. Pest ca- nis exortum primū, nihil quicquam ponitur in terram satis gratiæ ac re in Norwægia, aut Gruntlandia quidem: tamen si in tum locis ele- mētius calum est. Vbi verò defuit exoriri quod tempus longè rectius esse pest exortum dixe- rim, ferūt multa primis quibz que imbribus festilibz, nisi fuerit annus æstiuus. Quod ve- rò de Roma prædicat: & quā minus rectè sentiat, ostendit: & pueris quoque notum facit, se non esse Aristotelem. Neque enim eius tem- pore Romana res erat tantū nominis, vt de il- lius agricultura quicquam obleruaretur. De Aegypti autem seminibus an vera dicat, Pli- nium consulemus è septimo decimo. Eos enim mēlibz omnibus ferere prodidit. Videbimus etiam Theophrastum, vt cui credēdum sit, di- ligētibz exploramus. Suprà dicebamus quem- admodum possit *ἀπὸ θεῶν* aduerbium pro raro. Quem ad significatum vltus est Aristoteles no- mine,

mine, in propositionibus controuersis, *hērmas* & *egēdus*, situm densum innuens: sicuti dactylum Galenus *ἀγρόν*, cuius interualla magna sunt. Sic igitur est *ἀγρόν*, vt *μαρόν*. Vt *quasi* sit totum tale ratione partium inter se: *ἀγρόν*, affectio distantie partium in toto. In primo hystoriarum animaduertendum, quā re cōde *μαρόν* & *ἐγρόν* contraria statuerit Theophrastus. Vt intellectus videatur viliorum in stirpibus infrequentiam, & crebritatem. Galenus in quinto de locis *ἀγρόν* opposuit *τῆς ἁγρῆς*, non *τῆς μαρῆς*, sicut & in libris de pultribus, vt dicebamus. At in sexto constituitur aduersus *τῶ μαρόν* *ἀγρόν* *τῆς ἁγρῆς* *τῶς ἁγρῆς*. Manifesta verò significatione primo de simplicibus, pro eo quod est densio contrarium. Sic *ἀγρόν* terra, id est laxa, non compacta. Licentius in Hyla Theocritus, *ἀγρόν* *φωὸν* pro exili. *μαρόν* autem (quod equidem sciam) rectior vox est, id est neque incepta, neque iniuncta: vt mihi quidē digna videatur, quæ ab aliquo veterum lyrico Pœtarum deducta sit ad vium posteritatis. Quæ cōpositione tollatur vel terrestris, vel aquatiliū canum ambiguitas. Hic Minutius: Quare suprà, cū vocem hanc *ἀγρόν* declarabas, non hæc adderes, quæ huc diuina maius? Propterea quod, inquit, concludenda sunt fistula vulgarium epularū suauitate quāpiam huiusmodi embammarum: & asperitas itineris salebrofi letanda talium diuerticulorum amenitate, in quibus paulisper liceat conquiescere. Nam quemadmodum præcipiebat Pindaro Corinna, vt Pœmatius fabulas, quasi animam (sic illas illa vocabat) imiteretur: ita mihi iubet pudor, horum ferulorum sapores iniucundos emédare dulcioris atque bellariis. Et enim si tunc vobis omnia effudissem, nunc in comati foras sed dormitaretis. Quod cōsiliū non semel est à me hæc in disputatione intum: ac deinceps nihilominus feruidum cōtor: nisi vobis aliter videatur. Maximè verò, inquit, Minutius, ac sanè perplacet. Nam & odium patiunt nimis inculcata, & demulcent animum, secundum naturæ loca aptè disposita. Sed age.

Quæ sequuntur, inquit, occupant alienas le-
des. Suprà nanque rectiēda erant. Quasdam
est plantis ab radice folia ferre: à ligno alias. In-
terpretis error hic: vt lignum pro stipite dixe-
rit. Quasi verò radix quoque lignum non sit,
in arboribus præsertim. E radice malleos quo
tidie confici videmus, quous ferro duriore.
Talis fuit Herculis claua: cuius manubrium,
fuit (genti loquebantur veteres) phala, erat è
stipite modi verò, & qua parte capitata effert, è
radice. Agrestem oliuam perhibent illam fuisse
Quinetiam in verulo raphano, & laeticea, a-
liisque plurimis, ligni naturam potius radix
obinet, quàm stipis ipse. Tu verò Ferretius, ec-
quid obseruasti, tuus iste *μαρόν* stipitemne di-
xerit an signū? Lignum, inquit ille, Ceterum de
claua quod Græci mentuntur, puto te diuino

A isto pudore testū voluisse. Nam Heros ille *μαρόν*, opera clauæ cū permulcis annis vius
fuit: ita nē ausi sunt morte suo fatali memini
Græci, apud Trezenios prope Polygii Mer-
curi signum depactam germinale. Undat hic
Pythagoreis vetus comœdia: dicatque animas
eorum quos eliserit, hauriūc tibi atque indui-
sci: quarum vi noua viæ primordia rediūna re-
dintegraret. Neque ridiculum fuerit hoc iis
qui nos prohibent animalium sanguine uelci:
quod ianguis animalibus anima sit. Videamus
verò quid hic stirpium è gummi sātū promat
nobis. Hoc enim inquit iam. Recte, inquit
Basilus, mones. Hoc enim proficitur. Etiam
Theophrastū dicebamus educere de myrtha
lata (myrtilidē: At hic iste folia quoque ger-
minare de gummi dicit. Hoc nō solum in libris,
aut iylis, aut hortis vīquam vidi. Aliam fecit
probi quidem, sed mutilam diuisionē: eāque
nudam exemplis. Folia statim à terra, vt man-
dragoræ. Folia procul à terra, vt pino. Folia à
medus paribus, vt filis. Rurius ad fructū.
canonem redit. Semel aliquas in anno ferrea:
lias sepius, sed frustra non enim aleros fructus
pernici. Non est negligenda vox, *μαρόν* *ἀγρόν*
dit enim regionum nostrarum genium. Roas
biferæ vulgus scimus. Item prunos, at nō quot-
annis, ieritare flores, aut inchoare fructus, etiā
in fāte hyeme. Est & modus alius. Nanque ex
veritate rosæ capitulo rosellam enatam postea
vidimus. Quod frequens est in flāmula, quam
ab odore caryophyllum vocant, apud lialos
vt ex maiore flore prodeat minor floeculus do-
plices nominant. Alia huic contraria differen-
tia: Altemis tantū annis ferre quidam: qua-
les sunt: mali vestræ, Scaliger, in vxoris subur-
bano. Subridens ego, bene mones Basil. Ex
vxoris fundo, mali mala ferunt altemis annis:
ex vxore ipsa mala nulla quocidie. Tace, in-
quit Minutius, qui & pulcherrime, & castissi-
me, & leuissimæ Heronæ dominis suis in do-
muita: tuis in Pœmatius, non dicam cuius
fueris feruus. Tace, inquam, igitur ne & mihi
des occasione loquendi quæ nolis: & huic e-
ripias dicendi quæ velis audire. Tum Basilus:
Exemplum posthæc ponit okarum, quæ si ra-
di-
D-
mishumina: fuit stolonibus, tertio quoque an-
no nō officia non continentur. De Perfico
non nihil item potuit: nisi putetur, necdum ad-
ulta fit anus. Vt ludat Ferretius, qui optimus
Pœta est. Perficus penè annicula fit ancula.
Videntur primum frōdibus videri, ramos penè
audere. . . Fructum, mox huius ita multum ferre.
Tandem emoritur. Hinc ab ætate: Senectam
nonnullis fructuadam, aliis inuentura. Ponit e-
xempla tria: amygdali, pyri, populi. Videntis a-
pod hunc, alibi ferre populum, alibi sterilent
esse. Distinxit propter hoc *αὐτὸς ἑρπετὶ ἀνέστη*.
Quinetiam rerum peritiores tria dignoscunt
discriminis speciejum. A regionibus quidam
profissi sunt affectus hōis forecūditatis & ste-

ritatis. Nigram ferè dicunt nihil ferreos & candidam icinus alicubi. vt curiosi etiam loci quippiam detur, vbi acquirant. Post hæc sexuum differentiam repetit iam nunc tertio. Denfiores masculam durioresque: item ramosiores ac leniam minus. Sic enim interpretor hanc *in vgeis*. Quemadmodum in animalibus apud Aristotelem, minus rigidam flexibilioremque agilitatem. Eius enim contrarium, rigidum: quod aliud est quam durum. Graecum est hoc *ῥαχιδι*, *ῥαχὶς* à *ῥαχίς* sive *ῥαχίς* dicitur. In amatoris Graecorum nequitia, *ῥαχίς* dicitur. *ῥαχίς*, quales Latine vocemus, non statim sciam. Certe sicci oculi sunt constantium & crudelium, id est Herculis & Bufiridis: molles imbecillius animi, velut muliebres Homericorum Heroum oculi, qui scorillorum more lacrymantur. Amatori ac laeuus, non molles lacrymantur. Amatori vdi mirida nequitia. Ad hæc, maribus celerius quæ ferant maturelere. Dissimilia quoque obtinere folia, & foliorum diuersa. Sanè apponantur iis omnium vel specierum vel generum differentia: diuersas habere partes. At hoc proponitur modus ac ratio quæritur. Vertit deinde sese ad exhortandum auditorem: incumbendum esse in veterum lectionem: eorum dicta conferri debere cum rebus ipsis. Id quod Plinius si fecisset, non plus deberet calamitoso, quam tu Catiar legonibus tuis. Fautores tamen habet ille: ac laborum quidem, me quoque: eruditionis atque rerum, quas proficetur, cognitionis, non nisi fictitios. Et putat Collinatus iis conuersionibus ostendere posse Plinii appellatam naturam proponi ac legitimam: Leonici recensitionem curiosam simul atque peruersam, declarator. Hinc auspicari possit aliquis caput vitimum: aut ab iis quæ sequuntur. Concludit enim librum capitibus tribus: propositis atque indicutis. Perferendum plantarum medicamentarios affectus item causas. Narrandum generationes, radices, succorum differentias. Et addit, *qui tunc peruenit, qui tunc peruenit*. mendum suspicetur ibi quippiam. Vbi posuit *peruenit*, addit *etiam*, postea *peruenit*. Tu verò Ferreri, quid affers ab istis illis? Redè, inquit ille, *et peruenit*. Nam merito hinc expungenda vix illaque apud Sophoclem viam significat, apud Theocritum *αὐτῶν*, aut saltem sulcorum ordinem aut meliorum. Inde cognomè Cereris *ἰσχυρὰς* in epigrammate. Puto autem diuisionis membra quædam prudentem præterisse, quia nihil esset operosum. Prudens, inquit ille. Nihil verò magis herbarum nobis illæ notæ, quæ narratur, tumerbis his *ad vnam partem* *peruenit*. Nondum plantam vidimus quæ semen ferat, solum etiam ea, quæ Cæum grana dicitur, admodum foliata est. Vt ligandam præterea bonitatem. Hactenus à forma nunc à fine. Tum reuertitur ad officia forme, cum dicit *in vgeis*. Duplex, vti dicimus, *ῥαχίς* altera virgultea, quam pos-

sumus auulfarum aut casiarum artem appellare, pro eo quod quæque duret. Hoc etiam iustatur arte. Veluti cum in milio seruatur *Renedi*, melle aut saccharo fructus. In vini fæce Peritica, tam infuauia quam incorrupta vidimus gustata abominati sumus. Vnus Caisinates monachiane puero, nebatatur obliuio argillæ crusta. Et hanc legistis scdultatem in via Caracalla, & alterius monstri. Habentur & alia complura mangonum machinamenta aduersus naturæ ius. In vicissima scdione docet Aristoteles, Cucumeres prope putum fatos, in puteum si demittantur, anni totius tractu virides haberi. Reddit ad medicamenta rursum quorum differentiam ponit: Venerem protocantium, eorum quæ cient vrinam, quæ iomnos conciliant quibus est natura venenata. Omisit ea quorū vi subducuntur noxi succi, nisi *peruenit* pro genere potuerit. Claudit autem librum sane quam ridicula differentia: quippe lactiferarum. Nam & iam dixit hoc bis: & si nondidisset, non hic tamen dicendum fuit. Ecce iam librum vobis abfoluam: si nihil addatur multa nanque superiunt. Hoc tamè haudquaquam ei vitio dandum est. Non enim librorum auctores omnia complectuntur. Hæc & Galeni est (viti dicebamus) sententia, & Aristotelis consuetudo. Satis enim sit, si iaciantur eiusmodi fundamenta, super quibus alii quærant exadificare. More verò nostro nos, si qua in mentem venient, quæ adiungamus, iis proficèdè efficemus hilariorum disputationem. Ac primum haud vos later, in primo de causis Theophrastodidum de hiferis. Si quid desiderabatur, inde peti potest. Quæritur verò etiam, cur vterpariant arbores. Quia, inquam, tempus *peruenit*. Sanè. At quare *peruenit*, siue (quod ait Lucretius) geniale? Quia calidum, & humidum. Ita est apud Theophrastum. Nam veran sit, aut quomodo sit mediocriter temperatum, satis alibi disputatur. Recensetamus & alia capita. Quamobrem prius inculta quam culta germinant: propterea quod hæc retardantur putarione, ablaqueatione, passionatione. Retrahuntur succus, aut repercutiuntur detecta radice, refrigerata egrediuntur. Quid est quod ferri aciem quidam herbarum? Tilia, inquit Theophrastus, calida est: iecit eo dolubrum vim terrendi. Proficèdè calidi sit ferri vigorem deblitare: verum enim comperimus in menia quædæcedo causam quæ non habeat opus diuificatione. Ratio rationis est, quam omiserit. Laxat & soluit calor. At acies in asfrictione atque compactione. Quare verò quæ modo frigida quoque faciant idem iam hæc querendum est? Quippe citriorum succo, aceto, omphace quoque stupor euenit ferro, quæ nihilominus asfringunt. Porro aliam cum inchoasset sententiam: licetne, inquit Ferreris, intercedere? Nam verò tadem magis importunus? Tū ne, qui tragula inieceris, atque abieris: an ego,

qui

quæ tanquam Telephus à vulnere opem petam? Quin igitur mederi? Quid vis, inquit, faciam? Da inquit ille, cauam. Dic tu potius, ait Baulus. Cui Ferrerius: quid si habeo nullam? Ne des vilam, inquit ille: quoniam sis, quo ego quoque, excuius modo. Age, inquit Minutus, aliquam. Tum Ferrerius ergo quæ nunc iam primulum scire offert mihi. Nullum fieri virium aciei puto, quemadmodum à calore cauabaris. Quin sicut calor partes differt, sic illæ cogitur frigore. Sed apponi madorem aiperu, qui subire facilius aciem veter. Ita cote iubacla, quam quæ lima sunt erola, compositis ac citius iecâ. Eius tam præiens ad omnia, tanque expromptum ingenium admirari contecimus. Baulus sic resumpsit prouinciam disputandi.

Tiliam calidam historiæ scriptores censuere. Marcum Antonium, qui exacta arte nimiam ob proceritatem incuruere, aut tiliaceis affusis thoracem corrigere solitum potius quam aliis: propterea quod calore suo fouerent tenem. Ego verò cum alias arbores non ui calidiores, laurum fraxinumque ferru hualia retundant: tum suspicor non tam ob caliditatem expetiam ad Imperatoris formidam tiliam: quam quod medicis est inter rigiditatem ac lenitudinem. Neque enim pelles decrant ad calorem vel tuendum vel etiam augdum: neque alia ligna ad sustinendum. Ferrum autem hebeandi causa est in tili lentor: quod ieta non adeo admirat. Hoc habet commune cum populo, carpino, & aliis. Est & affectus ille in genere plantarum. Legumina Græci τρυγί & τρυγίον dicunt, quæ cotilla sunt: & affectum cotillarum nomine priuante, sicut τρυγίον, sive τρυγίον & τρυγίον, non sine rustice superfluitis suspitione. Quæ iacta bouis aratoris cornua forte conrigerint, non domari elatione, quasi τρυγίον τρυγίον, sicut ieta facta sint. Ergo prius an vera dixerint querendum quam causæ fuerint inuestigandæ. In Vlyssæe xlii. transfudit ad animi duritiam Poëta. Fluuiâ, ut præfati loquebantur, aqua melius coqui legumina, quia subeat: subtilior enim est, quam decies, atque ut Græci loquuntur, τρυγί. Quam ob causam curio dixit exercita flumina diuinus Maro. Ad hæc plus innotia est, quam pureana, aut alia quæpiam subterranea. At quæquam efflueri vident: id euenit ei propter admixtas terræ particulas: multas aliqui continet porciunculas illas minores, atque tenuiores, quæ in meatu ingressæ ignis vi, vim ipsam secum simul intulerunt: quo calore, qua humiditate confit causæ teneritudinis. Cõtemplemur & id quod pueri obferuabamus: secundum cellas subterraneas, poponu semina temerè iactata germinasse, atque mirandam in longitudinem promouisse: haud perinde profectura, sed minis uia fura, si in Sole fuissent. Vnde & Carullus dixit:

Aducari plâtas humidis, firmari Sole. Iccirco in exactiõne, pulillos cucumeres, si terra obruitur, grandescere magis, quia minus aeris calore dico quantur. Quæ ad contradiotionem perit, nec accipiamus è sexto Theophrasti. Cncum syluestrem satiuo esse molliorem. Quid aliud causæ sit quam partium attenuatio, quæ exuberant in satiuo crudiores? Etiam illud habeo dicere: E niubus nostris Pyrenæis erutas piceas, atque in agros translatas inferiores, etiamut viuere. Affectus ille radicis & bulborum: tenuiores esse acrioris. Cepe grandissimæ, eadem dunt sunt: ius plus enim continet humidit. De feminibus autem hoc. Acritus plantarum semina, non omnia sed eorum partem maximam, radicibus suis effe acriora. Cauam Philoiphus assignat: quia semen sit principiu. Sanè principium, validissimu. Ego puto à siccitate, ea siquidem calor acuitur. At in Citrii semine amantudo non obicura, verum haud multam cortice acrimonia non minorum aræcii cortice amaror insignis. Pyrethri quoque radix longè acrior est semine. Amaratum verò semina non sunt radicibus amariora. Ex cucumerum historia superiore queri potest: in plâtis cur partes quæ sunt propiores terræ, aciores existant. Nam cacumina videtur esse oportere ficiora. Abiunt enim longius ab humore matricis: & aere cocta videntur magis. Sic etiam stipites aliquot radicibus lignoliores: nò quia plus terrestres, sed quia plus cocti. Cacumina verò flexibilia sunt, quia recentiora. aciora enim atque, ut Hippocrates loquitur, τρυγίον τρυγίον, neque tam consumptu. Humidum quoque plus obdure aeris cognati. Filorum verò tractationi nò est hic locus. Sed eorum duritia, craffitudo, flexuositas, cotillumque contraria pertinent ad secundum ac tertium artis: ad libros de officiis partium, item de causis earum. Tractatur etiam in xlii. sectione propositarum questionum. Ita subtilitas exquisitior. Amicas nocere. Edera nãque non solum amica est, sed etiam amafia vetularum arborum: cum quibus habet occulta quædam principia natalium communia. Strangulat eas tamen, aut alioqui necat: quippe falligine, vel amplexu. Hoc est apud Macrobium, & Pœte Minos illud prodidit Theophrastus. Hinc affectus à valetudine. Nique paucioribus agrestes tentantur morbis. In quarto de causis attribuit id succorum copiam, quæ fit in mitioribus. Humidum sanè radix putredinis est. Minus quoque roboris in his. Maxima tamè ratio nostra, quam dicemus. Siquidem maxima est causa, qua potissimum ibi nascitur. At natura est Peripateticorum Fatum. Suum ibi solum, suum sibi calumchie pater, tellus mater: domi suæ patrii positæ commodis fruuntur. Sponte naturæ editæ, naturæ suæ principia retinent incorrupta: aut non coacta falsam, vel si maullis, non iniuta. Metuo nanque ne vos falso potius

verborum viâ,quàm frequentia fatigem. **H**æc nunc attingi vestro iussu, ne deesse-
m: sed cursum, ne obestem. **N**am quia præterea sunt,
horum instar tractari queant. Nemo enim vn-
quam vnus simul omnia comprehendit, sed is
solus,qui est omnia. Cui agamus viri innocen-
tissimi,gratias: precemû,que nobis diem era-
tini solcem, prosperitumque ad librum alte-
rum,in quo cuius generationisq; declaran-
tur,explicandum: vique studia hæc sint iucun-
da nobis de disputationibus nostris. **A**rdue
sunt etenim, atque attentiori contemplatione
dignæ. Simul librum claudens, Surgamus, in-
quit, ne quod hic, me intuens, à Placone fa-
ctum nollet,nobis item contingat. Sex septem
dies totos federe fecit ille disputatores suos si-

A ne vlla intermissionis significatione: quos tam
diuturnis orationibus,Græcos præsertim,col-
lectâ sitim aqua iale soluisse æquum erat. **O**-
mnis enim disputatio rum iucunda eger asper-
sione ciuitatis, tum habet opus modo quodâ
temperato. Sic alius quadam in colloqui prin-
cipio, cum ad postera dici conuiuium ami-
cos inuitasset: non intermisit, quin proximo
statim verû faceret eos adesse, deuorata prius
die, quàm cena. Nos verò edamus & noctis
& pudori. Ergo cum surrexissimus, & iam
immineret nox: cena,que parata erat, apposi-
ta est: tum nos soli dicubimus. Nam mulie-
res suam iam fabulam peregerant, neque vo-
luerant comparere, veritæ: ne quid nobis suis
B interpellatio quibus incommodaretur.

LIBRI PRIMI FINIS.

LIBRI PRIMI FINIS.

Solus finis alias mouet,noc mouetur ipse. Nat-
turale verò duplex efficiens . Vnum propius
vt canis hic catelli huius . Alterum remotus,
sub cuius vexillo meret illud . Hoc dicitur na-
tura . Quæ si pro cælorum virtute accipitur,
finem habet se neutiquam nobilio rem . Non
enim nus nobilior est ipso cælor neque muris
adno celi potestare: Quod si cæli facerent ho-
minem , sicut stulti quidam profusi sunt : ha-
bent corpora cælestia longè se nobiliorem for-
tasse finem . Videntur enim propter hominem
facti cæli. Verùm Deus abique vilo medio, ac
de plano fecit hominem . Qui tamen homo
neuiquam Dei finis est : sed iuuipius Deus.
Quamquam, vt & acutè simul & pie magis lo-
quamur, neque principium Deus ipse fidi, ne-
que finis est . In quo neque pars, neque motus,
neque medium, neque extremum, neque ingres-
sus, neque exitus vilus est : neque quicquam a-
liud, nisi hoc vnum, ipse. Vnde præter antiquo-
rum pian diligentiam nomen illud ineffabilis
effinitus *ἐὶννεvρίτς* . Quare cum ineffabilem
dixi, non sum ausus addere, *ἀντίον* aut *ἀντιπρότερον*
aut eiusmodi egestates nostras, sed subiectu at-
que menti quæ illius similis, eius aflicia est,
concipiendum transmissi . Igitur in Deo nulla
cùm sit distinctio, nulla erit in eo casiarum
comparatio : neque nobilitatis, neque priori-
tatis, neque maioritatis . Hæc enim necessariò
extorquenda sunt à sapiente , quasi monstra
monstris, absurda abiurdis, inepta ineptis: vt
inicitia munitissimas lacubras vestigatas ex-
pugnemus . Ceterum vt istis oculi magis do-
leant, non est huius catelli canis efficiens: quan-
do neque materiam, neque formam facit : sed
natura, quæ in vniuerso regnans , omnia tem-
perans, ac disponens, caninæ animæ vis est: quæ
& materiam conficiat , & formam propaget.
Habeo præterea quod afferam noui , Aut Ari-
stoteles *ἀνθρώπου* oua plantæ anima viuere: ma-
ris per fusa semine in animalis animari natura.
Videtur ergo non dari noua quædam anima
priori sublati, sed parti pars, tanquam *ἐκ τῆς τοῦ
ἐκείνου*, aut *καὶ τοῦ αὐτοῦ* . Quæ difficultas ali-
bi diuicula, nunc hic adducta est, quia pertine-
bat ad plantæ causam formalem . Ex his ergo
causis à primo Philoopho sine vlla disputa-
tione sumptis, deducta oportuit accidentia, si-
ue genericæ, siue specificæ, quæ *Γρακίαι* . La-
tini signatissima voce propria nominarunt.
Fuit enim proprium apud veteres, perpetuum.
Huius modi ponatur exempli gratia *πτερόπους*
& *ἀνθρώπινος* in quibuscumque speciebus. Necesse
est leguminibus & frugibus alterutrum inesse,
sicuti par impar numero. Alia sunt fortuita: vt
sideratio, rubigo, carbunculatio . Hæc præter
illa, rigidum, lentum, durum, fragile, crassum, a-
sperum, densum, teres, quadratum, inæquum,
fecundus, & alia: inter quæ vitule traxit in con-
siderationem Theophrastus . Vnde fuluoriz
quoque aru carbonum naturam suppeditaret:

A quemadmodum fabro tigna. Nam sicuti cæte-
ris scientiis prima Philoiophia : sic materiali-
bus artibus principia tradit naturalis. Ab hoc
accipit Astronomus quæ sibi retineat ad mo-
menta supputanda: quæ det Agricola, Nauta,
& Medicus fortasse. Omnis enim cogitatio no-
stra, quæ quidem tendat ad scientiam, omni-
que contemplatio circa primam Philoiophiã,
est aut cum motu, aut circa motum, aut de iis
quæ ad motum spectant, affectionibus. Motus
autem formalis, ratio Philoiophi naturalis est.
Mathematicus enim tamen si abstrahit: hoc ta-
mè ipso quod abstrahit, accipit à naturali prin-
cipium illud : Omnis quantitas est in corpore
substantiali. Quamobrem secludere oportet
motum, & locum, & omnem trãsmutationem.
Hoc est illud *πρότερον*, quæ ab Aristotele po-
nitur. Quæ admodum verò deducuntur è ge-
neris speciebus: sic ex affectibus genericis affectus
specierum, nam rectum & irregulum arboris ge-
neris affectus est. Qui propterea quòd fraxino
comperit cum temperata longitudine ac pon-
dere : specialem concludimus affectionem ex
differentiis illis hanc . Eius arboris vitum esse
ad hastam conficiendam. Sic ex acere, laricea-
liis alias meditantur, atque exercemus com-
moditates. Hæc erat ratio, & via bono propo-
siti. Philoiophi, qua nos perduceret in recte-
sum veritatis . Verum iste neque omnes cau-
sas, neque omnium affectus, neque meliorem
partem exequitur: neque horu ordinem vel essen-
tiam alius, vel seruat ipse. Atque horu quæ affert,
tot vana sunt, tot inepta, tot incompedita, vt
non nisi ab armato lectore excipi mereantur.
Multa quoque præter institutum ac propo-
situm . Quare te ad prælium accingo, Cæsar, o-
pus est. Cui ego, Ad prælium, Baui, hac ætate
atque hac valetudine ? At enim uero mihi cum
istoc homine pax est . Te verò qualem orato-
rem confecit hic dies nobis ? Tot enim laudi-
bus cumulus Philoiophiæ nostræ, vt me
longè beneuolentissimum, at cunctissimum, ma-
ximè docilem reddideris . Quin tu vnum ex
nostris collybomibus, aut fulicem osdonibus,
aut feneratoribus, aut falsariis si laudandum
siue cepisses, alius verbis ageres ? Quare cum in-
dignus sit audire aut ipe dicere: ab eo ad ni-
ues potius, quàm rædio hoc obrige scam. Ma-
ne, inquit ille. Meministi nos pueros vel cir-
cularorum monstra circumlata, vel præsti-
giatorum ludicras gestulationes & audibus
spectasse quàm seria præceptorum nostro-
rum monumenta, & stipem simul dedisse, vt
vero otio vel carceremus vel abuteremur ? Et
illud cum animis nostris iam pridem statui-
mus, vt patienter hæc audiamus : quò fiat pa-
lâm non esse eorum Aristotelem authorem.
Age, inquam, vt libet . Tu verò cùm sic par-
tiare historiam, partes, causas, generationes:
vbi vires, siue facultates (vt maluit) siue vir-
tutes (vt inepè reculant dicere) relinquebas ?
Et

Aliter viús est hac voce *δυνάμις* in primo historiarum Theophrastus: pro earum scilicet officio partium quæ plantis à natura sunt attributæ. Aristoteles & animæ facultates, ut Galenus, ita vocat & Dialecticam ac Rhetoricam, perinde quasi secundarias animæ vires. Dixi Græcè *δυνάμις*, non autem dispositionem: quoniâ nobis periniqui sumus. Nam si rei notionē à Græcis mutuati sumus, cur non & notionis admissum? notionē id est nomē quæ speciei species est, sicuti species est imago rei. Et Græci *δυναμὶς* quoque dicūt ad eundē modū: quod est artius quiddā quàm *δύναμις*, sicuti *κίνησις*, modus est ipsius *κίνησις*, nam & in sedente & in stante. *δύναμις* est: & in eo quod neque fiat neque sedet, cuiusmodi lapis est. Non solum igitur ad partes, sed etiam ad crasse modumque porro ad animi proportionē illius vocis applicatur significatum. *ἐκπερ* autem à calore fit qui in terra nullus est, ut terram dicat elementum. Sed ut res est composita: quæ posita, non opus fuit vel aque vel ignis adiunctione. Vtrumque enim in hac intelligitur iam: ac præter hæc aer, quem haud optimo consilio dimisitisse. Contrâ, peiore quidem recentiorum: ambientem nos aerem nostri temperamentum primam esse causam impotenter nimis prodidere. Nam neque ambiens ut ambiens est, temperat quæ non attingit: neque (ut ad monstrum monstruoso vitæ relicto) inens, vlla causa est. Intronissus enim ipiritus per gurgur ad eorū usque per totum corpus (ut hoc donemus salū) dispergitur, non constituit temperaturam: sed moderabitur calori, ne exuperet certum illum: terra verò iis est prædita qualitatibus quæ contrariæ sunt nascendi rationibus. Siccitas enim & frigiditas, est faciant ad concretionem, non tamen vera vitæ sunt principia, neque per se, sed cum calore atque humore. Si enim certus calor humori que modum inveniri posset abique frigida siccique admixtione, neque frigidum neque siccum ad vitæ principia quæeretur. Modum verò intelligo in calotemediaosritatem, quæ mixtione frigoris comparatur: in humore verò, densitatem, quantæ requiritur ad consistentiam quam ex se præstat siccitas. Quos si non ad vitam solū, sed ad alias quoque naturales actiones deducamus quæstionem nostram an frigens potestatem vllam afferat necessariam ad illas perficiendas? Meministi, quot excierit tumultus inquisitio hæc: Nullam per se, nisi quantillum calor ab illo que fide præsidium videatur ad excessus remissionem. Nuper verò impotentes animi quidam alteram in Charybdin sese precipites dedere, ausi nanque sunt negare, frigens esse quequam præter priuationem. Ex aduerso tum Alexander tum Auerois, omnes actiones per calorem fieri, etiam in Herculeo lapide. At si retentionem à frigido aut sicco, aut ab utroque. Mihi de caloris modo, quod visum

A est dixi: neque muto, de magnetis calore non assentior. Alius nanque est ab ignis calore. At Aphroditensis omnes formas excudit ab elementis. Quæ opera quam sit infelix, quis non ex eo videt, quod quæ sunt maximè ignea, non maximè trahunt ferrum? Non igitur ab igni sit attractio. Neque Sol trahit, nisi quia mutat in aerem aut ignem: quæ loca petant illa. Neque noster hic trahit ignis: nisi quia proximum igne facit aerem, qui propterea feratur sursum quem in locum subeat alius, ac secum vel applicet vel appellat, linteum, chartam, paleam. Igneicere verò aerem illum palam est. Quomam applicata lucernæ stipula flammis, antequam contingat cassæ, iple ignem concipit. Et cundem ad modum in culinis ad focos torrentur, ac prout vruntur multa, quæ nulla flamma visibilis afficit contactu suo. Propterea quod ignis ita pte natura pellucidus est: ac tanto magis quam aer iple, quanto rarior est. Iccirco non viurpamus eum oculis, ut ait ille, in concauo lunæ orbe. Terra ergo data est ad consistendi concretionem. Quod apertissime percipitur in architectatione corporum perfectiorū, quæ animæ vi agitantur. Maximè nanque terrestres partes huiusmodi fuliæ sunt. Et ad vniuersi rationem, sicut & ipsa terra, in medio constitutæ. Nam quæ contraria possunt sunt animantes, et neque multe sunt, neque aliarum attingere perfectionē. Vni id est habeat soliditatis principium terra est: quæ madendum est in secido de generatione. Quid quod *ἐκπερ* hæc non indicat statim, corporaturæ huius esse vel materiam vel partem? Nam neque immediata est (sic enim loquendum est) ad demonstrandum propositio: exi: est terra, ergo è terra est. Exeunt enim exhalationes igneæ, & apertius: exeunt à multis multa propter inimicas qualitates. Neque omnia terrestria è terra exeunt, neque omnia quæcunque terra profert: terra egent ad sui tuitionem. Vult enim semperuium eradicatum: & quod est perfectius, talpa. Omnino verò matricem denotat illa vox, non autem principium à materia: quod quidam plantæ nulla pars terra est: nihilo enim magis, quam infans vterus. Non igitur rem damnamus ipsam: sed indicamus minus accuratam dicendi rationem. Illis confiteri potuit demonstratio. Solidam oportuit, ut erccta frueretur celi Solique beneficiis atque comoditatibus. Quod si non omnis erccta plâta effrat porrecta esto. Verum cū èta quæ sub Luna sit, constare quatuor elementis iam declaratum est in eodē secundo de generatione: quare non decur hic repetere. Hæc enim de causâ, nimirum ne toties inculcatum fondecat, prestitutum est hinc de clarandis temporibus certo in loco vno scilicet in primo quoque aditu eius scilicet de qua agitur. Quod & sæpe docet alios Philosophis, & sæpe feruat ipse. De terra verò *αὐτὴ ἡ γῆ* est, ut ait nobis, si à seipso Plato

fenfirin Epinomide. Quæ sub cælo sunt, con-
stare terrâ omnia. Eam esse *στεινότης*, vii nos
quoque dicebamus, *φύσις*. Astra ex terra, &
aëre, & igni plurimo. Non ergo facta sunt in
illo Chaos segregatio, sed de cæco tanquàm. Vt
hæc nostrana icoria demum finis: illa iuperna,
flos ipse. Sed & alibi eum faciat elemēta qua-
tuor, ita vt agnoscantur tādēm (*ἐσθ' ἑρὲν* nan-
que purissimam purat aëris partem) quinque
numera: in Epinomide corpora, terram, a-
quam, aërem, ignem, ætherem sicut & Aristotē-
les. Et Lucretius ætherem signiferum cinens
intelligit ab igne alium. Hic cūm ita substituit,
vt videretur ad alia scē apparare, Minutius
sic eum appellauit: Bauli: vt video, tibi atten-
tiendum est de retentione. Nam si magnes ad B
se ferrum attrahit, siue quod ego purò verius,
ad ipsum it ferrum, sicut ad Mundi punctum
medium terra: non alia vi hærete ferrum arbi-
tror quàm illa ipsa, cui est obnoxium ad mo-
uendum. Quæ igitur calore trahent facultates
in animantibus, eodem porro calore contine-
bunt. Is enim tractiois illius finis sicut: motus
ipsius quies. Quod verò damnas illorum
sēcundam, qui frigus habent: pro carentia
caloris: si penitus illi frigus priuationem calo-
ris arbitrantur, aduerit eos tecum sēcio: si in
caloris absentiam iudicant, quia frigus ipsum
res ibi sit præiens contraria, quæ calori sit in-
cōciliabilis: tam erit hoc modo frigus caloris
priuatio, quàm frigoris calor. Quomodo lo-
cuti memini Philoſophū, cū multis aliis in lo-
cis, quæ reposita sunt à me certis cōmentariis
ἐπὶ καλότητος, (vt vocabant veteres) cum in pri-
mo de generatione. *ὅτι μὲν θερμὸν ἐστὶν ὁρμήσας*
καὶ θερμὸν ἀπορροήσας. Nam & Platonis
in Timæo verba sunt: *ἡ δὲ πρὸς ἀπὸ καλότη-
τος, ἡ δὲ ψυχρὴ*. Accuratius tamen loquendum est.
Quippe de natura cūm scriberet, cuius esset
instrumentum calor: citius aduerfarium, et si e-
rat (vt dicere solent) positium, propter alienā
ab illius officis operam, priuationis nomine
traduxit *σθενεὶ τὴν μὴ εἶναι ἀπὸ θερμότητος*. Itaque idem Aristoteles ita mox:
δυσχερὴς δὲ γὰρ καὶ πρὸς, καὶ πρὸς τὴν ψυχρότητα. At
differentia est positio, non priuatio: est igitur
positio rei positio. Quare differentia erit no-
tio rei existentis, id est formæ illius accidenta-
lis, non autem eius quod nihil est. Priuatio e-
nim est hoc quod est, non esse. Quod verò di-
cebam, dicit idem quoque, *ἀδ' ἐστὶν ἐπὶ τὴν ψυχρό-
τητα* & *θερμότητι*. Sic in quarto diuinz Phi-
loſophie contraria scriptis, opponi secundum
habitum & priuationem. Sic Alexander in
duodecimo dicit, Philoſophum aliquo mo-
do sub substantia posuisse priuationem: quo-
niam declarauerat in decimo, non vno modo
intelligi priuationem: neque semper esse ca-
rentiam totius, sed perfectionis tantum. Quo-
circâ in secundo quoque phisicorum censuit,
ἐστὶν esse priuationem quodam modo. Id quod

& in secundo libro de Cælo constitutum est.
Similem inueni loquutionē in nono de Re-
publica. Quo loco inter *ἀδύνη καὶ δύναμις*, me-
diam promittitur *μεσότης*: propterea quod puta-
bat illas esse motus. At Aristoteles esse negat
motum, voluptatem. Icirco in eius definitio-
ne ponit *ἐδύνη*. Sic in Ethicis fieri negat *ἀδύ-
νη*, quod in miratur. Grammatici qui vulgò
libros illos proficiunt. At miraculo definat ei-
se id ex iēptimo Phisicorum, vbi tollit altera-
tiois motum à multis habinibus, quos pleri-
que Philoſophorum sibi putarunt particula-
reuntium preparationes affectuum gradus ac-
quirere quodam, quodamque progressu: si-
premiū habitum, qui illorum sit vltima per-
fēctio, sine vilo tractu temporis imponi totum.
Quod maximas habet difficultates, si promo-
ueatur contemplatio ad ignis operam, scilicet
momenta ipsa calefactionis. Sed non est hic lo-
cus. Mox tamen Plato *τὴν εἰσὶν πύλον καλότη-
τος, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀδύνης* dicit. Id quod cautius ac-
cipiendum est, ne superioribus contradicere vi-
deatur. Nam inter eas intervallum est, quod a-
liquo (vt dicebat) medio compleatur: inde sū-
spicari possumus, non esse alteram alterius cau-
sam. Non enim videtur, album nigrumque se-
se inuicem tollere: quando fuscum in eorum
medio est. Dicamus igitur veram esse illam sē-
tentiam, alterutrum vt cuius tolli: non tamen
conuerſi orationem suæ iactura veritatis, sic.
Quod alterutrum tollat, esse eorum alterum
necesse erit. Deleat sententiam meror, & ab eo vi-
cissim deletur. At non omne quod aufert la-
tentiam, meror est. Duo nanque habet contra-
ria, & extremum, qui est meror: & medium,
quæ est animi æqualitas. Adde etiam priua-
tionem veram, quæ est obliuio. Hæc hic ex-
cusi, propterea quod erant à Platoniarum
subtilitatum conquisitoribus omiſſa. Tum vt
videatis diligentiam veterum Philoſophorum
quicquid recentiorum attentionem compare-
tis. Hæc cūm dixisset, magnæ nobis admira-
tioni fuit, cūm in exquisitiore Philoſophia vi-
deremus tot, tantæque ab armato iureconful-
to praestari posse. Sic ergo deinceps Baulius.
Neque *δ' ὡς* erit *ἐν τῇ ψυχῇ*. Dicimus aquam
esse *δ' ὡς* plantam prius quàm plantæ pars sit
ab augmento. At nemo dixerit ab aqua plantæ
concretionem, plantæ potestatem. Partium au-
tem cohesionē humoris fieri beneficio didi-
cimus ex libro de affectibus mistorum. Elemē-
ta verò pro sua quicque natura certum genus
animantium vindicasse, palam est. An verò e-
tiam produxisse? Tres adeò insignes huiusce
rei dictatores habemus. Aristoteles in tertio
de generatione animalium, trium naturam ele-
mentorū, in triplex animalium genus imperitiū
habere dixit, quibus etiam comparent victū,
vitam, domicilium: terram plantis, aquam pi-
scibus, aërem *τῷ αἵματι*: hoc enim voce com-
h. iiii.

prehendit quodcunque terræ plana sola sibi
tubstrata habent: ad mouendum. Omnia enim
hæc vel spirare, vel alio quo modo frui aëris
commoditatibus ad inani caloris ventila-
tionem, satis alibi demonstratum est. De igni,
inquit, alibi querendum. Videlicet ius Lunæ
causo, an sint animalia, intelligebat dzēmones.
In hoc tamen igni nostrati Pyrauste naturam
enarrat in hisloris. In libro de affectibus mi-
strum alio modo accepit, *ἡ γὰρ αἰὲς ἔστιν ἔσθῃ,
ἡ δὲ ψυχὴ πῦρ ἐστὶν*. Quia in terra, & in aqua sta-
bulentur in aere non perflant. In igne neque
maneat, neque ex eo quicquam commodi ca-
pian, sicut aërem visu capiat refrigerationis at
que humidationis. In libro de spiratione de-
clarat etiam constitutionem *τὸ αἶμα δὲ ζῶον ἐκ
γῆς καὶ ἀέρος συνίσταται, τὸ δ' αἷμα ἵσταται, τὸ δ' αἷμα
τὸ δ' ἐκ τοῦ πύρου, τὸ δ' ἐκ τῆς ἀέρος τῆς πύρης*. Vt etiam dzēmonas agnoscere
videatur. Nam quæ nobis nota sunt animalia
nulla constant igni: maxima parte sua. Quare
credamus. Cuiusmodi viro prodigioribus in firo
maribus, illum scripsit de Oceanis regionum.
Cuiusmodi turclarum numinum certam no-
tionem habemus apud Liuium, nec minorem
ex reliquis Varroianis. In Pymandro quo-
que apud Trimegistum: aer volucra produ-
xit, aqua natazilia. Inde transfylit in Epinomi-
dem suam Plato. Mundi animam rerum opifi-
cem fuisse. Animalia quædam ex æthere fabri-
casse, vt Deosalia ex aere, quos Dæmones ap-
pellat ex aqua verò *τὸ δὲ αἰθέριον ζῷον*. At ipsi
Platonici etiam terrestres Dæmones prædi-
cant: & Germanice solum pro vero alienum
subiecto rancos esse, quos sua lingua vocant mō-
tanos homunciones: quia pumila hominum
specie visi sunt. Sæd istum quoque domesticū
strepitum, cacinnoūque (vt blaterant) no-
cturnum quem scē fūgunt: metuere alienæ pu-
dicitie vasti tentatores, terrenum homuncio-
nem vocant idem Germani, Vacones ab hor-
rore Draconem, Itali nonnulli Syllanum, Gal-
li vetusta voce Græca *ῥεβελ φεβέπυ* enim ver-
sari, agitare, strepere significat. Disponit præ-
terea classes non in aere solum, sed in igne quo-
que Nam de aquatilibus numinibus nimis ve-
rò perouligata omnia. Redere tamen libet ho-
rum fabrextorum officinas, qui Herculem
aut Chironē hispidissimos ex aqua procrea-
re ausi sunt. Terriam potestatem, quam appel-
lat vnionis, attribuit igni: Quoniam verò mo-
do sit hoc Aristotelis, qui ab antiquis proditiū
funditus euerit? Forma enim vnitignis sepa-
rat heterogenea. Citius dixerim *τὸ αἶμα ἐστὶν
ἐκ τοῦ πύρου* sit passiva aquæ: *ἡ ψυχὴ* actiua ignis: tamet-
si non solum aquæ, sicut dicebamus, nanque
aëris quoque est. Neque *αἶμα ἐστὶν* solum ignis,

A sed solius efficiens: neque primariū, sed instru-
mentariū. Controueria fuit apud veteres pote-
stas ignis. Eum Plato in Timæo vocat *αἰμα-
νώτατος δὲ πυρρῶς*. Anstoteles in tertio de Cæ-
lo contrā tenet: attribuit enim ei facultatem
potius comparandi quā separandi. Sic enim
pingo verba Græca duo *συνεχὲς & ὁμογενές*.
Lucretium fortasse verius coegit vt acceret *τὸ
συνεχὲς*, & conducere. Quin etiam dici uisus
ignis inter esse, quæ scēiuncta sunt intra certos
terminos coercere. Est enim *αἰμα ἐστὶν* ex aere
mixta: cōgregari verò *τὸ πᾶν ἰσόρροον*. Vnde igitur
periclitari ungere per accidens, quia vnū
faciat conuentu & consilio, vt idem viurpat
Lucretius: id quod sub forma vna, vnū pro-
pter eam est. Quod igitur est *ἡμετέροισιν*, quasi
contribulē dixeris, facit *ὁμογενές*, id est vt simul
sit consistens: alicuius est simile natura. Nam ut
cogit quod est eiūdem generis, eximit alienū.
Non est ab similibus huius Galeni sententia, Coa-
gulo coire latis partes, ac denari ignea vi.
Quod esse maxime mirum potest ei qui rati-
ficationem videt ab igni fieri. Verū, vt misce-
bamus, euenit hoc quemadmodum & lateri-
bus condensatio: ipsa est aquæ partibus, aut
extrusis. Exigit enim in lacte serum, in latere
soluitur in ignes. Præci quæque Platonici,
quorum sententiam super Alcibiade priore se
querus est Proclus, amoris diuino illi nobis in-
effabili, omnibus incomprehensibili, attri-
buunt ignem, quo aptet ea quæ appetunt iis
quæ appetuntur. Quamobrem vtrūque
elementum interuallum, ac potius copulato-
rem vocitare illum soliti sunt Diotima. Et Iā-
mblichus in Mysteriorum libro ait, eum qui af-
flatus nomen suscipit, ignis excipere speciem
quandam, ante Numinis ingressiōnem. Con-
spici etiam Deo vel adueniente vel decedente.
Ideo qui spiritus in tenebris ad mentem no-
stram appellunt: scē, eos asserre nobis fritola,
fluxa, dubia. Et notus mihi quidam est, cuius
oculis scē præsentem ignis offert crebrō, vel
meditanti vel nuncios expectanti. Nec diu est
cū in fero diei lux eadem affulsit non in la-
quearibus, aut aere penilis atque procurrens,
sed in pauiamento stabilis eodem loco, nihil
mutans tanto temporis tractu, quoad centum
passuum spatium facere possit aliquis decum-
bulando. Iam verò & inter commentandum
pererrare libros suos vidit etiam interdū. Et
penē abstemius est: nequis visum illud Bacchi
faces putet, aut Sabazii lampadas. Manē vidit,
veipere, noctū, ieiunus, satur, subtristis, curis so-
lutus, solus, in comitatu, clauso cubiculo, aper-
to, in tenebris, ad lucernā, in via, in ædiū vesti-
bulō, in horro, procul, propē, in dorso catelli, in
libris, super arca, in mēsa, ad scribens manum,
ē regione, aduersum, transternum, de latere,
mobilem, stabilem, tremulum, fluentem, alētem,
decētem, descendētem subulstantem, oblongū,
globosum, quadratum. Magna ergo illius ad v-
nionem

vnionem prerogatiua , qui verè vnitati Pri-
scorum placitis alienibatur.Vnit enim corpora
ignis hinc: Vniſmentes ignis ille. Quare non-
nulla de cauâ præferri ſolitem Romanis im-
peratoribus, eorûmq; vxoribus. cum pro-
dirent in publicum . Neque temere corpus
igneum quoddam fit commentus Ariſtoteles:
qui ſedes eſſet animæ natura media quadam
inter cæleſtem illam corpoream , & corporeâ
item noſtram . Et alibi lamblichus idem ſeri-
pit,ex antri faucibus exuente Sibylam Del-
phi igneo globo , tum luſtrari , tum illuſtrari
conſueſſiſſe. Quanquam autem componuntur
igni congeneta corpora propter generationē:
non tamen,vt ait hic. Quippe terram & aquâ
ignis vi coire ad plantam conſtituendam . At
ea non ſunt *ἐκείνη*,non ergo *ενγενεῖ*. Præte-
rea ſi vnit elementa tria, tanquâ partes in plan-
tis,quid erit quod vniat ipſum tribus illis? At
in ſecundo libro de generatione , contra vete-
rum hanc ſententiam verba ſunt illa,quibus id
ſuccendit quòd ſi amota forma,eius officio ac
nature ſubſtituiſſent ignem . *ἔφασκεν γὰρ ὅτι
ἐν τῷ, καὶ τὴν μορφήν*. At verò,inquit *ὁ θεὸς οὐκ
ἐστὶν ὁμοιωτής, ἢ ἀνθρώπου οὐκ ὁμοιωτής*. Quæ verba
non aduerſantur ſuperioribus:ne putetis tantum
virtut ex eodem ore eundem ignem,vt
deſtinebatur Saryrus,modò calidum eſſiſſe,
modò frigidum.Nam generatio & concretio
eſt ex alienigenis , quæ dicimus ex Græcis *ἑτε-
ρόγενετα*,non autem è congenerebus,quæ *ὁ-
μόγενετα* vocant illi. Ergo cùm ignis opera ne-
queant *ὁμόφυλα* & *ὁμοῦ ὕδατος* (*ἱδμενὶ γὰρ ὁμό-
φυλα*) per ignem non fiet coitio,& vnio ad
generationem in Ariſtotelis officina , ſed per
formam.Sic etiam in primo de anima ſubtili-
ter explorâ eſt actio perficiens ab igne , acque
attributa formæ . Quibus de cauſis intelligen-
mus non eſſe idoneam ignis facultatem ad vn-
ionem partium, quibus planta conſtituatur.
Multa nunc occurrunt quæ dici poſſent de cō-
paſione deſque diſſolutione,quæ fiat vel à fri-
gore vel à calore.Sed fortaliſ nimis multa fue-
rint hæc quoque. Illud tantùm memoratu di-
gnum non obſtabit compendio diſtinctionis no-
ſtræ:Nō eſſe verū quod Olympiodorus,& ante
eū Philoponus profitebatur,Salè, etſi à calore
cōcretus eſt,non tamè ſolui frigore:quia nō à
ſolo calore cōpaſtus fit , ſed à ſiccō etiâ.Nam
neque rectè attribuitur adionem ſiccitati:&
querendum potrò eſt an verum fit quod tam
vulgò iactatum eſt,à frigore diſſolui quod cō-
cretum fit à calore. Nondum enim paratum
eſt aliqua natura , vt ſine humoris ſubitione
quicquam partium diſſipetur à frigore. Nam
quemadmodum humore naturali partes con-
glutinantur,ita ſoluuntur peregrino . Saxa ve-
rò , quanquam frigore ſunt concreta,frigore
tamen ſoluuntur propterea quòd internus ſuc-
cus glaciatur:conſtringitur ergo. Qua de cau-
ſa fit ſiccitatum partium abiſceſſus. At in iis quæ

A à calore coacta ſunt,cuiuſmodi falſalumen,ni-
trum,non eſt incimus liquor illis,vt ita dicam,
conglaciabiſſificui neque oleo , quod ipſific-
ſcit quidem,at non congelaciatur. In lateribus
autem ac regulis coctis, nullus eſt ille ſuccus
omnino aqueus adeò ſeparatus à terreſtri , vt
inueniri aut deprchendi poſſit,deſtitutus à præ-
ſidio ſiccitatis:quem neque ſuapte natura po-
teſt impugnare frīg , neque impreſſit ſiccitas,
ſed calor. Nam ſaneſt & Solis & ignis calo-
rem & ſiccitas cominatur,nō tamen agit. Eſt e-
nim proxima priuationi,refpectu ad terram:ef-
fectus autem calons,ſi ad ignem referatur. Ve-
rùm hæc alibi longè ſubtiliſſimè diſcuſſa ſunt.
Quod autè noſter hic Philoſophus etiâ neceſ-
ſarias omiſerit partes,ſatis pateat ei qui animad-
uerterit , ab eo de aère nihil dici : cùm tamen
is ad conſtitutionem nihilominus recipiatur:
vt in principiorum numero ſit reponendus.
Tum verò multis ipſe mox verbis , neque ne-
ceſſariis aerem faciet aurore multarum rerū,
etiam cuius vi ligna natent. Quin hoc etiam li-
bro conſummat inter principia. Trinſnegiſtus
verò tam putauit eum neceſſarium,vt ſupra na-
turam poteſtate,emque ſtatuere clementi.Nam
in Alcèpio cum *πυρὸς μαρμαρὸς, καὶ ὁ ἀέρας*, lex & tri-
ginta fiderum principem declararet , cuiusque
aſſectam a:que apparitorē Solem ipſum deſi-
gnaffet , aerem lumine affectum eſſe omnium,
quæ ſunt, rerum inſtumentum profectus eſt.
C Tranſit ab his ad comparationem quam cum
teſtis facit . Quippe hæc eadem in illis quo-
que obſeruari poſſe. Horum, inquit , multa
videmus in teſtaceis. Triâ nâque ſūt: Lutū, ex
quo fit later teſtaceus. Secūdum,aqua eſt,quò
firma efficiatur illa teſta. Tertiū , ignis qui co-
git partes eius,quoad compleatur per ipſas il-
lius generatio . Videtis primū , quemadmo-
dum, omittat aerem, Quare non reddet ratio-
nem minoris grauitatis in crudo latere quàm
in cocto,ſi ab acre leuitas villa fit. hoc enim a-
liter eſt à Philoſopho conſtitutum. Sed non ei
venit in mentem,quatenus ignis vis progrefſa
eſt. Si enim proceſſerit,iam in cineres laterem
comminuerit. Non igitur per ſe copular par-
tes lateris ſed firmat eorum coheſionem: quia
ſuccus ille quo agglutinâtur,nimis multus eſt.
Ignis verò eatenus ſubit illius copiam, quâ ni-
hil amplius redundet,at accidit: igni,vi hæc fe-
mini operam ponat. Etenim ſi non abiſſit,quod
in illius humoris aliquantas fecit partes,in to-
tas iâdem perficiat opes vniuerſæ cōſumptio-
nis.Vnde futurū fit vi diſſitæ portiunculæ ſic-
cæ,deſtitutæ glutino dilabatur. Verba quo-
que minus aptè poſita ſunt : *παλὸν αἰεὶ, ὁ αἰὶς
καὶ ὁ αἰὶς ὁ γὰρ αἰὶς*, nanque lutum terra eſt aqua
ſoluta : vnde & Latina vox. Sunt igitur in eo
duo corpora,quorum alterum aqua eſt. Quid
igitur addidit aquam? Quapropter Aegypti
ſuis in ſacris , quæ verborum inuolucris ope-
ta myſteria procul amoueant à profanis,ubi

lurum dicerent , non solum Mundi molem , sed etiam gentilem vim quæ ille agiturus intelligi volueret eque modum ab Iamblichio productum est . Illa quoque sunt perpendenda . *πῦρ* , inquit , *τὸ κοινὸν τῆ γῆς* . Nā aliud est *κοινόν* , aliud *συμπληρωμα* , Farinæ diffuses partes humor in vñā cogit massā . Ea verò *συμπληρωμα* , vbi coquitur igni . Quanquam fortasse cognoscās acutiūs massam , antequam coquatur , esse compactiorē . Quod & Empedocles innuit , ἀλφειὰ *πύλας* καλλέει . Vbi percocta est , partes plus diffuset sunt . Ignis enim vt interit induraret , ita non omnes condensare partes . Tenuioribus resolutis induratio fit . At ea corpori quoque rarefacto nihil solutius euenire potest . Id quod in pace manifestum patet . Et notandum , quod aquam dicit hic *ὑγρὸν* : valet enim hic , quantum supra *τὸ στοιχεῖον* , utrunque relatum ad aque facilitatem . Subdit autem probationis explicationem hūc verbis : Quod igni hæc vniatur potest inde colligi , quod raritas inest in opere . *ἰσχυρὸν* secundū suas partes : quas vbi miscuerit ignis , perficitur humidi materia : & conglutinatur luti partes , proceditque ficitas in humidis locum . Ac propterea quod vincit ficitas , cōsequitur maturitas in omnibus animalibus , plantis , & metallis : vbi caliditas , & humiditas inem sunt assequatur . Ab raritate igitur probat ignis victoriam super humidum . Verba tamen obtrundunt illa . Humidi naturam perfici dicit , atque in ciuicem humidum locum procedere ficitantem . Quin hoc non sit potius perfici quàm destrui . Voluit humidum officium referre , tanquam partis ad totum . Neque enim perficitur vt humidum *ἀσπιδος* , sed vt humidum lateris huius : qui hoc ipso quod est tale nunc , non eget sed eo quod a calore fit redactū ad cocturam meliorem . Et quare quoque animo sunt accipienda quæ sequuntur . Ab sit humidum , & in eius locum subit ficitas . Si enim exaret humidus , non erit ex quatuor composita qualitatibus , neque tribus corporibus , quoru aqua vñā sit . Si enim aboleretur humidum , destruetur aqua . Interpres autem balbutit : neque dignus est , cuius verba Latine exprimantur . *ἡ φαντασία ἡ ἐν ἡμῶν ἀπὸ τῆς πυρὸς ὅσα , ὅτι ἀεὶ ἔστιν ἡ γῆς ὅσα* . Et mox *σπλάγχνον* . *σπληνὸς* ἢ *σπλάγχνου* . Tuus ergo Mercurius , Ferreris , quid mercis affert nouæ ? Nihil sanè magnum , inquit ille . Nō inutile tamē , et si dissimili opera . Partem enim concinnare videtur , partim deprauare . Nāque vbitu , miscere ignē dixisti (& puro *μυλῶ* Græcè legitur) hic longè aliter . Quare & illam nam fustulit dubitationem . Quæ rebas enim , si perficitur humidis materia , quomodo eius in locum abeuntis ficitas sufficitur ? Quæ dubitationem diluebas acutissimo iudicio . At hic sic : Vbi combusit ignis , finitur humoris materia . Igitur visus , non miscuit ignis hic . Tollitur humor , non perficitur . *τὰ δὲ σώματα* tamen aliud esse , quam *ἀσπίδος* , aut *ἰσχυρὸν* γινώσκου ,

A nemo necit in Lyceo . Nunquam enim factū est vt Aristoteli *τὸ πλάσσειν* idem esset , quod *ἀφάρισεν* : Quin in primo de anima non est patius hoc vocabulum morti attribui . ait enim *τὸ πλάσσειν πῦρ* . *ἡ γῆ* , *τὸ πλάσσειν* autem nequaquam . Sic neque Stoici , neque Academici , neque eos sequutus M. Tullius , in libris suis de Fimibus . Et profectō postea Latina vox Finis , generationem significat non abolitionem : siquidem à verbo hoc ductum est . Itaque vulgò quoque ii qui metallicis præstant : vbi aurum argentūve excoctum est , quasi finem finis est perficiōnem consequuntur , à fine denominant , tam Italiani , quàm vel Galli vel Hispani . Qua ratione *πλάσσειν* quoque dicuntur veterīgalia : propterea quod essent regnorum , rerūque publicarum perfectiones , & anima quasi quedam . Nam quod visupat vulgus de iis quos mori nos dicimus , *ἡ γῆ* *τὸ πλάσσειν* , quod vulgus , inquam , de iis dicit *τὸ πλάσσειν* , non tam asserti labem voci propter odium commune mortis , quàm eleuat illius obtreactionem vocis lenitate . Sic enim veteres putarunt sapientes abire nos hinc , quod & *ἀπὸ γῆς* & *ἀπὸ σώματος* dicere soliti erant , ad meliorem vitam , & verum propriūque finem adijciendum . Quod verò dicebas raritatem , reor istū esse *ἀσπιδος* . Quod si ita est , probè hic vitus fuerit : non vt supra quærebatis , laxè . Ego verò , quia nōdum iste cundator (me intuens) suas edidit Origines : ausim *ἡ γῆ* *τὸ πλάσσειν* tam libenter aridum nostrum deducere , quàm ab ara . Et ab ariditate aream messorum . Aram verò *ἡ γῆ* *τὸ πλάσσειν* , non autem quod essent ignibus arefactæ . Sed hæc *σπλάγχνον* . Nihil minus , inquit Bauius . Vbi nanque libri contextuntur : vnica materia perpetuo filo deducenda est : nihil arcessendum peregrini . At in confabulationibus multa quærit interuenire : quod & apud Ciceronem videre licet , & sibi licere veteres omnes voluerunt . Sed *ἡ γῆ* . Quam parum sibi conficit mox apparebit . Nam si vniuntur partes ignis magis vniri debeant , in quibus est plus ignis . At plus est in animantibus : in lapidibus minus . at plus est in lapidibus cohesionis & vnionis : in animalibus : minus . Verba eius sunt hæc . “ In lapidis metallique maturitate hoc manifestū est ut plantæ animalisque non ita sunt , propter quod in iis partes haud ita compactæ . vt in lapidibus . Aliqua enim euenit his effluxio : lapidibus verò nulla , nullūque sudor . Quod enim rarum non est , ab eo nihil emitti potest : ac propterea quod solidum est , ea eo item enūciā nihil . Nam quod sūper natura erectis , loco eget , in quo dilaretur atque perficiatur . At lapides ac hūilia semper eodē statu habitūque sunt neque vel augentur vel distenduntur . Ex hac comparatione non pessimum fructum capere possumus : nisi promississet aut adiunxisset quædam , quæ quanti sint videndū est . Negat animantium partes ad eodē compa-

materia, an neutrius, sed materiâ formati que A
corporis : atque ibi, an eueniat cremen-
tum corpori per formam an per materiam. Hæc à
nobis alibi disputata sunt aduentus Alcan-
dros, qui dicebant crescere corpus, quâ for-
ma crecat. Nam si cremen- tum motus est, &
omnis motus sit in subiecto præexistente: cre-
mentum non fiet in materia quæ accedit: non-
dum enim corpus est, neque in materia, id est
in corpore, puta Cæliaris, cui fit illa accessio:
non enim mouetur ipsum. Ergo in forma quæ
& præexistebat, & mouet se prorogando in eâ
partem, quæ prius fuit cibus, postea fit corpus
& vnum cum præexistente corpore. Hæc à
nobis lucidissime dicta, quæ illorum tenebro-
sissimis anfractibus implicata tenebantur: vt
intelligamus quantum recordi formæ dent in-
cremen- tum, propter illam promotionem qui tot
argumentis in libris Phisicorû solius corporis
motione concessit esse. Nos verò dicimus, ne-
que generatione, neque cremen- tum, neque al-
teratione motû esse: sed mutationis species. Mu-
tari verò Cæliaris quantitatē cremen- tio corporis
suis non quia superficies inde motæ, vbi erant,
maiorem occupent locum: sed quia deletis illis
apposita noua massa, viuita, animata aliq̃ fuitio-
res postea sunt superficies, ex quæ tū inu- quâm
foris. Atque ita, mutati, non aut moti corpus
est. Ac tamen si cremen- tum hoc nō est generatio,
nō est tamen ab ipse generatione. Generatur
siquidē noua quantitas corporis applicati, mu-
tata priore substantia cibi atque alimen- ti in cor-
poris substantiam. Qua ex iubilissima contē-
platione, secundam questionem dicere pos-
simus. Quærā enim, quod ad hūc locum per-
tinet, vt dicebamus, an præter cremen- tum aliud
sit in plantis motus. Ac iam quis non intelligit
in plantis esse cum ipso cremen- to alterationem?
An villo in corpore naturali sit accretio, cuius
non fiat multarum variatio qualitatū? Quid
de generatione? Hanc quoque in ipsis agnolci
necesse est. Gignuntur enim in plantis plantæ:
vt epithymum. Gignuntur femina: quæ tam
sunt illarū partes, quā matricis fetus. Et plan-
tæ quidē sunt ipsa femina. Non enim amygd-
lus procreata ex amygdalo, quod factū fuit, ab
eo differt, nisi sicut differt actus & potentia.
Quemadmodū pullus & ouis quo ex ille pro-
gnatus est, sunt vni numero in substantia, solis
differunt accidentibus: quod, qualia habet alterū,
alterū non habet. Neque hominū tritici gigni-
unt, cum à terra prodit ē semine: sed cum semē
concretaur in spica. Neque pullus cum exclu-
ditur: sed cum ouem, ex quo fit postea, perfec-
tum est. Hæc sunt quibus an me parum vt
rideat, equidem nescio. Cerrē veteres ne plus
satis aliquem istorum commouerim, qui ne-
que docere sciunt, neque volunt dicere. Cum
vestra tamen bona venia pergā. Est inquit,
xīmetis in quæritur: quia i gignitur, & hæc i gignitur
est. An autem, ipsa natura plantæ partem. At non

est. Neque enim illud i gignitur in quo fit motus,
est plantæ pars. Quippe nondum vnum est.
Nondum, inquam, i gignitur, nondum i gignitur
tantum abest vt fit i gignitur, quod i gignitur
est plantæ. At Sophistarū diffingit (vt loquuntur)
suppositiones, pro eo quod futurum est. At a-
lio modo Philoſophari iubet dictat ille no-
ster, in tercio de celo scribens, i gignitur i gignitur
i gignitur i gignitur i gignitur i gignitur. Rem vero
ipiam diligentius persequenti non nihil localis
motus in plantis apparere queat. Certas enim
videmus herbas quæ flores suos conuertit ad
Solem. Alias vel flante vento vel aperto Sole
aperitis contra, confringi aliquas. Præterea
sunt quarum frondes solstitio inuertuntur. Di-
cam tamen hocce non videti motus à plantæ
principiis, sed ab extraneis euentis. Attrahit e-
nim cælestis ille calor ad se similes partes sibi,
quæ in floribus sitæ sunt: & languidiores laxat
atque exugit, quasi repetens id quod iuum est:
viuidiores autem corroborat. Frondes verò
circumactū obiciuntur potius quā obuer-
tunt sese, æstus violentia. Quemadmodum a-
lia quoque erisuntur: alia licetate incurue-
sunt. Nam quæ in historias à veteribus rela-
ta sunt: arbores quidam transgressas itinera
publica, in aduerso agro possidere quā in na-
tuo fuissent visæ, palam extitisse. Græcorum
fidei mandanda sunt. Nempere demonum
quidē vel arte vel potentia fieri potest: ne id
portentis acerbatur. Vnicum huic mentendi
morbo remedium: non credere. Minus item
bene dixit illud. Attrahi de terra humidum:
non enim terra humida est. Sed ab humore
qui cum terramistis est, partem trahit ad alen-
dū. Nec interpretes recte: i gignitur i gignitur.
Hoc enim modo, motionis esset motio. Pe-
ius illud i gignitur. Nemo sanus dicat, motio-
nem abire in locum. Postrema verò verba ri-
dicula. Quippe & salum est, herbas postillas
vnius horæ momento nasci: neque enim tunc,
cum exeunt, generantur: sed longiore tractu
temporis fit apparatus ad generationem: tum
ipsa forma introducit (vt loquuntur) in non
tempore id est in momento induitibi, quod
instans iophistæ dicunt, accommodatissimo
vocabulo ad id significandum quod non stat.
Fugit enim tempus ipsum hoc quod est, neque
admittit designationē. Ergo generatio fit in
instanti: præparationes ad generationem pulli-
larum herbarum quandiu quærentis fiant,
neque est idem cuiusque legibus à natura pre-
stitutum, neque inquam vili mortali homini
comptum. Tum sic, sic verum esse iam non
erit ea ratio. Attractio nanque non est huiusce
causæ celeritatis, sed velox attractio. Alioqui
cum in omnibus esset attractio, esset item in
omnibus celeritas. Accutius dicam: neutiquā
id verum esse. Iam enim enata planta trahit, vt
alatur. Antequam genita sit, qui trahat? Quo-
nam ergo pacto fuerit velocis generationis at-
tra-

IN LIB. II. DE PLANTIS. 97

tractio causâ illud non perinde ad redarguendū
poteſt dici: dicitur tamē, vt ne ignoretur à qui-
buidam. Obſeruatum à nobis eſt, aliquot ē
paruis quoque haud paruo poſt enaſci tempore.
In iis vidimus portulacā. Plus interdum in
naſcendo quā in viuendo morē trahit. quar-
todecimo poſt anno mirati ſumus exiſſe de ter-
ra, ſiſque præter tempeſtatem, ſerōque anni.
Miliū quadriennio poſtquam fuerat manda-
tum ſulcis. Quedam per paucos contumunt
dieſ: vt crucianſurium. Par arborum, ac fru-
ticum ratio, Prunus paucis menſibus amygdā-
lus paucioribus: Perſicus exit citō. At ſtaphy-
lāgriam (cimus anno toto ipſo integro ſerentis
vivere ipem. Adhæc, attractio maior eſt in ani-
malibus: quippe plus obtinent inſtrumenti, qui
naturalis calor eſt neque tamen ea celerius ge-
nerantur. Rationes obſtant aliæ. Quippe res
naturales aliis aliæ maiore opera opus habent.
Iccirco celeritas vel naſcendi vel creſcendi pen-
det aliis à principis, quā ab attractione. Opor-
tet enim ad celeritatem, attractum & in pauci-
& in pauciſus momentiſ tranſmutari. Eſt Arabi-
ci loquutiſſimū *ἡ φύσις ἡ γὰρ ἡ φύσις*. Ludere liceat
nobis in minus ſcra oratione. Metuebat ne ſe-
miſhoram præteritæ dici, alcerum tantum attri-
bueret aliquis ſequenti. Non poſuit ergo vel
re vel turō illa ſubdere: *ἡ φύσις ἡ γὰρ ἡ φύσις*.
In iis enim maior attractio. Et eſt animal quod
Ariſtoteles propterea vocat *ἡ φύσις*: cuius etiā
meminit Cicero. Illius vitæ finis dies natalis eſt.
Hinc natalium *παλαιοτάτη* (vt Galeni ſciſſi-
mo verbo vras) conſectari licet. Nulla ſane her-
ba nota nobis eſt quæ non extendat vitæ diem
vitæ tractum. Non ipſi fungi huic fao ſunt ob-
noxii. Quedam etiā animantes citius, quā
plantæ generantur: vt canes, quā palma, vel
capparis. Atque iſ puſillus frutex eſt. Apponit
ſuluram ſane quā fragilem. In animalibus,
» inquit, materia eſt *ἡ φύσις ἡ γὰρ ἡ φύσις*. Tardius
» animalia generari, propterea quod materia
» ſecundum ſe eſt ſeparata. Quid? In planta
quod attrahitur, nonne eſt ab attrahente ſepa-
ratum? Quod ſi dicat, plantis illico ſubſi-
tum & contiguum alimentum ſubſiſſe, non
id attinet ad generationem ſed ad crenonem. D
Quinetiam in animalibus ipſeſdem. Præſto
eſt liquidem materia ad vmbilicum. Tum a-
dib in iis quæ naſcuntur ex ovo, propinqua
eſt materia: ſimul vt etiā ſi. Quod ſi plan-
ta gignitur celeritū: idcirco ſit, quia debilio-
ribus, paucioribus, parabilioribus cauſis con-
tenta eſt: non autem propter attractionem. Il-
la verba: *ἡ φύσις ἡ γὰρ ἡ φύσις* *ἡ γὰρ ἡ φύσις*
» *ἡ φύσις* *ἡ γὰρ ἡ φύσις*: plus negotii faciunt ad intelligen-
dum quā afferant fructus, etiā ſi intelligan-
tur. Quare ad illa tranſeamus, in quibus inter
ſe comparatarum partium, quæ ad incremen-
tum pertinent, init rationem. Generans, in-
» quid, & creſcit, quod tenuē magis, quā quod
» craſſum. Quippe craſſum multimodis eget

A facultatibus, tum propter propriæ figuræ dif-
ferentiam, tum quod eius partes inter ſe longē
» diſtant. Atque iccirco cita plantæ generatio eſt,
ob tenuitatē alterius ad alteram: & celerius per-
ficietur. Principiō quod argtenuēs partes celeritū
coaleſcere & inſatūſ adoleſcere, verū quidem
eſt. Temperare tamen illam ſententiā, prudentis
inereſt viri. Radix enim citius quā ſtipes ge-
neratur: quæ tamē in multis eſt & durior & craſ-
ſior ſtipite. Prius quā folia ſtipes. Ad hæc bi-
na illa folia, quæ prima producūt ē ſemine, craſ-
ſiora ferūt quā quæ ſubnaſcuntur poſtea
an in omnibus, an in plerique? Poſtremō nul-
lus, opinor, putet non & liberum, qui eſt inte-
rior, & corticem, qui exterior, ſimul fieri. Ab
initio quoque mundi eodem momento & craſ-
ſia & tenuia exiteret. Neicio an ſic voluerit
ab initio teneram plantam poſtea durēſcere.
Quam verō afferat rationē, Tardius gigni den-
ſum quā rarum, aut craſſum quā tenui:
nulla eſt. Craſſum, inquit, multis eget ſacul-
tatibus: id eſt maiore, vt puto, interpola-
tione. Quippe opus habet tum colleſione tum
coactione. Rarum autem non ita. At enim ue-
ro vtrique idem eueniat æquē: ſi ē mediocri-
tum rarum tum denſum fiat. Et maniſeſtum
eſt poſt primordia generationis multas ſubi-
re partes ab alimento: cuius mediocritas par-
tum craſſorum, partium tenuium materia ſu-
ra ſit. Sic ē ſucco qui fuerat panis, ſunt & ſpi-
ritus tenuiſſimi rariſſimæque: & oſſa craſſi-
ſima denſiſſimæque. Atque inter hæc extrema,
alia media pari proportionē, & caro, parenchy-
mata, adnēs, venæ, chartilagines, atque cuiuſ-
modi. Tandem igitur operæ ponatur in ſol-
uendo craſſum ad raritatem, & cogendo ra-
rum ad craſſitudinem. Duas addit probatio-
nis rationes. Vna eſt hæc: Propter, inquit, ſig-
uræ differentiam. Inceptam profectō atque fal-
ſam. Figura enim operoſior in tenebris ferē,
vt foliis & floribus: durioribus autem moles
rudior. Si velis ei ſuppeditare ire, diſerere, ſuccos d
ſemine priuſquam partes ſolidas generari, quæ
illis ē ſocis conſeſcuntur, vix tamen etiā ſic
eueniſ. E partibus nanque ſeminis quæ ſunt
plantæ partes in potentia, ſunt plantæ partes
in actū, non autem ſucci, qui materia futuri ſunt
media pro generatione partium. Ceterum mo-
dus iam ſit vel deſenſionis vel reprehenſionis.
Altera autem ratio an tolerabilior? Denſius, in-
quit, ſerius gignitur, propter partium inter ſe in-
» teruptarum longinquitatem: quoniam ſcilicet
» explēda ſunt loca rara. Sic Philoſophus in ſectū-
do libro de generatione: ex aere terram fieri,
verū difficulter, *ἡ φύσις ἡ γὰρ ἡ φύσις* *ἡ γὰρ ἡ φύσις*.
Idemque retrō ex terra illum, eandem ob cau-
ſam, non propter raritatem ac denſitatem.
Hæc igitur hic ſententia prudentiſ accipienda
eſt. Nam quod attinet ad artium operas, longē
difficilius eſt, aut comminere ſolidum aut la-
xare compactum, quā explere aut infarcire
i. i.

vacuum rarumque. Et in rarefactione quæritur capacio locus. Continētis ergo margines iub-mouendi : obstant enim . Ad denandum, siue fiat extremorum reductio cum mediocum coa-ctione, sicui, in mte, cum lulis graia globos premimus : siue extranei cuiuspiam iniunio, quemadmodum fit in cauernosis taxum inda-mus puluerem : vitroque modo fit minore ne-gotio. Itaque in tertio de Cælo, τὸ γὰρ λιπὸνμα-ρκεται καὶ μὲν τὸ σφαιρικόν . Addit exemplum, δὲ τὸ καὶ μὲν, ὅτι π δὲ μακρὸν καὶ τὸ ἐν τῷ ῥα γινώσκου-μεν ὅτι γινώσκου . Sic & alter ille Dous tuus, ὁ Cæsar=ues iam se capit vnda. Quin Galenus in libro αἰσθητικῶν, casiterinum vas incuruatum ventrem fecisse scribit fermen-tescente nouella Theriaca. Intelligamus igitur hic: initio partem raram esse: deinde intromis-sis alijs partibus densari. Sic rigidi stupēs fit, qui fuerat lentus. Quod verò ponitur vltimo lo-co, ὅτι τὸν λιπὸνμα τὸν αἰσθητικόν: nulla est oratio. Sic explebitur foras: Plantam alia aliam celeritū expediri ad exorandum, quo te-nuioribus est præditi partibus. Ita enim pro-cedit argumentum. Si plantæ partes celeritū tenuiores gignuntur quā crassiores: ergo plan-tæ quoque ipse tenuioribus constantes parti-bus gignetur citius quā crassioribus sunt constitutæ. Hoc tamen falsum est. Et falsita-tis ratio hæc, A vi coquendi fit opus. Nam quæ plantæ multa cuiusmodi prædite fuerint facultate, et crassiores, & citius dicoquent & commodis, quā imbecillior rariore. Na-turales enim potestates, esse sunt entia ab soluta, earum tamen affectiones sunt ad efficiēdas referendæ res. Ergo non satis est hanc illāmve stirpem tam esse validam ad coquendum, aut digerendum, aut aliud assequendum: sed o-porteret vt fit satis valida ad hoc, vel ad id, vel ad illud conficiendum. Cum ergo stirpis ali-mentum ex humore fit eodem, & quercui, & adianto, & portulacæ: neque fit eadem om-nibus facultas ad rare denēve faciendum: non erit incrementum ab eorum expectaandum vel raritate vel densitate, quæ fit in temporis tra-ictu posita. Sumitur vniuersum hæc de re iu-dicium ab agentis proportionē. Tum autem de multis exemplis causā nobis est, quæ huic authori nulla. Vel attrētus apium. Den-sa eius admodum folia: citissimè tamen & e-xit & perficitur. Cucurbitæ rariora multo: fe-rius exit tamen. Caloris innati vis. in hac pu-illa, in illo maior. Arundo quoque tar-diū exit lata spongia, quā ē femine brasiica. Cum tamen ibi ætus fit in spongia: hic sola potentia feminis. Vtrunque tenuitatis genus in se colibet fœniculum, si brasiicæ compare-tur. Nam & tenues habet partes, quia calidas: & tenues, quia raras. Minus tamen citō quā brasiica, prodit: Illud omnino in promptu ha-bendum est, non à calore tantum elementaris (quemadmodum multi, qui se dicere Perit-

pareticos, proñebantur) sed ab eo tanquam instrumēto : à certa verò forma tanquam à principio peritici. Quin ne illū quidem elemē-torum alieclām facit auihorem Galenus hu-iuice ministerii, sed opificem alium quendam, quem negat depaici nostrum humidum natu-rale: acutē sanē & magno iudicio, nisi fisteret illius opifici primordia statim in illo ipso. Nā vel ipsām animam, cū quid sit queritur: ea loris ambitum icie continet, non egreditur ad formæ vllam conquisitionem. sed de hoc abbi. His igitur omnibus cū staphyagria longē sit calidior, ab ipso primo satū biennium tamen, vt dicebamus, transiit fit ad naturalium rudi-menta in hortis nostris. Confici etiam suis i-pie telis queat. Citius plantam generari quā animal, dicebat suprà. At planta, quā planta est, solidiores habet partes quā animal, qua-tenus animal est. Non enim (vitatīs vtar ver-bis) de animalis essentia est, habere ossa: Sic enim si efflo, omne animal haberet ossa. at non habent omnia. Non ergo sunt diuersi ge-nera comparanda ad generationis celeritatem: sicuti neque diuersi figuræ ad circuli quadra-turam, præfertim ex densitate ac raritate, mol-litia, duntia. Sed, vt dicebamus, a calorīs vi: neque illa sola, sed cum humido: neque iis tan-tum, sed à forma directis. Peisimè verò inter-pres τὸ λιπὸν opposuit τῷ πυκνῷ. Suprà nan-que statuebamus hoc ex aduersis τῷ ἀραιῷ. Coa-ctus repeo. Sic in tertio Meteoron. τὸ πυκνὸν C. opponitur τῷ ἁραιῷ. vnde pugnis & manus. λι-πὸν autem contrarium est τῷ πυκνῷ. Tenue nanque aut accipitur à partium rarione, aut ad superficiē modum. Ita filum ex aere dicimus tenue, quoad superficiem quæ inter extrema parua est. Item bracteam. At vtrunque den-sum est. Hic tenue opponitur crasso, cuius la-tera duarum dimensionum longē distant. Sin respectus fit ad partium situm, exemplum ab aruis capiamus. Solum tenue vocant Græci λι-πὸν: quod & λιπὸνμα dicitur. Loquendi quoque modus alienus est à legibus philosophiæ: ἡγε-ται ἁλλαν. Generatio nanque nec plus agno-scit, nec minus. Et sententia de cremento fal-sa est: plus creicere, quo quicque plus est tenue. Simul enim creicunt omnia, cortex, liber, al-bumen caro, medulla. Quinetiam in genera-tione nihilo id esse verius declarauit dudū: quā-do radix omnium densissima paruum, omnium prima generatur. Manifesta proportio falsitatis in alijs quoque. In quibusdā flores funduntur primū: vt Persico, amygdalotin alijs post frō-des: vt in ceraso. Ita florent aliqua prius, in qui-bus ossa futura sunt postea. At partes illæ cras-siores naturæ sunt. Flos enim est in potentia fru-ctus: & quidem talis. Quare est offigen fructus os in potentia flos. In cinara folia prius quā lanugo. Ad calorem igitur statueret signa generationis, tanquam ad agentem causam sub formæ dictatura, non ad partes quæ sunt pa-tientes.

[illegible][illegible]

haud repugno. Non enim solum licet Philoso-
pho φησὶν, sed etiam per necessarium est. Nā
ipse quoque Philosophus, quæ vulgi arbitrio
circumferantur promiscuè vocabula, tam
ad humidam quàm ad siccam exhalationem, di-
stinxit primus ad certas significandi functiones,
ἀνοδον αὐτὴν & ἀναδύω. Hæc autem sic digesti
non vt abducam in tenuem loquendi iudi-
cia libera doctorem, sed vt ipsi vel hæc admit-
tant, si non incommoda cognoverint, vel acco-
modent sua meliora. Non enim melaret. Ful-
iginem esse fumum tenuem, & à pinguibus fe-
re. Attendite verò iam præterea quæ dicat
hic, ὅτι μὲν ὁ αἰὲρ πῦρ καὶ μεταβάλλονται ἐν αἰθέ-
ρι. Namque τὸ αἰθρινόν ἐστι καὶ πρὸς γένεσιν
mutationem. Neque enim soluta, aut aliquo mo-
do à calore victa perstat: atque vt, ita vobis
cum festuè semotus à Criticis, audeam, gut-
tescit. Eadem pluviarum quoque causa. Exha-
latio nāque aut absumitur estu nimio tota, quo
tempore nullus inuenitur demissus celo ros: aut
non tota, sed vel pauca tenuisque est: vnde fit
ros: aut pluvula reliqua est, à qua fit pluvia.
Vbi verò plurimum remanet, imbres ingruunt.
Quod verò dicit, ἀσπερσέναι, capiat alio modo quàm cum dicit, deicen-
dere. Etenim cum ascendunt, ἀσπέρσονται sunt
in potentia: quippe mista cum bona parte boni
succi. Vbi descendunt, expelluntur ab expul-
trice, secreta prius ab excremente vi. Augenda
quoque significatio verbi huius, descendunt,
vel tota vel omnia: sed à medio ad ambiguum
Iurisconsultorum more. Non enim descendunt
haud pauca: quæ neque ascendunt, neque de-
scendunt. Ad hunc quoque modum Meue lo-
quutus est, cum medicamenta quædam vocauit
attrahentia, quæ deducerent à capite: quædam
eradicantia, quæ subducerent à pedibus. Qua-
si verò eradicatio non sit attractio: aut quasi
non eodem motu scie applicet ferrum ad Ma-
gnetem, si supponatur, siue superponatur. An
quid aliud aliū censuimus, quàm medium
quasi punctum, quod centrum vocant: tam pe-
des, quàm caput pro circumferentia statuimus?
Tum Ferrenius Audis, inquit, Scaliger, quàm
curiosè carpat hic imperatoris illius tui gio-
riam. Sæpè equidem te de eo prædicantem au-
ditui. Nullum illo subtilitatis diuidere, digerere a-
ptius, prudentis ordinare, felicitus exqui: de-
nique (vt veteres Attici dicere solebant) nullo
modo πρὸς ἑαυτὸν. Nam de apparenti conficendi-
que modo, vel Galenici & ei primas dant, & vl-
trò sese ei dedunt. Hic autem voluit intelligi
medicamenta capitalia: pedes autem festuè ra-
dices non inleganti dixit analogia. Nam &
Prisci Graii τὰ κερὰ quidem de summo, & de la-
tere ἰσχυρὰ autem ab imo, consueuerant. sed hæc
leniora. Duo magis me mouent. Alterum est,
cum animaduerti abs te τὸ ἀσπέρσονται non esse
dictum excrementum. Id quod mihi penu-
cundum fuit: cui visum fuerit olim, multa esse

A *ἀσπέρσονται*, quæ non excrentur. Vtramque vocem
ἀσπέρσονται nisi hanc posteriorem addere priori
motum *ἀσπέρσονται* τὸ ἀσπέρσονται: cuius esse deest
studium philosophum. Nam excrementum
& superfluum est, & significat excretionem.
Cum igitur vtrumque Latine dicatur: separato
viri distributa sunt. Quid si quis obiciat: in
vocabulo hoc superfluum, etiam fluorem con-
tineri: non tam eorum tuatur causam, qui no-
mine videntur excrementi, quàm hoc equè amo-
ueant. Amouento igitur, arque aliud querunt.
Haud pauca scie offerent, illud non abiciemus,
exuperans, quo τὸ ἀσπέρσονται vertimus. Sicut in
numeris, id quod excedit æqualitatem diuisorū,
B Græcè dicitur *ἀσπέρσονται*, à nobis impar. Quia
quod superest, videtur esse ambitu maiore. Id-
circo *ἀσπέρσονται*. Parverò rectissime, quod non excede-
ret: quoniam iuxta posita partes iisdem limitibus
præterminantur. Hoc fuit *ἀσπέρσονται*. Vnde & pars.
Quandoquidem aureum illud à pace concilia-
tione quæ animorum dictum seculum, admi-
rabilem illam *ποταμὸν*, pro maxima beatitudinis
portionem ducebat: damnata penitus *ἀσπέρσονται*,
quæ nunc multorum summum est numen. Im-
par autem non perinde è recipi dictum est. Su-
perpar enim melius. Verum rudiora omnia
primordia, præsertim *τὸ ἀσπέρσονται* *ἀσπέρσονται*
C *ἀσπέρσονται*. Itaque ex eos sequimur, sed neutiquam
cæci. Hunc ad modum Aristoteles aliique tum
Philosophi tum etiam historiarum scripto-
res τὸ *ἀσπέρσονται* dixerunt in natura, quod esset ra-
rum atque extra hunc ordinem vulgatum re-
rum quotidianarum. Sicut de phœnice, bona-
fo, solidungulis cornutus superstitiatione, o-
stendit, si pectus vitæ quæ media sunt inter *πρό-
στρον*, & euentus, periclitique ordinarias. Quin τὸ
ἀσπέρσονται τὸ *ἀσπέρσονται* non fuerit, quin in *τὸ ἀσπέρσονται*
D At quæ pars boni saguini est nimia, nunquā
venerit excrementi appellatione. Superuacuum
& superuacuum Cicero τὸ *ἀσπέρσονται* apud quæ an
excrementi vox inueniatur, nescio. Hoc primū e-
rat quod me moueret ad dicendum. Alterū non
in verbi, sed in re est: Guttur quomodo concre-
scent ex ipsa exhalatione non frigore cogi, con-
fessum est. At in libro de mistorum affectibus,
Alexander ait, condensatione quoque fieri, non
autem semper coactione, quæ frigoris opus sit.
Exemplum addit operculi viscum in culinis.
Vapor enim guttescit, non frigore, sed in spilla-
tione sola. Qui conatus tanto Heroc videtur
indignus mihi. Quippe & gelatio, & spissatio,
& horum omnino genus coactio, sunt effectio-
nes. Autorem querimus. Equidem arbitror in
operculo minus esse caloris: calefit enim solo
vapore. Quare minor ille calor, pro frigore est
feruido vaporis. Concrecit ergo. Sic à balnei
fornice vincitur exhalationis calor. Quo ce-
dente, guttæ succedunt aqueæ. Sed ad pen-
sum. Sequutus Bauius: deducit deinde sen-
tentiam ad naturalis rei comparationem. Sic
enim fieri fluuius ac fructus sub terra. Ter-

angustias repleri : atque inde fieri largiores
exhalationes, quæ interiore compressu terram
indant. Hunc ad modum extare fontēque flu-
uioque antea nunquam viūos. Hæc sic. Verum
ut superioribus comparatio responderet, addi-
ditur *ἡ ἵδρω φησὶν*. In sublimē nanque rer-
tur *ἡ ἄνω*, de qua agitur. Addidit & illud flu-
uorum materiam esse pluuiam. Sic enim plu-
uiam *ἡ ὕδωρ* in supradictæ comparabat : &
ἡ τρεῖς cōgērebatur : *ἡ ἵδρω*, & *ἡ τρεῖς* *ἡ ἵδρω*.
ἡ τρεῖς cōgērebatur : utriusque verò *ἡ τρεῖς*
ἡ τρεῖς. Quæ omnia, quemadmodū accipi debent
videamus. Dicit, *ἡ τρεῖς* *ἡ τρεῖς*. At om-
nes fluiui de terræ viceribus exiunt. Sententiā
verò illā, *ἡ τρεῖς* *ἡ τρεῖς*, Aristotelis est
Meteoron. primo. De fluuiorum principis
tres sunt sententiæ : una statuit eorum mate-
riam humidam exhalationes : altera creat ex a-
qua pluuia : tertia subicitur mari. Hanc po-
stremam fuit Epicurus, à quo Lucretius ac-
cepit. Habent autem maximas dubitatio-
nes. Nam neque omnes exhalationes, quæ-
cunque subter vniuersos Europæ tractus sunt,
vnum modò concreare Danubium queant.
De pluuiis ad eundem ambigitur modo &
efficaciorē opera. Quāuilla portio Garum-
næ : si perennitatem spēs, vniuersi imbres,
addē etiam nubes, Aquitaniæ. Bona verba que-
so ne perititer agere videamur. De Oceā-
no, tanquam de pære, non, ut ille dicebat, re-
rim, sed ut quidam volunt, fluuiorum, quid ha-
bemus. De materia non potest, ut in aliis dua-
bus opinionibus, dubitari. Plus iatis est, vel ad
multo plura. Queritur de subitione. Qua na-
tura seie sursum inferre valeat elementum gra-
ue : Aqua tale est. Hoc quia probationibus cer-
tis demonstratum patet, quæ est à te, Catia, o-
mnium, quod, equidem sciam, primo in suis e-
xotensis exercitationibus, non faciam ut me-
finam abstrahere à proposito plantarum ma-
teria. Dicit *ἡ ἵδρω* fieri *ἡ ἵδρω*, quæ in an-
gustias aquæ fuerit. Ita demum est, si multum
subtus feruat, quò plus concipiat calor. Cæ-
teroquin ex aqua parula maiores contingunt
exhalationes, si de superiore loco affus subtra-
hat. Celerior enim fit motus qui liberior est.
Si enim addenda est his exanguius sententiis
anima pro sale : sicut ē contrario permisal pro
anima. Fluuiorum verò, qui cū prius non ex-
tarent, postea emerferint, generatio tum à Phi-
lophus, tum ab historicis recēditur. Haud val-
de abfinitū ratione, atque illi qui postquam in
priorē eunsi certis intercipiuntur locis, exiliunt
illis postea. De aquarum miraculis non vno li-
bro Plinius : item Virgilius, Ovidius, Seneca,
Solinus, Aristoteles, Herodotus, Strabo, Pau-
sanias, Lucretius, Arbenæus. Venimus ad eam
tandem partem, quæ fidem faciebat incōsidera-
tionibus ingēnis, hos esse libros Aristotelis.
Ita nanque scriptum est : Expōsumus causās,

quibus fontes ac fluiui generarentur, in libro
nostro, qui Meteoron, inscribitur. In quo etiā
de terræ motu diximus, de penumero ius tum
fontes aperiri, tum fluxuos exticare, qui nulli
prius exibat. Finitū nanque terram exhalā-
tione. Facto igitur terræ motu, sepe id inuen-
tum est : fontes scilicet ac fluiuos coniugari.
Hæc in libris Meteoron, ianē scripta sunt, *ἡ δὲ*
ἡ δὲ *ἡ δὲ* *ἡ δὲ*, sed alio modo. Non aī, a-
qua terram, sed vento findi. Quemadmodum
ventus flouium causa fit : sic etiam *ἡ τρεῖς* *ἡ τρεῖς*.
ἡ τρεῖς *ἡ τρεῖς*. hæc verba sunt in secunda. Nam
quod inscriptio induxit illorum animos, ut a-
scriberent diuino viro non debuit. At quot vi-
tis illustribus argumentum contemplationis
huiusce iuppositum est à Natura? Scriptū
B Meteoron Democritus, Anaximenes, Empedo-
cles, Anaxagoras, Clidemus, & alii. Et ianē qui
hæc scripsit, cū Meteoron scriberet, putabat
sua scribere non aliena. Illa quoque sunt ani-
maduertenda. Ex terræ motu *ἡ τρεῖς*, *ἡ τρεῖς*
ἡ τρεῖς *ἡ τρεῖς*. Fortasse vult diffidat fon-
tes, in perfito subit, per hiatum coire in vnu.
Notabimus etiam verbum *ἡ τρεῖς* *ἡ τρεῖς*.
ἡ τρεῖς *ἡ τρεῖς*. Intelligamus terræ soliditatem.
Nā de solo arenoso non potest. Filis nanque
defenbit Philolophus, ut omnia, mirificē : *ἡ τρεῖς*
ἡ τρεῖς *ἡ τρεῖς* *ἡ τρεῖς*. Abusi
sunt hoc significandi modo veteres medici, qui
lac *ἡ τρεῖς* appellarint, cuius scrota pars à cras-
sore separaretur. Sed iam militares ostendunt
C seie pro nobis stationes. Quod enim positum
est ab illo in secundo, negat hic iste. Mortis, quæ
à cōcussione hos in loco nominat *ἡ τρεῖς*, Ari-
stoteles etiam *ἡ τρεῖς*, iste plantis cūenire negat.
Paulo ante hæc supra quoque in animalibus.
Aut contrā Philolophus & sentit, & profertur.
Eius verba sunt : *ἡ τρεῖς* *ἡ τρεῖς*, *ἡ τρεῖς* *ἡ τρεῖς*.
ἡ τρεῖς *ἡ τρεῖς* *ἡ τρεῖς*. Idem quoque dicit Gale-
nus in libro de Tremore. Vno, stativē ada-
cto obiecto, quæ tolli partes obdientes ipsam,
conatibus illius tentans eruptionem, premi na-
turali motu musculorum, retrahentium cutem
ad pristinæ statum superficiē. Tum ita fieri sal-
tum atque palitationem. *ἡ τρεῖς* enim, quæ ex
voce vox nostra deducta est, huius generis est.
aliquando subfultionem sumus interpretati.
D barbari nostri iedigationem : sic enim vul-
gus Italicum & Francicum vocat titillationem
paulo corruptuiculo nomine. Similis motus
in piscibus videtur, aut moribundis, aut vibra-
tione, refultionēve molientibus eusionem.
Eum Græci motum dicunt *ἡ τρεῖς*. Philolo-
phus etiam *ἡ τρεῖς*. Sub toto illo genere sunt,
pulsatio, oscitatio, pandiculatio, tremor, sal-
tus, palpitatio, horror, succussio, excussio,
titillatio. Motu nanque comprehenduntur, eo
cuius auro fit status aut inepor. Vt etiam quis
addat pruritus non inepor, si rem propius
contempletur. Plato quoque huic aduerfatur.

Illa supematate videlicet eorū quoque quorum lignum mergitur alioqui. Quod verò dicitur, benum iubire aquas propter densitatem, & ab Aristotele dictum est, & à nobis compertum. At verò non sit iatis. Nam spongia quardiu aeris plena est, fluitat: cum aeris in locum iubit aqua, mergitur: neque tamen densa est. Itaque Philosophus in libro de misforum affectibus de ebena scripsit hæc. Non fluitat, quia *ἡ βενή μὴ κενή ἐστίν, ἀλλὰ πλήρης ἐστὶν ἀέρος*. Quo ex loco id ebieruabis, quod acbas *ταῦτ' ἐστὶν ἡ μαλακία*. Quali enim non nigra quæpiam sit ebena species. Vt ne id quædam lateant quam necessarium, cum dicebat: Sola India nigrum ferri ebenum. Herodotus tamen ex Æthiopia post expeditionem Cambysis vēngales Ἀριθόπας factos, centenas ebena phalangas tributū nomine Persiarum regibus pēdere solitos. Id quod adegit viros doctos iupicari, Gaicū hoc iam viū Veneræ luis factum nobis populare, nihil esse aliud quā ebenum decoloratū. Quæ ligna si sunt affinia potius hominum opinione quā specie, meminerimus ab autoribus prodi frōndes ebena buxo similes galicinas vidimus allatas, comparari laurive facie. De Paulinie hæc quoque in historia mendacis non est hic locus. Ebenum radicem esse operiam sine stipite. Contrā, impostores & phalas ad pedestres lanceas venditant ē terebintho, & incoctas atramento populas affulas ad ipeculorum capulas: & ad tellellatum emblematis opus roboris frustilla, quod diu iub aquis natūm fuerit nigredinem commendabilem. Ad dicit ad rationem: Propterea quodd, inquit, in ipis est humor & calor. At humoris mos est par tibus coaptari: calor autem facit vt humor ad eam partem, educatur, quæ aeri commodior est ad conqueendum. Vt nam sic omnia dixisset. Nam quod fluitat, in vtriusque confinio versatur aeris & aque: propterea quodd vtriusque certo modo particeps est. Aqua igitur ab humore nō abhorrebit, qui humor in oleo est. Habebit ergo secum. Habebit autem in superficie: quia calor eō reducitur, vbi aeri commodū est cum aqua coniungi. Sic enim interpretor hic, *καὶ ἐξ ἑκῆς* quod est *καὶ αὐτῆς* & opportunū. Quare quo loco aer & aqua coeunt, ibidem erit corpus ex aere & aqua constitutum. Qua lege recens ouum, cum non satis aeris continens, submergitur: vetustate exhaustum supernas, aere conceptio minus. Ictico intelligemus humidum aereum: propterea nanque dixit humorem cum calore. Etenim aqueum humidum terreis cedit partibus. quæ caula est vt arida nateat ligna eadem quæ viridia non natarant. Pali qui diu sub aquis in excipulis fuere picinarum, si euellantur, neque extrahantur, tamen haud emergunt. Hanc non iniucundam sententiam fatali lapsu verbis illis deformauit, *ἡ βενή ὅτι βλάπτει τοὺς ἀνθρώπους*. Omitto doctis atque accuratis vitiis, *ἡ βενή* non dicitur hic. Dicamus illud, ad suam superficiē

non leuat aquam terram. Neque rectē ientiam: Aquam potius alia tollere, quam seipiam depri mere. Inicōo nanque corpore cum dū cecidit à seipia, mouetur loco iurium vi. Suapte natura tum seipia refliuit in pristinam sedem suam. Neque aer cū leuat aqua in locum iunxit: etenim motus aeris per accidens ab externa caua. Neque si dēficiat aquæ moles vniuersa, eius in locum seie demittat aer: nili vt ne detur vacui. Quin nihilo melius accipiat nos illorum venerationē verborum quæ equantur: nisi inuicillum Ferrerius placitis Mathematicorum, in quibus nulli credit gratis nostra. Cū enim superficies nullam accipiant diuisionem profunditatis, in disputationibus naturalibus de motus continuitate constitutum est à Philoopho, neque ex punctis vllam dimensionem, neque lineis vllam latitudinem, neque ē superficiebus vllam constari posse profunditatem. Quare inter aeris & aquæ superficiem cū nihil intercedat, & superficies superficies nequeat copulari, necesse est Mathematico vtriusque vnā esse superficiem. Ictico dicit hic, *ἡ βενή μὴ κενή ἐστίν, ἀλλὰ πλήρης ἐστὶν ἀέρος*. Sic in XXV. sectione quæ fionum. De aere & aqua sic scribitur. *τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀέρας ἓκαστος ἐστὶν ἐν ἑαυτῷ ὁμογενὴς καὶ ὁμοειδὴς*. In quarto de Cælo eadem & verba & sententia. Hæc tamen facilius dicuntur quā intelliguntur: in iis enim multas patimur difficultates. Nam si *τὸ ὕδωρ* sunt *ἑκαστος* sunt *ἑκαστος* ergo *τὸ ὕδωρ* sunt *ἑκαστος*. Si superficies sunt simul, quæ sunt simul non sunt vnū: non erunt vnū duæ superficies. Ad hæc, superficies corporis terminus est. Quotuncunque corporum vna est superficies, vnū corpus sunt illæ minimæ corporis vnius partes. Hæc enim est subtilissima continuū definitio: cuius partitū omnium termini sunt communes. Nec abint ab hac Aristotelica descriptione: quantum vna est è primo de Cælo, *τὸ ἀέρος καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν ἑαυτῷ ὁμογενὴς καὶ ὁμοειδὴς*. Ergo si vna est aeris & aquæ superficies, aqua in aerem erit *ἡ βενή*. Nam quemadmodum momentum quod instans vocant, non est pars, atque ita quod citra est, non distinguitur per punctum ab eo quod est vltra: sic non distinguitur per superficiem corpus aeris ab aquæ corpore. Ent igitur cōtinuum. Quod manifestum est in quinto Physicorum: *ὅτι καὶ τὸ ἀέρος καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν ἑαυτῷ ὁμογενὴς καὶ ὁμοειδὴς*. At *ἡ βενή* sunt, quæ sunt *ἡ βενή*. Vtriusque enim vocis origo eadem. At aliud est *καὶ αὐτῆς* vt in sexto: *καὶ αὐτῆς* *ἡ βενή*. Quod clarius in quinto Metaphysices, & declarat & distinguit ab iis quæ sunt *ἡ βενή*, *καὶ αὐτῆς* *καὶ αὐτῆς* *καὶ αὐτῆς* *καὶ αὐτῆς*. At in quinto Physicorum: *καὶ αὐτῆς* *καὶ αὐτῆς* *καὶ αὐτῆς* *καὶ αὐτῆς*. Postremò si est aeris & aquæ superficies vna, aere moto, mutari necesse est superficiem simul: at ne moueatur aqua: aut aduerso moueatur motus eundem erit motus in aere, & non motus in aqua, aut aduersus motus. Quæ sunt & absurda, & incredibilia. Peripicua magis erit obiectio, si ad celestes orbis refe-

bes referantur. Iisdem nimirum legibus Iouis A
superficies vna futura sit cum superficiei Saturni. Ad illud diuertit cultum fugiendum Mathematicè
vnum esse, quia nihil corporis intercedit: Phisice non esse, quia diuersis sub formis consistant. Ita videtis *ἡγὺς τῶ ἀσπίρου λαμψέρον ἐστὶ χρυδίου αὐτοῦ τὸ φῶς ἤ τῶν ἰσχυρῶν ἢ αὐτῶν μάλιστα*. Græcè dixi quò nostras indicare miferias in quaestione veritatis: dedecus celarem *τὸ ἀσπίρην*. Sed ad rem. Ab aere fieri dicit hoc vt fluant, non autem à ligni materia. Hoc ergo fuerit illud *ἀσπίρην*, de quo suprà quaerebamus. Quapropter alterius offert exemplum materis. Ideo quidam lapides fluitant, inquit quia vacuum quod in ipsis est, exuperat partium quantitatem. Intellegendum hic vacuum quod opponitur densi, non autem pleno contrarium. Abutitur scilicet voce hac. Itaque coactus fuit addere: Locum aeris esse maiorem quàm terræ locum molis. Declarat igitur *τὸ αἰρὶς* aeris esse locum. Cæterum haud ians est esse maiorem: quin longè maiorem oportet esse. Paruum siquidem terræ corpus in maximum corpus aereum diffunditur. Quod est in secundo de Generatione, & in secundo Meteoron. dicebatur: plus occupare loci rarum, quàm idem densum. Quare, inquit, rupis cossive leuioris frustum in aquam si demittas, eius exabit dimidium, alterum dimidium subibit aquam: propterea quòd plus habet aeris quàm lapidis. Plus in mole, inquam, scilicet quanta sit latas ad æquandam leuitatem suam cum lapidea grauitate, non autem in vi: sic enim plus extaret quàm dimidio. Quo in loco possem alia quoque, si audeam, attingere. At vereor ne occurrendo toties, offendam. Tanto, inquit Minutius, tibi frequentius atque audacius accurandum est ne sis animo semper impedito. Non enim te potes ex hisce turbis sine turba expedire. Age age quicquid id est, esto iam. De memorabili, inquit ille æqualitate, que tam inæqualiter tractatur disputatores potius quàm ab illis tractata est, vt integrum librum Gentilis ingesserit tuis commentariis. Non meliore consilio quàm qui tot tantæque de tribus doctrinis coniacinatur. Optimi quidem viri illi atque doctissimi, sed immodici, atque, vt ita dicam, intempesti. Quod igitur isti dicunt æquale ad pondus, id nequit inter Philosophos vel recipi vel admitti. Ignis enim pondus habet nullum. Reliquum est vt sit æquale, aut respectu ad mensuram, aut ad vim, aut ad proportionem. Ac mensurà quidem æqualis, inter ignem & terram confutari nequit in corpore viuente. Si verò vis æqualis omnium sit, tum verò corpus illud nullam vnquàm partem naturaliter moueatur. Virimus modus est, quem Galenus *ἀπὸ τοῦ ἀνευαίου* referebat. Vt quia latitudo sanitaris (exempli gratia) certis continetur, vt ita dicam, spatii elementorum: quæ portio accedet ad punctum intimum, ea sit circumscripta ratione huius æqualitatis. Si viues

homo confitui potest tribus terræ partibus, cum terræ plurimum habet: & duabus ac leuissime, cum multum: & ex diuibus, cum latissimè ad illam mediocritatem recessimus. Cui mutationi non est necessaria æqua ignis natura: sed si duas ignis partes qui obtinet, plurimum habet: qui vnā & leuissimam, multum: qui semul-sem, iatis: hic item illis ignis duobus illis terræ affibus æquale fuerit. His dictis, cum oculos, vt ad reliqua pergeret, in librum coniecisset: hæc, inquit Minutius, vt indicia silentio præteritis? Malim ista quidem ad quæ te iam paras, ignorare. Nihil vnquà accuratius audiui igitur ad alia. *Ἰσχυρῶς*, inquit, pro coclecula posuit. Pollux in primo pro litore aut scopulo. Plutarchus in commentario, *οὐ ἀποβῆς τῆς ὑπὸ τῶν πτερυγίων, pro strepitu: μὴ ἰσχυρῶς πτερύγεσσι τὸ ἀκούεσθαι λέγει*. Alcopolorū, arbitror, allisione fremitum expressit. habetis & apud Sophoclem. Vt in transiuntis nostrum hunc sermonem faciamus hilariorum Virgiliana eruditione. Ille nanque cum esset omnium bonarum literarum plenissima bibliotheca, repperit opus suum diuinum illud, variis atque reconditis literaturis. Cæterum tanta dexteritate atque pudore, vt ea vix attingisse videatur. Itaque de icopulis dixit, *Ἰσχυρὸν ἴμμεναι μὲν ἰσχυρῶς*. Græci enim *ἰσχυρῶς* dicitur vocat. *ἰσχυρῶς* factum quod extat è mari. Sic est apud Strabonē, Thucydidem, & alios. Deformatur autem sententiam obsecratur orationis. *ἡγὺς αἰὲρ*, inquit, *αἰὲρ τὸ ἀπὸ τοῦ αἰὸς ἡγὺς αἰὲρ τὸ αἰὸς αἰὲρ τὸ αἰὸς*. At qui lapis? Nam quantum in ipso est, vix dūne sit hoc, ians nescias. *ἰσχυρῶς* enim non significat pumice, de quo hic intelligat hæc dici necessariò. Docet autem nos Plinius Thyreum lapidem natatæ fluitare que grandem: comminutum mergi. Quam cauam iubeat, hæc à nobis esto. Aeris in eo multum contineri, non in minimis partibus, vt in lignis solent, sed inter maiusculas. Quibus diffitis, simul cum abeuntis aeris leuitate, natandi beneficium amittat. Sic peluis ænea fluitat integra: concidit pars longè leuior mergitur tamen. Ratio est, quòd aer, qui eius in finem est, tam repente nequit separari, quàm citò pondus deprimere possit. Perficit igitur. Si foramine subire possit aqua, tum decedet aer: quia paulatim res ea geri queat. Itaque minus rectè Plinius eodem loco prodit: inania vasa non facilius quàm plena ex aquis extrahi. Quin illa inopia inania nullius egent penitus extractions, sed multa vi vix deprella spontè resiliunt, adeò vt etiam deligata secum sustollant onera. Itaque, si stantebant natæ dicentes pueros cucurbitæ, quòd minus explebat antiquis cortex. Quæ verò scribitur hic de lapidum generatione, minime pertinet ad hunc locum. Sed vniuersalis consideratio trasactionis interest, quæ mistorum affectus designat. Priuatim verò spectat ad librum de terris, glebis, lapidibus, lapillis, gemmis. Nam metalla gemmarumne sublequantur an antegrediantur generationem, parum est di-

egenerat Platonis observatum. In Timæo, de lapidibus Platonis commentario Theophrastus. Plinius non bono consilio diversis hæc maxime locis tractat. In secundo lapidum naturam exequens, in ultimo gemmarum lapidumque tractatioriam. Eadem tamen & natura & generatio : materia sub alia forma speciei. In his enim minora ex parte aqua & aërea sunt. Nihil eo casu hinc opere, cum à simplicibus corporibus sacrosanctum opus deduxit, post terrarum descriptionem, statim ad rem maxime compositionis hominem dico. Inde narrationem illico demittit in res minus compositas : verum euerio ordine. Marmora enim gemmis præiungit. At sunt hæc compositiones atque operationes. Ad propositum redeamus. Cuiusmodi inquit hæc res : *αἰὲρ ὁ ἕρως ἐστὶν ὕλη*. Ex aquarum materia officinose quasi fit hoc efficiens, & *ἀεὶ*. Materia verò spuma, spuma namque ex collisione, rarefcit igitur aqua pristinam. Sic aërea natura pinguior ac viscidior diutius constat, quoad calore quorundam marisve saligne densescat ad tactus, ut hic inquit, modum tum collecto ex attritione sabulo fiat lapis. Prudenter addit, *μὴ ἰσχυρὰν αὖ πέτρην*. Multæ namque multiplicique interpolationis eget aqua ut lapidefcit. Ad aquas calidas pariter adhaerecentes crustas legimus ex aspergine. Nec aliis naturæ legibus *δακρυόεντες*, & halcyonium. De adarce alibi dictum est. Echini marini medullam miratus sum lapidea erat sed cuiusmodi, ut nemo qui vniquam vidisset echinum verum, dubitaret olim vixisse illum. Huiusmodi miracula multa Plinius recenset, sed istæque intra aiborem lapidem inuertum. Efti æon tam intus conformari, quæ intus immitri ponit integer, citoci quem obducat partes arboris coalescere quæerint. Quemadmodum de quibusdā spoliis videtur scribere Theophrastus. In mare autem bonus hic vir ingressus, si non exit ad plantas, in elementi feriatem potius transferatur culpa. Otiose tamen admodum scrutatur arenas, quantum enaret generationem. Terræ inquit, pars quedam dulcis non est, igitur intra illam partem recepta si refuerit aqua, non potest ab aere alterari, propterea quod illæ partes in terra non sunt quippe salæ. Ergo concaléfæctæ tam illæ quam aqua, sunt genus efficiant naturam. Cuiusmodi dulcibus in aquis gigni nequit, iocundo quia in his non dominatur terre fecitas. Quare vel mutat illam aqua in suam speciem, vel propemodum hoc efficiat : atque utrunque alteratur. Indurat ergo terræ duritia, propter vim suam compingendi : & aquæ diuidit ita subfidentiā, ut è limo fiant particule pusillæ. Ac propterea quæ prope est mare terra, fit arenosa. Auditis hominem, qui medio in mari nihil habcat salis, unde condat orationem suam. Miram verò audaciam, Negare dulcibus in locis arenam reperiri. An verò stultos nullos eos terre, cuius ille fit cuius, arenas allucet? Tam misere, ac dicam vae corditer, immo-

mor sit, mox ut in campis irriguis aqua dulci scribat arenam generari. Multus in æstuaris ad fundum arena nulla est, sed limus : reliquæ scilicet marinarum qui quiliarum, quæ ibi relabente refittantur æstu : unde græca vox *ἀλγία*. Subtus verò quantum quantum totum id arena est. At interiores ac subteriores venæ minus id sèrvit onitram quod vulgo cantant nautæ, maris fundum dulcibus aquis esse mitotem. Et accedit propius ad opinionem Philosophorum. Nam si salitigo contingit aquæ propter Solis vim igitur quæ aqua maxime remota fuerit ab ea, maxime videtur ab ipsa distare salugine. Plinius tamen ab hac sententia discessit in locundo, non sine admiratione suorum popularium : quandoquidem in xxiii. sectione propositarum questionum verba sunt quæ pro nobis aduersus illum faciunt. Arena verò terræ species est, sicut & sabulum, & calculi & lapides volatiles, quos à gloria nominant alicubi *glærones* Itali : quæ ex materia montes integros constare constat, non à mari genitos, ut hic ait, sed à natura cõditos cum mari simul. Arenam quædam ignita amplius vlna effusam vidimus propter litus vbi rursum pro portu fundandam redeunt. Architectus. Eam reor equidem nulli vniquam ante mari cognitam. Nam quod ait, in miras solui partes, vix credibile est à natura fieri : ut quæ ad Cantabros est, vllis olim sæculis deterior sit futura. Partes item illæ terræ, quem habeant, aut falsitatis auctorem contemplandum. Non enim à terra falsedo, tanquam accedens à substantia. Frigida terra falsedo, calorem habes suæ principum generationis. Attendite de id, *αὐτὴν ἡ φύσις ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς πέτρας*. Nam supra quoque *ἡ δὲ φύσις ἡ ἀρχὴ τῆς πέτρας* est. Et agendi potestatem assignat terræ : quæ tamen omnino passiva est. Nam neque frigore hoc, neque fecitate agit quicquam. Denique duritia nihil posse durum fieri, nisi per admissionem nemo nescit. Non igitur erit *τὴν πέτρην*. Cautio verò mihi ab illo dicendi modo *ἀπὸ τῆς γῆς*. Sic enim dulcis esset nulla. Quod verò dixit, *αὐτὴν ἡ φύσις*, sumptum id est de primordiis Philosophiar. Quoniam limus in potentia fuit illius naturæ : quasi dixerit, genitum. Sic Aristoteles ventos vocat *ἀνέμους*, qui suis è natatibus recta spirant, indigenam vocauerunt Latine. Ita corrigendus codex est, ut addantur negatio : *οὐκ ἀνέμους ἐστὶν*. Scilicet in dulcibus aquis desit fecitas. Alioqui contradicatur ipse sibi, cum tuos duos, Ferretur, diuerfam indistis viam. Imò requirit ille, (quod minimè reris) ænigmatè verberabo. Nam neque tecum sentit hic, neque aduerfat tibi. Qui fieri potest ait Baulius. Atquæ factum, inquit ille. Nam neque addidit negationem : & *ὡς* interpretatus est, illis : non autem iis nouo errore corrigens errorem. Profecio, ut huic affertur Scaliger, versiois onus pistrinatum est. Ad molam enim alligati vertuntur in gyru æquæ

vocant plantæ principium non radicem, sed venas. Et odiosa ien. enia: *ἡ πρῶτη αὐτῆς ῥίζη καλεῖται ῥίζη*. Aqua enim ius primordius insipida. Si quidem dulcedinis optix est moderatus calor. At is in aqua nullus. Omnium Philoiphori conientiū est in natura frigidissimum. Non ergo constabit aqua ex atomis Democriti. Corpuscula nanque omnia illa figurata ad gustus omniū spociem. At insipidum priuatio est: non enim sensum afficit, ac ne tentat quidem. Erit ergo corpus sine figura quippiam: ridiculē. Nam ex vacuo totam efficere nequeat aquam. At solum vacuum figura carebat. Hæc autem veterum fouet sententiā, quorum fuit princeps Thales: Aquam solum esse primum rerum elementum. à qua tantum abfuit Aristoteles, vt in secundo Meteoron. ne fluminum quidem principium cōcederet haberi. Hinc ex propofitis conſtruit demonstrationem. Aqua leuior est quā terra ergo aqua dulcis, quā salia. Nimirum quia salia terra est. Oui cōfirmat exemplum quia Dulcem aquam subiturū, idem in salia nataurum. Aristoteles in propofitis quætionibus, oneratas naues exare p̄lis in mari, quā in fluminis. Hæc p̄lōnam tamen hīc addit rationem. Dulcem propter partium tenuitatem iusti nere non posse: saliam propter crassas posse. Mihi aliter videtur. Nō propter partium tenuitatem, crassitudinēve, quicquam esse aptum vel ineptum ad iustitendū: sed ex earum cohaſione. Quapropter in oleo defecatiſſimo plus extat lignum quā in aqua. Olei tamen partes tenuiores: aerei nanque plurimum obtinet, aquæ multum; terræ exempta fæce minimū. Itaque gutta pannis asperā latē subit, ac diffunditur: aqua non item. Quæ causā est vt stilus dispendio mucrone demissus in aquam citius descendat, quā lamina decompondo eandem in aquam secundum superficiem impoſita? Scilicet ſeparat ſtilus partes: lamina nō ſeparat. Sic quod aqua non ſuſtinebit, ſuſtinebit aquæ glacies eiudem: non ob partium differentia, quādoquidem ſubſtantia eſt eadem, ſed ob partium differentem poſituram. coniunctiores enim ſūt. Oui poſuit exemplum, vt efficeret quod præcipit Philoſophus in ſecūdo Metaphyſices: Non poſſe quibuiā, niſi exemplis, periadeti. Quippe rationes etiā veriſſimās, ſi vulgares eæ non ſint ac paſſim receptæ, non admittete. Hoc genus hominum vocat idem principia ſenſuum, atque intellectū nancosari, in duodecim ſecunda ſecione. Ecce verò appendicem. In mari mortuo nullum animal mergi: nihil propter ſiccitatem gigni. Aiunt tamen ex Ariſtotele Cypriis in fornacibus pyrauſtam generari, quam etiā *pyralis* vocat Plinius. Tameſi mauult Hermodaſus, pyroton: pyralis auis apud Ariſtoteleſ. Dixit, animalia non mergi. Sic Plinius, Cameſi, inquit, ac tauri impune ſtuitant. Inde fama nihil in eo mergi, quali de ceteris nullo dum factio periculo. At ſolius certe quicquā mergi ne-

gat. An de eo Strabo quicquam ſcripſerit, nunc non memini. Generare quicquā tam ſim nominat. De bitumine quoque Babylonis ſolita hæc in eodē mari nihil quicquā gigni. Ratio *ἡτις καὶ οὐδὲν ἔχει*. Quæ verba non paruz indigeni conſiderationis. Nempe in ipſa terra multa oriuntur, aſelli, lumbri, talpæ. Nihil autem propius terræ naturam, quā terra ipſa. Non igitur eſt ſiccitas in eo mari, quatenus ſiccitas eſt, ſed ſiccitas inepta ad generationē. Quæ ſiccitas ſubſcriptorem, atque etiam collegam ſuæ habet ineptitudinis amorem. Sed & peſſimē dixit, *ἡ γὰρ αὐτῆς*: quod accederet ad figuram terræ. Verum neque figuram eſſe vllam elementis in tertio de Calo diſputat Ariſtoteles: & in quarto, ne ad motum quidem quicquam facere *ἡ αὐτῆς ἡ γὰρ αὐτῆς* *ἡ αὐτῆς*: tantum abeſt vt quicquam præſtet ad generationem. Tum ſi quis terræ globum ſpēctet, atque intelligat alius quoque communem elementis etie figuram illam. Proiequitur ab his rationem ſalis generandi, poſtequam de maris ſaliſitate verba fecit: eāque ſuſdon comparat, atque apponit (vt reus) cauſam. Fini inquit, ſal in ſagittam illius aquis, in quibus quod erat dulce ſalēcit. Superat verò terræ ſaliſugo ſaliſuginem illam: in illa enim remanet incluius aer, in hac non remanet. Ac propterea non eſt illud terræ corpus particeps ſecundum omnem modum cuiuſpiam dulcedinis. Siquidem aquæ genus id eſt, quod exit ex ipſa terra, ſicut ſudor. Quæ fuerunt aliqui, Sal quare non niſi dulcis aquæ cōmiſtione fiat, cūm fit calidum & ſiccum. At iſti ſupponunt ſalium: nam & ſine dulci fit. Conſecti oſis autem reſpondebimus, Aqua dulci cohaſionem temperat. In cautibus tamen exceſſu ægeo mari, ad Nauplium & Epidaurnum, ſicileſcunt ſal à miltibus ex aſulſu ſiliculi reſectis: ibi, mox à Sole concretis aquis. Aqua verò dulcis id præſtat, vt de pinguitudine ſua deponat aliquid mare, quod enim tale eſt, minus cōmodè concreſcit. Iccir eo glacies ex aqua fit, ex oleo non fit. Spicciſſit oleum, non glaciatur: ſic & aer quod & à Philoſopho edoſtiſſum. Id etiā verūmne ſit, cōſiderandum: quod erat dulce ſalēſcere. Nam ſanè ex aqua ſalia fit ſal: neque dulcis illa prius ſalēcit, quā ſalēſcat. Adhuc dubitabo, an terræ ſaliſitas ſalis ſuperet ſaliſuginem. non enim videtur. Actū nanque ſal ſalium eſt: terra verò potentia tantum. Neque affectio terræ propria eſt ſaliſitatis & ſalis propria eſt. Sed ſalem ſub terra fieri, ſicut & ſulfur, & ignes, quānam auctore alio quā celo? Salem verò terræ ſudorem cūm vocat, ſanè factus eſt. Hoc idem cūm de mari dixiſſent antiqui, riſit Philoſophus in Meteoris. Illud attentius in memoria habeamus, Terram ſine humore nunquam vel ſalēſcere vel ſalēſcere. Quare cūm Sol fit efficiens, aqua materia: terra potius eſſe videbitur (parcite auribus viri elegantiffimi) commateria. Nam efficiētis ra-

tionem sibi nullo modo vindicare potest. Planto in Timæo ab aqua salia, & terra, vt salu- gienem ab aqua trahat, à terra concretionem. Ni- tro quoque olei principium attribuit quod- dam. Plutarchus cerui lacrymam dulcem, apri saliam scribit. Apponit causam: frigus in Cer- uo, calorem in apro. In calidis animalibus at- que animosis excrementa omnia calida, amara, salia. In xxiii. sectione, stans aqua saleicis: ex mo- bili id nullum fit. Exigit enim concretio coque- tem. Et ibidem, Mars aquam quo pius coqui- tur, eo plus acquirere saliedinis. A: calidior est prope litus (vt est in quinto Historiarum) sanè ex reflectione radiorum à propinquitare fundi. Et apriora omnia litora concalecentibus fa- ciliùs arenis. Quoniam igitur modo litoralis a- qua dulcior ibi dicitur ab eodem? Contrà nan- que videtur debeat: si saleicis à calore. Quo enim coctior, eo calidior. Respondeo, Motu aquam calefieri atque aereicere: dulceicere igitur. spu- meis enim: non ergo parum concipit aeris. Plutarchus, alios humores aquatos frigescere, mare incallescere, fortasse. Nempe omnia aqua calorem concipit agitatione: aeris enim hautit multum. Ex æstius extraxam puteis cum iu- mentis potui damus, ne frigore suo noccat, aut torminibus, aut angina, veraxam prius baculo exhibemus. Hæc cum dixisset, ei parabat. Per- contanti Minutio quid esset negotii? Vota, in- quia, soluiamus Nepuno, vt ait ille, saluipotent. Iam verò tandem vix enauimus, ac terram atti- gimus, in qua stirpes intermissas resalutemus: atque vtinam melioribus auspiciis. Nam quasi rem aream ex lacchi, vt aiunt, vano mystica notandum monet. Quocirca nouum hinc in- choare caput licet.

Scire, inquit, debemus, plantas esse non ex simplici matena, sed compositas. Quasi verò hic sit locus. Nam per initia libri huius posuit iam *ἀνάμνησιν* illas. Et in libro De mistorum affe- ctibus, iam illa verba sunt: *αὐτοὶ μὲν οὖν τῶν τε φρυγῶν ἀσβεστόντων, καὶ ζέφειον*. loquitur de qualitati- bus at qualitates in elementis. Ibi quoque in e- iusdem libri extremo, ad animalium atque plan- tarum historiam transiturus ait, hæc ex condit- simili bus esse composita partibus. At nullum simplex corpus constare posse partibus inter se diffusilibus, in secundo libro De Cælo iam declaratum fuit. Iam est in secundo De gene- ratione, quod supra dicebamus, ex quatuor o- mnia constare. Prioris sententiæ verba memi- ni: *ἡμεῖς δὲ τὰ ζῶοντα καὶ φυτὰ καὶ τὰ ἀνέμους*. Alterius hæc: *ἀπὸ τῶν δὲ τὰ μὲν τὰ ἀνέμους, ἀπὸ αὐτῶν τὸν πᾶν τὸν ὅλον, ἢ δὲ ἀπὸ τῶν αἰθέρος, ἢ ἀπὸ τῶν ὕδατος, ἢ ἀπὸ τῶν πυρρῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀέρος*. Illud durissimè *θεοῦ καὶ τῶν ἀνέμων*. Herbæ, & species. Adiungit porro haud satis comoda- comparisonem: Sunt, inquit, cōpositæ plantæ, sicut salido ex aqua maris, & arenarum substa- tia. Effet igitur circulus in natura. Sic efficiens causâ suum haberet effectum pro causâ effici- ente: aut forma formatum à seipâ pro forma sua: aut materia materiatum pro materia. Nam si quemadmodum supra dicebat, ex aqua maris fit arena, propterea quod aqua salia est, & ex a- rena fit salugo, profectò *ἡσυχία καὶ ἀσβεστόντων*. Quod tamen esse à *δύναμι* in Resolutoris de- claratum est. Præterea non est ex aqua & terra composita salugozam quæ & quota saluginis pars aqua est: inusquam substantia pars est acci- densis. Etenim pars & totum sunt eiusdem pro- dicamenti, alioqui non esset vnum per se. Miti- fica deinde verba fundit, cum vult causam red- dere quare planta composita sit. Exhalationes, inquit, vbi concuerunt, possunt comprehendere causam, qua fit vt sint plantæ. Iam illud ex- cussim oportuit quomodo concreiscat. non e- nim à seipia hoc obtinebit exhalatio, sed à ca- lore gignituo. Cuiusmodi motum Democri- tus appellabat, *σπῶν*, vt Philoſophus in quarto De Cælo scriptum reliquit. Verbum quoque *σπῶν*, Aristotelicum sanè, significat a- genat potestatem. Inque dixit *ἀνεμους*. Cæte- rum exhalatio qua fit materia, ac si quæ po- terit formam comprehendere, qua fiat planta, Quin potius comprehendi. Occupatur enim atque vindicatur ab alterius formæ prehensio- ne. Quippe affectâ materiâ paratis qualitatibus forma facit effectû hoc, aut hoc. Quid autem sit illud quo afficiat, (hoc sanè est, *σπῶν*) magna fuit controuersia. Hac quoque propo- sitione videmus non probari, quod intendebat: quatuor ex elementis esse plantam compositam, Nempe *ἀνεμους*, si uapte natura potest vnico tantum elemento constare. Quæ verò se quin- tur verba, sunt sanè quàm incommoda. Deci- dit, inquit, aer inde, atque irrorat locum. Atque ex eo leminum proueniunt species ex vi fide- rum. Nam quid confert aeris causâ ad proban- dum, quod exhalationes, vbi ascendere, concre- iscunt? Neque intelligo quid sit *σπῶν*. Vnde nanque cadit aer? An vult ex eo aere? Vt fit aer efficiens plantarum causâ irrorare nanque effe- ctio est. An, ex eoid est congressio aeris, & ma- teriæ quæ est in loco? Cadere verò voluit, opi- nor, ad terram se demittere. A terra tamen ab- scedit aer nunquam. Profectò alium intelligat igitur aerem, scilicet superiorem. At ne sic qui- dem possit. Ascendit enim aer omnis, non au- tem *σπῶν*. Sanè duo simul hæc esse nequeis, aer & descensionato minus aer & cufus. Cedit enim quod deorsû fertur natura, postea quâ subducium est id quo violenter sustinebatur. Omitto *ἡδὲ τῶν ἀνέμων*: malim *ἡδὲ τῶν ἀνέμων*. Rursum verò ineptis, vbi dicit Aquam esse plantæ materiam necessariam. At, bo- ne Deus, cui nam misto non est aqua necessa- ria? Ipsa metalla, quæ rerum omnium durissi- ma sunt, ex aqua concreta constant. Cum ex Galeni diligenti obseruatione, tum ex Pra- genſibus fodinis id compertum est: opere in- termisso, superſcie per initia madore oblita

tandem Chalcedidis cuiusſe cruſtam. Iam ipſe ſuprà teſtam dicebat è luto conſtitutam : cuius luti pars haud parua eſſet aqua. Cur ergo *αἰσχροῦ ὕδατος* Non enim eſt vel plantæ propria, vel aliſ muſtis non neceſſaria. In libro De affectibus muſtorum, terram & aquâ ſtatuit Philoſophus, quali pro materia : aerem & ignem, quali pro formâ. propterea quòd illa paſſiva ſunt, hæc actiua: eâ que tanquam prævia formæ inſtrumenta. Theophraſtus in ſecundo De cauſis, quo in libro recenſet aquarum differentias, è quarum vi plantarû generi malicia beneficiâve queant proſeici, aqua frigida rigatos hortos melius proficere præſtat. Verùm aliterâ noſtracibus fieri meminifſis. Solum ocymum ſub Sole caſeſactis aquis, atque per pannum trãſmiſſis, perenni gaudet irroratione. Cætera frigida æquè pereunt omnia, ſicut & calida. Ea de cauſa per æſtatis tempus, è puteis hauſtam manè permitimus ſub veſperum inſolari, qua rigaturi iumus in ſero diei, cùm deſeribuit: poſtquam diurnum cælum paſſa eſt, vt miteſceret ac deponeret cruditatem. Ideo perit oryza, ſi propter fontes exiſtant elices, vnde frigidiôr exeat aqua. Præta non minus degenerant ob eandem cauſam. Aquilonias verò atque auſtrinas pluuias, nocturnas diurnasve reducemus ad ſimilem rationem: ita vt citra teporem aqua ſit, non frigida tamen. Vrit enim quemadmodum & auſtrina. De his apud Theophraſtum ſatis. Poſt hæc diuidit aquarum genera. Non cuiuſcûque modi aquam venire ad generationem. Non enim ſalſam, ſed dulcem. Probat Salſa grauior. Concludit inde, Iccirco pari miſui non quit accendere cum dulci. Probatio pendet ex problematibus, & quarto libro De Cælo. Attrexit deinde corollam, quòd merci augeat commendationem. Hinc, inquit, fontes & fluuii. Verùm perit muneris gratia per repetitionem. Vt poſſimus perurbare *πολὺν, ὅτι καὶ ἡ πόλις ἀποδίδωκεν*. Addit odiola verba de curiû fluuiorum: *ὅτι καὶ τὰς πόλεις ῥίγνουν*. Carcerum à cauda que nos pupugit, incipiamus. Quis inde fluuios fonteſque deducat, quòd aqua ſalſa cum dulci nequeat ad plantam ſubire? Contrâ potius viſu venit: Fontes eſſe debere ſalſos, propterea quòd hæc à plantis aqua reliſa, attracta ſcilicet, atque epota dulci. Legimus enim in hiſtoris, aquarum ſcatebras extiſſe repentè ſuccis ſyluis. Neque melius hic dictum eſt aquam accédere, quàm ſuprà, aerem decendere. De ſalſa verò quid ſenſerit Plutarchus, iam ſuprà ſatis. Nam quis adimat ab aquis aſcenſionem propter ſalſitatem: terræ concedatâ qua ſit ipſa ſalſitæ? *Ἀφένδρε*, accipio latine nunc cum hoc authore noſtro, pro eo quod eſt in ſuperiora loca trahi. Quis igitur arborum cacumina multa eſſe terra neget conſtitutos? eâque terram ipſam, ab imis petimur, attractâque radicibus. Huius aſcenſionis argumentum poſſe capi vel à pituita, vel à ſanguine, vel ab atra bili, que ſæpenumero craſſa ad-

modum, atque etiam ſalſa ſubeant cerebrum. Sed & iſdor etiam capitis ipſius ſalſus eſt. non enim eſt pura deſcenſio in corporibus propter grauitatem, purus aſcenſus propter leuiatatem: ſed vtroque attractio de ventriculo & iecore, que ſunt vice puncti mediî. Haſtenus anſaticibus *ἡ ὑακινθία καὶ τὰ ἑσπερία* ſtudit, quibus errationem ſuam oſtendat. Iſs valde vexatos nos haſtenus, reſicere animum induxit hæc gelidiſſima tempeſtate vaporariis, è quibus exemplum petit. In cameris receptam ad fornices exhalationem in guttas concreſcere, que poſtea decendant. Dixit, *καὶ τὸν αἰθῆρα* è *ἡ ἐκ τοῦ αἵματος*. Verbum vulgare ſub iarcinis: verùm hic minus aptè poſitum. Non poſſeſt intelligi quomodo contignatio aut camera prematur guttis, que pendant. Decorum vergat *ἑλκυστὶς* Væſonica ſuffixa ferreis clauis, & grauior quidem fiat: non premetur tamen. Egreſſi verò tandem omnibus ex aquis, ad terras reuertamur. Qua in egreſſione, primùm aquaticas herbas occurrere par eſt. Negat eas herbas augeſcere poſſe iuſta magnitudine, que ſalſis proueniunt locis. Addit cauſam, Ob humoris, inquit, ſiccitatem. Intelligit ſiccitatem potentialem: Omnis ſiquidem humor humidus actu eſt. Sed q̄balis hæc ſit ſententia, videamus *καὶ τὸν αἰθῆρα* appellat plenam magnitudinem. Attamen ita cenſeo, Suum cuiuſque generis eſſe *καὶ τὸν αἰθῆρα* ita vt etiam maritimis arboribus ſua ſit iuſta magnitudo. Nemo it inſicias, apas, & ſquillas, & aſillos, & aiellos, atque alia minuta (que vocat Ariſtoteles *ἰστέρα*, Gari conſectores *ἰστέρας*) ſuam conſequi magnitudinem, haud iecus atque crocodilum, priſtin, phylæterem. Nam maritimæ plantæ maris, vni dicebamus, fruuntur alimento, neque in terram tranſlatæ viuunt. Hæc vt conciliantur, eandem plantam conferemus, que in terra & que in mari naſcitur. Nanque ad Oceanicum Germaniæ litus arbuſcule quedam ſunt inſelicibus natiſſis, non continendis tamen: quippe faxis hærent, radice vel nulla, vel obſcure: adò vt vix ſui ſpecimen præbeat. cæterum contra pertinaces inſent. Præſon marinum quod eſt ſub aquis admodum prolixum, ſi transferatur in aeruum, longè breuius futurum: ſed que adò vt euadat nullum: quod multo minus eſt quàm eſſe paruum. Et Pæpones in Venetis lioribus audiui grandiffimos eſſe, atque etiam nitidiſſimos ſuauiſſimòſque. Fruſtrâ verò auferunt alendi vim, atque crementa ipſa à ſalſitatis natura, ſi meminerint orcarum & balenarum. Sed & illud demus, ſalſo videlicet non ali plantas: ac non continuò ſequetur in ſalſo non aſſi. Nam ſi non ſubſibit, vt hic vult, aqua ſalſa: non obeit igitur. Deinde ſic agam, In aqua ſalſa plus aquæ dulcis eſt quàm in terra ſine aqua: cuiuſmodi ſunt hæc terre noſtre in quibus arbores viuuntur. Paululum humoris deprehendaſque non item. In ſalſa dulcem con-

[illegible][illegible]

humiditas & caliditas, quæ per aquam dulcem comparantur . quibus verbis nihil esse potest abſturdius . Nemo vnquam dixit, aquæ benefici parari calorem . His expeditis de ſaltæ proportionẽ tranſiit ad plantarum generationem, declaraturus ea quæ affici queant ab euentu, qui poſtremus omnium dulcibus terris euenire poteſt . Fit interdum, inquit, vt terra dulcis cemoniatur . itaque minus celeriter in ea procreantur herbæ . Hoc peccat : quod de cæteris omnibus affectibus prius erat ei dicendum, quàm de pemicie terræ . Eſt hic omnium vltimus proſectio . Quippe à formæ priuatione . Alii à forma ipſa, vt fertilitas, celeritas generationis, cultus facilitas, æquabilitas ad diuerſa progignenda, bonitatis diuturnitas . Hi affectus habitudinis terræ ſunt: ille priuationis . At eſt negatione prior affirmatio . Scilicet ſimplicior, & æquiparatur entinegatio verò priuatioque non entis . Poſt habitudinis affectus per gradus certos deuentum oportuit ad interitum . Inciperet igitur à ſubſtantia . Veluti cùm affiduis operibus exauriuntur: *ſed* enim partes abeunt . Deinde procederet per alia prædicamenta: qualiterem, cùm frigefcit ventis aut areſcit æſtibus: quantiatem, cùm in diuis per imbres gleba detergitur, tenuique cruſta relinquitur radicibus defraudatis . Item à ſitu partium . Quemadmodum ſi perpetuis deſecet imbribus . Tum ex pauca ſuperficie nequeunt ſata caput exercere : ſi qua prodeunt, adoleſcendi poteſtas nulla: non enim cedit indurata cruſta . Quamobrem cuncta ſtipula ſtrangulatur . Poëticè admodum dixit, *ſiue* . Vt ea terra mori dicatur, in qua nihil viuere valeat . Urbanè admodum Philoſophus in primo Meteoron . non ad officium generationis, ſed *ex* *ſitu* *ſignificat*, & *ſi* *ſignificat* . *ſi* *ſignificat* dixit, terræ partes habere *ſignificat* *ſignificat* . Quapropter ea quæ fuerunt *ſignificat* *ſignificat* *ſignificat* & ſeſſuè ſubdit, *ſignificat* *ſignificat* *ſignificat* . Itaque de locis item loquens haud multo poſt vnitur auſpicato verbo *ſignificat* . Hoc enim animalium eſt, cùm fruuntur commoda valetudine, quod & *ſignificat* dicit idem in Hiſtoris . Cæterum hic non conſtat ipſe ſibi . Quid enim ſibi vult, & *ſignificat* ? Nam neque celeriter, neque tardè mortua in terra quicquam vilius facere proceſſum poteſt . Poſt mortem agit de vita . Dulcia loca D propter humorem & calorem eſſe commoda . Verùm prudentibus tractat hoc quàm ſuprà ſignificat, cū traheret ab aquis dulcibus calorem . Nunc ab aquis humorem . ab aere calorem, aeris calorem ab Sole . Tum duo concludit : Maturari coſtiones fructuum his in locis, Et in montibus plurimum humoris attrahi per aeris calorem . Non eſt modica diſceptatio in eiufmodi cōparatione, quæ fit montium & camporum, vt pernoscatur vter fit calidior locus . Nam ſane vel ventis vel niuibz montes quàm cōpos (quibus in locis vtrique ſunt) & celerius,

& grauius, & diutius occupatos videmus . Id ſi præ oculis habeamus, ſoluetur controuerſia . Montanas herbas montibus, planis campeſtres feliciter provenire . In alſioſis alſinem, in opacis heronicam, in apricis meon, in aquaticis ſium, in ſabuleis pulicariam, in parietinis capparin, in litoribus batin, in ripis borryn . Habemus & parietes, & macerias, & ſaxa, & reſiccata loca, velut ad xanthium . Si quis verò necitatis Platonis condimentis aueat herbulas hæcẽ facere commendabiliore, poſſit . Locum quidem non eſſe principium, ſed principiorum ſtationem . Formam verò principium, quoad aptum ſibi materiam cætem perſiciat, quoad aptum ſibi atque idoneum domicilium ſua opera comparatum induat . Epicurus verò cū præſcribat rebus generandiſ item & amiciniā, nominibus integebat qualitates . Vnde conſeſt illius error, ſi præponat accidentia ſubſtantiiſ . Subſtantiaſ ſane cōtrarium nihil eſt : nequit igitur inter eas eſſe hiſ . Item formæ non conueniunt admiſſionibus : vna enim vnus ſaium eſt, ergo non eſt amicitia . Actiones igitur qualitarum, & fruſtrā, & temere principia ſtatuēbar . Quod ſi quis ſubtiliſ cōtempletur, non ex amicitia potius quàm è lite fieri putet generationē . Eſt enim generatio, non quidem nunc poſtra illa mouentanea præſcriptis Ariſtotelis introductio formæ, ſed antiquis recepta, atque habita propter hæc præparatio : eſt, inquam, in hoc rēporis tractu nihil aliud quàm conſictus pugnatium quoad vnum ſiant . Itaque in Platoniciſ legimus myſteriis, quod & ipſe docet Ariſtoteles, Belli finem eſſe iuſtitiam, vt ſibi quique poſſideat quantum ſatis putet, tum verò ſequitur pax: nihil enim præterea vel laceſſit vel laceſſitur . Hiſc ad modū perfectā generatione iuſtitia conſiſtit in miſto . Ex duobus namque conciliatiſ fit in vnum coitio: quemadmodū ex maris femelleſque ſemine cōſtat ſœtus . Ea duo non pugnant, vt alteri ab alteriſ iniuria ſeſe vindicet, ſiſi motu aggratio: neq; ſubitione, denique tacito conſenſu mutuo naturali: vult hoc perfecti, vult hoc perfectere, atque ita demum quatenus inter ſe conueniat . Alterius generis ſi interueniat ſemen, tum verò pugna fiat ex impacabili diſſidio, quo nulla ſequatur generatio . Abeamus hinc alias ad terras iam, in quibus non oriantur plantæ, inter quas terras arcnoſas nominat . Cauſas addit, Quod in ſabulo, & ſalido inſit, & Sol haud ſatis habet virtutē ad continuandum pabuli partes diſſiſas, quas in plantam deinde tranſformet . Ideo vel non naſci herbas ibi, vel infrequentes . Natas verò non eſſe pro ratione proportionum, ſed ex proportione differentiarum, ſed ex proportione tantum ſimiles . Hæc niſi veſtra lenitate condiantur, non bellè cedat authori . Non enim deditas à natura ſabuletiſ herbas accipiemus, ſed alias quæ proba in terra naſci conſuevere, eaſ è ſabulo non prodire quis neſci? Si quo cauſa peregrinæ ſignantur ibi, vel minus bene, vel haud ita diu

ita diu posse frui credamus alieno beneficio. Nihil iamē melius quā si Linus demigret Genuam, vel tabe cat fame, vel nunquam penitus abeat in eorum mores. In omni verō tabulo iaiuginem dominari, non nisi demens ausit dicere. Arenarias verō herbas plus (vni iam rangebamus) triginta meliore solo fieri detiores scio. Inter quas partim repetam, partim addam, agrioraphanon, pulicarias tres, polygonon, botryn, artemisiam leptophyllon, eripulam, crethmon, eryngium, alias innumeras. An verō verū sit locis mutari species, fortasse quaerit aliquis. Quippe ne mutatis quidem illis, eas mutari declarauimus ex Theophrasto. Dixit autem πῶς διαφύει, pro eo quod nos πῶς διαφύει. Aristoteles sic posuisset, εἰδὲ ἰχθυοῖν, ἀλλ' ὡς ἐστὶν τὸ εἶδος. sententia verō semiplena est. Non enim sit id quia Sol continuare partes nequeat, vt sit vltima causa: sed vltima causa, defectus humoris est. Nam si Sol continuat capi partes dodrantalis: quare non addit duplum alius iuper alias cōtinuatus? Non igitur Solis vis causa vera, sed forma fines quosdam præscribens sibi certa in materia: quæ vbi dñt, species confici nequeat. Nunc ad alias. Quæ in aqua nascuntur « superficie, eas herbas ex aqua concreta fieri. » Radice carere, propterea quod radix ad terram pertinet natura sua, distindāque partes « habeat. Ibi verō terram esse nullam. Foliis carere, quia carcant æqualitatis temperamento. » Intelligit eam quam lenticulam aquæ nominant: interpres τῆς πλῆρης transfudit. Nomen hoc hac in re hæcenus ignotum mihi, quodque cum figura minimè conueniat, & cuius vestigia sint alius plantæ nomini cognata. Postremo qua ratione sit τῆς πλῆρης, si solus caret? Quæ circa seire periculum quid πῶς sit tuis habeat in suo penu, Ferrici. Nihil, inquit ille. Quid nihil istud est? ait Bauiulus. Quid aliud, inquit ille, quā nihil: si quidem totum hoc omisi orationis, quæ de nomine statuit? Prudenter, inquit Baiulus. Silentio verō, diffimulatione uero, diluāne potius an augeat dubitationem? Nam in tribus diuersis exemplaribus ea leguntur. Videbimus igitur mox, in simili negotio, an sibi futurus sit in ære suo. Nunc ad alia. Nam quod ait folio carere, mihi quidem contrā videtur: nihil aliud quā folium esse lens palustris ipsa. Sed & Græcorum intendacia si pariamur pro versis circumferri, quæ foliū Indum est? Quantum verō est? At hoc aiunt abique radice super aquarum superficie concrefcere. At longè aliter scriptum est in Indicis nauigationibus. Arbuticulam esse ἀλδευαλον, vt alibi dicebamus ex Theophrasto, cuius stipites flaccidi aut vieti per se stare nequeunt, ridicarum aut aliarum beneficio furrigunt scis. Verba verō quædam superioribus contradicunt. Priore libro negabat esse plantis partes διαμερίζεσθαι hīc, ὅτι τὰ αὐτῶν τῶν μερῶν ἰδὲ ἐστὶν τὰ ὅλα: ἕξουσιν μὲν διαμερίζεσθαι. Quod etiam plus est quā quod alibi

A dicebat διαμερίζεσθαι. Iam de illarum generatione quæ proveniunt in terra. Qui vult capia distingueret, licebit vbi libuerit. In terræ partibus impactas esse earūque partes castrere tales necessariō. Lenticulam iamē sententiam, Plantas quæ terræ infixæ sunt, esse tales necessariō. Omne enim quodcunque est aliquid per speciem formam, tale est necessariō. πῶς δὲ, inquam, non ἀπὸ τοῦ πῶς. Competit enim per se definitio definitio, sine vilo medio. Vnum enim sunt re ipsa, sola differunt ratione. Profecō natura est omnibus rebus naturalibus principium per se, vt hoc ipsum sine quod sunt. Quapropter aquarum quoque tales sunt necessariō. Quid sit ἀναρχῶν, ἐπὶ τῇ περὶ τοῦ ἀναρχοῦ, quo conueniant, quibus inter se differant, in primo Posteriorum iatis declaratum est. Natura enim vis ordinaria Dei est, idque ad eō vt Peripatetici non distinxerint τὸ εἰμαρμένον ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ. Quomodo igitur aliter seie habeat quicquam in natura, si natura fatum est in Lyceo. Fatum est necessitas sub illa Zenonis religiosissima porticu? Quod si natura constant omnes plantæ, necessitate quoque constant tales. Tales, inquam, perpetuū: velut ea quæ non mutantur. Tales non perpetuū, sicut illæ quæ mutantur, vel semine quod patitur triticum: vel post stationem, quemadmodum de menta dicebamus. Quippe hoc ipsum principium, quod est esse mutabilem, immutabile est. Ergo natura vis est ordinaria Dei: fortuna verō voluntas Dei. Quibus nutibus atque gubernaculis totus orbis & constet & variatur: & multa est in vno, & vnum ad multa. Notabimus verbum ἀναρχῶν: vnde nastro, pango, palus. Plato in octauo de Republica ἵππον vocat τὴν φύσιν, τὴν δὲ ἔσσαν ἑστῶσαν. Quo nomine & ab Anaxagora & a Pythagora dicta scribit Plutarchus in causis naturalibus. Melius dixisset τὴν φύσιν τῶν ἀναρχῶν, quā τὸ φύσιν. Nectam placeat ἀναρχῶν, quā τὴν φύσιν. Ea ἀναρχῶν, quæ mutuo contractu confixa hærent. ἑστῶσαν, quod subit in solidum corpus, vi partibus diductis. Procedit deinde ad generationis modum sic: » Hæ sunt ex putrefactionibus in humido loco » & fumo. » namque putredines aerem coninēt, » Largioribus ergo vel imbris vel ventis Sol » efficit vt extent. Eas enim cogit arefcere & cō- » crefcere. Ac terræ quidem ficcitas earum radi- » ces facit: vnde nascuntur plantæ, fungi, tubera, » atque alia talia. Funt omnia hæc in locis, quæ » certo caloris modo prædita sunt. Nam coquit aqua calor in terræ partibus interioribus quā » terram cōprehendit Sol. Excitat hinc exhalatio, atque ita transfit in alteram naturam, scilicet » plātæ. Simili ratione omnibus in locis maxima » ex parte ficcis completur plātæ perfectio. Non » solum mala multa hīc, sed etiam malè bonā. » Non enim plantæ omnes, quæ in terra nascuntur, ex materia putrefacta sunt: sed quæ ἀναρχῶν sunt tantum. Quāquam ne ex putrefacta. k. iii.

da quidem omnes. Aliud enim putrefieri: aliud
corrumpi, ut fiat aliud. Hoc enim illius genus
est. Non putreficit semen, ex quo planta nasci-
toretur mus, ut ex eo vermes generantur. De his
etiam supra. Temerè verò nugaces quidam, æ-
què hominem de limo prodire posse, ac què iö-
ricem putarunt. Nam & impium est in sacris
mysteriis nostris, & deiciunt ab Aristotelica
veritate. In secundo libro de generatione, per
lineam in se recurrentem fieri dicitur *ἐκ τοῦ περὶ τοῦ περὶ*.
Eam mutationem reciprocā solis assi-
gnat elementis: Altera non recurrit, sed rectā
tendit. Non enim ex homine fit limus, ex quo
fieri possit homo. Ex vitulo concreantur apes:
nunquam retrò rodit in vitulum apiculæ natu-
ra. Idcirco sic dicit ille, *ἀπο τοῦ αἵματος τοῦ τοῦ αἵματος*.
Dux verò duorum modorum
generandi voces *ἐκ τοῦ αἵματος* & *ἐκ τοῦ αἵματος* declaratæ
sunt in libro De mistorū affectibus. Atque hæc
hunc ad modum hætenus recepta sunt. Vulgò
tamen iactatum est, & Cimicibus contritis Ci-
mices item exoriri, quod mihi quidem non sit
verisimile. Sed quibus primordis illis in locis
concreabantur olim ii, qui fuerunt ibi contriti,
subnati alios. Ligna enim quædam ut abiegna,
& palcas habere illi luce speciei secum rudimen-
ta naturalia, manifestum est. Quia natura im-
perfitæ, ac quæ incolumi permanente, non tam
redintegratur in contritorum in iabo quàm noua
ex veteribus principis subsistatur generatio.
Ita fiet igitur, ut quæ sint perficiētes plantæ
solo queant seminio prodire. Cupressum tamen
in Creta insula, vel emoto solo tantum exili-
re produnt. Non omnes igitur è putredine. Accu-
ratiū quoque decreet *ἐκ τοῦ αἵματος* quàm *ἐκ τοῦ αἵματος*.
Et illa est *ἐκ τοῦ αἵματος*, non *ἐκ τοῦ αἵματος*: non enim sic
Aristoteles. Quippe fumus ex aere nullus apud
illum sed ex igni & terrea materia. Et satis diuè
loquitur *ἐκ τοῦ αἵματος* & *ἐκ τοῦ αἵματος*. Viger Sol
delectari, imò exurgere ipse. Et *ἐκ τοῦ αἵματος* & *ἐκ τοῦ αἵματος*.
Suprà impediām esse: hic cenericere.
Et quid est? *ἐκ τοῦ αἵματος* & *ἐκ τοῦ αἵματος*.
Nāque verbū *αἴμα*, principiorū interest: perti-
nēque ad solam causā efficiētem, si fideiū
loquamur. Radix autem per formā est, non
per siccitatem. Adhæc nemo dixerit, siccitate
fieri corpus villum. Quin Aristoteles cum amo-
uerit actionem ab humiditate & siccitate, in li-
bro De affectibus mistorum: & Galenus in cō-
mentario De curandī ratione per venæ sectio-
nem, humiditatem cum calore ac frigore tan-
quam actiū cōiūmēsses, non appōit siccitatem.
Tantum abest ut ei possit opus attri-
bui, quo plantæ pars instrumentaria constitua-
tur. Sic in tertio quoque libro De Cælo cogno-
scitur pro passiva. Neque bene disculsi ad plan-
tis fungos, cūm dixit per distributionem, *ἐκ τοῦ*
αἵματος. *ἀπὸ τοῦ* pro tubere, scriptum est, hoc e-
nim tumorem significat: aliis *ἄλλα* dicuntur. *ἀπὸ*
τοῦ in codicibus Galeni scriptum à quibusdam
prodit Hermolaus. Nō enim semper imbris

proveniunt, à quibus *ἀπὸ* sanè dicta sunt: hoc
enim est *ἀπὸ*. In Africa nāque sine pluvis & plu-
rima & maxima. Eo cōsilio Lanii tubera. Ne-
quis *ἀπὸ* putet à suisbus iocosa excogitatione
nominata, quorum opera pastores vcligent i-
pia: quoniamve mirificè fit eorum appetens id
animal, idcirco reuiscitis rostris sequuntur eos.
Atque hæc de causā puto panem porcinū à qui-
buidam vocitari, quāquam cyclaminum sic ap-
pellare malint alii. De eorū natura, generibus,
natalibus, nō pauca Theophrastus, Plinius, Plu-
tarchus, Athenæus. Multa emulere tamen, quæ
nobis nota scriptimus alibi. Plato in quino de
Republica, tubera, *πρόβηται* esse, nec esse plā-
tas. Itaque *ἐκ τοῦ αἵματος*. Videmus hęc naturæ
scenam. Ut plāz sint perfectæ quædā, nonnullæ
careant stipite, ramis deficiantur alia, fructus a-
liques non ferunt, alii flos decit, sunt quæ florē
sine fructu fundāt: quibuidam neutrum. Vide-
mus aliquot nihil aliud quàm foliū esse: tubera
verò sunt radices mere. ¶ Tū Minutius. In præ-
tura mea, itemque sub Pyrenæis minutuli na-
scentur fungi, moschum hālantes: vnde etiam
Moscherus eos nominant. Nihil è terra prodire
iūuvis arbitror. Hos vereor simul cum multis
aliis ignotos fuisse prius. Quæmadmodum id
quoque quod habeo de tubere cōmperitum. Al-
latum est & Vaisconia mihi tuber cum stipite ac
folio: quod exemit suspicionem de cyclamino.
falacinum enim fuit. Præterea discitūm à me
nullam præ se tulit faciem nouam, nullum gustū
peregrinum. Et erat cum multis aliis lectum, do-
nōque datum à cliente, quæ tum sunt à nobis es-
tata. Nec mihi quàm rarum tam mirū fuit, qui
legissem apud Theophrastum, quæ in vicifimo
primo recēntur à Plinio. De arachidna dixi-
mus alibi. Anhalio quoque cyperi folium ge-
rit. Castigandus vel Plinius, vel eius codex est,
vbi hæc de Arachidna neque stipitē, neque fo-
lium, neque aliud quicquam extare supra terrā.
At Theophrastus ab radice primariā, quæ de-
mittitur, radículas alias efferre sese per summa
cespitū, è quibus exeret, quod viliū sit in cibum.
Tum Bauius. Hæc innuebat author foras se,
cūm dixit *ἐκ τοῦ αἵματος*. Malè verò loquutus est: *ἐκ*
τοῦ αἵματος *περὶ τοῦ αἵματος*. Nam quemadmodum
terrā continet Sol *ἐκ τοῦ αἵματος* *ἐκ τοῦ αἵματος* &
illud, *ἐκ τοῦ αἵματος* *ἐκ τοῦ αἵματος*. Tametsi *ἐκ τοῦ αἵματος* substanti-
æ est tamē *ἐκ τοῦ αἵματος* apud Græcos est qualita-
tis, substantiæ verò *ἐκ τοῦ αἵματος*. Si tamē origini ver-
borum cōsulam, erit loci tantum *ἐκ τοῦ αἵματος*. Est
enim verè iaculi vel lapidis vel cuiusmodi, cūm ia-
citur: vnde vallum militare *iaci* dicitur: *ἐκ τοῦ αἵματος*,
& in fumma, id quod Aristoteles & Plato *ἐκ τοῦ αἵματος*
vocat. *ἐκ τοῦ αἵματος* autem reſcūs de substantiæ: hoc
enim est *ἐκ τοῦ αἵματος*. *ἐκ τοῦ αἵματος* in qualitate:
scilicet *ἐκ τοῦ αἵματος* *ἐκ τοῦ αἵματος* *ἐκ τοῦ αἵματος* *ἐκ τοῦ αἵματος*.
Ceterū tyrannus viū est, & pe bono-
rum extorror iudicium. Post hæc vbi offen-
dit, calidis in locis æquè cūmibus plantā perfici,
deducit orationem suā ad cōtarię qualitatis
loca.

loca. In frigidis nasci, sed contraria ratione. Ac-
re si quidem frigido calorem deorsum premi,
eiusque partes cogi, euenire propterea vt locus
afficiatur cōdione simul cum humore sibi iō-
cio. Igitur humore superfluo reficcato findi-
tur locus, atque ex eo plantæ prodeunt. Rectè
videantur hæc dicta omnia: si fiat, quam vocat
Philolophus *ἀντιπείσαν*. Accipias tamen τὸ
ἐμῶν, de generatione, non de modo. Non enim
sunt omnia τὰ ἐμῶν, ut in ἰσχυρῶν, sed est genericū ἴ-
μας. Aristoteles distinxit ἀλλὰ δὲ, non autem ἀλλὰ
δὲμας, vt distinguit Galenus, pro corpore ca-
liῶ, non pro qualitate tantum. Dixi ego *ἐμῶν*
γινώσκω, cogit: quomodo Varro putat à cogendo
calicem. Perpendenda illa, καὶ ὁ τὸ πᾶν ἵσχυρος
μὲν τὸ ἴσχυρος ἐστὶν ἰσχυρὸς αὐτῶν. Est enim ἵσχυρος
ἀλλὰ δὲμας de loco. Si enim coqueretur locus, B
fieret hoc ipsum quod generatur. Haud tamen
spemendus ientus est. Si quidem similes oportet
esse qualitates in conseruante & conseruato:
tamen (quod ex Aristotelis præceptionibus
docetur) non semper, sed aliquando contrariæ
pro medicis temperamenti cōstitutione. Enī
videndum an τὸ ἴσχυρος proficiat ut *ἐμῶν* ἴσχυ-
δου. Nam deductæ affectiones hæc, quasi per
ἐμῶν ἴσχυρος gradus. Hanc verò sententiam, de
frigore circumstante, penes alios autores item
inueniamus. Sic Theophrastus de causis quin-
to, Arborem quæ gelu passā fuerit, celerius ger-
minare. Nos quoque videmus vberiore pro-
uentu lætas esse vineas anno postero, si prio-
re gelafum: idque non sine miraculo sapientum.
Quasi verò prioris anni succus feruetur inela-
boratus ad cōiunctionem, focietatemque co-
gnati succilioris iucci. Vt contrā rebus eueniat
materialibus, atque iis quæ materia earent. Illæ
nanque sunt opulentiores atque valentiores ad
operam futuram: immateriales opere non delat-
antur. Quin anima nostra torpescit otio, fre-
quentioribus officiis, functionū crebritate multo
vegetior euadit. Concepit enim ex diuinitate
sua in seipsā, parit præclaras illas soboles, quæ
sunt affines celestium operationum itaque de-
cedit nihil. Explicat autem in secundo de causis
comparationē Theophrastus: Calorē per se cō-
coquere, frigus per accidens. Meminerimus etiā
Vitis genus quoddā, quod πῦρ appetat frigoris,
neque ignotum Plinio. Regressum verò caloris
super frigus vocat idem Philolophus in primo
ἐξ ἰσχυρῶν, à Ciceri flexu reflexūque cūm ingre-
ditur. Theodorus carinationem maluit, quā
Cancerionem. At in hoc etiam latebat, itio,
quæ non erat in illo. A præceptore Theophra-
stus accepit illam comparisonem frigoris, &
caloris ad eandem affectionem. Etenim in li-
bro illo De affectibus scriptū sic: *λίγιστον δὲ καὶ
διεμαίοντο τὸ ἰσχυρὸν, ὅχι ἀπὸ τῶν ἐμῶν ἀλλὰ τῶν οὐκ ἐμῶν*
γινώσκω ἀντιπείσαν τὸ διεμαίον. Proloquamur dein-
ceps quæ loquitur de paribus aquaticis. At-
que, sicut dicebam, qui volēs, vbi volēs, fecerit in
capita, multis enim potest locis. In dulcibus in-

quit locis, in quibus sit, vt non admodum alie. «
netur aqua, cūm aer incluitus terra fuerit ad- «
ptus siccitatem: & aquæ compactus humoris «
démque aer manerit intra aquam, tunc exeunt «
plantæ. Quæmadmodum nymphae medica- «
mentaria, speciei quæ aliæ multarum herbarum «
etiam nuntiarum, quæ hunc ad modum gene- «
rantur. Cæteriūm exientia non sunt, propterea «
quod earum radices aguntur in terræ superfi- «
cie. Dixit, γινώσκω, ad differentiam *ἐμῶν* ἀπὸ
ἐμῶν, ὅτι καὶ ἐμῶν, καὶ ἐμῶν, καὶ ἐμῶν. Alius fortasse
verulæ perennibus: perpetuis etiam transfer-
re possis. Perennare verbum vetus in sacris. A-
ristotelis vox est *διεισέσθαι*, quam etiam viſurpauit
Theophrastus. Interpretatus sum *ἐμῶν* ἴσχυ-
tatem adeptus fuerit. Sic enim loquar mode-
stius, quā si dixerim aerem siccatum aut are-
factum, non enim siccus aer vilis. Quamquam
ne sic quidem mollior sententia sit. Scilicet in
planta quā in extra plantam siccior aer est. Sed
planta per ignis terræque accessionem siccior
quā aer, aerem nihilocius humidam tan-
quam sui partem continet. Tanto apud, cūm il-
lum aerem qui prius erat intra terram, dicit ex-
iccatum: neque tamen veretur eum in humidi
elementi partibus intimis, id est, terræ ponere.
Ostendit autem interpres quantum profecerit
in Græcis libris, qui Nymphæam *Nύμφαι* appel-
lant. *Nύμφαι* vocant Arabes: Itali nomen à di-
scis meniaris indiderunt. Hispani Græca voce
corrupta, propter nales aquas, *Gulphas*. Ne-
gat autē frustra simulac tenere pullas herbas
sicuro crescere, quia radices minus profundas
agitant (quod sine obreſcutionis suspitione
dictum sit): incerta plantarū rei, vt neſciat Meon
haud magnū fructiculum demittere longissi-
mam radicem. Eryngion longè breuiore scapo
tātum producere radices, vt Herbariorum tur-
baz opinione fecerit infiniti. Contrā, pinum
cupressūque vastissimas arbores superficia-
ria penè radice niti. Nymphaeæ quoque fulsi-
mas & crassissimas in cratis modum complica-
tas spargit. Apium aquaticum legimus nos triū
cubitorum, radice minima, etque capillacea.
Credo quod humoris copia nequeat excoqui.
Quod miraculo vobis sit, vidimus in ea planta.
Riculus est, qui vbi restagnat ad latera, eius a-
que regressum non habent, ibi careſcit densi-
sima. In sinu laxiore planta fuit illa, pollicari ſca-
po, intus cauo, feniculaceis internodiis: à qui-
bus ramuli, quantū coniectura possum eape-
re, prodierant: in iis foliorū nihil: sed vimi-
nilla ramulorum vndeque pullulantium in
stelles modum cingentium matricem suam sub
aquis fluitabant. Quæ fibrarum speciem pri-
mo quoque obtutu præ se ferebant. Id quod &
tunc putauit: & nunc non potē dubito. Nā
& Nymphaeæ radix plurima per aquas fluitat,
inter earum & terræ sinu superficiem. Folia ve-
rò, & sapor omnino fuit, cuiusmodi hortensis
apii minoris, quod salū vocant Petroselinum,

Illud quoque non omittendum; *ἐκ τῆς ὁδοῦ* ad longitudinem potius reduci. *πῶς* Aristotelis, cum de nervis loquitur, sonat hoc: ita ut simul etiam designet potestatem extensionis. Scilicet quanquam extensum, tamen extensi porro possit. Neque id propter vocabuli flexum, veluti *ἰσχυρὸς, ἰσχυρῶς* apud eundem alibi sic *νευρῶν* idē simplici voce, *πῶς ἰσχυρῶς*. Virtus ad solā prolixitatem in libris Pœnices eo participio. Dioscorides tamen ipsarū, sūlāmque materiā pāsim deſcribit eo verbo. Atque hæc quidem de frigidis aquis nunc de calidis. In locis, inquit, in quibus aqua currit calida, innumerō plantæ gignuntur: propterea quod aquæ recentēs exhalationes super terram trahit calor. Humiditatis aqueæ natura frigida subtus manet, ac concretæ in eo humido. Etiam cum amissus fuerit aeris calor, planta rursus in eo generatur, nō alio modo, quam multo tempore. Omnia satis patent. Calor namque trahit, quod quemadmodum fiat, alibi disputatum est. Manere subtus aquam frigidam, sicuti supra declarabamus, per contrariam naturam. Idcirco dixit, loca, in quibus currit aqua, non in quibus nascitur. Per simē tamen consiluit veritati: qui non putatis, gigni posse plantam, nisi refrigerato aere. Sic enim scribitur *τὰς θερμὰς δὲ θεμελίους τὸ αἶμα*: cum abierit. At ille *πῶς τὰς θερμὰς*, cum multa fuerit. Et iam dixit *ἐν ποταμῶν ὁδῶν καὶ ἐν ὄρεσιν*. Suprà volebat edicari, nūc refrigerari. Diuturnæ verō inter-polarionis ad generationem egere plantam, recte sentit. Propterea quod calor nimis aquæ currentis est: cuius excessu questum ad vitæ domicilia temperamētum prohibetur, aut corrumpitur. Nam tepor comes, aut apparitor vitæ est. Quapropter ad Iuliam Carnicam piñes in calidis aquis vivit, in quibus orti sunt. Hæc de de locis affectis simplici qualitate. Nunc de iis, quæ prædicta sunt pluribus compolitis: quales à sulphure, acque cuiusmodi. In fulfureis pusillas herbas nasci: idque ventis flantibus contrariis, atque inter se confingentibus. Aere namque citato caldefieri loca. Sic ignem generari. Atque in fun-do, inquit, gignitur Arctenicum: quod ex aeris limo deſcendit, attrahitque tecum ignem, ac putredinem. Minus autem soliorū ea fundere, propter supradictam mali temperamēti rationem. Quibus ego non assentior. non enim ventis opus est ad ignem excitandum. Actū igitur ignē quaerit hic. At plantæ animā non esse ignem patet ex vniuersali disputatione, scēdo de anima. Satis verò calor is obinet sulphur, ne dicam nimis. Tantum abest, ut ignis accessio sit necessāria. *Θερμὰ δὲ* vocat sulphurea loca. Nam quod vteret *θεῖον*, vulgus *ῥεφον*. Arctenicum esse auripigmentum docuit Hermolaus obseruatione multa. De aqua sulphurea Plinius in xxxi. cōſcribit, in ea nihil herbarum nasci prodit. Hic autē Arctenicū definitionē formula describit quadā. Cum ignem attribuit, efficiētem declarat causā. Materialē verò, cum dicit, aeris limum.

Finem verò, illis verbis: *ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς ὁδοῦ*. Ut hoc ipsum Arctenicum sit plantæ aut rerum materia. Summa est, Vento agitata aqua, in fulfure conceptis ignibus, aeris uno commistis auripigmentum fore tandem, quod euadat planta. Profectò inānæ cucurbitæ Chymistarum citius effecerint aurum portabile, quam ex auripigmento natura stirpem. Quemadmodum verò deſcendat, ex aere limus, non minore negotio quaerendum est. Raras autem plantas, aut nullas cuiusmodi nasci locis, docet Aristoteles in xxxiii. ſectiōne. Feruidas aquas salium saporem maxima ex parte referre, propter aluminē aut sulphur aut nitrum. Salium amaro valde affinem esse. Id quod patet in aqua maris, ut prius dicitur in xxii. Vtrumque verò minus apud ad generationem, disputatum postea in xxxii. Sic aurium fœdes, & salas, & amaras in excrementorum censu nulli viti nature pro animalis alimento, propterea repudiari, atque exigi. Iam verò diuerso capite videamus, quæ deinceps à locis calidis, frigidisve polliceatur. Quæ planta ferat aliquid ciculentum, locis gigni calidis, leuibis, excelsis: tertio præteritum, aut quarto climate. Quæ verò arbor accedebat ad huiusmodi naturam, altis & frigidis oritur in quibus frequentes iunt, ob humoris attractionem, ac mediocre temperamentum ex calore Solis, in decibus hybernis. Cum per obicuretum minus constanti sibi sentit hæc intentia. Obicuretum illud, *ποῦν τὸ γῆς θερμῶν*. Quid enim illud, quod prope eicam est? An in eo est, ut propemodū sit eica? Quasi dicat, penè cibum esse. Ut intelligamus eas arbores quæ glandem ferunt, aut corna, bacāsve agrestes alias. Istud ita concinnetur. At illa inconstantia qui possit sibi ipsi conciliari: Cum dicit, *ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς ὁδοῦ*, postea *θερμὰς*. Illud enim ex extremis viti, hoc inter extrema. Et quis necis, vel frigida, vel calida, vel temperata loca, alta esse, non necesse esse? Et necesse esse, ut ne sint frigida, quæ sunt alta, si viti dicas quemadmodum supra dicebatur, frequentiores plantis montes, quam campos esse. Loca verò *κατὰ* quæ sunt, nōdum mihi diuinare licuit: nisi veiat, solum leue, & solutile. An alius ita sit loquutus, videndum erit. Illud veritas haud potest pati, *τὸ θερμὸν γῆς θερμῶν*. Quis non putet, frigidis locis ætate potius, quam hyeme produci plantas? Quippe tunc ex contrariis affectibus temperationem affequantur ad generandum aptiorem. Et illius sententia frangeret audaciam: fructiferas arbores locis calidis provenire, alias frigidis. In Indis, Arabis, Ægypto venena præsentissima. In Belgio, Germania, maliferas frequentissimas. In Æthiopia sub Ægypto sylvas immensas steriles. Habetis & Braſileta, & Sandaleta, nulla ad vescendum utilis. Addit frustra, *ἀπὸ τῆς γῆς*. Cyrenæicis campis nihil felicius. Et Damasceni colles sunt potius quam montes. Contradicit & ibi. Inquit, peculiare suis locis luti fert pinguio-

[illegible][illegible]

tem faciunt, alii sarculo purgant segetes adole-
scentes. Habemus & hyemales flores, & autū-
nales. Fructus aliquos ad Nouembrem. Quare
cūm assentior, Solem generationis autorem ei-
se, sicut arbitratur ille: sic eius comites eiusdem
officii populares facio. Item faculas alias, quas
tum ad hoc, tum ad alia, de octauo Carlo suos
ignes arbitror in nos nostrā que non temerē is-
culari. Animalium quoque generationem quo-
rūdam in illius recessu hēri. Legamus historias
piscium, & habeamus in memoria nobilissimā
post hominē animantem: Equum dico. Eius fe-
mina semper concepit post Solstitium. Eodem
verò modo corruptionem quoque. Excessum
nanque vnius actui contrarii diffidium cum
aduersario suo nullis statis temporibus, exerce-
re: quo soluantur corpora nostra. Cūm autem
duo sint contraria, calor & frigus: atque hoc
hymen, ille solat æstibus excedere modum: tam
æstatem, quā hyemem corruptionis causas af-
ferre possē. Sed de hoc satis. Audisti hunc de
Solis beneficio commoda prædicantem: vt non
sine causa prius, contra Æthiopum morem, il-
lius aduentum execrantium, adorarent O-
rientem. Picta est huius religionis facies apud
Socratem Platonis: & in apophthegmate & in
epigrammate. cuius meminit ipse quoque Ci-
cero. Iam pars maxima templorum nostrorum
sic sita est: vt præcantes spectemus Orientem.
At sapientissimo Trimegisto placuit aliter. A-
sclepium docere: Ad Orientem matutinas præ-
cationes, ad Occidentem vespertinas conuer-
tere. Quasi verò Deus vel motus trāseratur
vel capiat angustis locorum. Maluit tamen
Plato Pythagoræ signum capere, quā de suo
si quid habebat, promere veritatē. Nam in sex-
to de legibus ita scripsit de ritu venerationis: *ἡ
δ' ἐν τῇ ἐκείνῃ τῇ ἐκείνῃ*. Idem in E pinomi-
de. Quare vt sibi constet, Deos quoque Olym-
pios in iisdem partibus agnoscat, necesse est. In
tiii. nāque De legibus, Diis terrenis *τῶν ἀνθρώπων
καὶ τῶν θεῶν* tribuit. Olympiis au-
tem *τῶν ἀθανάτων*. Necessario igitur *τῇ ἀριστερᾷ*, atque
ad eò ipsam vnitatem. Immutabilis, indiuisibilis
aliorū principii, meritò superis assignabitur.
Supera nanque principii loco sunt inferis. Sunt
enim quasi formæ: vt in quatuorūm Physicorū,
vi De celo declarati sunt. Sic veritas nullius eget
alimentis: ceterorum parēs ipsa est. Quam-
obrem hæc perfectio: numerus autem omnis in-
choatus. Hæc ab se, & in se rursus. in eam enim
desinit omnis numerus. hic ab illa, & in illam.
Præterea motus omnis ab vno ad duo. Nam ta-
meti finis, vnum est, tamen est aliud à principio
& semper *πρὸς ἄλλο*. Cū ergo fiat à dextro in fini-
strū: finistrū reducitur ad rationē pantatis. Vt
intelligamus illud maximi Poetæ: *Namque læua
finiuit*. Quem ad scopulum fecere naufragium
hæc omnes. Dextrum verò & finistrum
in celo nusquam esse, satis est abs te, Cæsar, in
Exoticis disputatum. Cæterū præter illa tot

A argumenta, fortasse non inuitis auribus hoc ac-
cipies: Nā si in dextra parte sunt, Di Olympi,
quātis in parte cæli sunt iidem. Nulla nāque cæ-
li pars, quin oriens sit. Tum iisdē finit nūquam:
siquidem nulla pars item, quæ non semper occi-
dat. Est enim pars eadem vbiq; simul & oriēs
& occidens. Dextrum igitur, & finistrum idem.
Hic Minutius: Esti nihil ad hæc subtilitates ad-
di posse videatur, tamē haud tanquam isde, sed
perinde ac dubitator audis idus fin fortasse. Nā
si oriēs dextrum est, & nobilius atque ab eo fit
motus in finistrū: finis erit nobilior. Nā quæ
re moueatur cælum à dextro nobili, vt sit in fini-
stro non nobili? Quis erit ille tandē appetitus?
Ad hæc quale iudicium, quod imū & summū fa-
ciat in ābitu cæli: quod & Plato negat in Timæo,
& ipse Aristoteles. At hoc euenire necessariū
est si dextrū sit oriens, occidēs finistrum: vt po-
lorum alter finit summū cæli tanquam caput, aliter
tāquam pedes, imū. Itaque non erit recta ipse
ra iis, qui sub æquinoctiali degūt, sed iis qui sub
polis. Quin quod est absurdus, alter ille polis,
qui huic nostro est obuersus, erit vice capitis:
nosser hic, pro pedibus. Cūm tamen maxima
terræ pars sub hoc nostro sit hemisphærio: cui
ratione cæli summum sit potius hoc, quo nos
regimur: si alterutrum sit eligendum. Qui po-
lus cūm à vertice *vertex* dictus sit: factum est,
vt suprema cuiusque rei pars eodem vocabulo
designaretur: illius proportionē, qui de excelso
cæli loco nobis immineret. Potes autem sa-
pientiū disputatiōne tangere: quæ dubitatur mo-
tūc Solis an radiorū perpédiculo difficiles sint
æstus sub torrido cingulo an vtroque. Quam
questiōne antecedit illa: sit ne difficilis ibi mā-
sis. Et ante hanc illa: sitne illis in terris habi-
tatio. Verūm hæc apud Aristotelem, & Aboli
controuerſia, nobis manifesta, sustulerūt *τῇ ἑλ-
ληνικῇ* *τῇ ἰσπανικῇ* reliquere diquisitionem *τῇ
ἀφρικανικῇ*: quæ versatur in prima propositione. Nā
ianē compertum est ex Hispanicis nauigatio-
nibus, totam penē partem illam habitari: id tot
tantique vel commoditatibus æquē penē, vel
incommodis, viæ vt à Sole caui duci posse vi-
deatur. Verūm de his alibi ne nūc sub torri-
da remoret. Tum Baiulius, Haud importunē
hæc. Pertinent enim vel maxime ad plantarū
generationem. De vario discrimine locorum
ianē valde mirum. Nam & memini laux insula
maioris rerum omnium opulentiam: & Æthio-
pum quorundam rerum omnium inopiam. Et
multis locis aerem moderatum. Alibi sub eodē
celo soluta pice, Lustitane clausi fuisse periculū
ab exultatione. Hic autem error est superiori-
bus parciū tria tantū nominavit elementa,
subiectū tignem. Libri huius initio totidem sta-
tuebatur ærem præteribat *καὶ τὸν αἶθρα* plantæ consti-
tutionem vocauit, inale. Est enim vox signifi-
cans, aut locum, aut finem, aut rem quidem. Iam
cum verò sitūm vt confignificans. Nunc plan-
tas aggreditur, in quibus humor nimius, nimis-

[illegible][illegible]

is quæ sitis cultus, expleat animum paucorum, sed Atticum illum, atque *αὐτὸς ἄνθρωπος*. Sic in Historicis cum pleraque omnia tenebat: Theodorus additis calamistris fuit, laxam, atque etiam turgidam interdum trahat orationem: vitium verborum querit, etiam (si Deo placeat) Aristotelem ipsum dicendo superasse. Qui tamen hominibus Romanis haud paucis locis Latine dictionis puritatem ægrè tueri potest videretur. Auxerit G A 2 a literas Latinas, illustravit, denique generit: etiam, agnoscimus laudamus, admiramur optimi atque innocentissimi viri studium, merita: non obtristemus, amamus, sequimur. At enimvero dicatur, melius quam sit Aristoteles loquutus, loquitur: scitabitur animus eruditiorum ad iudicandum. Obiter abunt impuras loquutiones, antiquas, peregrinas: *καὶ δὲ ἡλικία*, *ἡλικία*, Anticam illam Palladem autis sit. Quanto melius Callimachus? Is ubi pinxisset Venerem: Palladem non purpurisum asserere, sed verum, nativumque colorem ex curio maluit educere. *ἡ δὲ δὲ ἡλικία ἡλικία ἡλικία ἡλικία*. Quare oportet accipere genuinam puritatem, non è pyxidibus venalem fucum querere. Sic enim ait: *ἡλικία ἡλικία ἡλικία ἡλικία*: non autem appendere stalgmia, ypinthores, cinninos meretricios. Matrona est Aristoteles oratio: quæ ad suum decorem nihil sibi petat præsidia. Sed ad nostra. Quod ait hic: vniuersali ratione plantas egere semine, falsum est, nisi ex bono & quo iudicetur. Scilicet ut semen sit etiam *ἡλικία*. Nam stirpes quæ semen ferunt nullum, nullo item semine suam possunt specie propagare. Analogum intelligo quod non plene, dicere sibi accipit cum specie primaria prædicationem. Non enim finis, ex quo Mus nascitur, est eiusdem nature specifice cum semine maris, & femine Murium. Auxit errorem, cum excludit excitationem: addit enim *διουρα γένος*: semine certo atque à natura præscripto. Quin confusio quorundam principia sunt in feminibus ipsius, ut dicebamus, Rapi & Brastice, & aliorum. Ut quicquam omittamus casum, *ἡλικία ἡλικία*. Nam neque plantatio, neque cultus, neque cultura villa humana maxime plantarum parti consideratur. Videamus quanta, quantilla pars sit vniuersæ nature stirpium labor vel agricolæ, vel olitoris. Aerem verò similem cum requirit, quam exigat similitudinem, cõminisci nequeo. Nam si calidis calidum præscribit, profecto natura ignarus est. Etenim Pontica, siue Scythica planta, quam dicebamus cum vulgo falso Calamum aromaticum, in gelidissimis locis admodum calida nascitur: sicut contrà, Latuca, Papauer, Cucumis in Africa, & in Ægypto. In plaga torrida Cacao, tam gelida humiditate, ut ibi solum quous preclo permittetur ad refrigerationem. Sin id *ἡλικία* incipit prolatare quampiam proprietate, ne illæ nobis

illuserit. Latius enim patet eius ambitus significati, quam ut vel præsentis operæ vel etiam intellectus nostri angustis capi possit. Dixit *εὐνοία ἡλικία*: ut præpositio *εὐνοία* iudicaret locutionem: verbum autem ipsum, finem. Quasi quorum finis sit cõitio hæc ad plantæ generationem. *εὐνοία ἡλικία* verò refutæ, abcedunt ab eo modo temperationis. Abiit, ut Virgilius loquitur. Abiit, simplicissimè. Quippe non in motu res ipsa posita est, sed in concretione. Eruditorum vulgus dixisset, distant. Et *ἡλικία*, si respiciamus ad perfectam temperationem: ad cuius respectum sit morbus. Si bi quidem sana planta: sed ægra, si ad medium referatur. Interpretatus sum, *εὐνοία ἡλικία*, atque modum: sicut agni modum Horatius. Non quod merum, quod vel minatur, vel exprobat, vel monet Plinius: carere nos voce, quia Græcam explicemus. Vitruuius enim antiquior illo commentum vocat. Simplicissimè sic possum, quantum satis. Verum iam nos ad montes ducet, fortasse non recuantes, te, Cæsar, ut reor, inuitum. Non enim iam superabis *εὐνοία ἡλικία* curi clium, quo te ipso perniciore in campo *φύλαξ* prouocabas. At tu si nolis ascendere, spectaio saltem montanas herbas: quas iste præstantissimas prædicat ad medicamenta. Propentiores enim propria natura dicit, atque præstantiores ad medicinam. Ad vium verò cibi fructus ipsos duriores, si cõtionem spectemus. Tum autem minoris operæ ad alensum. At verbum vnum admiscuit, quod plus tardat meum curium, quam montes isti, quos ipse dicit *ἡλικία*. Inquit enim *ἡλικία ἡλικία*. At buror id inuenerim: non omnes species ad medicinam facere. Si vñs venerit, ut cuiuspiam forma comparatur ad id operis: eius idem indiuidua montium beneficio fieri generosiora. Hoc quoque sentit Auerrøis ille magnus. Tam misere falsus hac in parte, quam anxie fuit acutus. Nimirum haud omnes herbas petuntur ob calorem, quem à montibus comparent neque propter siccitatem, quæ indiuidem quæri possit. Et laeulibus excipiuntur quædam à litonibus alie. Dant & paludes, & opæ valles, locaque Solibus iniua. Quæmadmodum cibi quoque non vno ex loco petuntur omnes. In xx. sectione Philopoli verba meministi *εὐνοία ἡλικία ἡλικία ἡλικία*. Polium igitur à montanis eruat: Rha autem campi mittent. At dicente iudem speciei quæ ferunt montes medicamenta potiora campestribus periclitati sumus. Hoc fecerit illos. Nam cuius plantæ humidum obtundet efficaciam, de montibus effodiam. Cuius expetetur siccior acrimonia, desumeretur inde. Vbi contrà quid aliud vñs flagitauerit id contrariis in locis inuenitur, erutumque curabo. Illud est Auerrøis argumentum, Mōtes esse cõlo propiores. Hoc aliter utra potest intellectu capere, scilicet ad qualitates aut elementares, aut cælestes. Si de elementaribus teneat

hoc

hoc iam refutatum est. Si de caelestibus stultè
putaserim, cæli vires illas immateriales, pusillo-
cius tractu vel protigari, vel fatigari posse.
Æquè valens puto cæli robur in imis terræ vi-
ceribus ad metallum, & in summa Tenerife,
aut Casio ad Buphtalmum. Quippe nec villo
temporis ævo, neque ipani fatiuit longinqui-
tate. Decepti namque sunt illi Philoſophi, atque
in iis Conciliator, qui naturam efforcere pa-
tabant. Mutatur illa quidem sine sui mutatio-
ne: scilicet in officiis, functionibus, efficien-
tiis aliâ atque aliâ ostenditur: sed tamen ead-
em nihilo scetus, vult ille. Diocobolos, vbi
scriptum exerit. Nam si materia, quæ fuit olim
nunc est eadem: si nihil ei decessit quantitas: B
si formæ non patiuntur *τὸ αἰῶας*, & *τὸ ἕως*:
si quemadmodum dicebamus alibi, na' ura Dei
potestas est: qui fieri possit, vt iu minor ipsa
sit? Oportet enim, quod patitur, à fortiori pa-
ri. Quid obicis est formæ hominis. quo præ-
pediatur eius vis ad materiam sibi: nunc, sicut
prius, conformandam, conformata vien-
dum? Nam si fluunt à formis accidentia, ne-
que mutantur formæ non erunt accidentium
mutationes aliæ, quàm quæ interint autoris
sui. A terra tollatur reflexio radiorum ac qua-
dam alia talia (nam hinc haud negarim vi-
rium accidentalium variationem) at immate-
rialem illam vim, quæ dantur formæ rebus,
in quibus nulla vehemens qualitas dominatur,
puta gemmis, auro, videmus nullo distantie
sine defatigari. ¶ His cùm videretur aliquid ad-
dere velle, suscepit Ferrerius sermonem: Ma-
ius, inquit, opus, Bauii, motum est à te, quàm
vt capi queat angustus huiusce disputationis.
Breuius tamen in perplexissimò iudicio quid
sentiam, non poterbo. Vt rectè abs te dictum
est, non fatigan. Naturam, ita non minus re-
ctè dici possit: eius actiones adeò varias esse,
vt nobis illa (tametsi non deficit) deficere vi-
deatur. Itaque sic illa sententia condicienda est.
Non Dei vim delassari: non seipsa fieri mino-
rem, aut deteriorem, sed manente robore illo,
confiliis illis inconcussis, inuictis, infinitis, o-
pus esse minus interdum. veluti cùm haud sem-
per hominem creat. In Muris opificio virtus
eadem, Deus idem. Non in hoc inferior seipso
sed in opere inæquali, tamen æqualis ipse sibi.
Non ab simili ratione, si consideres in eadem
species, quæ nos appellamus individua diuersa.
In vnaqueque specie certus ambitus præfere-
tus est, quantitatatis, qualitarum, figuræ, nume-
ri partium, situs, finium, officiorum. In iis qua-
si spacia facit natura deambulans in eodem sæ-
culo sæpe: quemadmodum Samogethios ac-
cipimus nanos natos ex gigantibus, & gigan-
tum patres postea. Quanto maiore commo-
do liceat ei diuersis etatium tractibus operari si-
mili ludo? Neque verò sine ratione vagatur hæc
oratio mea. Non enim vestrum quenquam la-
teret vni ab Aristotele sæpius viurpatum pro-

uerbium: *τὸ ἐπὶ αὐτῷ*. Hoc eò spectat, vt si ma-
gnas intueamur coniunctiones: quoties simi-
les coierint naturæ siderum, similibus signis, do-
minis: efficaciora quoque sint euentu. Hæc
vulgò quoque nota sunt. At illa solis doctus
abductum caput Arietis à superioris cæli capi-
te, non amittit vires suas: quia in te tecum scien-
tiamus: sed focus copis amittis, eius operam
& quod tu profiteri, profiteamur: & quod il-
li prædicant, hunc ad modum ceteris prædicā-
dam. Cùm ab his conticuisset: ait Bauius, Bo-
ne Deus, quanti fuit mihi deerrasse, vt tam no-
bili, tantis differto commoditatibus exciperet
duerticulo. Redibo igitur in viam: Quod de
coctione scribit hic, attentius est obseruandum.
Generosius est è collibus Triticum, quàm è
campis. Plus alitminus corrumpitur scitius con-
coquitur. Poma quoque montana maxima ex
parte, pro cibis, succo sunt aptiora: campestria
diutiora: minus sapient, celerius corrumpun-
tur: minus alunt, propter aquæ materiæ in-
peritiam inficiti montana propter terrestrem
fecunditatem. Et quæ diximus alibi de sententia
Theophrasti, super Mali, Fraxinæque natura
campestrium, prohibent nos huic accedere sen-
tentia. Attendamus etiam plantarum cum ani-
malibus comparationem, meo quidem iudi-
cio, non iniucundam. Quippe tum plantarum
animantes montium indigenæ, suo quæque in
genere diutius viuunt, quàm campestris. Hoc
obseruatum est in xiii. Sectione. Causæ duo
subiunt: calor in humido: cuius non tam que-
ritur multitudo, quàm affectiones duæ: *μᾶ-
λλον ἢ ἰσχυρὸν καὶ ὑψηλόν*. Igitur montanorum
humor cùm sit minor, minùque obnoxius *τῷ
αἵματι, καὶ τῷ ἔσπερον*: haud quidem tanta mo-
les est, at vitæ diuturnitas, & fecunditas ma-
ior. Hoc excipere licet ex libro *ἀπὸ μακροβιό-
της*, & ex decima Sectione. Gallinæ quoque mi-
nuscule sunt fecundiores. Et in secundo De
causis Theophrastus, excelsas arbores fructum
pusillum ferre prodidit. Multo scilicet opus ha-
bere alimento. Infecundas viuere diutius ob ean-
dem rationem. Nam cùm ille ibi, tum præce-
ptor optimus antè dixerat, *τὸ ἐλάττω ἢ ἐξ ὑψηλο-
της*. Quare parum quidam, pusillum nullum
excedere binatum: sanè haud contemnenda o-
pinione. Ex illis parum capitur, minimū capi-
tur: fecundissimi sunt: frequentia non magna.
Est & proportio quædam secundum quali gra-
dus, sanitatis, roboris, vitæ. Igitur si salaces mor-
bos, etiam breuioris vitæ. In Hercule, qui Ve-
neri fuit imprimis obnoxius, neque indicium, ne-
que iudicium vitæ fieri potuit. Igni nāque vitæ
sine anteuerit. At memoria prodita sunt athle-
tarū nomina, qui, vt valentiores essent, victoria-
rum spermi in libidinis abstinentia collocarūt. Pla-
to quidem in octauo De legibus, Aftyli Dio-
pompū, Crislonē commemorat: sed ante omnes

Iccum Tarentinum. Ne verò putet quippiam A
subesse contradictionem: Montanz minores:
Montanz facundiores:Montanz longziiores:
Facundanz minus viuunt. Comparantur enim
eodem in genere cum Campestribus, quæ sunt
maiores. Tum autem si æquæ facundæ,anis, mi
nus viuût. Quod autem tequitur facile intello
du est: Loca sole viduata intercunda esse. Ver
bum quod iuprà ponebatur,hic repetit, & *απομακρυνόμενοι*, id est *ἀπομακρυνόμενοι*. In quodam co
duce legebatur *ἀπομακρυνόμενοι*, voce transla
ta infelicia sanè sunt illa loca. Excipitur idem
sentus è quinto de Republica: *ἀλλ' οὐκ* inquit, *ἐς*
τοὺς καὶ νῦν ἔστιν αὖτις. Inde transiit ad contrarium,
videlicet vbi nimus est Sol. Verùm phrasin vii
probetis. Græcè pronuntiabo: *ταῖς ἡμέραις μακρύνεται ἡ ἡμέρα, ἀπὸ τοῦ ὅτι ἡ ἡμέρα μακρύνεται, ὡς καὶ ἡ ἡμέρα μακρύνεται, ὡς καὶ ἡ ἡμέρα μακρύνεται*. Perpèia iuprà fuit hæc
sententia de mora Solis. Vtroque opus est, &
iprà, & directo radio. Solem verò suo motu
non producere demaliciet aptus Ferrenius ni
si quatenus promouet in orientem contra diut
num motum. At hoc quomodo facit. Et fortasse
non tunc animaduertebat noster hic.

Ad aquas deinde rediit: hoc etiam loco vi
deamus quanto cum periculo possimus in ca
pita diucius hos siffere. Sed quati rem inducat
notam, vsurpauit interrogationem. Quid autè
de plantis, inquit, oportet intelligere, quæ nascu
tur in aquosis locis? In iis vbi quiescit aqua, fit
quasi limus. Neque vis est in acre, qua fiat, vt a
quæ subsistant partes. Continetur aer ipe in ter
raz partibus interioribus: prohibetque aquæ
crassitudinem ascendere. Illis igitur in locis flu
uante ventro, coarctata terra, scriptum si com
primat inuolutus aer, & compingit humorem
ventus: plantæ prodibunt ex humore hoc, haud
ita multo differentes inter se specie, figuræque
propter aquæ stationem, atque crassitudinem,
& calorem Solis de superiore loco. Atque hæc
quidem breuissimè posuit: si animum appulsi
fecit ad Aristotelicam dicendi rationem. Nunc
infeliciter diuagatus incidit in aquaticam hanc
quietem. Si, inquit, quiescat aqua, limus fit. At
etiam non quiescente. Nam quot fluiuiorum
fundi limosi sunt? Non enumerabo, qui nullo
nobis noto numero continentur. Sequanam
modò videte. Multi sunt in Taurini Nilo ipso
non infeliciores. Grana diluuiis hybernis
quantum glebæ detriti à vicinis pratis: tantum
reponit pauculis vernis diebus, etiam cū feno
re nonnunquam. Neque hoc inferior Duria:
Beneficiū par: cursus productior alueus maior:
vberiores aquæ. Ex alpihus verque: hic ab iis,
quas altrifecus accolunt Cêrtones: ille in præ
tura Sutriorum. Deinde curiosus addit ope
ram ventorum, quasi ad fundi subuersionem, vt
admisceatur aquæ. Quid citius quietiores a
quas limosiores ipsemet intelligit. Et profectò
Solis vim excipit acriorum, atque inersaliscit,

etiam conactu terræ nullo. Id quod vel in la
pideis alueis, vel in vasis vitreis compertum est.
Sequuntur illa verba. *ἡ δὲ τῶν ἀλφειῶν πρὸς αὐτὴν, ἡνι καὶ πρὸς τὴν μέσην τῶν ὕδατων*. Nequit aer supe
rare partes aquæ. Sanè ita fit. Obducia enim
quati cūte quadam, nequit afferre aer scie. At
cūm ait: *καὶ καλὴν τὴν περὶ τὴν μέσην τῶν ὕδατων ἀναβῆναι*, profectò ludit nos. Quis enim dicat, ae
rem depresso loco inferiore ab aquæ crassi
tudine, atque cohibito eo loco, efficere, ne æ
quæ crassities ascendat? Quin inter duas illas
crassities interitus, eam dico, quæ ab imo vult
ascendere: quod ait hic: & eam, quæ inuolutum
cohibet: potius hanc virgat impetu suo natu
rali, prociudatque ad cū vt erumpat. Tanto, quæ
subdit fœdiora: Agitatu ventorum compingi
terram. Nam sanè tunc aer ille compressus à su
periore limo, dirumpet, vt dicebamus, ipsum fa
cilis propter agitationem. Quò fiat, vt & de
cedat ipse, & aquæ subeunti cedat. Tantum ab
est, vt illa vera sint: *αὐτὴν τὴν περὶ τὴν μέσην τῶν ὕδατων ἀναβῆναι*, qua vi, quòve instrumeto scie comprimat
aer? Nōme aeris forma sursum leuat aeris ma
teriam in seipsum, & octauo Phisicorū: Aquæ
verò quietem statuit pro causa temere equare nō
multum differant inter se plantarum species. Nā
in terra quæ longè quietior est, diuifiliores sunt
plantæ. Et longè sunt inter se diuifiliores Nym
phæa, Sium, Lenticula. In mari, Coralum, Alga,
Bryon. Aggreditur eam nūc, quam lecorariam
vocamus. Cuius historiam, ac generationem, su
prà deceui: cum Lenticula contexi. Rursum, in
quit, de plantis, quæ sunt humidis locis, quarum
que superficies apparet in summa tellure vire
scēs, hæc dico in eo loco parum esse raritatem.
Cuius humorum loci: cūm Sol ingruens moue
rit: atque cuiusmodi motus uentus, caloresque ter
re partibus interioribus inuolutis calefcente lo
cum: id quod nunquam cōtingit, in quibus plan
ta non habet vnde crescat: tunc humore suap
te diffuso extensione, fit fumus in terræ superfi
cie, quasi textura quædam virefcens, Atque in
de planta gignitur carēs foliis, ex eo genere plā
tæ quod extat in aquæ superficie. Sed hoc illo
maius est, propterea quòd terræ propius. Ta
meti neque in altum tolli, neque extendi po
test. Hæc, inquam, si superioribus attexuisset,
quibus aquaticæ Lenticulæ narrabat historiam:
vnicò verbo poterat explicare scie: Par Epait
æ ratios ed aptior magnitudo, propterea quòd
terre propior est. Quamquam hæc causa
manca est admodum. Breuiiores enim plantæ
folio essent grandiore, quia prope terram sunt
magis. At enimverò etiam procul à fundo
Nymphæa fundi: folium grandissimum. Æ
quali verò tractu Hydrocōlinum tenuissimum.
Sic in terrestribus: latum Platanus, Hippu
ris capillaceum. Neque verò puteis hanc
potius calumniam, quàm animaduersionem.
Nam aquaticæ folia crassa, vt Nymphææ, ter
restri tenuissima vt Chærephylio. Aquaticæ
tenuia

tenuia, vt Hydrocéphalo: terreſtri craſſiſſima, vt Vermiculari. Loquendi modus Sacris libris peculiaris: *ſuper facie terre*. Sic hoc loco: *ἐν τῇ οἴᾳ, ὅ γάρ*. Saluſtus ad pugnae tranſiſſi alpe-ctum, non nimis, vt quibuiſiam duris videtur, dure. Faciant enim pugnam milites. Sed ne Ouidius quidem temere, vultum vnum rerum *classis* videtur appellatiſſe. Teſigit enim litern, & amicitiam veterum Philoſophorum, quas duas cauſas efficientes illi ſtatuiebant. Erant ſiquidem iſtis Mundi conditores hi. Neceſſi-tatem ſtatuebant primum, & maximum, & va-lentiſſimum. Alterum, Mentem voluntati ob-ſequentem, atque eius præcepto formarum, diſcretionum, conſtitutionum archicetiam, lai-fium ordinatricem. Quod apud veritatis ſtu-dioſos maximè impium eſt. Reticulum etiam neceſſitatem ſtatuerè priorem Cōdicore. Quia neceſſitatis nomen ipſum exterminat à Deo Sapientes, ſiſque optimo conſilio. Tertio po-nunt loco naturam vim, vt dicebam, ordi-nariam, conſtatam ex aſſenſu mutuo Nentis, ac neceſſitatis. Hæc erat illorum pieta trini-tas. Viſque adeò veritatis lux etiam in tenebra-rum cæcitate ſui ſpeciem præbuit antequam de Cælo coram fulgeret nobis. Sic naturam i-ſtam *Spiritalium* Virgilius appellauit, agnouit-que cunctis partibus integrum vbique infi-nuarum. Quartum principium addiderunt, Ma-teriam. Ictico in ea materia, dum adhuc exi-ſſent omnia conſuſa, fuerat vultus vni: id eſt, principiorum contentis abſque motu. *μωρεῶν*, inquit, *ἐξ ὧν ἔſτε*. Quia ſi multa raritas eſſet, ex-halarent illa: neque retinerentur intus ad plan-tæ materiam. *ἵστανται ὁ δὲ αἶς*. Feſtina loquu-tio. *ἔσται ἡ γῆ* alibi dixit Ariſtoteles: vel, vt a-lilio codice legitur, *ἔσται ἡ γῆ*. Nos commodè, vt opinor, ingruens: vt de imbre Poeta dixit. Cæterum addidit, de quo addubiaemus. Sol, inquit, caleſcens locum motu. Non enim So-lis motus calefacit. Quin contra, quies potius id facere videatur. Proportio manifeſta eſt in arcus maioris tranſmiſſione. *ἔ*que parat e-nim quieti mora motus. Quancquam id, vt a-libi dicebamus, non eſt cauſa, ſed Solis calor. Tempus enim nihil facere, ſatis offendimus ſuo loco: ſicut &, quemadmodum motus califa-ciat. Etiam præter Ariſtotelis morem loquu-tus eſt, vbi dixit: *ἐξ ὧν ἔſτε γῆ*. nam fumus eſt exhalatio ſicca. Et ſuauius accipienda verba il-la, *ἡ γῆ ἵσται φάλα*. non habet folia: ſed ita tamen, vt potius tota plāta folium vnicum, laciniaſum atque in ſe inuolutū eſſe videatur. Quod de la-fionis flore prodit Theophractus. Explicatius eſt ad truncos Roborum venuſtorum: cætera natura ſimilibus foliorum rudimentis, nomine medicorum vulgò, Pulmonarie. Explicatio-ris in hoc figuræ ratio certa ſub forma ſiccit-as. Euenit aliquando, vt aquaticæ ipſius facies expreſſior ſit, & foliorum illa diuturna medi-tatio exeat in veram conformationem. Quam-

obrem ligulas quoque erigit, & flores. Inter-dum humore deficiuta, nihil aliud eſt, quàm coriacea lapidis obduſtio. *ἀκρῶτατος*, vnam intellexit modò dimensionem: in altum ſcilicet, ſum rectè, cum verè, *ἐκ τῶν ἰσθμῶν*, eandem di-menſionem, neque rectè, neque verè *ἵστανται* e-nim etiam in longum eſt. Ictico diu, non ve-rè, dico non rectè, propterea quòd apphatma lè ſententiam ad id cui non competit. Negat e-nim *ἔσται ἡ γῆ*. At productio tā in latum, quàm in longum, quàm in altum, ex libro De miſto-affectibus. Hoc enim *πενή*. Sed iam de plan-tis, quæ in aliis generantur plantis, quid ſen-tiat, videamus. Quo loco ſi quis voluerit no-tum iecare Caput, liceat. Sæpe verò, inquit, aliis etiam in plantis plantæ progignuntur que-dam, non eiuſdem vel ſpeciei, vñ ſimilitudi-nis: ſiſque ſine radice. Mouentur autem hæc „ ſic. Planta, quæ ipſius prælia ſit, vbi in aqua „ pingui ſita mouetur, aperiuntur eius partes. „ Tum verò Sol educit per vaporem, quæ in ea „ ſunt, putredines: cūque affert coctionem. Pro-priæque natura in locum putrefactum præſtat „ opem calore temperato: atque inde plantam „ auget. Quafi filamenta videatur in ſeipſum „ totam producere. Hoc plantarum proprium „ eſt, quæ multis prælia ſunt ipſis. Tum igitur „ ea generatur, quàm Linozoffin vocant: a- „ liæque ſimiles ei. Hanc ſententiam capias ex „ Hiſtoriarum libro quinto Philoſophi. Cū „ animalium quorundam natura ſit, vt in aliis „ animalibus, neque albi, neque aliter orian-tur. Dixit *ἀλλοφύων*: ſicut Theophractus *ἀλ- „ λόφυλλον*, hunc herbarum modum. Et ſubdit: „ *ἔſτε αὐτῶν ὁ δὲ αἶς*. quoniam *τὸ ἅλλος* multipliciter „ dicitur: ſicut & *τὸ αὐτὸ*: quemadmodum alibi „ dicebamus. Et addidit, *ὅ γάρ αὐτὸ ἑκαστῶν*: quaſi „ dicat, neque genere eadē, neque *τῷ ἀνάλω- „ γον*. Non enim Viſco, & Quercui quicquam ſimilitudinis. Sic enim loquutus fuiſſet Ariſto- „ teles. Dixit, *ἀλλοφύων* Ictico quia plantæ aliæ cū „ radice oriuntur: vt Mulcus, Poly-podium: quæ „ perinde naſcuntur in plantis, atque Viſcum & „ Epithymum. Sed ambitioſè admodum, *κα- „ τὰ τὸν ὅ γάρ αὐτῶν*. Mouetur, pro eo, quod eſt, „ gigniunt. Et obſcura eſt oratio: *ὁ δὲ αἶς* *κατὰ τὸν ὅ γάρ αὐτῶν*. Nam quid eſt „ quod plantam mouet. Accipit hic motum pro- „ eo quod eſt *διάθεσις*. Pinguem aquam voluit „ eſſe materiam, propter lentorem, qui in illis eſt „ exſpillamentiſ, & in Viſco. Verūm palām eſt, „ Thymum ſiccis ſimis gaudere locis: tum illud „ Thymi genus Epithymum ferre, quod durius „ eſt, & Thymbræ naturæ propius, ac propterea „ minus pingue: quod ſanè tenui admodum ſolo „ proeuenit. Neque verum eſt, quod ait: aculeata- „ rum eſſe proprium hoc: niſi forte Quercus, & „ Thymum ſua vidit hic in patria ipſius horrida. „ Ex Paluris autem quæ planta prodi? Itaque „ ſi neque ſoli generi competit aculeatarum, ne- „ que totinon erit proprium. Illud verò non tā ex- „

fructus veteres pellunt. Sunt etiam, sicuti dicebamus, quæ nullis anni tempestatibus obnoxiz, circuitiones à iaru suas ferunt. Cinara si telluri per autumnum committatur, vere magna ex parte Pineam reddet pro opera: si per hyemem, æstate perver, autumno. Hæc igitur illi anteponenda: aut sic distillicet: *ἡ δὲ κινάρα*. At interpretes omnem vim corrumpit orationis, cum ait: *ἡ δὲ κινάρα*. Non enim ex illo potest hoc inferri. Quamquam & hic reperit, & mutila. Est igitur, inquit, planta, quæ radicem non habet: nulla gerit folia. Est etiam, quæ caulem sine fructu fert, & foliis cuiusmodi Chrysocome, siue Chrysis. Sic duidebamus nos: Quædam partes habet omnes: quædam non. Harum quædam vnicam, quædam plures. Tubera enim tota radix mera sunt. Contrà, quæ radice carent, duo sunt generum. Aut enim radicem habent nullam necessariò, vt Vitis. Aliena enim radice tum nittitur, tum altitur. Hæc est necessitas naturalis. Detracta namque Vitis planta, atque humo pacta non viuet. Parasiticas hæc stirpes appellare consuevit: quasi quæ videntur aliena quadra. Aliæ sunt, quæ non carent quidem radice, sed carere tamen possunt: vt Sedum, & quæ alia, quæ auulsa viuunt. Quæ verò sit ista mirifica Chrysocome, non equidem scio. Nam quid cam non existimem propiorem miraculo: cui sit in nomine aurea coma, in re coma nulla? Tum alias ad partes deducimus diuisionem: Sine ramis Iuncus. Sine folio Cactuca. Sine flore Ficus. Sine fructu flos Iridis. Sine vtroque Adiantum. Iam verò proposito sententiæ causas perpendamus. Sic scribit: Plantæ, quæ fructum prius edunt, quàm folia, multum pinguis obinet. Igitur extenso calore, qui naturaliter incit plantæ, & eius maturitas acceleratur, & corroboratur in ramis plantæ feruendo. Tum prohibet, quin ab ea succus ascendant. Atque inde tum fructus, tum folia produnt. Tamen mihi videtur huc nullam esse aliam rationem, propter quam fructus frondibus antecurrant. Nam si *καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀναστρέφεται*, aut ne fructus quidem prodibunt, aut fructus non erunt *ἢ ὕδατος*. Neque possimus interpolare tam duram orationem, vt dicamus, tenuiores prodire partes, quæ fructibus debeantur. Nunquam concedam: quous fructuum partes, quibus frondium partibus tenuiores. Membranas siue cutes, coria, putamina, testas, contemplamini: maximam hæc auferent partem Iuglandis, Corni, Ziziphi: vt Pinum taceam. In ipso quoque vel Pruno, vel Perfico est corium, & testa. At ex prius edunt fructum, quàm frondes. Florem, inquam, prius: qui fructus inchoatis est. Tum qui fructus exiunt, quàm folia, posteriores: eorum non omnes partes omnes: crassiores sunt frondibus. Palmitæ caro tenuis. Medulla Balani Myrsicæ tenuior. Nuclei strobilorum. Quid Mora? Ergo

A si sumamus argumentū à tenuitate, præuenerint fructuum porriunculæ tenues partes alias crassiores. At enim uerò Punicæ corium prodiit primum longè crassius tum frondibus matris iugum æminulorum iuxco. Et Perficus ne utique pinguis arbor est: antegreditur tamen fructus rudimentum frondes. Non amplius immorabor: Vos deducitis animos vestros per ipsas species ad veritatem. Inter herbas quoque ratio constare nequit. Necesse est enim, folia prodire primum. Hæc enim erat herbæ definitio. Et in eis tamen pingues mulæ. Neque bonus Philoſophus sic loquatur. Calor, aut maturitas in ramis corroboratur, inque his feruet. Quis dicat, *ἡ δὲ δεικνύται*, quis *ἡ δὲ δεικνύται* feruere? Sed fit interpretis durus scribentis. Illud condonari nequit: Calore prohiberi iucum, quominus prodeat. Aperit enim calor. Deinde tot locis declaratum est: rarefacta plus occupare loci. Atque hic posuit. Quare testes adhibeamus bellicis tormentis: quæ tu, Minuti, iocose *fulminalia* vocitare solitus es. Vbi concepit ignem puluis ille sulfure, nitroque constans, occupat immentā spatia: vt vel ferream propellat molem vel tubum dirumpat ipsum: interdū etiam disticiat. Videamus alterum partitionis membrū. At sic: In plantis, quæ celerius folia producut quid intelligendum est? Humidorum multæ sunt effectiones. Cùm igitur Solis calor coepit, quæ partes dispergere, sursum trahit eas Sol. & maturitas ferius euenit, propterea quod fructus maturitas non est nisi in cōpactione. Et antecedit folia fructus ipſos propter accessionē multæ humiditatis. Sequitur nihilolocius sententiam suam, quam explosimus: Crassiores effect partes, quibus consistunt frondes. Maior quoque proposito falsū est. Celerius in planta produci quod tenuius est. Hoc enim tum dudum, tum alia diuiputatione refellebamus. Quippe radix omnium partium maximè terrestris est: atque ea longè omnium prima generatur. Sic in animalium articularum prius tunica, quàm caro, conformantur. Finis enim primarius motor est vel artificialis, vel naturalis. At crassiorum partium quorundam finis nobilior, quàm aliarum aliquor minus crassarum. Multa sunt exempla. Sed manifesta natura tum carnis tum neruorum comparetur. Cordis quoque concretio crassior est: cuius tam en ortus primus ac princeps partium tenuitate superatur ab adipi, parte perquam ignaua sanè, atque etiam ignauorum. Inueiamur illud ex alio: Moto, inquit, humore trahit eius partes Solis iurium. Differtur itaque maturitas. At maturitas ad fructum pertinet. Quæ verba vexabunt ingenia vegetiora. Nam si partes trahit, trahet tenuiores. Partes ergo fructuum non frondium. Præterea dicit antecedere folia, *ἡ δὲ δεικνύται*. Ergo multus educitur humor. Terre igitur multum relinquetur. Quamobrem hæc futura fuerit fructuum materia. Id quod ab

eo longè diuerſum eſt quod intendit. Quin- etiam, vt hoc omittamus, illud eſt animadu- tendum, Non poſſe quod ait, euenire; ma- turitas vt ſit *ἐν τῇ αὐτοῦ φύσει*. Nam ille terreſtris hu- mor ſecandus, atque coquendus erit à Sole, quò fructus exeat: & tamen tunc, cùm inchoatur educente Sole: terrea ſunt illa *αὐρορῶν φύσις*. Notabimus verbum *ὑγρότης*: vnde noſtrum diſpergere. Poſt hæc eorum rationem reddis, in quibus frondes ſimul, fruſtūque proueniūt. Humorem illum, ſive lentorem eſſe pinguem: cuius ē tenuioribus partibus edant fruſtus: » ē craſſioribus folia. Quam ſententiam redar- » guar multarum natura plantarum. Exemplum iumatur à Roſa: ſi quis eius partes mentis viſe- paratas diiudicet. Nam vt quæque maximè terreſtris pars eſt, ita primo quoque tempore producit:ur: pediculus, alæ, turbatus tumor il- le, qui tandem excreſcit in capitis & nomen, & proportionem. Ipius quoque floris folia (ſi- cut & alii fructus omnes) terreſtria primum, aerea poſtea ſiūt. Vt non tā ſit *ἐν αὐτοῦ φύσει* quā- *ἐν αὐτοῦ φύσει* maturitas. Hoc autem ex Ariſtotelis principijs à Conciliatore & alijs diſputatū eſt. Cōcoctio ſit ne per inſpirationē, an per rarefa- ctionem. De hoc alibi. Tantū illud hic. Non eſſe ruriū illis perſugium, qui ventriculi opor- tē negant eſſe coctionem: preparationem aiunt ad coctionem. Hoc gladio putarunt ſe poſſe ſolue- re Gordianum illum nodum, quo captiua tene- ri Philoſophi ſententia videbatur. Nam in ven- triculo nemo non videt ſuccum, quā prius e- rat in cibo: liquidiorem. Nec iudicium Con- ciliatoris ſatisfacit. Quemadmodum ſit id ac- cipiendum, diximus ſuo loco. Falſitatem huius- ce nouæ ſententiæ videamus. Omnis motus quæque pars cuique parti viuiſca eſt. Omnis pars alterationis alteratio eſt: augmenti aug- mentum: *ἢ ἐν τῇ φύσει αὐτοῦ*. Actio caloris naturalis in cibum, vt fiat ſuccus: in ſuccum, vt fiat ſanguis: in ſanguinem, vt fiat ros: in ro- rem, vt ſiant aliæ tres illæ *θραλλήματα* humi- ditates: in hæc, vt ſiant corpus. hæc inquam, omnes actiones alterationes ſunt. Eadem ma- teria, idem agens: idem finis: idem motus igitur genere, ſubinde procedens per ſpecies ad- utique vltimam. Scilicet alteratio vna per hanc ſpecialem, & hanc: perfectibilis al- terationem. Non enim fit in ventriculo, ſi- cut in cacabo præparatio. Sed idem calor, ſui ſimilis, vno tenore, diſſimilis tantū inſtru- mentis. Vt ad rem redeam: noſter hic arbitra- tus eſt, rerum ſummam in calore, tenuitate, cum alijs eiufmodi qualitatibus verſari. At quanto melius Peripatetici, & Proclus ipſe, quem equi- dem Platonis & Ariſtotelis glutinum appel- lare ſolitus ſum, Is enim in Alcibiade tria po- nit. Primum, *ῥέσις*, quam vocant *ἐν τῇ φύσει* Peripatetici. Secundum, potentiam, quam *δυνάμις* nominat. Tertium, *ἐνέργεια*, ſive actionem. Eſſentia dominatrix eſt. Ab ea fluunt potentia.

A Ab hac actio. Eſſentia conſenſu omnium eſt in prædicamento ſubſtantia. Potentia ſive po- tentia, ſive facultas, ſive vis, aptitudo vè poſte- rior eſt natura: etiamſi, vt vult Duns, in eodem ſit prædicamento, atque idem re cum eſſentia. Tanto poſterior ſit raritas, & tenuitas an obie- quo, atque adeò nexu iplius eſſentiæ, cuius eſt proles, etiam ſi ſit alumna. Neſas enim eſt, vt ex Platonē, & Ariſtotele ſcribit Plotinus, effe- ctibus cauſis ſuperari: vt ego addo, vel etiam æquari. Ambitus quidem par eſſe poſſe vis nō poſſit. Sic etiam Galenus *χρῆμα*, & *ἐνέργεια* diſtinguit opportunè. Pendet enim actio ab ea natura, quæ in vſum, atque vtilitatem conſtitu- ta eſt. Tametſi *χρῆμα* partium omnium eſſe quit: *ἐνέργεια* earum tantū quæ valent aliquid ef- ficere: quā ob cauſam dictæ quoque ſunt of- ficiales. Hinc ſcire licet, an rectè Galeni *οὐδὲ χρῆμα*, De vſu partium interpretemur. Et ia- ne rectè: ſi caro vili eſt vſui ad fines à natura deſtinatos. Vti nanque videtur ea pro partium ſupplemento. Scilicet *ὁρμος* facit, officium nul- lum facit. Quod ſi *χρῆμα* capatur ad anima- lis functiones, vt quidam videtur interpreta- ti nulla ſit carnis *χρῆμα*. Non enim vitur animal ea. Verū ad alia. Vocant enim nos antiqui. His enim ſcribit iſte, morem fuiſſe, folia quo- que fructus appellatione designare. Quos hic antiquos innuat, non liquet. Nec male fecit v- ſus poſterioris, quæ tam inepam iſtuliſt: am- biguitatem. Vtinam verò ne ſcripſiſſet quæ ſequi- tur. Ponentur ergo, ne fallant, ſi quid eſt caſti- gandum. Cū, inquit, humor tantus eſt, vt con- coqui compingique non poſſit, propter aeris *ἀερίων*, & ſtudio attractionis, quæ deſuper à Sole fit: tum cuiusmodi humor, in quem nō eſt excitata concoctio, alteratur in folia, quæ nullo alio fine dirigiuntur, quā humiditatis at- tractione: atque vt ſit fructuum operimenta, quæ Solis vehementiam defendant. Non igitur neceſſe eſt, vt eadem ratio ſit, & frondium, & fructuum. Nanque ſuccus aſcendens, vbi alteratus fuerit, in foliorum naturam tranſit. Nō me latet, quod Ariſtoteles de vite luxuriā- te ſcripſit: quòdque dicebat Theophrastus ni- miſis lato ſolo bonas arbores degenerare: quòd ſuccus ille nequeat concoqui: quapropter abi- re in deteriorem partem: opūque naturæ qua- ſi flare citra fines ſuos. Hæc ita capienda ſunt. Oppreſſam nimio ſucco vim generatiuum ſub- fidere, ac cedere oneri: non autem gradus eſſe concoctionis eiudem operæ in generatione dimidiata foliorum, & perſecta fructuum. Nā tametſi ſuccus idem eſt, eadem vis vniuerſa- lis generandi, & informandi: tamen prius vis prius operibus deſtinata eſt: vt hæc flores gignat, illa folia. Nihil inquam, fortium ibi, ſed certis præſcriptum terminis, ac principiis. Diuerſus verò ab it ſæpenuerò ad materiæ copiam, vel inopiam. Cū tamen & corpore minimo Scincus, & maximo Crocodilus in-

eodem humore, sub eadem figura, sub eodē ge-
nere constituti sunt: vt ex largiſſima copia mate-
riæ, ſemper ineraicentum, vt aiunt, molcm ſibi
vindicanr altera ſpecieſ ex eodem altera theſia
ro tamilla fuerit inſpicia contenta. Adſiſti quo-
que tres illæ notæ ſpecies ex humore prognatæ,
arque in humoris vi educatæ, ſicet ad eod ſunt vt
omne ſui ortus, hoc eſt humoris, commercium
reſpiciunt, ac ſocietatem. Noſter verò plantarius
Philophus admodum materialis eſt. Proinde
quaſi ludat reſſeris, ſi non cadit ſenio, patiatur
iaci Canem. Nihil magis ridiculum, quam pu-
tare, totam naturæ molitionem comparatam ad
fructus creationem. Id ſi patrare nequeat, con-
uerſat ad frondes operari: ac tanquam in diuer-
ſiculo merèdam capiat: quia non licuerit ad ho-
ſpitum comare. At enim: verò natura eadē quam
obſ euam non omnes fructuum partes ciculen-
tas fecit: ſane propterea quòd alium finem cutis
habet, alium putamen, alium nucleum, alium alia:
ſtipem, radix, cortex, ram, denique frondes ipſæ.
Quid, quod & alibi ſcpe, hac itē parte ſibi con-
tradicit? Conſtitutas enim frondes ait fructuum
præſidio. Id igitur agit conſulit natura, non au-
tem fruſtrata ſpe operis, atque officii prioris.
Et quædā profectò plantæ iuccitua opera, ne-
que ex propoſito, ſed per accidens generate vi-
derentur: nimirum quæ nullum ferunt fructum.
At quortus quiſque vel è plebe Philophorum
putet: naturæ condenti? Scilicet pendium ad fru-
ctum deſuiſſe materiam? Aut vt acutius dicam,
ſuperſuiſſe: quæ ſiccirco permanens incocta poſt
abierit in folia? Sed formæ ipſi, pro modo ra-
tionēque vitium, quantum materiæ depoſcitur
à fine, naturæ conſiliis atque opibus eſt attribui-
tum. Satis eſt hoc à Philophorum principe
tum in libris Vniuerſalibus, tum in priuata Hi-
ſtoria declaratū. Nam in quarto De Cælo, for-
mam dicit eſſe ducem, perfectionēque mate-
riæ: *τὸ γὰρ φύσις τῶν ὄντων, τὸ δὲ φύσις αὐτῶν ἐστὶν αὐτή.*
Sic in ſecundo Phyiſicorum: *ἡ φύσις τῆς πλάνης* eſt ma-
teriam, propterea quòd *ἐκ αὐτῆς ὁ θεὸς ἀλλὰ δὲ αὐτῆς.*
Non alio modo alia, niſi quia recipi à forma,
vt fit hoc aliquid. Variatio igitur, & alicuius eſt
fundamentum *τὸ φύσις πλάνης* vt materia fit huius ma-
teria. Eſt ſiquidem alia: quia aliud. Sic etiam in
eodem libro de Cælo diuiniſtus: *καὶ τὸ φύσις ὁ θεὸς, καὶ ὁ θεὸς τὸ φύσις.* Vt ſecundum eſſentiam fit in
prædicamento ſubſtantia: ſecundum eſſe dica-
tur ad aliquid. Eſt enim huius materia. Quare
optimè dixerat, *τὸ φύσις πλάνης*. Vbi ne *τὸ φύσις* ex
vſu vulgi pro eo capiamus, quod eſt, occupare
tantum, ſed pro poteſtate ipſa efficiendi, atque
gubernandi. Quemadmodum Plato in Craty-
lo *τὸν ἀνθρώπου καὶ τὸν ἵππου*, pro eodem iubet ac-
cipi: *ὅτι πρὸς τὸν φύσις, καὶ καὶ τὸν φύσις*. Quare ſerua eſt
materia: forma verò princeps. Cum igitur à fru-
ctu folium forma differat: etiam materia diuer-
ſa erit. Non autem *τὸ φύσις, καὶ τὸ φύσις* eſt *πλάνης*.
Videmus enim poſt inchoatum fructum
multas arbores magnam vim fundere frondiū.

Eſſet alioqui foliū fructus incoctus: & fructus
ſolum coctū. Sicuti de pituita, & ſanguine Ga-
lenus *ἐν τῷ φύσις*. Aut ſolum eſſet *τὸ φύσις* natura:
tunc: ſicuti vocat idem Philophus. Et natura
cogeretur à materia: diſciat or à plebe vel ſibi il-
la aduerſaretur. At Platonis in quarto De repu-
blica ſcita ſententia eſt: *ὅτι τὸ φύσις τὸ φύσις τὸ φύσις*. Hæc ſunt
ex præceptionibus vniuerſalibus. Reliqua dein-
ceps è priuatis narrationibus, atque diſputationi-
bus. Nam in xx. ſectiōne propoſitarum quæ-
ſtionum, Myrtos nigras cultu mutari poſſe ne-
gat. Quo ſi, vt agnoſcamus, formam conſtare,
nec cedere materiæ, aut accidenti. In libro ſe-
cundo Hiſtoriarum priſcos Philophos caſti-
gatos: qui putant, ſuperiorum dædum ordines
in cornum abſtumi materiam. Quippe ſi ita
ſi vitulo cornibus auſiſſet aut exuſſet, dentes ſu-
periores emerſuros. Homo, cui maximum ſit
cerebrum, vnde tum dētes, tum cornua conſieri
queant, eſto corniger. Balææ quoque huic
Cantabricæ, cui dentes nulli, vaſtiſſima ſunt
cornua. non deſcit enim materia. Igitur Ariſto-
teles cum *τὸ φύσις* carere cornibus, quia
dentes haberent ſuperiores, ex veterum ſenten-
tia prodidiſſet, emēdaui addita hiſtoria: Non
nulla eſſe, quæ dentibus careant ſuperioribus,
quibus tamen nulla ſunt cornua. Ibi nominat
Camelum. Non eſt igitur, quod aiunt recen-
tiores, taxari à Plinio Philophum: ſed ab
viroque veteres, qui ſic ſenſerint. Sequitur e-
nim Plinius illum in vndecimo, tota ſenten-
tia. Neque prudenter idem Plinium reprehē-
dunt, qui Ceruarum attulerit exemplum. Sic au-
tem inquit, Non eſt in Ceruis naturæ deſe-
ctū, ſed occaſione ſexus euenire, careat vt Cer-
ua cornibus. Tentaffe nanque naturam in iis
quoque, ſicut in maribus, quod erat proprium
ſpeciei: veri in materia deſectiam. Hæc illorum
opinio. Quali verò natura fit alia, quæ materiā
ſuppeditet alia, quæ materiam depoſcat ſibi itā-
quam. Enceas ab armigero Achate, cum oppreſ-
ſus hoſtium vi dicit: *Surget etela mihi*. At enim:
verò exiſtimandum eſt: materiam facilius ac
parabilius præſto eſſe, quàm imponi formam.
operofior enim hæc. In Cerua igitur ſi vis ineſt
informatrix, vnde ſumat, quod quantum opus
habet, nihil ei deſuturum puto: modò ſit ab in-
ſinita illa poteſtate certus præſtitutus finis. Cor-
nua verò non debētur Ceruinæ ſpeciei, vt Cer-
ui ſpecies eſt: ſed ſpeciei in mari tantum: ſicut
mammarum, matris, in femina tantum: omnino
verò membra, ſemināque genitalia, altera in al-
terutro. Profundius hæc ita conſiderabuntur:
Hæc differentias duobus eſſe modis. Vnus
modus, ſecundum habitum vtriusque poſſum:
vt membra virilia, & muliebria. Alter modus,
ſecundum habitum, & priuationem: cornua, non
cornua. Rurſus digeramus ad hunc modum:
Differentiarum aliquas eſſe formales: ex ſpecieſ
conſtituunt, neque variantur vt ſpirare, ſentire,
l. iiii.

moueri, intelligere. Quasdam materiales, quæ in speciei principis positæ non in iis consistunt, sed partim in alteru: ram, vt membra generatio- nis: partim in alteram præciû partem demittunt seise, nec quærun: al. erant: vt Leonis iuba, Cer- uorum cornua. Quid? Videmus quot iuſerit natura modi. Den. a in anteriore mandibulæ superioris parte, non cornua. Leo. Cornua nõ denta: a. Bos. Neque cornua, neque denarar: Camelus. Cornua & denarar: Indicus. Afinus. In vtroque sexu cornua: Bos. In mari tan ùm: Arietes nostrates. In femella tantùm: Arietes African. Non sunt igitur vel iuba, vel cornua specieru differetia: sed sicut par & impar in nu- mero. Omnium verò stultissimum, quod pro- fectur: Naturam materiam carere solo Ceruæ se- xu. Nam quotidianum naturæ opus queat ab a- liis operibus eiusdem mutari, differri, intercepti, impediti: At cum primordius Mundi ipociem instituta, quare in masculo integram, in femella semper nullam dicat ob inopiam. Nõ habuit in penultima Deus materiam, cum Ceruum fabri- cabat, unde depromere: ad cornua? : ut verò conuersiones, atque necessitudines superioris naturæ cum inferiori coherentes adco, vt vna tantum sit Sapientibus, non deçied intellectio- nis imbecillitate duæ, non vna, censentur. His iidem de causis male est à Philoſophis pronũ- ciatum: qui naturæ propofitum diceret, semper marem generaturu. Quod ad opus perficiun- dum cum impediatur, quod esset reliquum, fu- minam, quasi hostiam iuccidancam supponere. Haud negamus esse marem, quàm femellam, maioris opere. At: Hominem quoque perfe- ctioribus esse constituit principis, quàm Leo- nem: Ad Leonem tamen non diuertere: quasi cum fit hominis frustrata creatione. Sic in Ti- mæo Plato feminæ virum cum anteposuit, ag- nouit ex cõparatione statum conditionis non aurem constituit opere gradum in officiis na- turæ: Ibi, inquit ille, viros, qui à fortitudine de- generarint, de quæ ex culo mutatos in mulieres. Quin simul vtrumque dicit aliquando creatos ita, vt vnum fuerint corpus. Distinctos postea, quo more nunc fit à natura. Vbi voluit ille iub- sis ambagibus æqualem finem propofitum cõ- sistis istius. Hanc disputationem colligemus ex summis Metaphysicæ principis. Quæ Sapien- tia cum Deum rerum omnium auctorem cen- seat, eundemque omnium item rerum formam quodammodo dicat: necesse est, vt quantu for- mæ aliz distant ab illa prima forma nobilitate, tantum à formis huius materia. Quod verò per- tinet ad præsentem contemplationẽ de fructuum ac frondium generatione, ne nos moueat, quod in vigesima scõtionẽ scriptum est: Raphano, inquit, hybernis temporibus si adimatur folia, solumque desuper pauariur, ne descendat aqua, grandissima radix æstare fiet. Nam rametti vi- dentur verba hæc eandem radici. foliisque ma- teriam constitutere: haud tamẽ ita est. Sanẽ succus

A à terra materia longinqua, & communis esto. Negatis folis foliorum creatrix vis in otio est. Succus qui non accendit, virtuti radicis auctrici transmissione frustratur reſciatur: atque ita erecit. Nunquam tamẽ dixerim: tuncum illum, ex quo radix continuo futura fuerat, porro co- ctum ac matura: ù, seie in folia daturum, si per- mitatur. Sed committẽ matiam rudem, atque inchoatam educti statim, atque alterari ad trã- mutationem, fieri que materiam secunda aliam pro radice, atque in radicem, aliam in alia. De foliis quoque minus benẽ loquutus est: *ἀλλὰ ὅταν ἔργων ἁλλὰ αὐτῶν, ὅ μὴ ἔσθ' αὐτῶν ἴσθ' ἔργῳ πο.* Nam si folia nullum sibi proponunt alia finem, præter humoris attractionem: igitur folia sunt excrementa. Excrementa nanque nullu habent finem ipia, nisi humoris attractione: vt pili qui- dam. Qui non alia de causa iunt: nisi vt ne sint. Pili mustacei crecunt, vt roncantur. facti sunt à natura, non vt aliquid facerent, sed vt aliquid fierent. Longẽ ianẽ nobilior est eorum consti- tuitio, quàm funus, quo ea concretaur. Quam- quam ne id quidem, iunctum Alexidærum est Theophrasti iacta: rum authoritate, proba- tur mihi: Folia præsidii nomine condita: quibus esset munimẽtum fructibus ab incõmodis. O- mmito, quæ supra commemorabam, argumenta multa. Complures sunt plani, æ, quæ nullum fru- ctum ferunt, folia ferunt: ergo non propter fru- ctum. Enati flores sine folio ù tuc la plerique in arboribus, longẽ sanẽ imbecilliores, quàm fructus ipsi: quæto verò propiores iniuriæ? prui- nis extremæ brumæ, vens imbris inuuntis. Non igitur folia fructuum causa. Hoc vnum fit: illud alterum. Si per se, si primò, fructus ad pro- pagationẽ, foliis prohibetur, quin matureſcat: propagatio fieri nequit sine maturitate: folia non solum non afferunt vllum iuuentum, sed etiã impedimento erunt. Sin secundo loco, na- turæque institutis idẽ fructus sunt ad animalu cibum destinati: iam hoc quoque frondia fre- quentia corrumpitur beneficiũ. Quocirca strin- guntur vites, propterea quod obitunt frondes. Quo in reru genere mihi quidẽ videtur naturæ consilium multo callidissimum: quæ vitro auxerit hominis studium, non tam neglecta, quàm relicta parte operis ei, cui theſaurum appararat. Adhuc, non omnes fructus iub foliis. Postre- mò fructuum omnium maximẽ vile ac neces- sarium nullo eiusmodi munimento tectum est: Triticum, inquam, fieri ne frugum quidẽ alia genera: quæ tam curioſa iudicia non mediocri- ter hoc in negotio vexare possunt. Hinc ex ce- learum Historia diligentiũs profectur senten- tiam suam. Nam, inquit, quod humor hic fit fo- lia, maturitas autem flos: ex olea patet. Aliquan- do nanque contingit certis annis, vt sterileſcãt. Sufficia deinde materia fructum ferant, solito prouentu. Hoc nos tantum abest vt negemus, vt etiam pro nobis facere contendamus. Putan- tur sanẽ vites: nempe quò succi quantitas visis

[illegible]

non tunc fit acceptatior. Humoris haud multum
 prodiret: cum in ramorum generatione. Ra-
 tionem finis reddit, quae ob causam fit aculeis
 aegrum pyramidalis. A craffo nanque producitur
 tenuitatur in mucrone. Propterea quod aer,
 tenuior, paulatim plantae circumfusus, eius aequat
 partes cum intentione materialis. Id quoque plantis
 tantum ipfis evenit. Tenuiores namque cadumne
 plantae, quibus circumfusus plantae, quibus
 plantae, eius circumfusus. Tenuior arboris, augeri
 calamus eius circumfusus. Id enim vim autem
 edifficere Sole cadum. Figuris vero causa videtur
 in spinis effundit balisae alioque propior effi-
 atque incirculator. Sic et racemorum facies,
 et Strobilorum. Denique omnis species talis effi-
 Quamquam Pyris, & Cucurbitis contraria ratio-
 ne. exercetur enim in extrinsecum magis: ne-
 que Cumis, neque Peps. Nam Oux lae ad-
 posterum enim pars minus ampla, quia premittit
 interius interit. Quia autem in Cucurbitis
 quibus effi- affectiones coloribus initio immo-
 put. Vrab his quoque priusnam nostra materia,
 non capitis inscriptione de signanda fit. Plantis
 omnibus debet veriditate natura illa, quam rem
 communem. Videamus, inquit, interior albedi-
 quemadmodum communis effi, ita foris veriditas.
 Huius rei causa, quod videtur materia pro-
 priore, magis quae cocta. Quo igitur veriditas o-
 minibus in plantis infuit, oportet, ut materia tra-
 hant, & rarefacta arboris igitur. Partum tunc
 efficit carum quodammodo. Quia autem in
 plantis, quibus foris operatur. Atque haec effi-
 veriditas, quae in plantis operatur. Ita maiori fiat co-
 lor. Mediocrius autem in foliis effi debet, & in
 lignis potest. Hae autem veriditas non cor-
 rumptur illi humor exsistat ea, qui fit e genere
 tritu. Fit igitur ut veriditas his color illi nigres-
 cit. Argumentum fuit arboris cortices, qui nigres-
 cunt inter arciente illa. Intus autem qui autem
 In arboribus igitur inter duos colores veriditas
 color fit eorum superficie. Sententia summa effi
 haec: Interior albedi, exterior veriditas. Interior
 effi plantis veriditatem. Eius autem modo
 effi plantis, quibus inter cadum, & nigrorem. Ab hu-
 more vero quantum. Eius affectiones euentu po-
 nori latere in quibusdam in aliis perperui. Iden-
 tibus a partibus. Propterea quod alio modo fit
 in cute arboris inter in foliis. Et a loco: Quippe
 non interior, fed exterior. Arboris subtilis
 perpendamus. Pallent enim quaedam moritura.
 Alia contra pallor occupant necesse & rare-
 ro adulta verit. talisibus. Praeterea ne credamus,
 interius omnes albedit, & exterior veriditas,
 & Balaena, interius omnes albedit, & exterior veriditas.
 Albedi, quibus Effi, & Balaena, interius omnes
 Sordis, Larix, Iugis, Pyrus, albedi multum non albe-
 Nus propolitiones ipas contempletur. Vt
 communis, inquit, inter albedi coloris veriditas.
 Ergo non effi & interius veriditas: ita respondet
 albedi. Quoniam albedo maior. superficies enim
 non aequat interiori tot compulenta. Ratio,

quam dicit, vt intus albedo sit, foris viriditas, hæc est: Quia, inquit, interior natura propior est, vt coquatur. Ergo viriditatem retur à defectu coctionis. Nihil hoc alienius à veritate. Nā folia iuum finem coctionis hunc habent. Alioqui iemper essent imperfectum ens. At videmus nullum alium præterea colorem assequi. Contrā potius appetente alio colore corrupti. Sic moribundæ Vitium, Ruborum, Maiorum, frondes rutilant. Adhæc, extima sunt aut æquē coctæ, aut si differunt ab intus, coctiora sunt necessitatio. Aere nanque iuuatur, & Sole. Tamen æque coctæ putandum est. Plantæ nanque vis coctrix æqualis est pro partium ratione: sibi quidem similis, subiecto dissimilis. Tum autem durior extima pars: Ergo coctæ magis. Id est aridior. At ab humore molle fit, qui calore nequeat expugnari. Etenim exteriora omnia ficciora. Pro minimæo nanque data sunt. Ita constituuntur ab efficiēte illo, propter finem hunc. Postremò si viriditas esset propter *πρόωρον* siue incoctionem, iemper essent immatura fructus quidam: vt in genere Maiorum, Pyrorum, Prunorum, Cucumerum, Peporum, Anguriarum, & aliorum multorumque nihilominus & maturi sunt, & edendo, & dulces. Cretensis vvas precocissimæ vel Pramni, vel congeneris vini matres, iemper acerbas credideris ex colore. At illæ tum iuuatissimæ, cum neciat illud fundunt, prope quod voluit ille vœus Iupiter nasci: vt esset vnde laurē suos acciperet vndecim epulones. Multis aliis in fructibus hæc obiectuatio necessaria est. Albi can: initio, aut pallent: deinde virescunt: postea nigricant, aut rubidi fiunt. Ergo si, vt ait, viriditas est inter albedinem, & nigredinem: iam erit mediocris inter coctum & non coctum. At cādidum à coctione fieri narrabat. Coctum tamē in exemplo est nigredinis, nō coctum albedinis, vt in fructibus ostendebatur. Post hæc quæ sequuntur, falsū sunt: *τὸν ὀρνέον τὸν ὀρνέον τὸν ὀρνέον*. Non enim in quibus dicebamus, nec in Aspalathoni, nisi Alpali: hum Scoraniū est. Ne cūcā nunc è icopulis Coralium. planta nanque est. Ex hortis autem Atriplices, Betas, Blitæ, æ areis medicamentariis Bistortam, Cyclaminum, pēctas albo icrpentariis: æc aggerum toris Carduum argentarum, Argētarium, Cortonarium. Infra verò causas horum ipse quoque digerit. Reddenda fuit hic, quam posuimus alibi, causa: quare sint in vmbra Rubi pallidialæ plantæ in opacis tanto viridiores. Quæ nobis rubescant autino folia, Mali, Rubi, Vitis, Opuli. Ex quibus agnoscamus albedinem in multis abesse, legius à maturitate, quā virorem. Vel cūceminum medullam videmus candidam prius in viridem trāsmutari plantam. Nempe fit hæc vltiori coctione coloratio. Semen enim diximus alibi plātam esse inchoatam. Pessimè verò illud: *αὐτὸ τὸν ὀρνέον τὸν ὀρνέον τὸν ὀρνέον*. Quis enim attribuit vāquam materis actionem, vel attractionis, vel rarefactionis? Ait verò ex hu-

more terreo fieri viriditatem: non malè. Arefcentes ergo cortices nigrescere: propterea quòd terrestre manetabitæque. Aquam enim viriditatis esse matricem diximus alias: vnde fit in subgrundiis ad parietes muscota cutis, qua reticcata paululū cōficitur impluiacus color. Non tamen iccirco sequitur, verum esse, quod ait: iste de coctione diminuta. Neque enim plus coctus chylus, quā iuguis, lac autē quā iuguis coctū maius, productiore, non intensiore coctione: id caloris facultate remissiore. Itaque plus habet aeris, minus ignis. Sic agnatum albefcit oileum concepto aere. Ita nuxia iūcē genitale ex sanguine. De coloris constitutione, actū, potentia, visibilitate luce, lumine, satis alibi disputauit. Inter quæ illud à vulgo alienum. Hanc enūciationem, aer est lucidus, alio modo sustinere prædicationem, quā illam: Paries est albus. Phrafin attendamus. molissimè namque dixit, *ὁ χρῶμα ὡς χρῶμα*. vireicens color, pro viridi. Et *ἐπὶ ἁπλῶς*, quasi debitum à natura. Quod autē hic appellat *ἀπὸ ἁπλῶς*, fit potius *μέσος*. Alterum genus aggregatur affectionum, figurarumque modos assignat tres. Quædam, inquit, ascendunt: quedam descendunt, quæ cūcām medium petunt. Quæ se tollunt, in his est *καὶ αὖτε* in medulla, quæ calor ad se trahat. Igitur in medulla raritate comprimere aerem, aquæ iccirco turbidari, iccirco ignis modo, qui se ita cūcā cūcatur in Pyramidis figuram. Quæ v. rō descendunt, harum meatus compingi. Vbi vctum fit ad coctionem, tunc humoris materiam condensari quò in humore medulla fit. Inde sumum exit tenue: reciprocatur humidum deorsum. Motus enim à propria grauitate. Quæ verò sunt inter has, earum humiditas attenuatur: propterea quòd natura boni temperamenti propior fit coctioni. Tum meatus mediocres sunt. Exterius ergo materia tam sumum quam deorsum. Est autem sub plana prima coctio. Secunda in medulla, quæ à terra exit, atque existit in plantæ medio. Peste diuisio fit, quæ euenit à secunda, non à prima coctione. Tertia verò coctio in animali est. Non enim fit hæc coctio, nisi propter naturæ secretionē in membris, & naturalū distantiam inter se. Quibus verbis habemus explicationē modorum trium, primo loco. Deinde *ἐπὶ ἁπλῶς* iudicium, secundo. Ceterum primum, ac maximum erratū est, cūcām attribuit ascensionem ac descensionem figuræ. Hanc enim Veterum opinionem de naturæ diaris delectum ostendimus à Philosopho. Tam enim ascendens, quā descendens eundē figuræ queat esse. Itaque Raphani, tum fit pes, qui sursum, tum radix, quæ deorsum tendit, pyramidalis est. Atque ita pyramidales ambo: hæc vt illam superet faciei manifestā delineatione. Tanto peius cum ipso agatur cūcām medias plātas, quæ neque ascendunt, neque descendunt, iccirco putauit ab vtriusq; diuersā figurā esse. Dicit ergo plus ignis obtinere, quæ sustolluntur. At hoc falsū est.

Alius

Alius nanque Taxus attollitur quàm Perficaria. Et acriores sunt vel Spachule, vel Iridis, vel Aconi Scythici, vel altarum complurium radices, quàm stipites. *τὸ ἐξ ἡμῶν* intelligit medium, aut ad modum. Sic Aristoteles: sic Timæus Locrus, *τὸ ἐξ ἡμῶν καὶ τὸ μικρότερον τῶν ὀστέων τὸ ἀνὰ καὶ ἡ σπυγγοειδές*. Plato verò etiam confutat eorum opinionem, qui imam cæli circumferentiam *τῶν ἐξ ἡμῶν* attribuerantur. Negat enim, in orbe perfectio, cuiusmodi Mundus est, *τὸ ἀπὸ, ἐστὶ τὸ ἐξ ἡμῶν* id est, ut teneant hanc verbiis huius: *τὸ γὰρ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ μέγιστον τὸ μικρότερον τῶν ὀστέων, ἐστὶ τὸ ἀνὰ καὶ ἡ σπυγγοειδές*. *τὸ γὰρ τῶν ἐξ ἡμῶν καὶ τὸ μικρότερον τῶν ὀστέων, ἐστὶ τὸ ἀνὰ καὶ ἡ σπυγγοειδές*. Vbi cauendum cenico nobis ab illa voce, *ἐξ ἡμῶν*. Significat enim molè, aut corpus, omnino quantitatem: at non cōtinuò in horum quopiam *ἐξ ἡμῶν*. Ignis *ἐξ ἡμῶν* habet, *ἐξ ἡμῶν* non habet. *ἐξ ἡμῶν* cuiuscunque corporis est: *ἐξ ἡμῶν* non cuiuscunque. In animalibus aliter *τὸ ἐξ ἡμῶν* statuitur ab Aristotele. Non itanè vèter in pueribus, repelibus, quadrupedibus. Hoc ille vocat: *ἐξ ἡμῶν*. Quæ verò caudæ propiora, & eiusmodi, *τὸ ἐξ ἡμῶν*. Non ad vniuersi rationem partium suarum referes, sed ad corporis constitutionem. Sic *τὸ ἐξ ἡμῶν* in foliis Theophrastus. Theodorus rectène sit, an fecus interpretatus alibi disputatum est. Aucher autè malè loquutus hic est: quod sentiebat: Natura, inquit, est in medulla, caloremque trahit. Et falsum æquè. Rariorem naturam plus trahere: Sâbucus enim, & Ferula, grandissima: Terebinthus, & Gaia cum essent minima. Tum autem si creciscit, quia medulla trahit: at dum creciscit, medulla quoque creciscit ipsa. Fit igitur: Quod autè fit, non est. Quod nondum est, nondum trahit. Trahet quidè propter ic, ut fiat: non trahet propter alia, ut illa faciat: quippe ipsa nondum perfecta est. Neque trahet, ut mutet: sed vis attractiua in omnibus partibus est: quæ sibi quæque trahit. Quod verò densitas & r, ritas nihil faciunt ad magnitudinem comparandam, patet ex Fungis & Quercubus inter se comparatè. Sed neque ad celeritatem. Simul enim tum carnes tum ossa crescunt. Neque verò magis in acutè calidæ plantæ fastigiantur, quàm vel humidiores, vel frigidiores. Lactuca, Taxi stipites contemplerur. Neue mucronis causam tu o nos posse rereri, existimetis. Alphodeli, Ari, Allii, Draconii bulbos orbicularibus globis reclamare, ipsi sunt. Tribulus autem non vno mucrone infestus est. Planta sanè aquea tum natalibus, nū sapore. Piperis grana & Agnicasti rotunda. Non igitur euenit ab igni, sed à forma. Adhuc, ignis figura non est pyramidis, sed globuli: quia tamen debetur illi, non propter se, sed propter Vniuersum. Neque enim eius propria est, sed cum cæteris elementis omnibus communis propter locum, non propter formam suam, neque propter finem. Elementi finem intelligo naturalium corporū constitutionem. Nam

A quòd ignis hic nostras pyramidem imitetur, cuius rei causa motus est: Siquidem tenuiores partes celerius ascendunt: grauiorès ab imo fuisse resstant: medioeres antecedunt hasillas subsequuntur. Sed & alibi demonstratū est, neutiquam pyramidis figuram igneæ deberi naturæ propter celeritatem. Mobiliora nanque sunt corpora sub facie globi. Nihil enim est quod offendar. In pyramide latera sunt ad basim, aut saltem latus vnum, multorum instar laterum: ut natura fert circularis. Animalia quoque nos docent eius sententiæ vanitatem. Neque enim caput pyramidis imitatur naturam. Et ima serpenum pars, nimirum cauda potius eam refert. Et illud à veritate prius alienum. In iis, quæ descendunt, obstrui medullæ meatum materiz densitate, quando coquitur. In Rhaphani stipitate rarissima medulla: item in rapis: quorum tamen radix grandissima demittitur. Neque id verius: Tenue sursum appetere humidum deorsum: Acriores enim, sicuti dicebamus, atque odorantes stipitibus suis radices non pauca. Et Rhaphani mucro imus longè mordacior est, quàm radice coronata summa: de qua stipex exit illud puridum. Grauius moueri deorsum. Non quòd negem, in radice multum terræ contineri. Verum, ut hoc concedam, ita illud obiciam: Plantarum radices quarundam, quàm sui stipites sunt, esse laxiores. Habemus Zinziber ex peregrinis scapo firmo, radice rariore: ex nostratibus Ben rubrum. Ne nunc obiectionem fructuum partes, tota semina, compatiore soliditate, quàm quali consistunt radices. Vel Luglandium testulas, vel Persicorum, vel Oleastri, vel Palmularum officos, lapideis que nucleorū amictus consideremus. Denique Lithospermò: vnde & nomen. Cum Strobilorum squamæa lonca illa quæ sunt radice conficitur: quora pars erit huius soliditas cum illa comparata? Graue igitur etiam ascendit. Fit enim opus illud à vi, sicuti diximus torres, distributricque & terram sursum leuat, & ignem deorsum vel pellit, vel trahit. Terræ scilicet, atque ignis domina, Domini ipsius opificis primi iussu. Non enim dubito, vos existimare, non alium rerum esse conditorem, alium qui condita tueatur, spiritum. Et illum, ubi ista condidit à seipso, qui à se non potest abesse, ab his abesse noluisse. Deus Deus, o viri optimi, neque otiosus, neque negotiosus, neque in opere, neque extra opus: sed sine opera operis caput, principium, medium, finis, totus: & ut vno verbo omnia tum expleam, tum ambiam, tum superem. Ipse cuius simplicissima atque indiuisibili sui intellectuione, sicuti facta sunt vniuersa: ita suam quæque finem atque ordinem omnia nanciscuntur. Elementorū autem ratio cum ita sit: esse per se, ut propter aliud sint scilicet ob corpora, sicuti dicebamus, naturalia: tamet si propriis formis suorum locorum sedes, suam quodque appetunt: tamè obsequentia nobilitati finis sui, meliorum ac nobiliorum

formarum imperio parent. Vt non tam in capite sit ignis Apibus,quàm in spiculo,quod eorum pars est intima. Obstrepiť deinde Philo-
phus legibus,vbi coctionē tripartitur. Primum ponit *αὐτὸ πῦρ* sic enim loquitur: alterā in medulla: tertā in animali. At enim haud queat ita disponi: vt sit *αὐτὸ πῦρ* *αὐτὸ πῦρ* non enim itū in eodē. Ea sanē quam statuit in animali, qđ ōnā ordine sit in plantis tertia. aut si extra plantas est, quomodo tertia est? In animali verō, quæ coctio est, nec in planta est? An intellexit spiritus, qui dicuntur à medicis animales? Hoc si ita sit, erit etiam quarta. Plus enim distat spiritus, qui sunt in truncēa ad intellectiōnem, & memoriā, à sensoris spiritibus, quā ipsi longē sunt à spir-
itibus animalibus, qui sunt in planta. Maius est intervallum inter hominem & oream. quā inter oream & quercum. Præterea quid est, *αὐτὸ πῦρ*? nōne *αὐτὸ πῦρ* medullam pro parte statuit? Quōpiā igitur modo illa ut quid aliud, sanē quiduis sub plāta est? Si radicem intellexit, malē loquutus est, cūm à plāta radicem separavit. Quōd si tertiam coctionē accipiamus pro ea quæ sit in membris, magnopere considerandum est, an in plantis vlla sit huius naturæ pro-
portio, quæ deducit coctionis opus ab ore ad cutem vique. Profecđo radix tamen si tria vices gerere dicatur ab omnibus propter usūtionem, tamen primores eius partes coherētes ipsi ter-
ræ videntur hanc sustinere proportionem. At interiores pro ventriculo sūt. Et est, vbi Ari-
stoteles ad vētriculi referat officium: quasi po-
nat ibi primum vestigiū concoctio. Altera i-
gitur æquē in venis erit, sine vllō iecore. sicut in animalibus quibuidam, quæ membrum nō ha-
bent illud: quemadmodum nōnulla alia, quibus sine testibus valā sunt feminalia. Tum à venis in mēbra periticietur hæc tertia, quam temerē stir-
pibus abjuratam, solis cōsignat animalibus. E-
tiam fluctuat in priore sententia, qua negabat, plantas habere partium distinctiōnem. Quā
commune humidum quoddam attractum in ra-
dicem mutatur ibi primum ad eius priuata cō-
moda. Inde in medullā, atque alias partes actū, distribuitur in venas. vnde postremō fiat alimē-
tum verum, ac membrū ipsum. Appellat autem *σπέρμα* secretiæ facultatis officii. *σπέρμα* eam nominat. Galenus: *σπέρμα* verō *σπέρμα* differentē constitutionem. Quoniā & succo, & carni, & nervis, & medullæ & radici alius atque alius debetur succus. Nunc plantarū pericrura-
tur analogiam: verū intēptuū hīc. nāque sta-
tim ad motum, quem hīc reliquit, redit: tum ad
figuras. sic enim dicit, *ὅτι τὰ μέλη τῶν ὀστέων ἔχουσιν ὁμοίαν μορφὴν*. Quæ meliore facio nunc consilietur, quā diffuulset. Quis enim huic affirmatur, maximam plurimāque plātarum naturam ad
defensionem propensā esse? Arenim arbor
nulla nobis cōperta est, cuius radix æquali ma-
gnitudine stipiti respondeat. Fabulosā Eſcu-
lum excipio: quæ vtroque tractu partes illas æ-

A quavit sibi, gentili mendaci mellis potius, quā Melitæi sens. Nāq, inquam, iunt arbores, atque natura habitæ plus iubire, quā demittere. Sic in manibus vngues Alexander ait magis creice-
re, quā in pedibus. In homine pili frequentat superiores potius partes, quā inferiores. Ari-
stoteles quoque, & Aphrodisiensis idem pro-
diderunt, iuncta, non creicere à pedibus ad ge-
nua, tam posterioris, quā anterioris cruris. Contrā, hominem plus ibi. Hæc contemplatio
penēquæda est accuratius in secundo Histori-
um. Est autē plantis in creicendo modus. Nam quædam properant: aliæ serius eriguntur. No-
uelle, quæ iuxta natura sc̄finant, vđum solum atque vber nāq, & cēpās acunt ad ea incremē-
ta capiendā, quæ sibi plāta sint oneri. Eadem for-
tuna illis, quæ nimis studiis attondentur. Ille i-
gitur, & hē, nisi fulturis adiutentur, euadunt flo-
xuosā. Aliud genus, alia illarum caula, quæ pro-
pter duritiā, atque siccitatē amittunt rectū spe-
ciem. Hæc longæuas esse scripsit Democritus. Minus enim morboas, quia minus siccæ sūt. Sic Ægyptiorum crura, sic Æthiopum à calo-
re concutiant, scriptum est in xiii. Scētiōne sic & crines. vbi facitissimē diuinus vir: *τὸ δὲ πῦρ*
τῶν ὀστέων ἵστανται ἐν τῷ σπέρματι. Iam verō intempe-
sticē interpretis verba illa videamus: Vicinæ, inquit, plantæ sūt inter se. Iccirco sūt frequen-
tiores multis locis. Quam vicinitatem huic fre-
quentiæ præterdā, nescio. ridiculā orationem, quia frequentes sūt, vicinas esse, aut ē contra-
rio. Frequentia est in vicinia, & in multitudine. Vicinitatem non continuō frequentia sequitur. Dux tantū vicinæ possunt esse. Illa relatio fun-
datur in numero, & in parua distantia: hæc in hac ipsā distantia tantum: in numero non est ne-
cessē. Præcipitem dehinc scē agit in figuras i-
terum. Eas in natura & quantitate feminum cō-
fistere, Flores & fructus in humiditate, atque in materia. Quæ verba sunt maxime perpenden-
da. Rēdē scēti, cūm figuræ contemplantur. Tra-
ctat eas Mathematicus, hoc, quo sūt quantæ fi-
bi, & quales. Phisicus, hoc, quo sūt aliis. Meta-
physicus, hoc, quo sūt, quod sūt. Dicam inter
doctos: Naturalis vt sūt mobilis affectiones. Mathematicus sub similitudinis ratione, æqua-
litas, inæqualitas, proportionis, continentis, cōtenti, productilis, curtatilis, vnitatis, pluralita-
tis, simplicitatis, multiplicatis, rationalis, irra-
tionalis, fortuitæ, necessariæ, cōcessæ, confessæ, sūptæ, datæ, deductæ, cōclusæ. Metaphisicus (au-
debo, inquit, inter vos nihil verius otioforū lo-
quaruleiorum similitates, aut obreftationes) ad
leges entitatis, extremitatis, atque cuius extre-
mitatis: hæc enim est forma considerationis
eius: sicut & actualitas, & potentialitas. Nam si
circulus quadrabilis est, potentialitas ea est in illo
ad quadraturam. Hæc ridebunt illi. sed mirum
cueniet: vt illi nos irrideant, non tamen irridea-
mur. Neque enim vel animus, vel eruditio fa-
pientis ab ignobilibus Lucianorū ingenis pati
potest.

potest. *ἀστυν* est. Tela excipit: vulnera non accipit. Itaque illudenti Diogeni, ac dicenti: *ὁ Πλάτων*, circulum video, circularitatem tuam istam non video. Nimirum, inquit, oculos, quibus circulum videas, habes: quibus circularitatem videas non habes. Videamus, etiā quemadmodū distinguat hic à materia naturā. Et animaduertamus, quibus artibus à florū, fructuūque natura potuerit amouere figurā: eāque nihilo feci⁹ ponere in natura. Nōnne flores in natura sunt? ponere in quāsitāte ieminū. Nōne in natura sūt natura seminū, tum quāsitā? Aut quomodo materiā separat ab humiditate: & materiā dicat non materiā. Vt primū excutiamus: accipiat materiam pro causā efficiēte: vt figura sit in facultate spiritus generatiui. Hoc ianē probē: at illud non probē, cū figuram sic ponit in quantitate, vt in natura. Non enim quantitatem figurā autorem esse, aut puraturum alibi, tum in libro De substantia orbis. Si enim verum esset hoc, nullæ duæ diuerse figuræ possent æquales esse. Id quod vel rusticulis agrorum mentioribus esse falsum satis patet. Tum à quantitate distingere flores, extrēmā verō denūtiare est. Quod autem *τὸ πᾶν* diuersā statuit *ἀπὸ τοῦ ὅλης*. si quantitatem solam humidam intellexit, nequeat ex ea fructus constitui: Sin humidum pro corpore affecto humiditate, non potuit à materia segregare. Dixit autem, materiās, in plurali, non in conuultō. Alia nanque florum est, alia fructuū. Eam accipit, quam propinquam vocāt Philosphi. Et illud examinandum: Cur flores, ac fructus exemerit à naturæ vi, quam statuebat effectricem. Quasi verō scipiām informet materia. Verū enim tāto minus ipsa qualitas humida. Hæc cū dixit, vult ad ipsas procedere causas generationis: quam more suo *οὐκ ἔστιν* vocat, sicut & suprā. Aristoteles in quarto de Caelo tres recenset motus, ad locum, quantitātē, generationē: quā motū alterationis in primo libro declarasset: eā ob causā omisit ibi: & in 2. De generatione postea restituit. Plato in 10. De legibus aliter. In quinto Physicorū negat generationē esse motū, sed solū credi iubet transmutationē. Quod & alibi dictū est à nobis aduersus hostes nouos adolescentiæ prauos introductores.

A generatione discedens hic ad motum redit: quem attribuit primariū animalibus, vt cum plantis comparat. abutitur oratione tamen. Nā primum motum recognoscit in animalibus. At primus motus, tum nobilitate, tum alia quouis ratione consistit in primo corpore naturali, quod Cælum appellatur, & animal æquiuocē dicitur. Præterea non omnia locum mutant animalia. Quædam enim propter eius generis immobilitatem Græci dicunt, vel *ἀκίνητα*, vel *ἀκίνητα*, quæ vox apud Platonē in Phædro est. Adhæc, quod & hodie dicebamus, motus, quā motus est, tamen si per se competit animalibus, non tamen primō, sed tanquam corpori naturali. More autem suo sententiam orationis flagitio deprauauit: *ἀπὸ ἀστυν* *ἀπὸ ἀστυν* *ἀπὸ ἀστυν*. Imò verò, *ἀπὸ ἀστυν* *ἀπὸ ἀστυν* *ἀπὸ ἀστυν*. Nam si est in plantis, nobiliori lege sit in animalibus. Videis verò, quatenus hæc à superioribus distinxit: ad ea namque pertinent, quæ suprā de motu disputabat. Itaque nunc demum assignat causā incrementi. Plantæ, inquit, omnes ascendunt tandiū, quoad compleantur. Cuius rei causā est, quod animalis cuiusque longitudo prope est suam latitudinem: in planta verò procul. Propterea quod eius radix, ignem intelligo & aquam, propere ascendit, quo plantā fabricetur. Principio, quod ita plantis accipit, quasi differant hoc ab animal: id animalis quoque commune est: crescere scilicet in longum, donec cōpleatur. Ratio præterea perobscura est: & quæ si per nos perspicua facta fuerit, aduerteretur auri. Prope latitudinem est animalis longitudo. Vult, opinor, dicere: cor & iecur in medio constituta: propter id animantes æqualiter & vegetari, & crescere. Verū haud ita est. In longum enim ad vicefimum primum ita crecimus: vt accretionibus haud parum latitudinis respondeat. Inde ad vicefimum septimum, vt aiam, iustā latitudinis ambitum capimus. Eadem ratio est à nobis in canibus & equis animaduerta. Et posteriora prius in incertis, quā anteriora. Atque hæc tamē tum cordium iecori propria. Quod autem contrā ipsum faciat, sic videamus. In plantis, inquit, longitudo distat à latitudine. Antequerat ergo latitudo propinquior enim. Profectō facilius est, in latum humorem diffundi, quā ascendere. Neque opponamus ignis vim, cuius imperio pareat humor. Nam habet ille imperatorum Formam, inquam: quod toties inculcauimus: cuius præter pro res agitur tota. Et plus aquæ, longē plus terre est. Et quare non semper crecet arbor, quando uiuit? Et ianē non deficit humor, vnde fiant additāmēta perpetua. De huius vocis, *πλάτος*, vult, suprā satis: & nunc primum in mentem venit, à Timæo Locro ita scriptum esse: *τὸ πλάτος ἐστὶν ὁ πλάτος τῆς γῆς*. Addit causā, sicut inceptam: *ὅτι ἀπὸ τοῦ πλάτους τῆς γῆς*. Quasi verò plātē tota sit in longitudine sita adificatio. Pericruiemur in animalibus, secundum genera, modos incrementorum, atque varietatē: faciliē deprehēdemus hominis in iudicando festinationem. Angues, Anguilla, Mustela piscis, Conger, Ateux, in longum penē tantum protenduntur: Orcis, Maia, Pagurus, Echinus in globum potissimum turgent: Solea, Rana, Passer, in latū funditur. Homo autē arbori quā simillimus. Tum Minutius, Resiē admodū. hæc enim inuerfam arborē dicebant Veteres hominē. Ad quā significationē Grāmatici nō ē ipsum cōuertere. Imò subuertere, inquit Ferrerius. Alia profectō vocis origo est: *ὅτι ἀπὸ ἀστυν* *ἀπὸ ἀστυν*. Vt illud sit: *ὅτι homini similem dedit, causamque videre iussit*. Cui Minutius, Cum auius id quidem commune habet. Quanto melius, cerebrum id

est intellectiōis, non obnoxum natura obuerti-
fic ad ea. Nunc verò micris mortalibus sur-
sum ipeditur: o: animus ad eāllam vinariam, aut
peius, quod mihi dicere nunc religio, atque eā
causā est. Quod verò subiticiis, Basiliam li-
cet: Puto, inquit ille, nimis audacter addi. ū ad-
uerbium ēst. nequit enim fieri, ut creicant igni-
per. Vel hyemis in corpore in commoditates vel
ipiam operam hauriendi, antequam transmutetur,
quod in tractu est. Quod si rō ēst non tam
crementi continuationem significat, quā ex-
tensionem in longum, donec iustam nanciscan-
tur proceritatem: hoc etiam euenit accretioni,
quæ fit in latum, quod ea quoque nihilo secius
expleretur. Neque verum est, in longitudinem so-
lum subici, quin aliquid addatur etiam ab late-
ribus dimensionis. In septima decima verò Se-
ctione querit Philotophus, cur in longum po-
tius creicant omnia. Cuius reipositionem suo
loco iumus interpretari. Est enim Pythagori-
ca, & in verbis tantum posita, atque notioni-
bus eorum. Et effectus ibi pro causa, pro effectu
posita causa est. Non enim augeatur longitu-
do ter, ut ibi dicitur: nisi quia creicunt corpora.
Longitudo namque corporum, non cor-
pora longitudinis. Verum Pythagorei nume-
rosæ dimensionēs pro rebus principis statu-
bant. In secundo De cælo, cum planis cōtēta
animalia. Animalibus dextrum assignat, & fini-
strum: plantis nullum, sed superum, & inferum.
Alia similitudo: cum medici, & plātarū Philo-
sophi vocāt alas, & brachia. Ex situ verò ponē
& ante designabuntur quibus habeamus ad Solē
respectum. Quare etiam dextrum, & finistrum:
ex situ, inquam, pō ex officio. Plato ad motum,
& operā æquē dextram & finistrā natura com-
paratas: viū, & instituto defraudari putauit, in
septimo De legibus, nimis ambitiose fortasse.
Demonstratio nā que adueriatur euidentiſſima.
Ne in specie quidem ipsa deprehendatur æqua-
litas eiusmodi. Pauciores enim Scythiæ. Sic la-
nē disti prius ū, quibus vitis esset in latus po-
nere: nunc ab Italis *Mancini* dicuntur. Latitudi-
nem igitur, atque crassitudinem indicere hā-
bent atque promittunt in ipso tereti: qua ra-
tione longitudo quoque simul cum iis in globo
est. Ideo neque anticam, neque posticam, neque
dextram, neque finistrā dignoscere possumus,
propter officiorum indifferentiā, & vniſormi-
tatis conditionem. Nam dextrum & finistrum
iunt contraria. In dimensionē corporis vniſor-
mis nulla est cōtrarietas, nisi eius ratione, in quo
perit inest dextrum & finistrum. Sic enim no-
bis intuentibus plantam, quævis eius pars, pro
ratione locorum à nobis mutatorum, fiet eā-
dem modò finistra, modò dextra: nunc ante-
rioris, nunc posterioris adipiscetur appellatio-
nem. Queritur autem in xvi particula, quare
teretes sunt stirpes. Sanè maxima pars talis.
Quæ minus explet eam perfectionem, in ea
teret multum inest, humoris multum. Horum

A
vtrunque difficile concoctu: atque ad hoc na-
turæ diueniæ. Quocirca sequatur non nihil inæ-
qualitatis. Haud pauca verò plāta non iunt æ-
retes. triquetra quidam. Iuncus, quem *Cyperum*
nominant, & iuncus Africanus, quem vi-
dimus grandioris baculi crassitudine, ferulæ le-
uitate. quadrate verò multæ. Quare non est
verum quod aiebat Archia, æqualiter moueri
succum, ut fiat planta, a puncto modo ad ambi-
tus lineam. Præterea non respondet in cæteris
partibus eadem proportio. Nam & folia plana
iunt: & fructus plerique preſſi. Leguminum fili-
quæ, Foenugræci, Papaueris, Thlaspeos, Opu-
li, Ceræiæ, Castæ totæ semina. Cæterum hæc a-
crius cum disputare possem: impedi: me vocis
illius, quam supra reieciham, recordatio. ea ce-
rat, aduerbium ēst, quod temerè attribuerat in-
cremētis, quæ perpetuò fierent surum verum.
Sanè huius erroris monuit nunc nuper Theo-
phrastus in primo De causis. Prima, inquit, ge-
neratione prodit prius radix, quā germina.
hoc nos quoque supra memorabamus. Id quod
cum fiat ante plantæ abſolutionem: ante abſo-
lutionem plantæ descendet prius, quā abſcen-
det. Quæ contemplatione facetus erat Empe-
docles. Radicum generis terræ naturam cum at-
tribueret: quom erat, illam primo quoque vel
loco, vel tempore vindicare. Germina verò æ-
theri curæ esse. Quæ cum sit remotior, poste-
riore iure terrior ei pars dæberi videatur. Philo-
tophus autē nosſer persequitur in ramis figurā
mox, in quibus eam statuit: alā atque aliā à rari-
tate. Differentia, inquit, in ramis est à superflua
raritate. Cōpreſſis enim succis natura caleſcit, &
maturat cōctionē atque inde rami efformantur:
extāntque ipsa folia, sicuti prædiximus. Quam
igitur conficitur differentia? Non iustitiam: nō
enim ab accidēte variatur. Non figuræ: quoniā
rarū & denum eadē capi figurā potest. At quā-
tūtas? Hoc quoque feculerit. Haud maiorē lo-
cū occupet rarū, quā denum, superficie scilicet
exteriori. Quid eādem in arbore nondif-
fert raritas & denſitas, nisi per ratem: qua a-
liis alio ramo compactor fit. Nouellā ab imo
stipite sunt teneriores, quā ad summum vetu-
li. Quanquam equidem dixerim differre quæ
sunt obuerti Soli, & quæ auerſā. Adhæc su-
perflua raritas superflua differentie causā fue-
rit, non cuiuscunque. Raritatē vbi nomina-
uit, autus est subnectere vocem compressio-
nis. Apertio namque raritatis aut causā, aut
comes: Compressio verò vtrique contraria.
Maturatio autem non est (vt loquuntur) de ef-
ficientia differentie. Eadem formā in maturis, &
in acerbis. Præterea si rami raritate proueni-
rent, rarioreſ effent ramosiores. Hoc autem
populi esse, docet Arundo. Si à densitate, fre-
quentioribus ramis confaret Quercus popu-
lo hoc item à vero tan unam abest. Neirum
igitur erit pro causā. Tum non est necesse *συμ-
μετρίαν* & *μετρίαν*, quo maturet natura cōctionē.
Quædam

Quædam enim sunt iccirco *μαρτυροῦντες*, quod multa inest materia, quæ percipi non potest. Illud ambigiosè dictum, *διεξαίρεται ἡ φύσις*. Nam quis dicat, Naturâ concalcisceret quin idem dicat, Solè calidum esse, vel ignis formâ, vel ipsum etiam Deum. Dixit *φύσις* in *πάλαι*, apparent: id est exeunt. Nos istis opinor cōmodè, extant. Sic *φύσις* Amor, Orphei deus ille pricius, qui ex Chao primus omnium extitisset. Deinceps alium aggreditur affectum partium: calum, scilicet foliorum. Quo capite cūm potuisset debuit de eorum scribere conuersione: quo modo, quòve tempore, quâve in planta, quam ob causam fieret. Quia de re studiosius Theophrastus. Cuius tamen iudicium accuratè censèo dispiciendum. At enim circumagi, quia per idem tempus deciderit. Dimissum sanè motum esse obuersionem illam, si cuius comparetur. Verū neque omnium casctum est inuersio, neque iolliurio, sed bruma cadunt folia, non ergo tum motus ille destinatur. Adhæc factum oportuit, ut ciceremus, quia de causâ quibudam ad Solem conuertuntur, vt maluz folia: quarundam non item. Quamobrem flores aliqui ad idem fidus hîat, alii occluduntur. Id quod me hodie tractare meminî. Proclus in libro de Sacrificiis etiâ certas herbas nominat, *αλωεῖς, ἑλμας*, sicut *ἀνελῆμα*. Addit: occulta iungi necessitudine cum illis numeribus, quibus etiam hymnos concinant. Nec acquiescit huic superficiei. Itam addit: In iis herbularum conuersionibus plautum quædam non in compositum in aerem dari, qui cœlesti illi respondeat harmoniæ. Latere verò id aures omnium mortalium, quia nulla intercedat proportio sensus ad sensum. Animos verò non omnium latere, sed inspicuum. Quis ergo illi palam fecit, inuidit nobis miseris? Ergo plautus ille maternalis non est. Nam si accinit cœlesti cœcentui, gradu tantum, non specie differt ab illo. At nos illi isti ipsi, quos is vocat insipientes, hætenus arbitrati sumus, hæc omnia ne fratria, & illa cœlestia etiam pluiquam genere differre: neque vlla rerum serie nostris vocibus, & illis cœlestibus conuenire posse. Id si percipitur animo, non sensu, diuinâ sanè rem oportet esse. Mixum verò si plus diuinitatis ea in herba sit, vt agnoscat Solem ac Lunâ, quibus gratuletur, quàm in cæteris omnibus heminibus, quicūque non traducat animas suas per corpora bestiarum: quod ve fabæ statuatur aras. At nos hocce Pythagoreos, atque Ægyptios pietores mendaciorum, non alio plauti, quàm Ouidii transmutationes excipiamus. Quereret hîc porrò Philosophus nosse, quare plantæ frons Solè speciebatur, traxisset, si aborsum alia vergat facie, peius habear? Nihil enim idcirco factū videbatur: quædo tantundem vel cæcis, vel Solis obinet ad pristinorum commodorum cōspirationem. Nam si beneficii partē amittit, at alibi nihil minus repositum est. Haud difficilis solutio. Damnum citius percipitur quàm commodum. Priuatio,

quàm habitus faciliior. Serò dispēdiorum miserie iarcuntur. Tū præter hæc illud quoque vestigare, quod perinet ad quarundā oppressiones, interitus, mutilationes. Abolētur aliquæ totæ vel intra ipsum annum, quo natæ sunt. Aliarum partes tantum. In quibus non vna natura. Nonnullis folia cadunt, aliis absistit cortex, aliis quibus etiam perit stipex. Hanc ipse partē viciuinè attingit, ita causam recipit obliuiscis verbis: *Αμνιτι folia εἰς ἡντοπῶν εἰς ἡλικίαν ἐγὼλντο. ἡντοπῶν* prouentum dicimus alibi hic impressionem, interuentum, superuentum. *Τὸν ἡγῶν* verò quid intelligam, pondum satis liquet mihi. Non conuenit huic loco propter qualitatē. Nemo enim dicat, Arohigenis vestigia sequutus, acerbâ, aut acutam raritatē. Neque, vt Iones solebant, accipi qui in significatio celeritatis. Nā anni iterum est, quo tempore cadunt folia. Vehementè fortasse voluit. Cæterum à raritate nulla sit, quin potius obstructioni causus est attributus. Dicit enim frigus oras venularum, qua traducitur alimentum. Quocirca necesse est, frondes absistere. non est igitur raritas. Quibus verò non decidunt folia: raritas iis permanet, per quam etiamnum commeat alimentum. Euenit id præsidii formæ beneficio: cuius in fide atque clientela est succi constantia, copia, calor, viciditas, pignitudo. Eius generis arbores in libro Agriculturæ vndecimo recēntur à Græcis, si recētemini, quatuordecim. Palma, Citrus, Pinus, Laurus, Oliua, Cupressus, Ceratîa, Picea, Buxus, Ilex, Myrtus, Cedrus, Juniperus. Salix quoque addita non seruauit sententia ipsi naturæ fidē. Et non paucas videmus alias, quæ non amittunt. Sanè Abieti non decidunt, non Sabinz. Plinius in xvi. Pinum omisit: Pinastrum memorat: apponit Aquifolium, & Taxum, & Andrachnen in Græcia, Vnedonem aptd nos. Suber tamē cūm adiungit, miscet genera. Cadunt enī suberi non autumno, sed vtre nouellis suberuntibus. id quod videmus quotidie trans Garumnâ. Cupressum quoque tacuit: Terebinthū annumerauit. Nosset verò sic prosequitur causas: Percectus humor cum materia fastigiatur in eadem: hæc postea attenuatur. Tum vbi materia extiterit perfectâ cōditiōe, ibi meatuum summa, quæ sunt superne, penitus obstruuntur. Itaque folia cum materia deficiunt, arescunt, & arque cadunt. Quod si euacuat cōtrarium, non cadit planta in priuationem suorum foliorum. Rursum verò cum vicerit plantâ frigus: inclusus calor intus ipsa calefacit: & in extremis extrinsecus apparet frigus. Quo tempore cæcis frōdes euadūt, neque cadūt. Quædmodò neque Oleis, neque Myrtis, neque aliis. Quid igitur intelligit humore, quæ dicit cum materia fastigiari? Ergo facit humore aliudâ materiâ? Præterea quid est? Cōdâ materiam in Pyramidis educi formam. Nam tamen illi folia sunt corpora, nemo tantæ ea digna putet hac appellatione. Quamquam quot folia videmus abesse à triânguli facie? Hoc enim

nomē eis rectius contineat. Nam quot ad or-
bis ambidū iustandū comparatæ sunt à natura?
Malæ, Vinibicæ, Venenæ, Violariæ, Cycinæ, minis,
Avari, Chydroni minoris, Aliliariæ, & tetrostis
ed.æ, Cucurbitarum, Perionæ, galianthi? Quot
eo in genere terrata? quot sūna? Sed ita, nul-
lum v. referant triangulū. Qua in classe digitata
quoque cōprehēdam: Apiorū genera plurima,
Barachiorum, Crotonem, Staphyliagnā, Pen-
taphyllon, Santiculam, Caryophyllatæ, Sideriti-
dæ, Matricariæ. Addā ne enā capillamentā, &
cirros ipsos? Nam quod glauceicere frōdes ait,
quæ indeciduæ iunū, id sūm est. Non enim id
in liliis generibus, non in Lauro, non in aliis a-
gnoicimus. E solā penē Olea petas exemplum.
Sed & glauceæ sunt. Sicuti: eademque deciduæ.
Ne vero phrasin prætereamus: *αποχρίνεται* pat
sūæ & latē dixit *καύει*. Nā plantæ victoria est,
non humoris. Attrahit enim illum ipsa: quippe
sua natura non alicōdet humor. Est in alio cōdi-
ce *καύει*, vt frigore obiectus humor intus agite-
tur. Et abius est verbo, *ἀποχρίνεται*. Nulla iā
nē foliis à glauceidine proticicatur perficō. At
πλάσ apud Philoſophos vbique perficō. Cō-
trā potius glaucedo foliorum est affectus, quasi
morbis. Morti ergo vel similis, vel quasi iemi-
mors. non igitur *πλάσ*. Quæ verō loquuntur,
& aliis alibi alluenda, & glauceidius explicanda
sūt. Inquit enim: At bores & plantæ, cūm at-
trahendi vim obtinent vehementem, sit proū-
tus fructuum simul. Is proūctus coniungit pro-
mo videre est. Perpendamus linguā. Fuit edine
locorum attribuit caliditatem fructuum pauca-
tem, meatum angustias. Haud maiē deduci ex
adufione coloris atros. At iudem locis ligna
eandā videmus, quibus & nigra. Eodem cōlo
fruitur & Carpinus & Terebinthus: Sāda-
lum album & rubrum. Elephāti albi sunt ad ex-
tremā Æthiopiā sub torrida. Sunt fructus attri,
aut punicej, nec minus humidi. Vel Prunorum
genera, vel mora facient fidē. Sunt acerrimæ ra
dices albae, Rhaphani, Costi, Lepidii, Struthii,
Cepullæ, Allii, Vri, & Vri in Germania nigri:
in Syria & Arabiis, & Africa niueo Equi cādo-
re. Quid thore cādidius? Quonā sub celo
gignitur ipsūm? Haud negrim candoris frequē-
tiam locis frigidioribus, quales Vulpes in Pru-
sia, Lepores in alpiibus. Perdices in terra Allo-
brogum, & Muræ quoque, quos enā vici niue
erodunt indigenæ. Causa est: quōd aliquorum
succus aut copia, aut alia vi, vel frigoris, vel len-
toris refistit calori: quominus absumatur. Con-
trā, paliqui piscinarum, sicuti dicebā, prefigun-
tur excipulis, in aqua diu cūm manserint, adeō
nigrescunt: vt etiam tessellatis operibus expetā-
tur de fructuum paucitate nihilo felicius. Nam
& Cyrenæica, & Africa, & Cyprus, & Ægy-
ptus, & Assyria, atque laua maior feracissi-
me sunt. Iam pridem verō confutatum est à no-
bis, cōcordari meatus à calore. Quin contra-
rium euenit exustis paribus liquidioribus. Te-
nui

nuc, nō est tenuis: *καυέται* verō est victoria, &
oppressio à multitudine. Qbicura, quæ iubdit.
καὶ ὁ πῦρ πάλιν γίνεσθαι αἰσθητός. Vbi, opusq; ordi-
cere: occupatas æqua plantas ad perfectionem
perducit calor vi. At non ē contrariū: Quæ ius-
tis habeat calor, humoris nimii superueni
amittere fecunditatem. Quōd si ita sentit, ma-
le sentit. Caudā & illa: *αὶ ἐν τῇ δέσει*. Quæ p̄tenti:
ταῖς θερμαῖς ταῖς λιπαῖς. quid enim est, quod at
inueniri? Putilias herbas fructū non ferre pro-
pter humidī copiam, propterque meatū laxatū?
Medicæ tantum humoris inest: vt eam Arabes,
Humidæ appellatione designarint. Cytius quo-
que nō parum. harum vtræque haud parū rara:
& fructificant tamē. Nam fructum vocat omne
semē Dioſcorides. Fert Anagallis: fert Ceymi
istud minutum: fert Eufrahia: fert Cēumgrana
omnium fortasse minima, omniā fortasse pluri-
mum. Ceterū à colore ipsa digestus adhe-
ad eum redit pudētis, quān reliquerat. Fuisse
dojnguit, in locis valde calidis euenit: in quibus
parū fructus prodit ex la. more: propterea quōd
atū meatus iunt. Cūm igitur ita infusit natu-
ra, vt facere velit cōditione neque humorē, quā-
tum iatus ad materā sit, nācia est tunc sit mea-
tus angustiores. Reciproca: ergo cōctio, quam
continuum efficit calor: & tunc apparet color
medius inter album & nigrum. Et cūm ad hunc
modū sit hoc: tunc nigrū occupat, vt nigrescat,
aut coloretur que eunque genere coloris, quod
accidat: ad nigrū. Id quod ex E beno, atque Vl
mo videre est. Perpendamus linguā. Fuit edine
locorum attribuit caliditatem fructuum pauca-
tem, meatum angustias. Haud maiē deduci ex
adufione coloris atros. At iudem locis ligna
eandā videmus, quibus & nigra. Eodem cōlo
fruitur & Carpinus & Terebinthus: Sāda-
lum album & rubrum. Elephāti albi sunt ad ex-
tremā Æthiopiā sub torrida. Sunt fructus attri,
aut punicej, nec minus humidi. Vel Prunorum
genera, vel mora facient fidē. Sunt acerrimæ ra
dices albae, Rhaphani, Costi, Lepidii, Struthii,
Cepullæ, Allii, Vri, & Vri in Germania nigri:
in Syria & Arabiis, & Africa niueo Equi cādo-
re. Quid thore cādidius? Quonā sub celo
gignitur ipsūm? Haud negrim candoris frequē-
tiam locis frigidioribus, quales Vulpes in Pru-
sia, Lepores in alpiibus. Perdices in terra Allo-
brogum, & Muræ quoque, quos enā vici niue
erodunt indigenæ. Causa est: quōd aliquorum
succus aut copia, aut alia vi, vel frigoris, vel len-
toris refistit calori: quominus absumatur. Con-
trā, paliqui piscinarum, sicuti dicebā, prefigun-
tur excipulis, in aqua diu cūm manserint, adeō
nigrescunt: vt etiam tessellatis operibus expetā-
tur de fructuum paucitate nihilo felicius. Nam
& Cyrenæica, & Africa, & Cyprus, & Ægy-
ptus, & Assyria, atque laua maior feracissi-
me sunt. Iam pridem verō confutatum est à no-
bis, cōcordari meatus à calore. Quin contra-
rium euenit exustis paribus liquidioribus. Te-
nui

nus enim est,implere. At liquidū tenue est, hoc quondie videtur in pumicibus, & carbonibus. Habemus exēpla raritatis in locis calidis, Thapsia, Ferula, Galanga, Zedoaria, Zinziberis, Calami, Turbith. Cōsilius Theophrastus, neque frigori, neque calori tribuendam censet fecunditatem. Quid autem sit *quid*, declarat. *τὸ μακρὸν μὲν ἁρμόζει τῷ ἁλμυρῷ*. Sic in Timæo verbis iudem. In nono quoque De republica: *ὁ αἰὲς αἰὲς μὲν ἁρμόζει τῷ ἁλμυρῷ, ὁ σπέρμα δὲ τῷ ἁλμυρῷ*. ut ruscū putaret album, albi ignoratione. Est autē *quid*, qualis color oliui. Apud Firmicū legimus *λιδωρ*. hoc cinerū est. Quod autem nigri tulit exemplum ab Vimo, mendit esse putabit necessario, qui noli illum temeritatis in simulare. Hinc alias aggrēditur affectiones à propriis elementorum formis, leuitate scilicet, ac grauitate. Mergit scribit Ebenum propter densitatem. Rectē dictum, sed non rectē repetitum. Malē tamen eloquutus est: *τὸ ἐν τῷ ἁλμυρῷ*. Nam neque in alia ligna ingreditur aer, sed inest: & in Ebena inest aer: aut ne in illis quidem: vt temerē quidā recentiores eum amouent à mistorum compositione. Quid illud? Contrariam esse lignis can didis naturam. quippe non summergi: quia nimiam ob humiditatem prohibeatur aer egredi. At nimiam ob humiditatem viridia ligna summergitur magis, quā si sicca. Non est igitur id, quod prohibet humiditas. Præterea mergitur Buxus, qui cāidida, quā nigre naturæ propior est. Et Gaiaei candida pars uem subit aqua. Ita falsius est, vbi dixit: *τὸ ἐν τῷ ἁλμυρῷ*. Arida namque ligna meatu habēt laxiores, & Pumex, Arundo, Cucurbitæ cortex quorum nihil mergitur. Quæ verò sequitur, neque illa huius sunt loci, neque vera. Siquidem post affectiones non est pericrutanda substantia. At hic de materia florū scribit. Sic Plato cūm sacrificia, cerimoniiæque prioribus libris & enarrasset, & legibus construxisset, in decimo demum disputat, an Dii sint, *magis* sanē ordinis iniuriæ, quē perueritæ præteritū quodā ne ad Legislatorem quidem, sed ad Metaphysicum pertinet id negotiū. Minus autem verum esse, quod ait: floribus materiam tenuem esse, propter eāque primo quoque tempore concreari: patet ex plurimis stirpibus, quarum partim crassiusculi flores citius, partim tenuiores serius emittuntur. Pruni flos, quā Rofa, compactiore substantia: Lilia florent ante vitem. Perficus præuertit Morū. Quemadmodum verò sibi contradicat, satis compertum esse potest. Nanque suprà dicebar, arborum folia conseri ex incocto succo. Ergo ex inchoato. Hic autem, *ὁ αἰὲς αἰὲς μὲν ἁρμόζει τῷ ἁλμυρῷ*, malē dicat flores generari. Quare non inuicunda more nostro fuerit illa pericrutatio: qua de causā per initia tenera folia sunt, postea duracōrā, fructus initio duri, postea teneri. Ad hæc, si à proportionē tenuis, & crassi fiat ordo procedendi, licet flores, quia tenues, antequā folia, quia crassi: ergo folia, quæ prodibunt ante florem, erūt partium

tenuiorum. Hoc autem falsum in Fico, Moro, Vite, alius. Illud enī, quod subdit, haud negligēter excipiendum est. Duos recitet colores, autem iapphirinum, alterum glaucum: meatū angustius illum attribuit, hunc æquali temperamento. At enim uero quis putet, balicem mediocriter temperatam? Quis in Bisfortia colorem inferiorē, aut meatum angustius eueniret? Sapphirinum sanē colorem tum ibi, tum in Ambubeis floribus conspiciari licet. Nam glaucum diluti plus habere dicit in Timæo Plato: *λαμπρὸν δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ τοῦ ἁλμυρῷ*. Sed de his alibi. Iste verò vt confundit, vt repetit: ita partes diuitas agglutinat importunē. Hic enim *αἰὲς αἰὲς τῷ ἁλμυρῷ*, quod est vnum ex prædicamentis, aggrēditur disputare: Quidā plantas carere floribus propter partū diuersitatem, quæ in ipsis sunt: tenuitatem, alperitatem, crassitudinem. Nulla igitur planta florē feret. Florū princeps roia est. In ea planta quæ mollitudo alibi, alibi alperitas: In flore quæ partium tenuitas, si odoris vehiculū, si coloris intelligas: quæ crassitudo, si capitis succum, si feminis, si vnguitū ipsarum? Verū id à forma contingere satis patet: vbi quis animalium species fuerit, cōtemplatius, quam ut indiuidua nullum ferunt fetum. Idque neque à crassitudine fieri, neque diabus ab aliis affectionibus, quarum hinc affertur natura procaula: sterilitatis. Summi autē Opificis sapiētia (Sapientia ipsemet) cūm sui similia fecerit: omnia quodam modo, æternitatem etiam quodā modo ipsis esse impertitus. Quod ergo materię denegarit propter cōtraria, formis attribuit propter vim, seriemque propagationis. Ea tamen haud sepe solo semine vero hī, sed quædā principis proportionis. Idcirco aliter alia in materia cōmuni proprio modo continuatur. Aliqua non nisi semine, vt Frumentū. Quædā non nisi spēsibus, aut auxillione, vt Iris. Nonnulla vtroque vt Lilia, & Sparthula ferida. Ferunt enim vtræque semen, hæc acinacei, illa palaceti in camerulis. Est etiam præter hæc genus aliud: in quo cūm offitaret thesauros natura suos, nullū sibi quæ fuit à nobis opē. Nā quorū alia plātæ sunt, quæ sponte prodeūt nullis excitæ præfidiis: Adiantū, Scolopēdria, Polyodiū: quæ nullo nostro cōmēto: seminiorū occultis principis expeditur. Nos verò, sicuti materię fatemur pēnuriā in his, quæ non florē: ita nullā exigi dicimus, aut expectari ab ea forma, qua illæ sunt hoc, quod sunt. Sunt autē steriles. Itaque etiā si suppeditaretur materia, nullū ferret. Nam quid amplius vos spēsibus animi detineā? Detur Equus, Mulier, detur Asellus: administratur Mulus ipse, quid iū possit? Materia est: cōceptus nullus est. Nō enī est forma. Quid enī materia sola fiat, absque forma? Atque quid sic sit perfēctā, nihil vt præterea appeteret. Non enim in Fico Ficus forma florē appeterit, neque semen Iris, neque in lingua Cerna caule, neque medullā in Arundine, neque in

Tubere folium. Quemadmodum ne canis quidem animi religionem, quæ vni debetur homini. Sed præscripto limite contenta summi optificis dictis parent. His dictis cum, porro vellet progredi, Licetne, inquit Manutius, properari iam tibi paululum facessere negoti? quo mihi onum sit ab hiice trigatoribus. Curius, inquit ille, totus hic vester est. Proinde tuo, quod hæcenus fecisti semper, arbitrato moderator. Extitit nuper, inquit Minutius, à Brutii libellus quidam in quo de coloribus satis accuratè legitur ex eo dici: Glaucum quidem esse, quod omnes profitentur, Cæsum. At Cæsum non à cæli colore, sed à cæde dictum, igneo splendore nobilem. Hic cum Ferrerius subrisisset: vtrumque tibi vides, inquit Bauius, explicandum, & rîus causam, & ius huius controuersæ. Vnica, inquit ille, opera præstabitur. Perlegi ego quodque illum, vt solco nota omnia. Argumenta ridicula: libido animi præcepserat dictio peruersa. Nam Catilinæ oculos fuisse cæcios, diuinat ex verbis Ciceronis. Assentiamur. At quia ille san guinariis, oculi propterea sanguinei? *Tyberim flauum* legit apud Horatium: eundem Marci *glau-cum*. Quid ni? Tumidus, & turbulentus, infuscatusque gleba, quâ detergit ex Apennino fuit, fuit, cum *iret dictum monumenta Regis*. v. canit ille. At Virgilianus, *nitis vt, in marem stagnis, placidæque paludis*. *Sterneret æquet aquis, venio vt lætissimum defflet*. Inque ex alio vultu color alius. Sic Garumnâ sepe Tami colore flauum vidimus: aliquando verò & Athesim tuffi, Cæsar, ex montibus Tridentinis talem ex te audiuius: qui alioqui ab eodem summo Pœtarû dicitur amœnus. Adcò verò delirauit ille: vt Glaucum equum à Virgilio commendari scribat ex eo colore, quem *balium* nominant equifones. Cum tamen hunc sub spadiceis fulgore pinxerit Poeta: sub Glaucò illi, quem *leardum* Itali, Galli *grifam* nominant. Nam quem vult ille spadice diutorem, damnat cum Maro Gilui appellatione. Hoc enim est *uipis*. Quenam verò illa eruditior vbi ex Aristotele statuit eundem glaucum, & *æge* mîr quos ille distinguit in primo Historiarum. Ex Platone saltem didicisset ea, quæ suprà narrabamus: cõstare glaucum ex cæruleo & albo multo. Et Aristoteles equorum aliquot ait oculos glaucos. Sanè ille subcærulei. Ad hæc, Glaucoma in oculis vitium: cuius esset coloris, perspicuum oportuit. Quod autè scribit à Græcis Leonem *ægeom*, verum est. Ille sanè sunt ignei oculi, quales illi bestię. At enim uerò ne propterea huic adglunnet cæsum Catulli Leonem: quo faciat idem glaucum, & *ægeom*. Frustrà erit profectò cum multis aliis eruditis, qui illius epitheti causam (quod equidem sciam) hæcenus ignorarunt. Sunt sanè iubarum Leones *ægeom*. Ille non sunt barbari, aut famelicæ aut læscitii. De eorum clementia pleni libri. Sunt verò & non iubarum, ex Paradis cõcepti, qui atroci feritate sunt, atque malefica peridia. Hoc

rum oculos esse glaucos, siue cæcios is intelliget, qui apud Oppianû meminerit, vniuersum l'antharum genus esse glaucum. Sed ad rem. Tum Bauius: Receniescit nunc iam partes alias, non secundum substantiam, sed à qualitatibus. Craiium, inquit, corticem quæ habens, secundum humoris extensionem protenditur. Facere verò ad hoc etiam calor is occurrit: idque euenire tum: Pinafro, tum etiam Palma. Nolo hæc impugnare. Quasi verò ea, quæ tenui cortice ambiuntur, non secundum humoris extensionem producantur. *mîr* sum hic Pinastrum interpretatus. Nam *spicatus* suprà ex agriculturæ libris Pinum dicebamus. *mîr* verò Piccâ. Fructus tamè sit *spicatus*, *mîr* a boni vt qui Pinum, quàm Pinastrum malitlicat. Nam neque Theodoros, neque is, quem ille sequitur, Pinus è Theophrasto hæc eodem modo semper. Apud quos quid sit Læx, alio loco animaduertit. Hinc ad eas, quas quati partes appellabamus, transiit orationem. Lac, inquit, quæ planta fert, id ea obtinet in medio. Subest enim calor fortior, atque ibi pinguedo manet. Cum igitur coquere cõeperit calor, proprium in huius morem vertitur pinguedo, ac modica ei m cor cretione cogit. Tum conalescit loco etadi: huiusmodi lacis lacis excitaturque exhalatio ab humore, qui lac illud ad extrema trahit. Is humor calorem continet apparentem, atque huiusmodi conerefcit lac: natura enim calor is effectio cõcretionis. Hic quoque separati Capitis, qui volet, segmentû facere queat. Partem enim, aut quasi partem nominat lac. Nominis addidit ab similitudine ratione. Assignat in planta locum: modis scilicet. Ponit effectum: causam, calorem. Agnoscit modum: *ægeom*. Statuit materiam: preparationem à qualitate ubi fantastia: *mîr*. Et inde naturæ progressum ad transmutandum *ægeom*. Dixit, *ægeom* *ægeom* *ægeom*: quæ certa debita, propria sit ipsi. Afruit modum progressus illius: *ægeom*. Et modum: *ægeom*. Postremo declarat motum lacis illius, à medio ad extrema. Et moti vehiculum: quippe humorem agnoscit quendam, illud qui vehat. Haud penitus sine causa. Sanè est pingue ægeom ad motum pro glutino lacte fucus vruntur. Hæc à nobis in Peripatetico more digesta sunt, atque explicata. Verum nonnullæ queant aptius intelligi. Nam si pro efficienti causa designat calorem simpliciter, hoc erit commune rebus omnibus naturalibus: Siquidem calor instrumentum est agentium formarum, quemadmodum suprà dicebamus. At si calorem intelligit qualitatis intensiorem, quæ dicitur ali-quid calidum: hoc falsum est. Lactuca enim, & Papauer, tum lactea sunt, tum frigida. Nigri verò lac etiam frigore letali. Sententiam verò illam destruit oratio: *ægeom*. Namque articulus is, vt alibi dicebamus, vniuersalis ambitus nota est. Idem esset igitur, atque

ἐστὶν αἰματίζῃ. Quantum verò abstrà à naturæ o-
pere contrario, multa sunt argumenta, quæ fri-
gore concreiscunt, non calore. Est idem ergo
τὸ ψυχρὸν καὶ πύρρον. Vtrunque ponunt aliquando
Philosophi: vt in primo De generatione Aristo-
teles, de vini gutta nullam in aquam insula ad-
mitti: καὶ τὸ δένδρον, ὃ ἐκ τοῦ βλάστηντος οὐκ αἰσθάνεται. Sic o-
riam Plato in Atlantico. Notabimus αὖτε πύρρον
καὶ τὸ ψυχρὸν. est enim quod Græci, τὸ πύρρον. Dixit
Ἰσοκράτης, quod Aristoteles ἐκ τῆς ψυχρῆς. Et ἐκ τῆς
ψυχρῆς, motus localis est. non mutationis substan-
tialis: sed μεταβάλλου, quemadmodum Plato
quoque vtitur in decimo De legib⁹. Posuit, ὁ γὰρ
χρῆμα, pro δένδρον. Cuiusmodi loquutio etiam Ga-
leni est in tertio De locis: καὶ τὸ πύρρον ἐστὶν ὁ θερμὸς
καὶ τὸ ψυχρὸν. Sicut haud multo pōt contraria statui,
καὶ δένδρον καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν: sic et illud: τὸ δένδρον
καὶ τὸ πύρρον. Calor enim per se nunquā
causetur. Dixit autem ὁ βλάστην, non solum φέρει.
Non vt tantum intelligamus τὸ δένδρον, verū
etiam sponte quoque emitti. Quoniam ex e-
missio, siue emanante lacte gummi concreiscere
dicat mox. Mutilis quoque hac parte est. nul-
lam enim de succis mentionē facit, vel croceis,
vel sanguineis, vel pinguibus, vel non pinguibus.
Nō pinguis est multatū. pinguis, Phœnix, & Hy-
perici, & eius, quam maiorem Centauream ri-
diculē vocarunt aliqui. Narrandum præterea
fuit eis: quemadmodum quædam semper habe-
rent lac, vt Tithymalli: quædam non semper, vt
Lactuca. Hanc enim elatēscere vetustate, ab-
solutique in medullam quandam araneasceam.
Cæterum quæ ratione porro concreiscat lac, vi-
deamus. Vchementius, inquit, concreiscit lac cū
frigus extiterit. Concretum nanque deinceps
exit proprio de loco: atque tum gummi est. Cū
mi verò calidum exit, dum stillat. Concreiscit i-
gitur aeris attractu, defluiscit: que in loco bene tem-
perato, & aquæ simile est. Aliud funditur, &
coalescit lapidibus simile, aut conchyliis. Cum
verò guttatim fluit propria manens in specie,
fit quale vocant Smerium. Quod autem alte-
ratum est, vt lapis secundum quod apparet, fri-
gidum est. At calor, tale vt sit, efficit. Cum verò
frigus fuerit, & defluerit, lapidefcit. Igitur Gū-
mi genera à qualitate frigoris, & caloris, quasi
causa efficiente, dicuntur. Sanè concreitionis mo-
dum deducit inde. Lac autem esse gummi ma-
teriam ex eo colligi potest, quòd eorum quæ-
dam in lac soluantur, si diluantur. Error esto i-
gitur: si generibus attribuit omnibus tanquam
materiam. A frigore verò cogi patet, sed minu-
tiore. Non enim valido soluantur calore, sed
remisso. Vrantur enim potius à vehementiore.
Contradicat autem sibi ipse sic. Concreiscere in-
tra arborum à frigore: exire verò calidum. Bis
aduersaturis quæ dicit. Frigoris, & caloris idē
locus intus. Item, concreiscit intus: exit. Non e-
nim potest exulare, nisi liquidum. Iccirco di-
citurque simile. Quod eternò quoque. Concre-
fcit à frigore: calore lapidefcit. At concreito

A via est generationis ad lapideitatem. Eius ve-
rò, quod lapidis induit naturam, nullum potuit
exemplum. Succinum igitur est: quod & iegni-
tiam arguat, qui omicent & incitiam, qui cogi
dixerit à calore. Lapidis verò nomine peti de-
bere iubebit Dioscorides: qui illum etiam Lyn-
ceum nominat: ac hunc nauclidē Lynce Theo-
phrastus. Videndum etiam quæ prodāt Plinius,
ne in re manifesta vos obtundam locorum o-
stentatione. Pantheræ nunc sunt in Gallia. Par-
dos aliquot vidimus: Lynce complures. Ex
horum omnium generibus vrinam mutant: la-
pidem nullum. Pharmacarii pro Lynceis lapide,
quendam supponunt ab radicibus Cemmeni
montis (specie non contemnenda. Oui facies
perpusilli desinens in vmbilicum, ac metam v-
trinque obtusiusculam. Furuus ei color iubil-
stri subpunico. Diffractus medius radiolos ia-
culetur à puncto, quasi modiolii nouæ planiciei
ad ambitum. smerium verò quid sit, equidem
nescio. haud sanè Smeris ille vitrariorum. Era-
pod Pollucem ἡμετέρας ἐλπίδας ἐστὶν. Interpretēs au-
tem Nicandri addit, ὅτι μυστὸν καὶ τὸ πύρρον, ὃ
καὶ μυστίνον. Stidas ἡμετέρας τὴν ἀσπίδα, ἢ γόνην.
Fortasse scriptum oportuit, ἡμετέρας: sed non vul-
garis: Statim potius intelligas. Quanquam ne
que hoc laboro, neque volo acribi mihi. Hæc
cūm diceret, Ferrerium respiciebat. Is cum v-
bi conticefcere animaduertit: Negas, inquit, te
scire Baiuli, quid sit Smerium. At ego non ne-
scio, edoctus quidem ab hoc antecuriore meo.
Transfuit enim, propolida. Propolin tamen ex
alutaris excipimus: stillatitiam ab arbori nul-
la vidi. An verò mihi liceat inter vos herosus,
ac presides veritatis aliquid conminisci? Est E-
rinace, quod in mellificis vocat Aristoteles:
doctiores Vernilaginem: quidem etiam Verni-
cem ab anni tempestate. Hoc eodem nomine
vocant Iuniperi lacrymam. vt ex ea commu-
nitione dimanarit error huius autoris. Hanc la-
crymam recentiorum infolentia prohibere co-
nata est Arabes, hæc patrio vocabulo Sandax
appellare: propterea quòd hæret vestigiis Græ-
corum Sandarachæ. Ita suis istis caueant legi-
bus, ne Brizo fuerit Delius dea: vaticiniolorum,
que per somnia ferent: quando ἡμετέρας fuit apud
Thracias frugum genus. Hæc nobis tum iudicij
mirantibus acrimoniam, tum amplectantibus
reconditiam eruditionem, Baiulius sic est pro-
sequutus. Nunc de colorum affectu à temperi-
bus. Quædam stirpes, inquit, alterantur in hye-
me. Fiunt enim virides interdum, aliàs glaucæ:
neque corrumpuntur ipsæ, ipsarūve folia,
fructūve. Propterea quòd quibus id contin-
git, habent illæ in summo calorem crassum, at-
que in radicibus tenuem humiditatem. Itaque
in ingressu anni obtinet humiditas calorem il-
lum ob aeris frigiditatem. Atque vbi acce-
dit ad frigus calor, impellit is extrorsum humi-
ditatem vnā cum eo, quo tinxit arboris super-
ficiem calore consequente. Rursum verò cūm

regreditur: frigus, & ariditas ad effectum, & humiditas continet caliditatem: tum glaucus fit color. Qui affectus à concretionem, atque instantialia eveniunt habitu, eodem à consimilitudine temperatum constitutione contingere possit par est. Quemadmodum iracundus ex intemperie sua solet ad iram cyncirari: sic frigidior prædius indole, si incidat, si vino, vel exercitio vehementi, vel æstu accutur, facilius movebitur ad illius proportionem. Similima iam causa tum constitutionum, quibus tempora sunt affecta, quas *temperies* vocat Hippocrates, tum earum habitudinum, quæ sua cuiusque corporis est. Ergo quemadmodum plantæ sunt quædam iuxta nature glaucæ, cuiusmodi Salices, & Oleæ: nimirum tales efficiunt hyems aliquas. tamen addit, quod egeat diuisione: Plantas aliquando fieri virides hyeme. Nam vindictatem affectum maximè communem plantarum generi dixerat: supra. Intellegimus igitur hinc cas per id tempus fieri vegetiores, quæ frigore gaudent. Quis inter duarum naturas imprimis aduersas inmaduerit Elleborum nigrum, dico, & Mandragoram. Paleiscent enim calore: ac miere ianè Mandragora: Frigore vero talem ac tantam assequuntur vindictam, penè vt nigræ videantur. Harum ille causam reddidit nullam. Verum ita si: nisi melius aliunde tanquam symbolum conferatur. In Mandragora terream absumi humiditatem calore nimio, qui eius humiditatis innatæ hostis fit. In Elleboro verò facillè resoluti partes iubiliores, augeri quæ calorem intimum ab eximo ambiente ad humoris perniciem. Attribuit iste glaucodinis causam calori crasso. Latam orationem. Interpretetur colorem, eandemque vehiculum humidum, vt emolliamus hoc durissimè dictum. Ipsum igitur offendit per *arsurum*: cum dixit, *arsurum*. Et contrariè, *per* *arsurum* *arsurum*. Pictura tamen hæc potius, quàm ratio. Glaucodo nanque plus pertinet ad acrem. Circæ materiam crassiorē in radicibus contineri, par est, à frigore reperculsam tenuiorem aereo calore suo, pinguique resistere, atque superesse. Quare minus rectè est ab eo institutum, vti superante calorem humido putens glaucodinem commodius concreari, quàm vindictam. Glaucodo nanque ex humido est aereo: vindicta terreo. Theophrastus autem quærit in quinto De causis, quare arbor eadem colores diuersos reddat. Artem quoque docet: ibi. Vidimus nos in eodem racemo nigerrimos acinos, itemque candidos. Quid mirum? Nam eodem quoque in animali sic natura lufit: sic arte comparatum est. Notanda loquutio. *epigramma à Theophrasto de causis*: ad efficaciam suam redit. Hæc sic à substantia, & affectibus, & fine plantarum: vt earum talis fit finis, quo ipsæ sint alius. Ilique duplex, aut ad propagationem, aut ad cibū. Ab huius finis qualitatibus impre-sentia ordini ac texere instituit orationem: A-

marus, inquit, gignitur fructus, vbi calor & humiditas non sunt absoluta in coctione. Frigus enim, & siccitas impediunt perfectionem: atque ita fructus in amaritudinem vertitur. Huius argumentum rei est: quod amarum, in ignem si mittatur, dulcescit. Fateamur à calore & humido certa lege distributis, atque reperiatis, dulces fructus euenire. A cruditate fieri negamus amaritudinem. Ab Æthythium vetus amarus est nouello. sic Intubi generat sic Lactucarum. A frigido autem amarum prodire, sicut dicebamus falsum putant, qui ad aras Galeni dixerunt sacramentum. Mel quoque porro coctum amarescit. In partibus ergo terrestribus interdum esse amarorem, quæ sunt etiamnum incoctæ. Itaque per calorem eas digerentem fit accersio dulcorationis in fructibus. Mellis autem partes absumi teneriores vitæ reperi coctione: relinqui terrestris, atque amarefcere. Ab exemplis enim naturæ petendas esse rationes nostras non ab argumentis nostris rerum naturas iubentenda suber Aristoteles. Sic agnoscendum partes in Opio, in quibus fit amaror. Cum enim pro maximè frigido iactatum sit, non posse dari partes calidas, quæ gustus vincat saporem frigidum. Ab impeno nâque, victoria quæ affectu oculi tum indicari, tum iudicari quæritur quantitatē. Neque illud fugiendum, vt negemus Opium amarum: dicamûsque potius esse saporis horribilis (sic enim loquuntur) id verè amarum esse. Quid quod Papauer album vulgo ferit Asia, atque India, vnde succum premat (*Anisum* vocant) & ad animi hilaritatem, & ad Venercos vius? Verum de hoc alibi sic hoca-gemus: Acerba quædam sunt amara, eademque Solis vi maturata dulcescant, eoque tempore sunt calidiora, quæ antequam maturecerent, fuerint frigidiora: non omnem amaritudinem in calido confistere, concludendum arquerenndum est: id in abſentia, aut in excessu. Quid nos ad id cogit? quid absurdum propterea sequitur? Non enim in elementorum principis sapores esse id à formis dari, per formas constitui, fuit aliàs [à nobis disputatum. quis enim mentis compos ab elementis affert, apponitve quantitatis, figuras, numeros, ordines, situs autem profiteri? Etiam ne latratum, & cantus autem, & ridum hominis, atque etiam sermonem? Nam de intellectu, & ratione, ipsaque anima, quæ cõtaminantur: itæ nebulæ. Aphrodisienses, & pudet dicere, & piger meminisset. De amaris hæc in humo dulcinum de dulcibus in aqua calida. Dulcem his in aquis euenire fructum: propterea quod Solis vi trahit aciditas eam, quæ sibi propria qualitas est. Hoc autem est frigus & siccitas. Atque inde remanent humores intus quidam pauci, dulces. Et plantæ alius calefit, vbi affertur, atque immoratus fuerit in ipsa Sol Quocirca fit plantæ fructus affringens parum. Vbi plus coctus fuerit is, dissoluitur aciditas paulatim, vique dum absumatur ipsa, & existat dulcor

« dulcor. Erit ergo fructus dulcis: at folia, & ra-
« mi aridi. Perficiet verò maturitate magis ac ma-
« gis amarefcit fructus, id ianè fit ob calorem mi-
« nium cum humore paucò. Quippe contum-
« tur humor: & fructus ethicr vt accendat calor.
« Atque ibi tñ ipfe fructus amarus est. Principio
videmus, vel repetitum, vel dilatum. Suprà nan-
que debuit hæc: vbi de falſis de dulcibus, de a-
maris ſcribebat aquis. Quibus verò locis aque
hæ exiſtant acide, nondum eſt compertum mi-
hi. Tamen ex hypothefi, tanquam in campo
militari, genus hoc exercitui meditemur ad pa-
lum. Nam è contrario in ſolo dulci naſcuntur
Acidulæ genera multa. Quamobrem interea
ſingula videamus. Primum illud occurrit: Aci-
dam gigni, quoniam trahat acidum ſibi ſimile.
igitur acidum iam in planta eſt. Ergo non eſt
ab attrahitione illius generatio. Interpretemur
etiam illud liberalius, *ἡ δὲ τὸ πικρὸν*. Non enim
eſt acidi trahere, ſed pellere: ſicut eſt in Ti-
mæo, & apud Galenum, atque iactatum vulgò.
Simile verò eſt quod ait Philoſophus in Sectio-
ne viceſima: Origanum muſto iniectum effi-
cere vinum dulce, quia partes aquoſas auſe-
rat ad ſecè, quemadmodum Sol ab viuis. Paſſæ
nanque ſunt dulciores. Vt hoc quoque erro-
rem arguamus illum, cum dicit: excedenti ma-
turitatem fructui fieri amaritudinis accenſio-
nem calore vltiore. Fiat in Prunis, fiat in Fi-
cubus periculum. Myræ quoque & Ziziphæ
proficubuntur idem. Philoſophus autem Ori-
ganum acrimonia ſua non tam attrahere ad ſe
vini acrimoniam dicebat, quam eius partes co-
quere dilutiores. Quòd verò paſſæ ſicus ſint
dulciores, præter guſtus iudicium etiam per-
ſuadent rationes. Quia tametſi vltimæ come-
duntur, tamen ſi vomitus ciantur poſtremæ
prodeunt. Nam & adhæreſcunt viciditate: &
à natura propter dulcedinem appetitæ retinen-
tur. Quod verò dixit: *καὶ τὰ πικρὰ καὶ ἀνέτη*
πικρὰ, falſum eſt. Non enim neceſſe eſt, ma-
tureſcente fructu, areſcere folia tanto minus ra-
mos. Et illud vt infelix ſit, videre: *καὶ τὸ πικρὸν*
καὶ τὸ πικρὸν πικρὸν. Nam vbi maturitate fru-
ctus adeptus eſt, hauð amplius quicquã trahit,
ſed ab extraneo dicoquitur calore. More verò
ſuo reſilit, atque adicit ſecè ad figuras partium,
& ait: acinos eſſe pyramidales propter caloris
attrahitionē, & ſuperfluum frigus, um humo-
rem, qui exiſtunt intus ex genere aquæ acidæ.
Manet enim humor in medio, ac denſatur. At
ſummitates attenuantur. Cæterum quis dicat
πικρὰς omnes eſſe pyramidatoſ? Nominum af-
ſinitas elucet in Punicis, atque ipſam æquat
remat in aliis multis deficit ea ratio. Prætera
quor notimus acinulos ad eius figuræ modum
à natura elaboratos, ad acotem nequaquam.
Iam in Frumento Indico paratum habemus
exemplum ad contradictionem. Quin illo in ge-
nere Punica dulcia quis neſcit? Ad hæc in Pu-
nicorum nullo caloris vehementiam memini;

propter quam ignis figuram illam falſò decan-
tatam ſibi vindicent. Quis denique ſomnet,
intra ipſos humidos exiſtere, quo in loco nu-
cleus inſit ligneus? ſi tamen nuclei hoc in lo-
co non reſugis appellationem. Haud abſimi-
lis in Moræ naturæ opera. Qualis proportio
in acinulorum congeſtorum, conſertorumque
imitatione talis inuis in ligneis filamentis. Fi-
guræ verò cauſam in Punicis acinis petamus è
ſchola Mathematicorum. Duſæ nanque lineæ
à puncto ad ambitum, ipſum ad punctum an-
gulos conſciunt: ad ambitum ſtatuunt baſim.
Eam ob rem anguſtior ſede videamus acinos
illos hætere carnis internis, quàm mēbranæ
contegēti. Quapropter pro loci portione cor-
pulentiz modum nati ſunt. Vt illud etiam ex-
plicetur non ignis more muſtone ſurſum ver-
ſum ſurſum conſiſtere. Ex Pythagoræ ſomnis
fluxit hoc delirium in Timæum vique *πικρὰ*
πικρὰ πικρὰ πικρὰ πικρὰ. At ignis ſpecies cum
ſit maximè mobilis, mihi videtur, non à corpo-
re quod haberet baſim, ſuper qua firmiter con-
ſiſteret, ſed ab eo quod in puncto verſaretur
(id verò globolum eſt) decere debuiffe natu-
ram ſuam. Sanè triquetra corporatura æqui-
latera omnium firmiſſima. Nam pondus eſt
ad perpendicularium: à cuius cuiusque introrſum
baſim ducta pendens linea rectum efficit angu-
lum vtrinque. Id quod cum pyramide habet
commune. Poſtremo pyramis eſt *πικρὰ*
πικρὰ, quippe compoſita ex circulo & angu-
lo, qui in cupide eſt. Quòd ſi ſit laterata, iam
neutiquam repræſentet ignem. Et cuius ad ſub-
eundum apta eſt planities non item. Eſſet igitur
ignis corpus compoſitum ex contrariis.
Egregios verò Ariſtotelicos, qui harum nu-
garum ex pugnatiori Herculi hoſce libros attri-
buere. Primus Pythagoras à numeris & figu-
ris, tanquam à primordiis rerum ſuam diduxit
Philoſophiam. Quam exceptam ab Empedo-
cle, Democrito, Platone, Epicuro, Lucretio,
aliis, funditus euerſit diuini præceptor. In eo-
dem quoque libro igem in duo genera eum
diducat Plato, ſcilicet in lucem, & hinc alteri
vſionis auctorem: non potui luci pyramidem
attribuere. Non enim in globo poſſet conti-
neri. At continetur in corpore Solis. Nā quòd
exeat in conum, id nequaquam propter figu-
ram ſit, ſed quia non poteſt eſſe infinita, neque
tractus, neque poteſtate. Iccirco & terminatur
aliquando, & interea deficit paulatim. Sic fini-
tur vmbra quoque. At hæc illi contraria eſt. At
figuræ nihil eſt contrarium. Ignis autem noſter
hic facie ſua miſere ſeſellit illos. Offendit ce-
nim metę cupidē, quaſi ſuapte natura talis eſſet.
Longè tamē res ſecè aliter habet. A corpore nā
quæ put ligni, cum ab it, tenuiſſimaqueque par-
tū quæque ſibi occupat locum ad aſſenſio-
nē, quas partes eum alie craſſiores impari leui-
tate conſequi non poſſunt, ſubſequitur. Illas au-
feret celeritas in anguſtū propter paucitatē. Hoc

etiam suprà. verùm absoluiamus iam opus hoc. Video nanque me in extremo veniari iam. Redi ad classes atque recessiones temporum, & locorum, quorum beneficio maturitas accedat: « In bene temperata regione ante brumam accerari maturitatem: cum prope est, vt adit bona temperantia, & humiditas extiterit laetitia, & aer fuerit purus: neque fructus multo calore opus habeat, egestive coctionis. Haud tamen ista facit. Quod ante brumam tempus est, eius tractus sane quam multus. Igitur ætate quoque plurima perficiuntur maturefcentio: etiam vere affecto. Et negare tamen ausus est, à fructu exigi calorem multum: oblitus frugum, de quibus vel solis, vel inter prima debuit verba facere. Nam quod addit medioerem velanni, vel loci temperiem, malè fecit appposito verbo, *αὐτῶν*. hoc enim conuenit calidioribus locis. Nihilò verò tutiora, quæ sequuntur. In omni, inquit, *ἀρπε*, cum primùm late sunt, præstat amarus aut acerbus sapor. Humor enim postquam est in extremis partibus, maturat loca, quæ in planitarum medio sunt. Ex quibus est etiam fructuum materia. Prodit siccitas, & sequitur humiditas: atque hunc ad modum prima coctio fit acris, aut amara, aut acerba. Propterea quòd à calore, atque humiditate coctio est. Cum verò vicerit humor, & siccitas calorem: est eadem de causa fructus, per initia immaturus, quia fructus generatio per id tempus est absque dulcedine. Nihilò, inquam, tutiora. nam & partitio manca est illa: Amarum, vel acerbum: & eam mox augeat ipse, cum dicitur *ῥῆμα*. Et præter hec est etiam *αἴμα*, & genus ipsorum, *αἰμαίνε*, & infipidum: & dulcia quidam, vt *Λαδύκα*. Eo nanque tempore aut dulci, aut admodum est diluto sapore. Habet autem apud Latinos *acerbi* vox ætatis aliquando notionem, aliquando saporis. Sic dicimus apud Ciceronem, impolitas res, & acerbas. Ita fructus erunt acerbi quidam ætate gustui nò acerbi, sed aut amari, aut astringentes, aut acidi. Hoc enim quoque ab acerbio differt. Est enim acerbus sapor inter astringentem, & acidum. Plus ineft in alfringente terræ plus in acido feruicetis illius, quam non ignorauit in Timæo Plato: Galenus agnouit in acerbo sub illarum parium notionibus, quas dixit esse tenues, quarum beneficio posse subire proficere. Peratur exemplum familiare. Illico post exrutū florem, astringens est in vite fructus. Is vbi adultus fuerit acerbus, etiam in vino, si ante maturitatem prematur. Postremò acidus est succus, vbi partes aereæ vaporarunt ex vino: vnde etiam *ῥῆμα* dicitur: quo tempore quiddam ingneum hæsit in partibus terreis. Perpendenda & illa. Humiditatem, cum in extremis fuerit, coquere loca. Nam *ῥῆμα* abstractum est. Et *ῥῆμα* non solum obtinet. Neque sane humiditas vniquam quicquam coxit, quin coquitur, non coquit humor. Ipsa etiam loca quid vniquam coxit? Sed de hoc suprà quoque. Cum verò dicit,

A Cōsequente humiditatem siccitate, contingere primam coctionem, vel acrem, vel amaram, vel acerbam, nequit hoc constare sibi. Non enim amari, & acerbi principia dixerit eadem Galenus. Extrema verba malè cohærent, *ἑνὸς ὅτι ἀρπε* *ῥῆμα* *ῥῆμα*, *ῥῆμα* *ῥῆμα* *ῥῆμα*. Nam quomodo simul hæc duo queant vincere calorem? Æqualia facit igitur, vt sit temperamentum simplicis victoris. Id quod sanè cum Galeno probatur mihi: Cuius quare non probes, videbis. Puto tamen voluisse, *ῥῆμα*, *ῥῆμα*, *ῥῆμα*. Haud malè verò de saporibus. Sunt enim multo certissima Iudicia temperationum: quemadmodum rectè docuit Idem medicorum princeps. Quin etiam in Sacris libris sanctioris Philoophiæ, non solum saporis sua obtinent nomina, verum etiam ipsa corpora subiecta: id adeò, vt fructus acerbi, certa peculiarique voce cognoscantur. Superfunt de Myrobalanorum generatione paucula, non tam necessaria ad cognoscendum, quam ad rescilendum, atque ostendendum, librum hunc falsò Philoophi nomine circumferri. Non enim de vniuersaria glande agit hic: de qua ne alibi quidem verbum viliusquod de recetorum historia, nec ipsi Galeno cognita. An Theophrastus inter Ægyptias aliquid designari, videmus, Cæsar, in tuis commentariis. Inchoat autem Caput hoc à contradictione. Etenim cum dixisset, vel amarum, vel acrem, vel acerbum saporis *ῥῆμα* per initia: nunc ita statuit, Arborum Myrobalanorum fructus initio dulces esse. Verum communis natura acerbos, & concretionem amarus. Id euenire propter ramos arboris ipsius, quorum textura sit rara. Cùm ergo maturefcent: sequitur, inquit, humorem calor: & maturantur fructus: atque initio dulces sunt. Rursus autem per eandem illà raritatē (sic enim interpretor verba hæc corrupta, *ῥῆμα* *ῥῆμα* *ῥῆμα* *ῥῆμα* *ῥῆμα* *ῥῆμα*) superat frigiditas & siccitas calorem, & humiditatem. Atque inde alterantur fructus in acerbitatem. Vincit rursum calore Sol propter attractionem superficiei siccitatis in illo semine, quod est in arborum superficie. Vincitque frigus siccitatē. Et sic fructus vehementius acerbantur. Inde ascendit de nouo naturalis calor adiutus à calore Solis exterioris: & vincit calorem ac siccitatem. Atque ita exardunt amari fructus. Satis erat, hæc recitantes, ne vos diutius obtunderem. Quædam videtis ipsimet, quam indigna sunt, in quibus opera ponatur ad contradicendum. Cæterum me vt promissus liberem, attigero modicè. Ait, Myrobalanos amaras esse: gustum tamē astringere. Ramorū affert pro causa raritatem. Arundo tamē, quæ est Sacchari matrix, rarissima. etiam Ficum attretes etiam Vitem contemplantur. At quasi veterem ludum, quem vocabant *Truam*, componere videretur, currendo, recurrendo, intercurrente. Misceret me illarum qualitarum relegendis laborū peregrinationes quibus iam

iam defunctæ fuerant. Nam quare calorem frigus occupet superuentu suo, cum iam in eo sunt ut maturitatem conuiscuantur? Illud ut verò nobis, cum dicitur corroborari calorem calore Solis, *ἡλιασμός* *ἡλιασμός* *ἡλιασμός*. Vt aliquid ponat siccum, tanquam substantiam. Nemo enim dixerit, trahi qualitatem. At hoc in loco est humoris abiecti, subducti, absumpti per calorem. Plato verò, sicut alibi dicebam, facit ignem *ἡλιασμός* *ἡλιασμός*. Igitur aut non maturat calor: aut *ἡλιασμός* non est dulcor. quorum utrunque affirmat ille. A calore maturitatem in ipsa æqualitate consistere dulcedinem. Hoc alibi dictum est. Habets

que pro diuino Præceptore opponamus, opinor, ausader aduersus hosce, quous plagario peiores. Malim namque mihi surreptum nomen bonum, quam impositum malum. Enimvero præstat, de meo aliis bene esse, quam ex alieno male mihi. Et quoniam vos assentiri video, eamus expuituri miseriam hæc in finem appetentis auroris huius. Nos igitur, cum illud probum os pie verecundæ plenissimum conticisset: & iam luceceret: atque gallorum cantus vndique crebre scētes exaudi: et tunc quàm maximè fieri poterat, cumulatè gratias egimus. At eas illo ad omniū bonorū ineffabilem datorē meritò referentes, suum quique concessimus in cubiculum.

GRATIAS TIBI
DOMINE
IESV.

E TYPOGRAPHIA CRISPINIANA ANNO
DOMINI MILLESIMO QVINGENTE-
SIMO, SEXAGESIMO
SEXTO.

INDEX IN SCALIGERI
LIBROS DVOS DE PLANTIS, ARISTOTELI
ascriptos. Prior numerus paginam, posterior columnam notat: literæ verò
a. b. c. d. paginæ sectiones.

Abies	19, 1, b, 58, & 1, a. & 59, 1, d.	Aqua quibus animantibus sola ad victum sufficit 28, 1, marina cur inutilis alendæ plantæ 66, 1, b, eius ad terram proportio 107, 2, d, frigidissima & iumen- tis propinanda quomodo tem- peretur 109, 1, b, falsa dulcem continet 110, 2, d, quomodo ex falsa dulcis educatur 111, 1, a
Abiynthium	119, 1, c, & 140, 2, a	Aquapium 66, 1, a
Acacia	119, 1, c	Aquilonis regionibus arbores grandiores, radiceque valio- res cresunt 114, 2, c
Acerbus sapor	140, 1, c	Aquilæ vita laboriosa est 12, 2, b
Acerum aurangit	82, 2, d	Arabes diligentes 42, 2, c
Aceris ferrum rupestre	82, 1, a	Arachidna 13, 1, in dicen- do delicati 46, 2, b
Acidorum vis	82, 1, a, & 141, 1, b, & 142, 1, c	Aratridina 114, 2, c
Acidula	49, 1, c	Aranci radix 61, 1, b, frondes 141, 2, a, cortex 85, 2, b
Aconitum	119, 1, c	Arbor quibus confert partibus 51, 2, d, & 52, 1, b, cur vere pariat 84, 2, c, lapidem intus naturâ contineat 106, 1, c, excelsa cur pusillum fructum fert 121, 2, c
Acorus	131, 1, a	Arborum vt fructuum & herbâ- rum varietate differunt 70, 1, b
Acori Scythici radix	49	Areæ nomen vnde dictum 94, 2, c
Aceon à canibus dilaniatus	49	Arenarie herbe 113, 1, a
Actionum humanarum & iudicio susceptorum antecedentes cau- se	133, 2, d	Argentaria 130, 1, d
Ades	97, 2, c	Arida ligna laxiores habent mea- tus 137, 1, c
Adenes	58, 1, d, 66, 1, a, 67, 2, c, 125, 1, c, 127, 1, a, 137, 2, c	Arietes nostrates 118, 1, a, Afri- cani arietes, Ibidem.
Adiantum	64, 1, d	Aristolochia figura 69, 2, c, semē 73, 2, c
Adonidis horri	108, 2, c	Aristoteles temerè ac imperitè de risus 16, 2, eius methodus quo- modo adumbretur 24, 2, exi- mia laus 25, 2, d, eius verba no- ctæ 66, 1, c, diuinus doctor 67, 2, d, eius verba carlo digna 82, 2, c, lactea 119, 2, d, naturæ ore loqui videtur, Ibid. Eius o- ratio, pudica est marrona 119, 1, b
Aegyptii à Chaldeis didicerunt, 35, 1, 1, mentibus omnibus ferunt	82, 2, d	Armeniacum 72, 2, c
Aequalitas quadruplex 105, 1, d		Aron 131, 1, d
Aer quibus animantibus in victum folus sufficit 28, 2, diuer- fis diuerius est 38, 1, d. nun- quam congelascit 108, 2, c		Aritenicum 116, 1, d, & 2, a
Aesculapius Apollinis filius	115, 2, b	Artemisia 111, 1, b, & 113, 1, a
Aeternitas & perpetuitas quid dif- ferant 89, 2, a		Arundo 76, 2, c, 8, 1, d, 119, 1, c, 134, 2, d, 137, 1, c
Aethiopia inops 48, 2, d		Asarum 63, 2, a, eius figura 69, 1, b
Aetites lapis cuius sit natura & qualis 118, 2, d		Asellus 28, 1, d
Agalochum varietis coloris 129, 2, d		
Agaricum vnde in Europam adue- hatur 46, 2, b		
Agriacanthi grana 131, 1, d		
Agrimonia 59, 2, c, 63, 2, c		
Agrioraphanon 113, 1, a		
Agrostis quid 24, 1		
Albarum plantarum & animantiu maior est frequentia locis frigi- dioribus 136, 2, d		
Albumen in quercu 61, 1, c		
Alga 61, 1, a		
Alimenti diuerforum animalium varia genera 66, 1, a, 122, 2, b		
Alliaris folium 282, 2, b		
Allium 136, 1, a		
Aloe 131, 1, d, & 136, 2, c		
Alpini latrones 81, 2, b		
Alumen 93, 1, a		
Amantur in res amatas Platon- ica transformatio 93, 1, a		
Ambitionis fructus 107, 2, d, frigidissima & iumen- tis propinanda quomodo tem- peretur 109, 1, b, falsa dulcem continet 110, 2, d, quomodo ex falsa dulcis educatur 111, 1, a		
Ambubeiz florum color 137, 2, a		
Anomum 64, 1, b		
Amygdala 72, 2, d		
Amygdalus 65, 1, c, 97, 2, a, 129, 1, a		
Anagallis 136, 2, b		
Anaxagoras cur affereret plantas esse animalia 136, 2, b		
Anates ex putredine ortæ ad Brita- niam 15, 2, c		
Angli & Thracæ vinum non bibit si non habent 80, 2, d		
Angot Aethiopiæ provincia miri- ficet fertilis 48, 2, b		
Angues 117, 2, d		
Anguilla 133, 2, d		
Anima quomodo simplex & mul- tiplex 12, 2, Intellectus à quo condita 30, 1, fecari non potest 47, 1, d, otiosior fer- scit ac languescit 115, 1, c		
Animæ principis ac primariæ of- ficium 14, 1, sensitiuæ quot sint facultates 1, Ibidem. Eius tres partes seu potestates 47, 1, Animalia nunquam gignentia 14, 2, voracia parum viuunt 61, 1, a, montana diutius viuunt campetribus 121, 2, c		
Anières fabulum vorant 28, 2		
Anthilio 114, 2, c		
Antilthenis fortitudinis apparen- tia causa 45, 2, d		
Aperiunt radix pastinacæ & aspa- ragi 63, 2, d		
Apes ex vitulo concreantur 114, 2		
Apium 76, 2, c, eius amica plan- ta 80, 1, c, vis 98, 1, d, fal- so petroselinum vocatur, 115, 2, d, eius plurima genera 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 28, 1		
Aquæ sola aqua viuunt 78, 2, d		
Aquæ sola aqua viuunt 131, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		
Aquæ sola aqua viuunt 136, 1, a		

INDEX IN II. LIBROS.		
Afa misera 62.2.a	Calida in frigidissimis locis non-	benur 107.2.d
Afa in frigidis larditur, amethi fri-	naquam feliciter procrean-	Charephyllum 17.2. & 122.2.d
gidu 67.2.d. Indicus 128.2.a	tur 120.2.d	Chamamelum 59.2.d
Aspalathum 130.2.c	Calor laxat & foluit 84.2.d	Chamaeleon albus 63.2.a
Asparagus 63.2.d. cur eo coro-	dispar 85.2.a. quomodo co-	Channa 57.2.b
naratur sponia Borotice 64.	quit 119.2.c. attrahit 126.2.b.a	Charadrius 97.2.c
2.a eius vis 69.2.d. & 76.2.	perit 119.2.b. est in instrumentum	Chelidonium minus 63.2.a. 69.2.
Alphodius 131.2.d	formarum agentium 138.2.d	136.2.a
Astringunt acida omnia 84.2.d.	Callimachus Venerem pingens	Chelydonium hederaceum, teiti-
Astringens sapor 142.2.c	120.2.b	caiorum sacerdotis nomine
Atriplex 69.2.d. & 130.2.c	Camelus qualis sit 40.2.c. & d. &	inignitum 70.2.c
Auerrois reprehenditur 29.2. &	128.2.a. caret superioribus denti-	Christiani officium 49.2.c
31.2. & 43.2.c. Magni nomine	bus & cornibus 127.2.b	Cibus duos ob causas nobis necet
cilibratus 120.2.c. Miseric	Campana fecunditas 117.2.a	farius 162.2. ventriculo inge-
falsus & anxie acutus, Ibid.	Cancer est: 62.2.c. 70.2.a. 40.2.	stus 126.2.c
Aues Arctophanis 58.2.c. quadi-	marinus 67.2.b	Cicer falluginosum 66.2.d. co-
certis temporibus canora 80.2.a	Canes sicco sunt cerebro	lumbinum 73.2.b
Aues quae verè amantur 72.2.b	cur sunt feri 42.2.c	Ciceronis inscriptio in librum de
Augeri quid proprie sit 113.2. & 115.2.c	Canabini feminis vis 67.2.b. &	partitionibus reprehenditur 47.
Aurea videtur a doctis 29.2.a	72.2.d	1.d
Auripigmentum 116.2.d. & 2.2.	Canarica perna 62.2.d	Cichorium vtrunque 69.2.c
Autor primus rerum, Anaxagora	Capillares 62.2.b	Cicuta 67.2.b
quis fuerit 38.2.b	Capillus Veneris 58.2.d	Cimices ex contritis cimicibus gi-
Azari folium 134.2.a	Capitones aluntur limo 66.2.a	gni non fit verisimile 114.2.b
B		
Balanæ Cantabricæ nulli sunt den-	Capparis 57.2.c. & 112.2.b. 122.2.a	Cinara 69.2.c. 98.2.d. 125.2.a. 129.
tes 127.2.b	Capra frontibus vestitur 38.2.	1.d
Balani medulla 125.2.d	Carcinatio 115.2.d	Circus quid proprie sit 55.2.b
Balaad 20.2	Carduus argenteus 130.2.d	Circus ventus violentus 63.2.d
Barbus 80.2.a	Caro 57.2.c	Citrus 56.2.d. eius succus atrin-
Barbus 37.2.a	Carpinum 87.2.c	git 84.2.d. & liuporem ferro
Basilicū, quid vulgus vocat 64.2.a	Carpinus 136.2.c	inductū, Ibid. Semen 85.2.b.
Batis in litoribus bene crevit 112.	Caryophyllata 76.2.c. & 136.2.a	55.2.b
2.a	Caryophyllum 82.2.c	Claudi cur libidinosi 60.2.d
Bauflaager in Gallia 107.2.a	Calci nomen unde deducit Var-	Clearchus à Themistio frigide ex
Becca 20.2 quid sit 27.2.a	ro 115.2.a	cusatur 142.2
Ben rubrum 131.2.b	Castia 73.2.a. eius cortex, lignū,	Clinici medici imperiti 51.2.d
Bemeli quid sit Arabibus 64.2.b	folium, radix 76.2.d. fermen-	Cineus syluestris 85.2.a
Beta 69.2.d. & 130.2.c	124.2.a	Cocleia oculis caret 144.2
Beronica in opacis locis foeliciter	Castilia 124.2.a	Codium quomodo corrumpitur
crevit 112.2.a	Cauleana 54.2.a. & 82.2.c	31.2. qua est substantia ex fun-
Bithorta 130.2.d. & 137.2.a	Caronis de brasiica iactata reli-	gionem imitatur 49.2.b. Pri-
Bliton 119.2.c	giones 63.2.a	mum est in loco 124.2.a
Borago 69.2.c. & 119.2.c	Caucalis 69.2.c	Comiciali morbo intereunt quo-
Bos 128.2.a	Caucasio alligatus Prometheus 87.	que bruta 73.2.d
Borrys 68.2.d. 112.2.a. & 113.2.a	Cedrus 135.2.c	Conciliator deceptus 121.2.a
Balaad 20.2 quid 24.2.b	Centaurea maior 139.2.b	Consuetudinis virtus in platibus 62.
Balaad 20.2 quid 24.2.b	Centaureum dicitur fel terræ 42.	Conyze 68.2.d
Brasiliū rubrum 129.2.d	1.b. minus 68.2.d	Cor quamquam eius cecreio cras-
Brasiica 62.2.a. mirifice grādis	Centum grana 62.2.b. admodum	fiat est, primum gignitur 129.
c. est mali succi 63.2.a. quomen	folian est 84.2.d. 136.2.b	2.a
se feruntur 75.2.c. eius vis	Cera grandissimæ cur dilutissi-	Coriandrum 122.2.b
98.2.d. 120.2.c. 124.2.d	ma 82.2.a	59.2.d. & 2.c
Bryon 122.2.b	Cepullæ radix 136.2.c	Cornus 125.2.d. 64.2.b
Bufo terra vestitur 28.2.d	Cera quomodo albescit 68.2.d	Corruda 69.2.c
Buphthalmos 121.2.a	Cerati cortex contumax 78.2.d	Corylus 62.2.c. & 63.2.d
Buxa 58.2.b. 129.2.d. 135.2.b.	Ceratis 59.2.c. 73.2.a. 124.2.a. 135.2.b	Cortex 53.2.d
137.2.b	Cerebrum nervorum est primum	Collis 58.2
C		
Cacaeus 120.2.d	principium 29.2	Colli radix 125.2.c
Cape quod foli genus amat 68.2.b	Cervi cur parum dormiunt 40.	Cothurnix veneni appetens 73.2.d
Cepus color unde dicitur 138.2.a	1.d. hori cur dulcis est lachry-	Cottonaria 130.2.d
Kalops quid sit proprie 82.2.a	ma 109.2.a. horum cornua 28.	Cotula 59.2.c
Calamus odoratus 119.2.c. aro-	12	Kegor quid sit 43.2. & 2
maticus falso creditur 120.2.d.	Ceruz vnus cornua in Fracia fer-	Cremetum non est absque gene-
137.2.a	untur 59.2.d	ratione 96.2.b
	Cervina species cornua non de-	Cretere

A RISTOTELIS DE PLANTIS.

Crescere & augeri quid differant
13.2.c
Cretenses vuz 110.1.b
Cretenses cur porculenz rem
7.1.b
Cretiam facerent 113.1.a
Crispula 113.1.a
Crocodylus 68.1.a
Crocom 64.1.a.c
Creton 116.1.a
Cucumis 84.2.a.110.1.d.110.2.b
Cucurbita 98.1.d.110.2.b.eius
folium 116.1.a. cortex 117.1.c
Cumilæ 111.1.b
Cupressus 61.1.a.115.1.c.119.1.c.119.2.b
Cuscuta 114.1.a. & b. 115.1.c
Cyclaminus 61.2.a.69.1.b.114.2.a.110.1.d.eius folium 116.1.a
Cydonium 65.1.c
Cynobaton 69.2.d
D
Definire in primis decet cordatū
virum 64.1.d
Definitionē non existentia facit
sed essentia 113.1.d
Delphin quando latet 68.1.a
Demonstratio quam Aristoteles
vocat *ἡγεμονία* a signis 16.2.d
Deus leonis herba 68.2.b
Deus quomodo à quibusdam de-
scribatur 10.1. & 2. eius natu-
ram aut vim non est Physico-
rum scrutari. Ibidem. Eius co-
gnitio animos perficit 11.1. qua-
lis est 42.2.d. & 50.1.b. 88.1.b.
Eius virtus 111.1.c. & 113.2.d
Dictamnū venenis aduersatur 69.2.d
Differentiarum penes formam &
materiam in animalibus diui-
so 117.2.d
Differentium varia genera 17.2.d
Diogenes à Platone admonitus
133.1.a
Διόσκοριδος quid 25.1.c
Dioscorides aliquantum negli-
gens 119.2.c
Διὸς Saturni tertia proles 9.1.d
Difcobotos 111.1.b
Dracontion 76.2.c. & 113.2.d
Δρόσος aliud est quam *σπυγδα*
73.1.b
E
Ebenus supra aquam non fluitat
104.2.a. niger est 110.2.d. 117.1.b
Ebiectari quid multum profit 14.2.d
E² *ἔλκος* & *ὄρε* quid habeant disci-
minis 114.2.b
Echinus 106.1.c. 113.2.d
Electio in nobis vnde certatur 11.1
Elementa tria in triplex anima-
lium genus habent imperium
11.1. 2. 3. 4. quatuor necessaria sunt
alendis his quæ ex quatuor ele-
mentis conitant 119.2.d
Elephantus lapides vorat 18.2.
Elleborus 69.1.c. niger 140.1.b
Empedoclis de piscibus senten-
tia 68.1.a
Erysipelas 31.1.b. 87.2.b
Epicurus arguitur 111.2.b
Epicuri sunt semiphilosophi
porci 10.2.c
E² *ἔρως* vnde dicatur 1.1.b. 14
Epithymum 113.2.c. 114.1.b
Equorum pili non sunt eis exte-
riora sed partes 117.1.c
Equis nobilissima post hominem
animans 118.1.a
Equis sola ex iis quæ non super-
fecant. pregnans admittit ma-
rem 7.1.c
Erysipus 39.1.a
Eruca 66.2.b. 97.1.a
Erugium 113.1.a. 115.1.c. 119.1.d
Erythynus 117.2
Eficulenta in fructibus 114.2.d
Eufrafia 116.1.b
Euphorium 111.2.c
Eualitio 100.1.b
E² *ἔρως* animal 97.1.c
F
Faba 68.1.c. 74.2.d
Febris 103.1.a
Febrientibus quæ & quomodo
adhibita proliat 81.1.b
Feles siccatissimo i cerebro 40.2
Feracissima regionet 116.2.d
Ferre Africanæ rarissime bibunt
quædam nunquam 66.1.c
Fetula 119.1.c. 111.1.b. 117.1.a
Ficus 99.2.a. 70.1.c. 76.2.c. 116.1.c
117.2.a
Figura nihil est contrariū 141.2.d
Figura variet herbarum 69.1.b
Filipendule flos & radix sunt di-
uino odore 76.1.d
Filiæ 99.2.b. 69.1.c
Finis nomen vnde ortum 14.2.a
nobilissima omnium causari
87.2.c
Flammula 83.2.c
Flos est fructus potentia. 68.2.d. in
quibus ante & post folia fun-
datur. Ibidem.
Fecunditas varia 114.2.d
Fœniculum 69.1.c. 98.1.d
Fœnū græcū 68.2.c. 69.2.d. 114.2.a
Folium est pars arboris 66.1.b. 66
est causa fructus 118.2.c. qui-
bus arboribus non decidit 116.1.b.
quibus herbis rotundum
est 116.1.a. glaucedine velut
morbo laborat. Ibidem.
Forma à quib' datur 11.1.a. b. eius
nobilitas quibus rebus cerni-
tur. Ibidem.
Fraxinus 76.1.d. 88.2.b

Frigida in calidissimis locis non-
nunquam gignantur 110.1.d
Frigus saxa cogit & soluit 11.1.d
quomodo coquit 115.1.c. quo-
modo calefacit. Ibidem d
Frondes vnde gignantur 66.1.a
Fructus omnis tegitur 74.2.c. di-
uerforum colorum 76.1.d. o-
mnis est curvilineus. Ibid. 2.c.
pinguior cur sicis locis nasci-
tur 117.1.a
Frugalitas priscorum 63.1.b
Fruentum 117.2.c
Fumus quid 113.1.d
Fungus 61.2.a. 97.1.c. 114.2.b.
115.1.c
Fusago lutea est 110.2.d
G
Gaiaum 104.1.b. 119.1.c. 117.1.c.
117.1.b
Galanga 117.1.a
Galenus oculorum sensum non
animi acie sequutus 116.1.b. def-
ciuit ab Hippocrate & Plato-
ne. Ibid. Verbofus. ambitiosus
& ridiculus 11.1. & 2. Platonem
in quo sequutus 119.2.b
Gallinæ minuscule fecundiores
111.2.c
Gammari fluuiales capiti nocent
67.2.b
Gaza 110.1.a
Gelu quid valeat in vinibus & ar-
boribus 116.1.b
Generatio quid sit 41.1.c. quor-
sum instituta à natura 46.2.a.
quid iterum sit 96.2.b. quomo-
do fiat 96.2.d
Gentiana 63.2.b
Genuenses vaferim 75.2.a
Genus est loco materiz 16.2.a.
quid sit 43.1.d
Germania soli compedes fabri-
cata est 31.1.b
Geriz nigre radix 67.1.c
Gignendo inepti sunt senes & in-
fantes. mulus. anguilla. adian-
thum. ephemerus 119.1.a
Glacies cur ex oleo nō fiat 110.2.a
Glaucedo vnde 140.1.d
Glis 118.1. & 2
Gonger 113.2.d
Γαζα noui placere genus 9.2.b
Græci insignes mendaces 83.2.a.
96.2.c
Gryllus 37.1.a
Gummi fordefcit 91.2.b
H
Halimon 66.2.a
Hedera 66.2.a. vetularum arbo-
rum amassa 82.2.c. terrestris
quo foli genere cōstat 116.1.a
Helioscopium 64.1.b
Hepatica 112.2.b
Heraculus præter modū obicu-
a. 11.

INDEX IN II. LIBROS

rus	69,1,c	uent	69,1,b
Herba quid sit	63,2,c	Malua	754,2,d.136,1,a
ratione florum distributa est	63,2,c	Mandragora	17,2,63,2,2,140,1,b
quomodo item furculo	63,2,c	Mamus laus	77,1,d
rum ratione, libid. quædā quo	63,2,c	Marci Antonii senio & proceri	rate incurucentis subiduum
folo gaudeat	115,2,a	81,1,b	
citur in aqua sulfurata	116,1,d	Marci à femina cur Deus diuer	sum cōstituit in diuersum con
aceraria Herbe	7,2,d	fitur in humano genere	41,2,c
Hercules vnde compositam cla-	83,1,d	Marina pinguedinis argumen	rum
uam habebat	83,1,d	66,1,b	
obnoxius erat Veneri	61,2,d	Maris fundus cur aquis dulcibus	mitior
Herculeus lapis	24,1	106,2,a	
Hermodyctylus	70,2,c	Mascula planta	27,2
Hermolus Barbarus verus par-	73,2,c	Materia per se non corrumpitur	21,1,2
thenius	73,2,c	semper passus sumitur	36,1,c
Hesychii seculū	24,1	36,1,c	fallō putatur natura
Hippocrates reprehenditur	23,1	decile	122,1,b
Hippopotamus	68,1,a	Materia primæ essentia	16,2
Historiarum commentarii à Sca-	7,2,b	Materiam primam quomodo na-	tura perficiat. Ibid.
ligero feripi	7,2,b	Materialia omnia agendo ridem	129,1,a
Homo quem finem sibi statuere	47,2,a	Mathematicæ conclusiones	85,c
debeat	47,2,a	Marricaria	59,2,c.66,2,d.68,2,d
teris animantibus magno pre-	127,2,b	Matrix quorsum tributa est	61,2,c
dictus	127,2,b	Medicinam cur Apollinis inuen-	tum esse dicatur
simillimus	133,2,d	89,1,d	
Hordeum quò degenerat	64,2,b	Medulle nomen quid indicat	61,2
Humidum radix purcedinis	89,2,d	2,c	
Humoris triplex modus	67,1,b	Mel	140,2,a
Hydroclitum	122,2,d. & 123,1,a	Melones quib' locis melius pro-	ueniunt
Hyocyamus venenum est ac ci-	67,2,b	68,1,b	
bus	67,2,b	Melior quid Aristoteli	24,1
Hypericon	69,1,d. & 139,1,b	Mena	115,2,b
Hyssopum	69,1,b	Mennedi morbo remedium vni-	cum est non credere
		96,2,c	
		Mecon	112,2,a.115,2,c
		Mercurialis	124,1,a
		Mergus	68,1,a
		Mespilum	75,1,d
		Messe sagillatur	100,1,c. Eius
		laus d	
		Metecod quid sit propriè	114,2,d
		Metaphysica omniū, Physica ca-	terarum ab ea scientiarum est
		88,2,a	
		Milium ferò natum	97,2,a
		Mistilia in Saturnalibus	81,1,b
		Mistio quid sit	45,1,b
		Montes integri arenarum passim	in Valconia
		107,2,a	
		Morbi incurabiles extra artem	sunt
		34,2	
		Morum	126,1,d. rubi 74,2,c
		Morus quomodo moriatur	60,2,a
		b. eius flos & fructus	75,1,b
		137,2,a	
		Monstra quidam ab Aristotele	quorū & vocata 7,2,a
		Morus quomodo à Platone & A-	ristotele distribuitur
		13,2,a	
		quid propriè sit	24,2, perfe-
		quo est sed non simpliciter	49,2

INDEX IN II. LIBROS

Polygonum	113.1.a	R	Rabat - Gallica vox vnde	92.1.c	Saturnus cur suos vorasse dicitur	33.1
Polypii falsamentis aluntur	28.2.c		Racemorum pyramidalis cur fit	129.2.b	Scabiosa	59.1.d, 82.2.c
Polypodium	113.1.137.2.c		facies	70.2.d	Scaliger cur suos commentarios	7.2.c. Eiusdem
Poma montana meliora campe-	121.2.b		Radicula	69.2.a, 82.61.1.a	edere differat	historia De plantarum natura
stribus	120.1.d		Radix non est causa vite in omni-	70.2.d		10.1.c
Pontica planta	58.1.b, 59.2.b, 65.1.2.a, 69.81.2.c, 134.1.d		bis plantis	70.2.a, maxima	Scammonii succus	71.2.c
Populus	58.1.b, 59.2.b, 65.1.2.a, 69.81.2.c, 134.1.d		est os plantæ	70.2.a, maxima	Scarus thymo alitur	28.2
Populares perluaciones quim no-	6.1.c		interdum pusillam plantam ge-	70.2.d	Scarus thymo alitur	24.1
sie	6.1.c		rit & pusilla maximam b. hye-	70.2.d	Scirus fructibus vescitur	28.2
Porcina caro à Galeno commen-	7.1.a		me plus crevit 2.a.c. quadã	70.2.d	Scolopendrium	61.2.4.6.2.
data	7.1.a		albi & eadem acerrima	70.2.d		1.2.137.2.c
Porphyrius reprehenditur	79.1.a		Raia	70.2.d	Scopus quomodo à fine differat	34.2
Portulaca	69.1.c, 97.1.a, 119.1.c		Rami vnde prodeant	70.2.d	Scordium	69.1.c
Portulaca	69.1.c, 97.1.a, 119.1.c		Rapum	70.2.d	Scorandium luteum	120.2.d
Prædicamentis substantiæ	62.1.c		Regioni cuique suus genius	70.2.d	Scythica planta	120.1.d
Prædictus & 25.2.c quomodo dif-	121.1.b		Respirationem quorum	70.2.d	Secale quo foli genere delectetur	67.1.d
ferunt	121.1.b		manibus natura dedit	70.2.d	Sedum	135.1.b
Præcon marinum	110.2.c		Rha	70.2.d	Semen est multiplex	73.2.4.5
Primula veris radix	76.1.c		Rhamnus est connata	70.2.d	Semum varietas in quot & qui-	73.2.4.5
Prisca frugalitas	63.1.b		Rhaphanum	71.1.b, 128.1.d	bus rebus posita est	24.2
Prunatio cum nihil sit, entis cau-	112.2.a, eius tria genera		cuius stipes & radix cuius figu-	71.1.b, 128.1.d	Serendo ineptum tempus	82.2.c
sa est neque	112.2.a, eius tria genera		ra, 130.2.d, 131.2. b. & 136.2.c	71.1.b, 128.1.d	Serpentaria	59.1.d, 62.1.d
consideratur ab Aristotele, Ibid.	112.2.a, eius tria genera		Rhea Saturni vxor uide dicta	71.1.b, 128.1.d	Serpentes, quanquam siciffimo	cerebro, diu admodum dormi-
Proclus diuinus ac verè magni-	123.1.d		Ricini nec gignuntur nec gignit	71.1.b, 128.1.d	unt	40.1.2
loquus	123.1.d		Romanum forum ignarum phi-	71.1.b, 128.1.d	Siccitas non agit	63.1.4.6
Prometheus alligatus Caucaſo	87.1.a		lophiæ	71.1.b, 128.1.d	nihil gignit	114.1.d
Pteridæon quàm 25.2.c prior	60.1.c		Ros quid sit	71.1.b, 128.1.d	Sideritis lapis	24.1.136.1.2
Præcon vnde fit	67.1.c		Rosa	71.1.b, 128.1.d	Siliqua	37.2.a, multæ eius
Prunorum agrestium succus	51.2.c		Rosa beate marie	71.1.b, 128.1.d	differentie, Ibidem	73.2.4.5
Prunum	70.2.c		Rosa hierosolymitana aut bea-	71.1.b, 128.1.d	Silymbrium	62.2.4.6.1.2.5
Prunus 97.1.a, eius fructus	125.1.1		te marie	71.1.b, 128.1.d	Sium	112.2.3, 122.2. b
Pteridæon quàm 25.2.c prior	60.1.c		Pter Anaxagoræ	71.1.b, 128.1.d	Smyrnium calidum	17.2
Pulegium vnicis aduerſatur	63.1.2		Rubus	71.1.b, 128.1.d	Societatis hominum inter homi-	23.1
Pulicaria fabuletis, delectatur	112.2.a, eius tria genera		Rubus	71.1.b, 128.1.d	nes causa	23.1
Pallus & ouum quomodo diffe-	112.2.a, eius tria genera		da frondes rutilant	71.1.b, 128.1.d	Sol præstantior Saturno	33.1
rant	112.2.a, eius tria genera		Ruta	71.1.b, 128.1.d	Solani femina	73.2.4
Pulmonaria	123.1.d		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d	Solani femina	73.2.4
Pumex	137.1.c		Sal	71.1.b, 128.1.d	Somnus quid sit	39.2.a
Pumila arbores	63.1.2		cinere	71.1.b, 128.1.d	Somnia causa	40.1.2
Punica	61.2.3, 70.1.c		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d	Sonchus	69.1.c
Purpure	127.2		Sal	71.1.b, 128.1.d	Sopheli	74.1.1
Purificationis acida occurrunt	82.1.b		cinere	71.1.b, 128.1.d	Sorbus	75.1.d, 120.2.d
Pyramidæ	121.2.a		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d	Sorites	27.2
Pyramis	131.2.a		Sal	71.1.b, 128.1.d	Spathula	131.2.2, 137.2.c
Pyrethrum est calidum 17.2, eius	131.2.a		cinere	71.1.b, 128.1.d	Species non corrumpitur	35.1.2
radix est longè acrior femine	82.1.b		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d	cuius perpetua imago qua-	dam est æternitatis 45.2.a, eius
Pyrus 69.2.d, 75.1.b, 129.2.c, & 2.2	131.2.a		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d	quatenus logica est procreatio	89.2.c
Pythagoras vnde suum philoso-	141.2.c		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d	Spica	23.2.a
phum duxerit	141.2.c		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d	Spicus	75.1.1.d
Pyxantha	69.2.d		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d	Spinarium, formæ pyramidalis	120.2.a
Quantitas non à sole sed rerum	17.2, non		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d	Spina	
formis terminatur	17.2, non		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d		
agit	17.2, non		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d		
Quercus	58.1.b, 61.2.2, 131.2.1.c		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d		
Quies quid propriè sit	49.1.2		Sabinæ	71.1.b, 128.1.d		

nocumenta, sed extrinsecus accipiant. *Οὐκ ἔστι γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* *Καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* Semen duo esse vitali deglubatur: si vermiculetur. Absceto glumo non interire, sed adhuc præfate officium ad iemenem: vermicibus corrupti atque interire: idco dicit *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*, quoad germinationem, non est vitium excoaratio, id est, est gloria bratio illa non impedit. *Θέλειται δὲ.* Semen autem illud aliud, quod effugit excoarationem, non effugit vermiculatio ab his corruptum est. Alius fortasse dixisset *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*. Suprà tamen dixit: vermiculata semina nihil oticus ad iementem esse idonea. *Τὰ δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* Bonitatis partes corrupti incommodorum iocietate natura, quæ sunt coctilia Legumina, bestiolis exedi. Ratio: quia dulcia, quæ sunt *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν* in aruo ipso *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*. Aristoteles in secundo De partibus: cerebrum coquendo crassescere ac durescere: quia sic terrefructu addit, *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*. Quamobrem *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*, si non excluduntur à vermiculis, eandem habent cum superioribus illis rationemque duritiam sunt, siquidem terræ plurimum continent. *Καὶ δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* non solum vermicibus corrupti, sed etiam cito patum itaque durare integra. Sic facit illi parti: *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*. Sunt enim afficere duratioris, diu, plus, minus. *Δὲ δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* Quia dulcis humor imbecillus non sicut acer & amarus in extremis. Quare hic esset quæstio: locus *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*, an maxime omnium resistat omnibus, dulce nanque est in medio, quare igitur non vndique resistit? Dicedum: vermem esse rem non ignobilem, si plantæ comparatur. Quapropter ex maxime naturali temperamento in planta, una natura, posse vique concreatæque legibus rem longe nobiliorem. *Καὶ δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* alia ratio, festina. Quasi natura semper laboret inaporibus, quoad melioris dulcem durare verum, est in Leguminibus, itaque ium adepta finem, quæcit. Elicitor ergo similis sententia Hippocratico aphorismo de corporibus *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*, non posse in melius mutari: ergo in peius, an verò finis omnibus sit dulcedo? nequaquam. Quedam enim ita sunt inchoata, atque inflicta à naturæ sortum finis sit amarior, aut eorum: veluti Abynthio & Acridule alius autem *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*, ut Halimo Sode: una planta, qui dixerit: in natura & inchoata à natura, idem dicat fortum in vero matris fuisse semen genitale. Ferunt enim sua esse semina, & genitalia quidem, à quibus alie item postea plantæ oriuntur. De odore alia ratio: quemadmodum in sequenti libro dictum est. *Μὲν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* Haec tamen à tempore, & qualitatibus: quia tempus non agit, sed qualitas, nunc à locorum conditionibus. *Οὐκ ἔστι γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* proportio rationis. Si ficitas in femine seruandæ feminis cautiā est: sicca loca similem obinebunt facilitatem. Sic etiam frigiditas quia tollit cautas generat: nis frigus: rem quia consumit id humidum, quod etiam sunt vermicibus, gignere

A potest putrefactionem. Proinde facta est farina tenues crustulas succi, cumulatim compositas, annum integrum, atque etiam plus ierunt incorruptas. In iummis autem calidibus ut iemina videntur, ita panes è cerealibus facti adeò duri euadunt: nullis ut indigenarum dentibus queant confici: nedum ad vilum cibi vium sunt idonei. Velut in quibudam rubri maris insulis: quarum incolæ coguntur vitare pane quotidiano, quæ ex Maris, aut eius simili grano conficiunt: hæc quæ adduxit, generalia sunt. Deinde nominatum: in Media, in Paphlagonia, etiam minutus in locis excelsis. *Εἰς δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* Exigunt atque arcent noxia, calorem & humorem. Sanè aliter apud nos: ubi frumenta etiam montana vix excedunt annum: à campis autem ne explent quidem. At in Aruernis etià quadriennium iuperant. *Καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* in asperia terra ficit & refrigerat. Auter quàm iuperia: *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν* & *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*, hic enim asperior modò. Etiam Cassinæ monachi argilla nulli vas obducunt atque exsiccat. Scrutant se ita, pene recentes esse ut videantur. *Τὰ δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν* à speciebus, & partium cõstitutionibus: Arborea numerat quæ mollia sunt & carnosâ, egerere munimento, ut Amygdali & Iuglandis. *Τὰ δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* Si mollia ieruantur à duris munimentis propter duritiam: dura se ipsa tuebuntur: sibi namque ipsa erunt munimento. Ut si animalia carnea indigent ossium ad sustentationem: animalia officia ex ieiunio habebunt illud sustentationis beneficium: aut autem pisces quidam tales. *Αἱ δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* In iumma, durant omnia diutius propter tegumētum, mira sententia. Non solum propter tegumētum duriam, verum etiam eo qualem eundem materiam sibi naturalis: hoc etiam suprà. Namque & ipsum vinacum, tamen cū durum, tamen etià ieratur in acino cœnimedius quàm exemptum: excidatur enim. Vbi animaduerter, haud omnibus conuenire: mares, ceret enim in Pepone iemen. *Μαλιστα δὲ ἀμύδιον.* conditio, species comparat. Quæ recta vel esse ambiuntur, ea diutius durare: ut Oleæ medulla. Simillima Ziziphi natura, & Palmulæ. Duobus prioribus perexiguus inest nucleus: Palmulæ penè nullus, ac fortasse nullus separatus. Ideo dixit *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν* *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*. *Τὰ δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* intelligit ligneum. Alibi distinximus cutem, præbram, corium, corticem, lignum, os, reficam. *Καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* pessima affocatio, Cariani namque tunica penè vitreo esse est. *Τὰ δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* quæ acanacca in Histotis. *Οὐκ ἔστι γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* Aduerbium temporis pro notis specificis quæ sunt in articulis, *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*. *Εἰς δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν.* non *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*. Et *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*, non *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*. Theodorus, *ἐν δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν* exadus fuerit, ruditer admodum: neque expressit. *Αλλὰ δὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξωθεν*. Reliquæ omnes interius vel iuita natura eueniunt, pessimè, nihil enim fit in natura inuita natura: hoc ex Philospho diximus arlibi. Id est, inuita natura, & inuito Deo, eueniunt autem

autem libiipſi concedente natura. *Περὶ* sic-
ciffima peſtīmē. Nam multiſunt gradus ſiccitatis,
tum in aliis tum in ſeminibus qui abſunt ab illo
ſummo, & ſervantur tamen. Diſtant enim ab oi-
ſca & teſſca, minus ſicca illa, lignea, coriacea, pa-
leacea. *Οἱ μὲν γὰρ υἱοὶ αὐτῆς* ſeruetacta abolentur, ex-
oleſcunt potius. Nimis atrox verbum, aboleri nō
enim *ἀφαιρέσειν*, at ſic vitiantur tantum, ſunt e-
nim, vt diximus alibi *ἡδυνάσκειν*. *ἢ τὸν αἶρα*, ex
acre humefacta, videndum, an Latinitati conſultū
ſit. Non enim præpoſitio, ex, ſignificat efficiētem
cauſam, ſed aut materiam aut terminum *ἐξ αὐτῆς*

Αὐτῆς. *ὅτι οὐ μόνον ἐκ τῆς αἰτίας ἔσται, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ*. Frumen-
tum quoque celerius deficit, quod dulcius eſt, non
deficit frumentum, ſed vitiatur. *ἐκ τοῦ αἶρα, ἐκ τοῦ αἶρα*.
Περὶ τῆς αἰτίας τοῦ αἶρα, ad perennitatem. malē,
nam perennitas continuationem ſignificat, *ἐκ τοῦ*
αἶρα, at ea eſt cuiuſcunque temporis. idem eſt
hic *ἐκ τοῦ αἶρα*, quod *ἐκ τοῦ αἶρα*, hoc differt, quia *ἐκ τοῦ*
αἶρα *ἐκ τοῦ αἶρα*, *ἢ τὸν αἶρα*, *ἢ τὸν αἶρα*, non ſtra cura, locis
commodis condita aut aſperia terra. Idem-
tidem facit, puto (idem), criptum reliquiſſe.
ἢ τὸν αἶρα, ligni ſpeciem, rectē. neicio an lege-
rit *ἐκ τοῦ αἶρα*, illud magis arriſct.

GRATIAS TIBI DOMINE IESV.

VI.

IVLII CAESARIS SCA

LIGERI IN SEXTO M DE

causis plantarum Theophrasti, Commentarij.

CAPVT I.

Primi Capiti argumentum. Saporum et colorum habere
inter se naturae affinitatem. Primumque de sunt. Sapor, ex numeris
eorum essentia examinatur tribus. Dulcor, primum, amarus, pri-
mo. Compositus, secunda. Plantis, servia Democriti.

UBI *Περὶ τῆς αἰτίας τοῦ αἶρα*. Vtinam
mihi ſilere liceret ac tacere. Nam
aff. ctus ii ſunt reitum quē ſit, dum
ſit, tum poſtquam ſicta eſt. Quare
ante morborum traſtationem po-
nenda fuerint hæc, atque ſic ſtatucndum. In tota
planta, in omnibus plante partibus aliquem con-
tineri tum odorem tum ſaporem: in nullo æqualē
aliis, ſed ſimilē. Differre igitur ſpecies, aut tota ſpe-
cie, aut harum gradibus qualitātū. Individua non
differre, niſi per accidens: per cælū, ſolum, loca, in
quibus ſeruat, aliorum conactum, vicinitatem
atque cuiusmodi. Iota quoque à ſcriptis differre mul-
tis de cauſis: ætate, loco, cæli mutatione, contaſtu,
& cuiusmodi. In plantarū partibus, & fructuū mul-
tas eſſe differentias, vt in Citro, cortex acriūculis
admodum odoratus, caro ignaua. in ſpida penē,
ſuccus acidiffimus: id ad oē, ſola vt memoria ſati-
uam ciat quibudam ſemen amarum. Non eadē
dem partes omnibus odoratas, eodēmvē ſapore
præditas, cortex Caunamq; non lignū. lignū San-
dalo, non cortex. radix Cypero, non ſtipes. flos

A Viola, non radix. foliū Hyſſopo, non flos ſemen
acre Staphyſagritæ, radix Aro, quibudā omnia, vt
Fœniculo. Quæ an diligenter ſit exequutus, poſt
vidēbimus hoc primū. Alterum quod animad-
uertimus, eſt de coloribus eū ſtatuiſſe: & ſunt pul-
cherrimæ diſquiſitiones: præſertim cum idem ſit
communis omnium penē color, viriditas. At aliæ
calidæ alię frigidæ: vt ne queramus rubedinis ex-
emplū in Sandalis, & Rotis cum Sandaracha cō-
paratis. Quare quēdā in ſole exalbeſcunt, vt fron-
des alię, & Roſa vetula: alię in ymbra, vt Leo,
Viola, Centaurē minus. Buxi nouellæ frondes
pallent, & Oliuæ tri, alius cum ſeneſcunt. Neque ex
naturę legib⁹ cōmuniſ eſt: vt Cyclamino folia
ſubē Punicæ ſunt, ſuperne viridia: ſi Punicæ co-
lor plus habet ignis ac lucis. viridis autem, plus a-
que ac terrę. At aliis moribundis ruber aduenit
color, vt Malo, Vita, Rubo. Folia varia Cardui ar-
gentato. Species colore differentes: vt Roſę &
Flammulæ, quam vocant Caryophyllum, quoad
flores. At foliis viridib⁹ pallidis, tūbris, Attriplex,
Blitū, Bera. Item doceret aliquid de figuris: quæ
eſt omniū difficillima contēplatio. Neque ſolum
in diuerſis diuerſæ plantis, ſed etiam in eadē, vt
Agrimonia, Dracontea. Duo ſlorū genera ab of-
ficio, non differentes facie: vt in Cucurbita. Duę
diuerſæ facies in Maiz, & frus diuerſi, in ſummo
& ad latera. Duę diuerſę facies in Caryophyllata:

DE PLANTIS ARISTOT.

Spina Aegyptia in quali folo na-
fecatur 66,1,c
Spiritus sanctus cognitionem re-
rum inferit 13,1,a Patre & Fi-
lio procedit 50,1,b
Squamæ mugili non sunt ex-
crementa 17,1,c
Squilla 111,1,c
Staphyligria 73,1,c,76,1,c,97,1,
a,98,1,a,136,1,a
Scirps nullius fœminis ferax 120,
1,c,parafitica 125,1,b, cur inter-
dum spinosa 129,1,d
Solones 61,1,d
Strubilus 119,1,c,125,1,d,129,1,b
Strutius ferrum coquit 128,1,a
Struthii radix 136,1,c
Stryax rubra 51,1,a
Subacidorum effecta 80,1,c
Subitanea triplex 21,1,huius præ-
dicamentum 61,1,c, non est
pars accidentis 109,1,a
Succorum partitio 51,1,c,quomo-
do in radices iubeunt 61,1,b,
varia genera 72,1,c
Sodor in itacis vnde manaret
79,1,b
Sulfur 116,1,d
Superitio vel in Christianis qui
buldam 118,1,b
Sus iterora appetit 128,1,c,us e-
fus quid valeat 67,1,b
Syllogismi probatio certior
quam picturæ demonstratio 63,
2,c, Syluestres plânæ odoratio
res quàm mites enulæ generis
79,1,d
Σωφὸς quid sit 55,1,d
Syri delicias in dicendo afficiant
46,1,b

T

Talpæ radices erodunt 128,1,99,
1,c
Tambor folia eduntur medica-
menti vice 99,1,b
Taxus 131,1,a,&c
Ταχυνία 27,1,b
Tideus 94,1,b
Tembul 60,1,b
Tempeitas quid sit 42,1,c
Tempus ferendo ineptum 80,1,c
Tenuia locis calidis nata 137,1,a
Tepor viæ comes aut appari-

tor 116,1,c
Terebinthus 129,1,d,131,1,b,
136,1,c
Terra folia quibus in cibum fit 18,
1,c,us fel 41,1,b, est matrix
plantarum 68,1,d, principium
soliditatis 90,1,b,cius capaci-
tate quæ gignantur animalia
108,1,a
Tettarum varietas 74,1,a
Tethiculi cordi ridiculè à Galeno
preferuntur 15,1, cur anima-
libus concessi 19,1,c
Theologorū de futura cœli cor-
ruptione error 31,1
Theophrastus reprehēditur 17,1,
Thlaspis 134,1,a
Thymus quibus locis gaudet
123,1,d
Tigris in fœtum suum chara 41,
1,c
Tilia 58,1,b, dolabrarum vim
retundit 84,1,d, calida est 81,
1,b, cur ferrum hebetat lbid.
Tinea 28,1,a
Tithymali fœmper lachabēt 137,
1,c
Tribulus 131,1,d
Trichomanes 58,1,d,59,1,b,67,
1,c
Trimegisti sententia de iis qua
sunt 29,1
Trinitas veterum philosophorū
123,1,b
Triticum 63,1,b, &c. quo foli
genere delectetur 67,1,d,68,
1,c, seculi caret 79,1,a, vnde
generosius 111,1,b,112,1,d
Tuber 54,1,d,61,1,a,114,1,a,&c,b
Turbitus 137,1,a
Τύσος quid sit &c vnde deriuetur
41,1,d

V

Vacinium 70,1,c
Valerianæ radix odorata 76,1,c
Vapa 99,1,a
Varie plantarum mutationes
80,1,c
Vectigalia cur Τίσα Græcis nomi-
nentur 94,1,a
Venæ 97,1,c
Veneni appetens cothurnix 73,
1,d

X

Xanthion 66,1,b
Χαλδæον quid sonat 19,1,
Χρῆμα, &c. χρῆμα quomodo dif-
ferunt 25,1,b
Χείρως δὴ τὸ χρῆμα τὴν ἀσπίδα 55,1,d
Χύμας &c. χύμας quare &c cœueniant
&c differant 63,1,a

Z

Zæe prima Saturni proles, vnde
dictus 81,d
Zedoaria 137,1,a
Zinziber 131,1,b,137,1,a
Ziziphus 54,1,d,75,1,b,125,1,d
Zona torrida habitabilis 118,
1,c
Ζωφὸς &c Ζωφὸς iocofe distincta 25,1,c
Ζωφὸς 25,1,b